

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอปาย :

การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืน

ของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร มีชัย และคณะ

ธันวาคม 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอบาย :
การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืน
ของอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร มีจ้อย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
2. นายบุญรอด มาลากรอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

เครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่-ภาคเหนือตอนบน (ABC-UN)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สัญญาเลขที่ PPG50O0001

โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอบาง
การพัฒนากระบวนการผลิตทางการเกษตรยั่งยืน
ของอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2550

ชื่อหัวหน้าโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร มีชัย

หน่วยงาน: สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

วัตถุประสงค์โครงการ

1. สำรวจและรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่เกี่ยวกับศักยภาพและข้อจำกัดการผลิต ของระบบการผลิตทางการเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต รวมทั้งผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีศักยภาพพัฒนาสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว ในหมู่บ้านรอบนอกอำเภอบางที่มีศักยภาพการเป็นต้นแบบการผลิต และ(หรือ) มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. สำรวจและศึกษาความพร้อมของชุมชนที่ต้องการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวสาลี กระเทียม ผักทอ และผักพื้นบ้าน
3. พัฒนารูปแบบการประสานงานและความร่วมมือระหว่างภาคราชการ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ภาครัฐกิจ และภาควิชาการ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการผลิตการเกษตรที่ยั่งยืน ของชุมชนรอบนอกอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. สร้างโครงร่างงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาระบบการผลิตทางเกษตรที่ยั่งยืนสำหรับอำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป

กิจกรรมภายใต้งานวิจัยในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2550

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
1. ประชุมผู้นำชุมชนและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	ผู้นำชุมชน และส่วนราชการในพื้นที่ เข้าใจโครงการ และมีส่วนร่วมในการเลือกหมู่บ้าน รวมทั้งให้ร่วมมีการสอบถามข้อมูล	มีการประชุมระดมความคิดเห็น 2 ครั้ง ได้หลักเกณฑ์คัดเลือกและรายชื่อหมู่บ้านเป้าหมาย รวมทั้งรายละเอียดการสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่และวิถีการเกษตรในหมู่บ้าน	
2. สำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูลในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน	ข้อมูลการสำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูลศักยภาพระบบการผลิตเกษตร การเพิ่มมูลค่า และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	ได้ข้อมูลการสำรวจเชิงพื้นที่และข้อมูลจากการสอบถามแล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์	
3. ประชุมทีมวิจัย ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละเดือนเพื่อรายงานความก้าวหน้า และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมตามคำแนะนำ	ความร่วมมือกันมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลในโครงการที่สมบูรณ์และถูกต้อง	ได้ความร่วมมือกันระหว่างภาคีเครือข่าย และการสำรวจข้อมูลที่สมบูรณ์และถูกต้องแล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์	
4. สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมตามคำแนะนำของภาคีเครือข่าย	ได้ข้อมูลเชิงพื้นที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในหมู่บ้านเป้าหมาย รูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในระบบการผลิตพืชปลอดภัย ระบบการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่า และแนวทางการพัฒนาระบบท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	ได้ข้อมูลเชิงพื้นที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน รูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในระบบการผลิตพืชปลอดภัย ระบบการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่า และแนวทางการพัฒนาระบบท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์	
5. ประชุมผู้นำชุมชนและส่วนราชการในพื้นที่เพื่อรายงานผลการสำรวจและคำแนะนำการพัฒนาเป็นโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในโครงการ และการพัฒนาข้อมูลการสำรวจให้เป็นโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ	ได้ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ในวันที่ 12-14 ธันวาคม 2550	

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตร มีจ้อย)

หัวหน้าโครงการ

รายชื่อผู้ทำงานในโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวัสดิ์ มีจ้อย	หัวหน้าโครงการ
2. นายบุญรอด มาลากรอง	นักวิจัย

ผู้สำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูลของโครงการ

1. นายเวียงชัย พงศ์สกุลการ
2. นายนรินทร์ จำเิกะ

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลและประสานงานในพื้นที่

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน
2. นายมนต์ชัย อักษรประดิษฐ์ เกษตรอำเภอมืองปาย จ.แม่ฮ่องสอน
3. นายปิยะ จุละปิยะ ครูโรงเรียนบ้านห้วยหวาย ต.แม่ฮี้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน
4. นายยรรยงค์ ยาดี เกษตรกรผู้นำและประธานเครือข่ายเกษตรทางเลือกอำเภอมืองปาย
5. นางอาภรณ์ แสงโชติ ประธานเครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนอำเภอมืองปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
6. นายอินสม วรรณสุข เลขาธิการกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาธิตบ้านเวียงเหนือ
7. นายบุญหล่อ หล่ออริยาวัฒน์ ผู้นำชุมชนกลุ่มบ้านสันติชล ต.แม่ฮี้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
ศักยภาพระบบการผลิตทางเกษตร และความพร้อมของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย	6
1.หมู่บ้านแม่ปิง ตำบลแม่ฮี้	8
2.หมู่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้	17
3.หมู่บ้านห้วยหวาย ตำบลแม่ฮี้	25
4.หมู่บ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลแม่ฮี้	34
5.หมู่บ้านแม่นะ ตำบลแม่นาเติง	41
6.หมู่บ้านหมอแปง ตำบลแม่นาเติง	49
7.หมู่บ้านแม่นาเติงใน ตำบลแม่นาเติง	57
8.หมู่บ้านแม่นาเติงนอก ตำบลแม่นาเติง	66
9.หมู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ	74
10.กลุ่มชุมชนสันติชล บ้านน้ำฮู ตำบลเวียงใต้	84
11.หมู่บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้	91
12.หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลทุ่งยาว	99
13.หมู่บ้านแพมบก ตำบลทุ่งยาว	107
14.หมู่บ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง	115
การประสานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และผลการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย	123
ข้อเสนอแนะของเครือข่ายภาคีในพื้นที่	127
สรุปข้อมูลหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ	136
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเกษตรของชุมชน	187

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	
บทความสำหรับเผยแพร่	191
ผลการดำเนินงานรายเดือน ตามแผนงานในโครงการ	201
ตารางสรุปข้อมูลหมู่บ้านเพื่อใช้พัฒนาโครงการเต็มรูปแบบ	205
แบบสำรวจข้อมูลในโครงการ และข้อมูลอื่นๆ ที่สำคัญ	252

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

โครงการวิจัย “โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอปาย : การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืนของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการ และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร” นี้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) สำรวจเชิงพื้นที่และข้อมูลศักยภาพการผลิต ระบบการผลิตทางการเกษตร การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และผลิตภัณฑ์พื้นบ้านสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านรอบนอกอำเภอปาย 2.) สอบถามความพร้อมของชุมชนที่ต้องการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวสาลี กระเทียม และผักพื้นบ้าน 3.) พัฒนารูปแบบการประสานงานและความร่วมมือระหว่างภาคราชการ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ภาคธุรกิจ และภาควิชาการ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการผลิิตทางการเกษตรที่ยั่งยืน และ 4.) สร้างโครงร่างงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืนของชุมชนรอบนอกอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงการวิจัยนี้เริ่มต้นจากการจัดประชุมร่วมกันของเครือข่ายภาคี (ผู้นำชุมชน กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ และส่วนราชการในพื้นที่) เพื่อขอคำแนะนำปรึกษา ร่วมกำหนดหมู่บ้านเป้าหมาย และรายละเอียดข้อมูลการสำรวจ และเมื่อสิ้นสุดโครงการได้จัดประชุมอีกครั้ง เพื่อเสนอข้อมูลสำรวจและระดมความคิดเห็นของเครือข่ายภาคี ซึ่งได้ข้อสรุปกิจกรรมสำคัญ ที่จะใช้เป็นเป้าหมายในข้อเสนอโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ คือ

1. การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้พอกิน และพัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์โดยชุมชน ของกลุ่มชุมชนบ้านห้วยห้วย บ้านแม่ทะ บ้านแพมบก และบ้านเมืองแปง
2. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตแป้งข้าวสาลีไทย และระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสาลีของกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีบ้านเวียงเหนือ
3. การพัฒนาเทคนิคออกแบบลายทอผ้ากระเหรี่ยงด้วยมือของบ้านแม่ปิง บ้านแม่เย็น
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและหัตถกรรมพื้นบ้าน ของกลุ่มชุมชนไทยใหญ่ บ้านเวียงใต้
5. การพัฒนารูปแบบการผลิตพืชปลอดภัยและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ของเครือข่ายเกษตรกรทางเลือก บ้านแม่หาดังใน
6. การพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนบ้านแม่หาดังใน บ้านแม่ปิง และบ้านเมืองแปง

สำหรับผลการสำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูล ที่ได้สอบถามผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านในโครงการนำร่องฯ นั้น ได้ผลสรุปภาพรวมของหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านในโครงการ ดังนี้

ภาพรวมวิถีความเป็นอยู่ของหมู่บ้านเป้าหมาย

แต่ละหมู่บ้านมีสิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกรู้จัก ซึ่งมีทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยใหญ่ จีนยูนาน มูเซอและกระเหรี่ยง มีธรรมชาติที่สวยงามทั้งน้ำตก และน้ำพุร้อน โบราณสถานที่เป็นวัดและประวัติศาสตร์เมืองเก่า ผลิตภัณฑ์และการทำเกษตรกรรมเช่น แหล่งปลูกผักปลอดสารพิษ ถั่วเหลือง ท่งข้าวสาลีและผ้าทอกระเหรี่ยง

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของชุมชนภาพรวมพบว่า แต่ละหมู่บ้านเป้าหมายมีหลากหลายชาติพันธุ์อยู่กันเป็นกลุ่ม มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ต่างกัน แต่ปัจจัยด้านอาหารยังเป็นความจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ สุขอนามัยในครัวเรือน และพลังงานที่ใช้ในครัวเรือน ส่วนแหล่งพลังงานที่ใช้ชุมชนต่างๆ ใช้พลังงานจากไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม ไม้ฟืนตามลำดับ ยกเว้นบ้านห้วยหวายที่ใช้ไม้ฟืนและไฟฟ้าจากโซลาเซลล์ เป็นพลังงานหลัก

ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นคนพื้นเมืองมากที่สุด รองลงมาเป็นชาติพันธุ์ไทยใหญ่ จีนยูนาน กระเหรี่ยง และคนลาว ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีอาชีพรองเป็นการรับจ้างงานก่อสร้างในอำเภอปายหรือต่างจังหวัด สำหรับรายรับที่เป็นเงินสดจะได้จากอาชีพเกษตรกรรมจากพืชไร่ ทำรายได้ตั้งแต่ 10,000 – 10,000 บาทต่อปี รองลงมาเป็นเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะวัวควาย การทำผลิตภัณฑ์ชุมชน และการรับจ้าง ตามลำดับ

ประชากรส่วนใหญ่จะใช้จ่ายเงินในสิ่งจำเป็นเดือนละประมาณ 5,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าการศึกษาบุตรและซื้อปัจจัยการผลิตเกษตร ตามลำดับ โดยจะซื้อจากร้านในอำเภอปายและจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด สินค้าผลผลิตเกษตรที่ใช้บริโภคส่วนใหญ่ได้จากการเพาะปลูกของตนเอง (สำหรับหมู่บ้านไกลเขตเทศบาลเมืองปาย) และซื้อจากตลาดในอำเภอปายและหมู่บ้าน (สำหรับหมู่บ้านใกล้เขตเทศบาลเมืองปาย)

ครัวเรือนมีหนี้สินอยู่ระหว่าง 5,000 – 100,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีหนี้สินจากเงินกู้ประมาณ 5,000 – 30,000 บาท โดยแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ กองทุนหมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เงินที่กู้มาจะนำไปซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร รองลงมาเพื่อการศึกษาบุตร และซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ตามลำดับ

สำหรับประเด็นความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนพบว่า หมู่บ้านที่มีวิถีเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีข้าวบริโภคเกือบตลอดปี ส่วนที่ขาดก็ยืมจากธนาคารข้าวในหมู่บ้าน แต่สำหรับบ้านเมืองแปงและบ้านเวียงใต้ที่ใกล้เขตเทศบาลเมืองปาย ประชากรต้องซื้อข้าวบริโภคเพราะไม่

มีพื้นที่หรือมีพื้นที่นาอ้อยไม่พอกินและไม่มีธนาคารข้าว ส่วนประเด็นความเจ็บป่วยของชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นไข้หวัด หมู่บ้านที่ห่างไกลมีเป็นโรคปวดข้อปวดกระดูก ส่วนหมู่บ้านที่ใกล้เมืองจะพบโรคความดันโลหิตสูงและโรคกระเพาะมาก

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

แบบแผนการผลิตยึดถือปฏิบัติเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน ได้แก่ ภาษาและวัฒนธรรม รวมทั้งความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม เช่น การบวงสรวงเจ้าเมืองเพื่อให้คุ้มครองลูกบ้าน การเลี้ยงผีบ้านผีเรือนให้คุ้มครองผู้อาศัยในบ้าน การผูกข้อมือบุตรหลานให้มีความปลอดภัย เป็นต้น ลำดับรองลงมาได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ที่ยั่งยืน และการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น พืชบวบป่า พืชไหวเจ้าที่ให้คุ้มครองและอำนวยความสะดวกสมบูรณ์ให้กับพืชที่เพาะปลูก เป็นต้น

ส่วนใหญ่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน แหล่งน้ำธรรมชาติมีเพียงพอให้ใช้อุปโภคบริโภค มีพื้นที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก ทำให้ชุมชนในหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ เหมาะสมกับวิถีการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

สิ่งที่ชุมชนได้รักษาสืบทอดกันมาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ดีที่มีการรักษาสืบทอดกันต่อมาที่ชัดเจนที่สุดคือ ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมตามชาติพันธุ์ในแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งลักษณะชุมชนที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประชากรทุกกลุ่มอายุมีการรักษาสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคง โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ส่วนประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาได้แก่ ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) เข้าพรรษา ออกพรรษา วิสาขบูชา สงกรานต์รดน้ำดำหัว และถวายผ้าเหลือง อย่างไรก็ตามชุมชนเห็นว่ารัฐควรปล่อยให้ชุมชนปฏิบัติสืบสานกันเอง มากกว่าจะเข้าไปจัดกิจกรรมเพื่อธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจว่า ประชากรส่วนใหญ่ใช้ช่วงเวลาดึกผ่อนอยู่ในชุมชน โดยพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ภายในชุมชน และในครอบครัว ตามลำดับ ซึ่งแสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างชัดเจน

ระบบการผลิตเกษตร

พื้นที่ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกอยู่ระหว่าง 100 – 800 ไร่ ถั่วเหลืองเป็นพืชที่ปลูกมากที่สุด รองลงมาคือ ข้าว กระเทียม พริก และไม้ผล อีกทั้งไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ใช้ทำการเกษตรได้อีก สำหรับระบบการปลูกพืช เป็นการปลูกในพื้นที่เดิมตามฤดูกาลทั้งสภาพพื้นที่ไร่และนา โดยการปลูกพืชไร่ (ถั่วเหลือง กระเทียมและพริก) มีวัตถุประสงค์ปลูกไว้ขาย ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ส่วนผลผลิตที่เหลือจากขายแล้วจะใช้บริโภคในครัวเรือนและเก็บไว้เป็นพันธุ์ในฤดูต่อไป มีเฉพาะข้าวเท่านั้นที่ปลูกไว้กินในครัวเรือนเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจึงขายและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ปลูกในฤดูถัดไป

ปัญหาการปลูกพืชอยู่ที่ระบบตลาดที่ไม่ต่อเนื่องและราคาขายไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนเห็นว่าควรได้รับการช่วยเหลือจากส่วนราชการเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็น การเพิ่มผลผลิต การเกษตร และการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบปัญหาฤดูกาลที่ผิดปกติ อากาศร้อนขึ้น ฝนมาเร็ว หนาวน้อยและเวลาสั้น

กลุ่มกิจกรรมการเกษตรจัดตั้งโดยส่วนราชการในพื้นที่ แม้ว่าผ่านการอบรมเพิ่มความรู้มาแล้ว แต่มีส่วนน้อยที่ประสบผลสำเร็จมีผลงานดีเด่นเช่น ผักปลอดภัย ผักทอดด้วยมือ และหัตถกรรมชุมชน (เสื้อผ้าคนไต หมวกสาน อาหารพื้นบ้าน น้ำยาล้างจานและไม้กวาด)

ส่วนลำดับความสำคัญของประเภทการเกษตรพบว่า การปลูกข้าวมีความสำคัญมากที่สุดเพื่อบริโภคในครัวเรือน สำหรับการเลี้ยงวัวควายเพื่อขายเป็นรายได้ รองลงมาเป็นการปลูกไม้ผล เลี้ยงหมูไก่ และปลูกผัก เรียงตามลำดับสำคัญ

ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อพื้นที่การเกษตรพบว่า ส่วนใหญ่จะยังรักษาพื้นที่เพาะปลูกไว้ให้เป็นมรดกแก่ทายาท เพื่อไว้ทำการเกษตรเป็นอาชีพต่อไป บางส่วนมีความคิดยกเป็นมรดกตกทอดและห้ามขาย ให้ทายาทรักษาไว้ทำอาชีพเกษตร หรือให้เช่า

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตรที่ชุมชนมีความรู้ประสบการณ์การผลิตและประสงค์จะเพิ่มมูลค่ามากที่สุดคือ ถั่วเหลือง เพื่อผลิตเป็นน้ำมันถั่วเหลือง ถั่วเน่าแผ่น เต้าหู้สด เต้าหู้ยี้ สำหรับกระเทียมเพื่อทำผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ ส่วนข้าวสาลีเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์แป้งข้าวสาลีไทย เป็นต้น

ความคิดเห็นของชุมชนเห็นว่า ราคาสินค้าเกษตรที่ขายได้ยังไม่คุ้มค่าเหนื่อยและไม่คุ้มทุน ต้องการให้แก้ไขโดยประกันราคา หรือรัฐสนับสนุนให้ชุมชนรับซื้อแล้วนำไปขาย

ความพร้อมของชุมชนเพื่อการใช้เทคโนโลยีเพิ่มรายได้

ชุมชนต้องการเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มรายได้ในด้านการแปรรูปถั่วเหลือง การออกแบบลายทอผ้า การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน และการผลิตผักปลอดสารพิษ ซึ่งการปฏิบัติงานภายในกลุ่มส่วนใหญ่คิดว่าควรใช้วิธีจ้างมากกว่ากลุ่มทำเอง ในกรณีที่กลุ่มมีปัญหาแรงงานไม่เพียงพอกับงานที่ทำ กลุ่มจะจ้างแรงงานจากหมู่บ้านอื่น หรือแรงงานต่างด้าวมาทำงาน ส่วนกรณีในชุมชนมีพื้นที่ว่าง แต่มีแรงงานไม่พอ กลุ่มคิดว่าจะแก้ไขปัญหาโดยให้เช่าพื้นที่มากกว่าจะจ้างแรงงานภายนอกมาปฏิบัติงานในพื้นที่ว่าง กลุ่มชุมชนมีความรู้บัญชีครัวเรือน สามารถทำบัญชีได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน เพียงรับรู้กระแสรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน

ชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายส่วนมากไม่มีปัญหาทางสังคมในชุมชน แต่พบว่าหมู่บ้านที่ใกล้เขตเทศบาลเมืองปายหรือมีที่พักแรมของนักท่องเที่ยว มีปัญหาวัยรุ่นในหมู่บ้าน ที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ยาเสพติด ส่องเสียงดังและขี่มอเตอร์ไซด์ดั่งรบกวนชาวบ้าน

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถผลิตเองได้ทั้ง หัตถกรรมจักสานและเสื้อผ้า ไม้กวาด ผ้าทอด้วยมือ และอาหารพื้นบ้าน ซึ่งใช้วัตถุดิบการผลิตได้ภายในชุมชน และใช้ความรู้ทำผลิตภัณฑ์ที่สืบทอดของบรรพบุรุษมา หรือผ่านการอบรม และยังมีผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้สอน สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และชุมชนภาคภูมิใจได้แก่ ผ้าทอ เสื้อผ้าไทยใหญ่ ไม้กวาด น้ำพริกถ้วยทราย ดอกไม้ประดิษฐ์ อาหารและชุดแต่งกายจีนยูนาน ถ้วยเน่าแผ่น สมุนไพรเพื่อสุขภาพ หัตถกรรมจักสาน และผักปลอดสารพิษ

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

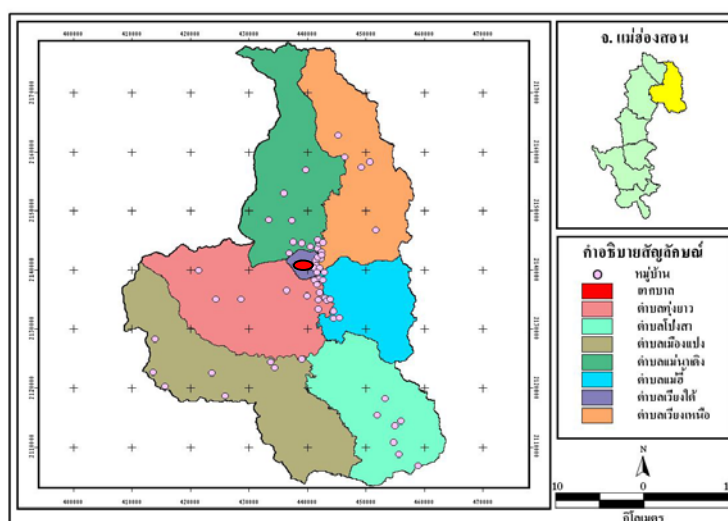
สถานที่ท่องเที่ยวที่ชุมชนเสนอส่วนใหญ่เป็นด้านธรรมชาติเช่น น้ำตก น้ำพุร้อน แม่น้ำ และถ้ำ รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์งานฝีมือจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่น การทอผ้าด้วยมือ เครื่องจักสาน อาหารพื้นบ้าน รวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเช่น เครื่องดนตรีไทยใหญ่ การเต้นรำและการแต่งกายของชนเผ่า เป็นต้น สำหรับสถานที่รองรับการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวนั้นจะแตกต่างกันไป หมู่บ้านใกล้เคียงเมืองปายจะเป็นเกสเฮาส์และรีสอร์ท ส่วนหมู่บ้านห่างไกลจะเป็นโฮมสเตย์ และที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว ส่วนกฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันตามปัญหาที่ชุมชนได้ประสบมา เช่น ห้ามส่งเสียงดังหลังจาก 20.00 น. ห้ามนำสิ่งเสพติดเข้าที่พัก และห้ามปรุงอาหารในที่พัก นอกจากนี้ยังมีปัญหานักท่องเที่ยวที่เข้าพักแรมเสียงดังรบกวนผู้อื่น หรือทำความเสียหายกับของใช้ในที่พัก และไม่เคารพกฎจราจร

ชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้ายกันในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร เพราะเป็นรายได้เสริม เป็นการช่วยรักษาระบบนิเวศธรรมชาติ รวมทั้งยังช่วยรักษาการประกอบอาชีพเกษตรให้คงอยู่อีกด้วย บางหมู่บ้านไม่เห็นด้วยเพราะ นักท่องเที่ยวอาจนำสิ่งที่ชุมชนไม่พึงปรารถนา เช่น การแต่งกายที่ไม่สุภาพเรียบร้อยสอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิม หรือมีนักท่องเที่ยวมากจนรบกวนวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านและความยั่งยืนของธรรมชาติ

นอกจากนี้ ชุมชนต้องการให้รัฐสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกได้รู้จัก และอบรมให้ชุมชนมีความรู้ทางภาษา เพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงเส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวอีกด้วย

ศักยภาพระบบการผลิตทางเกษตร และความพร้อมของชุมชน ในหมู่บ้านเป้าหมาย

สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของอำเภอเมืองปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเทือกภูเขาสูง ล้อมรอบเขตอำเภอ และพื้นที่หมู่บ้านต่างๆ ในแต่ละตำบลส่วนใหญ่ จะกระจุกอยู่หนาแน่น บริเวณที่ราบเชิงเขาและที่ราบลุ่มในระหว่างเทือกเขา ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็น 7 ตำบล และ 1 เทศบาลเมืองปาย ดังแสดงในรูปภาพ

ภาพแสดงตำแหน่งและขอบเขตของหมู่บ้านและตำบล ของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พื้นที่ทำกินช่วงในฤดูแล้งของอำเภอปายเกือบทั้งหมด มีรายได้จากการปลูกกระเทียม รองลงไปได้แก่ ถั่วเหลือง และข้าวโพด ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ายังมีพื้นที่ทำกินที่ไม่ได้ปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งของแต่ละตำบลค่อนข้างมาก ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่) ที่แบ่งตามชนิดของพืชผลในแต่ละตำบลของอำเภอเมืองปาย

พื้นที่เกษตร	ตำบล ทุ่งยาว	ตำบล โป่งสา	ตำบล เมืองแปง	ตำบล แม่นาเติง	ตำบล แม่ฮี้	ตำบล เวียงเหนือ	ตำบล เวียงใต้
กระเทียม	11005.53	148.86	2555.24	1699.08	12693.59	3292.93	1834.29
ข้าวโพด	52.73	18.50	13.70	24.91	18.72	90.76	6.91
ถั่วเหลือง	320.90	67.57	371.86	21.22	89.71	154.47	3.15
พื้นที่ว่างเปล่า	19548.50	7715.33	7727.55	7414.40	3875.74	2919.97	9178.32
ไม้ผล	8261.83	1014.34	1140.10	30410.89	6687.57	4991.93	5194.39
รวม	39189.49	8964.61	11808.44	39570.41	23365.32	11450.05	16217.06

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2549)

จากผลการประชุมระหว่างภาคีเครือข่ายที่ผ่านมาในช่วงเดือนกรกฎาคม 2550 ได้ร่วมกันคัดเลือกหมู่บ้านชุมชนรอบนอกอำเภอปายในโครงการ โดยมีหลักเกณฑ์ต้องเป็นหมู่บ้านที่มีผู้นำและกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง มีพื้นที่ทำกินเพื่อการเกษตรเป็นของตนเอง ต้องการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ และมีวิถีความเป็นอยู่ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้หมู่บ้านต้นแบบในโครงการทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ที่แบ่งตามตำบลต่างๆ ดังแสดงในรูปภาพข้างล่าง ดังนี้

ตำบลแม่ฮี้ : บ้านแม่ปิง บ้านแม่เย็น บ้านห้วยหวาย บ้านโป่งน้ำร้อน

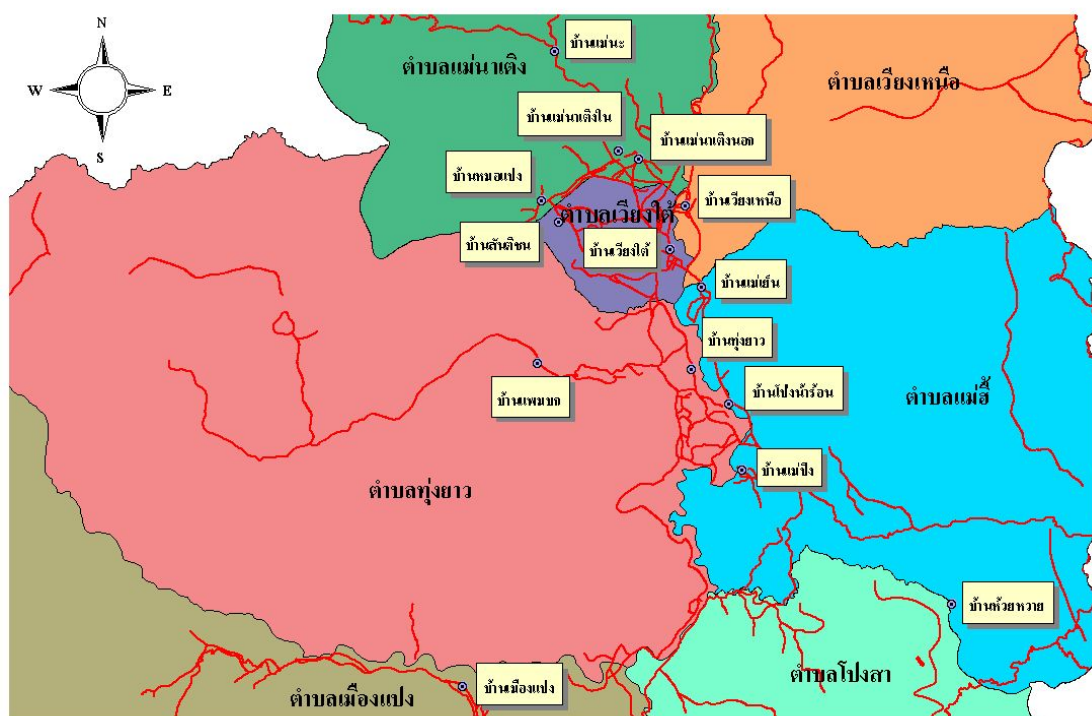
ตำบลแม่नादेิง : บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านแม่नादेิงใน บ้านแม่नादेิงนอก

ตำบลเวียงเหนือ : บ้านเวียงเหนือ

ตำบลเวียงใต้ : บ้านน้ำฮู (กลุ่มชุมชนสันติชล) บ้านเวียงใต้

ตำบลทุ่งยาว : บ้านทุ่งยาว บ้านแพมบก

ตำบลเมืองแปง : บ้านเมืองแปง

ภาพแสดงตำแหน่งของหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านที่สำรวจของโครงการ

สำหรับรายละเอียดของข้อมูลแต่ละหมู่บ้านได้จากการสอบถามจากผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีรายละเอียดสภาพภูมิศาสตร์และประวัติหมู่บ้าน ข้อมูลเชิงพื้นที่ (พิกัดแหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม ตำแหน่งสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน) ศักยภาพระบบการผลิตทางการเกษตร และความพร้อมของชุมชนที่ต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมีส่วนร่วม

1.หมู่บ้านแม่ปิง ตำบลห้วยอี

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่ปิง หมู่ที่ 4 ตำบลแม่อี อำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาทุ่งเก็ง มีอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับท่าปาย

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านเหมืองแร่ ตำบลเมืองแปงและตำบลโป่งสา

รวมทั้งติดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านห้วยแก้ว และเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านสบแพม ตำบลทุ่งยาว

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของบ้านแม่ปิง ตำบลแม่อี

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นชนกระเหรี่ยง จำนวน 130 ครัวเรือน นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ศาสนาเท่ากัน รวมทั้งหมด 604 คน นอกจากนี้ยังมีหอย่อมบ้าน 2 บ้านคือ บ้านห้วยหวายและบ้านแม่ยะน้อย ประชากรกลุ่มที่อยู่ประจำมากกว่า 8 เดือน เป็นประชากรกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียน ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี และมากกว่า 50 ปี ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปทำงานโรงงานและบริษัทที่จังหวัดเชียงใหม่และชลบุรี

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	43
เด็กวัยเรียน	77
หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	93
ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี	173
ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	89
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	129
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	604

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
ปกากะญอ	65	คริสต์
(หรือ กระเหรี่ยง)	65	พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	7	-	-	-
2548	9	4	-	-
2547	11	2	-	-
2546	7	4	-	-
2545	10	2	-	-

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านแม่ปิงก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2305 โดยชาวปกากะญอซึ่งเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ปากฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปาย ในบริเวณที่ปัจจุบันเป็นบ้านเมืองแพร่ ตำบลเวียงใต้ พะก่ากั้นะเจ้าฟ้าเมืองปายในเวลานั้นได้สั่งการให้ชาวปกากะญอที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนั้นโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในบริเวณปากตะวันออกของลำน้ำปาย และสองฝั่งลำน้ำแม่ปิงน้อย ไปจนจรดดอยทุ่งเก็ง

การโยกย้ายดังกล่าว พะก่ากั้นะเห็นว่า บริเวณพื้นที่ซึ่งชาวปกากะญอตั้งถิ่นฐานอยู่นั้น ควรใช้เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองปาย เนื่องจากมีคนเมืองและไทใหญ่อพยพโยกย้ายเข้ามาทำงาน และตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงได้ยกที่ดินแปลงใหญ่ในหุบเขาซึ่งมีแม่น้ำปายและแม่น้ำแม่ปิงน้อยไหลผ่านเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ให้ชาวปกากะญอเป็นการทดแทน ด้วยเหตุนี้ชาวปกากะญอจึงอพยพโยกย้ายมาอยู่ปากตะวันออกของแม่น้ำปาย และเรียกขานหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านแม่เลียง” มีนายแกละหมือลา เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ต่อมา

จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นก่อกบฏกับหมู่บ้านถูกน้ำท่วมบ่อยครั้ง จึงได้ขยับขยายพื้นที่ของหมู่บ้านออกไปบริเวณเชิงดอยทุ่งเก็ง และเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ใหม่ว่า “บ้านทุ่งเก็ง” และต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อ ปี พ.ศ.2454 ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านแม่ปิง” ตามลำน้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้าน

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลภาพรวมการเกษตรในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ การทอผ้ากระเหรี่ยง รองลงมาได้แก่ วิถีความเป็นอยู่ประเพณีวัฒนธรรม และการอนุรักษ์วิถีควายพื้นเมือง ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ สุขภาวะในครัวเรือน พลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ตามลำดับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านส่วนใหญ่ได้มาจากไฟฟ้า แก๊สและไม้ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ การแปรรูปเพื่อบริโภค รองลงมาได้แก่ ระบบตลาด การเพิ่มผลผลิตเกษตร และการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ และปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพ ทำนาและทำการเกษตรอื่นๆ ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างแรงงานและรับราชการ

สำหรับที่มาของรายได้ครัวเรือนตลอดปี (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) มากที่สุดได้มาจากผลผลิตพืช (กระเทียมและถั่วเหลือง เรียงตามลำดับ) รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงวัวควาย รับจ้างก่อสร้าง และทอผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์ประกอบอาชีพการเกษตร เพราะได้ผลผลิตต่อพื้นที่คุ้มทุนและมีตลาด

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลซื้อของกินของใช้ในบ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และรักษาความเจ็บป่วย ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสุดในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท

การซื้อสินค้ามาใช้ในการบ้านนั้น ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะซื้อจากสหกรณ์ชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ซื้อในเมือง ตลาดสดในหมู่บ้าน ร้านค้าในหมู่บ้าน และซื้อจากเชียงใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนบริโภคผลผลิตจากพืชจากตลาดสดเมืองปายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปลูกไว้กินเอง ซื้อจากตลาดหมู่บ้าน และแลกเปลี่ยนแบ่งปันจากคนในหมู่บ้าน ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 35,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชน และธกส. ตามลำดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการลงทุนทำการเกษตร รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร และซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ตามลำดับ

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 90 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 6 เดือน สาเหตุที่มีข้าวหุงกินไม่ตลอดปีเพราะ มีพื้นที่นาไม่พอกิน แต่ได้แก้ไขปัญหากันโดยยืมข้าวจากธนาคารข้าวในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามธนาคารข้าวในหมู่บ้านมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้คือปริมาณข้าวไม่พอให้ยืม แต่คนส่วนใหญ่ไม่มาใช้บริการธนาคารเพราะมีข้าวพอกินกันส่วนใหญ่

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ปวดกระดูกข้อ รองลงมาคือ เบาหวาน และไข้หวัดทั่วไป ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิมและภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนซึ่งพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรม รองลงมาได้แก่ ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม การประกอบอาชีพและทำมาหากิน การละเล่นการแสดงดนตรีและนันทนาการ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในด้านอาหารในป้าธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง และวิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ความสุขสงบในสังคมชุมชน วิธีทำการเกษตรในชุมชน และประเพณีวัฒนธรรม

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ หญิงสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี ชาย/หญิงมากกว่า 50 ปีและเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดยการพูดคุยกันในบ้านเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ ดูโทรทัศน์ พุดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง เข้าเมือง และการเดินป่าหาของป่า

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	วันปีใหม่		
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น	ประเพณีผูกข้อมือ		
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์	รดน้ำดำหัว	วันอีสเตอร์
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	วันออกพรรษา		
	ปลาย			
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน		
	ปลาย	วันลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย	วันคริสมาส	ส่งท้ายปีเก่า	

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 1,399 ไร่ ไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว เพื่อให้ลูกหลานได้ทำกินมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การให้เช่าพื้นที่

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่ และข้าวนา) รองลงมาได้แก่ กระเทียม ถั่วเหลือง สัตว์เลี้ยง (วัว ควายและหมู) ไม้ผล (มะม่วงแก้ว) และพืชผัก (ปลูกไว้กินเอง) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ทำนาปลูกข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 620 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนกรกฎาคม โดยปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 415 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนมิถุนายน โดยประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือกระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 364 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว และกรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้มากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง รองลงมาได้แก่ กระเทียม และข้าว(ส่วนที่เหลือกินในครัวเรือน) ตามลำดับ ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนการใช้เพื่อบริโภคประจำทุกสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม ผัก และเนื้อสัตว์ สำหรับการบริโภคเป็นประจำทุกเดือนได้แก่ ผลไม้ และการนำไปใช้งานกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ถั่วเหลือง (ทำน้ำเต้าหู้ให้เด็กกิน)

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ แหล่งตลาดรับซื้อ รองลงมาได้แก่ ราคารับซื้อ ความรู้ประสบการณ์ พันธุ์พืช และเงินทุน ตามลำดับ สำหรับ ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะต้นทุนสูงและได้ผลผลิตต่ำ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ส่วนปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ การฟื้นฟูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน รองลงไปได้แก่การเปลี่ยนพันธุ์พืชใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงและตลาดต้องการ

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา ฝนตกน้อยลง ร้อนมากขึ้นและหนาวน้อยลง โดยมีฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	ปลูกลำไยเหลืองนา		
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม	เกี่ยวข้าวเหลือง	
	ปลาย		เกี่ยวข้าวเหลือง	
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไยเหลืองไร่		
	ปลาย	ปลูกลำไยเหลืองไร่		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำกล้าข้าว		
	ปลาย	ปักดำกล้าข้าว		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าวเหลืองไร่	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าวในนา	
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าวในนา	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ.ที่ จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	-	-	-
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	25	2548	ข้าวหอมมะลิ
กลุ่มแม่บ้านทอผ้า	57	2547	รางวัลชนะเลิศการประกวดผ้ามัดหมี่ ยกดอก ได้รับรางวัลการทอผ้างานคุณภาพ 3 ดาว

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชน และสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่าผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดจะเพิ่มมูลค่าได้แก่

ผลผลิตที่ 1 ได้แก่ กระเทียม โดยต้องการทำผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบกระเทียม ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหากลิ่นเหม็น เก็บได้ไม่นาน จึงได้ยกเลิกผลิตภัณฑ์นี้ไปแล้ว

ผลผลิตที่ 2 ได้แก่ งาม โดยต้องการทำผลิตภัณฑ์น้ำมันงา ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหากลิ่นเหม็นหืนในกรณีเก็บไว้นาน และได้แก้ไขแล้วคือ เปลี่ยนภาชนะขวดใส่จากขวดพลาสติกเป็นขวดแก้ว

ผลผลิตที่ 3 ได้แก่ มะม่วงแก้ว ต้องการทำผลิตภัณฑ์มะม่วงดอง ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ ในหมู่บ้านปลูกมะม่วงแก้วมาก

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มค่าเหนื่อย และไม่คุ้มทุน ซึ่งภาครัฐ ควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมสำคัญที่สุดในด้านการสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็น ตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่า ผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปถั่วเหลืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การออกแบบลายผ้าทอ หัตถกรรมจักสาน โดยมีวิทยากรที่มีความรู้ประสบการณ์มาจัดฝึกอบรม ทั้งนี้ชุมชนมีความคิดว่า ยังจำเป็นต้องจ้างแรงงานเพิ่มเติมแม้ว่ามีกลุ่มทำงานอยู่แล้ว และถ้ามี แรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยจ้างแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาช่วย และ คิดว่าทุกคนในกลุ่มจะช่วยกันทำงาน แต่ถ้ามีงานหรือพื้นที่เหมาะสมในการผลิต สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านคิดว่าทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การผลิตผ้าทอ และผักปลอดสารพิษ แต่มีเพียงการอบรมการทอผ้าเท่านั้นที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนการผลิตผัก ปลอดสารพิษที่ไม่ประสบผลสำเร็จคิดว่าเกิดจาก คนในชุมชนยังไม่พร้อม ซึ่งจำเป็นต้องให้ รายละเอียดความรู้การปฏิบัติดูแลผักปลอดสารพิษ และกลุ่มเคยอบรมบัญชีครัวเรือนแต่ไม่ได้ นำมาปฏิบัติ

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ได้อยู่แล้ว และคิดว่าจะทำให้งาน สำเร็จ ถ้าไม่มี จะไปติดต่อจากเกษตรอำเภอ แต่ถ้ามีพื้นที่หรือวัตถุดิบใหม่ก็อยากจะทดลองทำ

ปัจจุบันสังคมในหมู่บ้านมีปัญหาทางสังคม วัยรุ่นดื่มเหล้าและสังเวยสังดัง ตลอดจนมีรถ มอเตอร์ไซด์ดัดตามถนนในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ การช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ เครื่องจักสาน ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบอยู่แล้วในหมู่บ้าน และคนในหมู่บ้านมีความรู้ประสบการณ์การผลิต ส่วนด้านตลาดรับซื้อคิดว่ามีตลาดรับซื้อหรือขายร่วมกับผ้าทอกระเหรี่ยงในหมู่บ้านอื่นๆ

ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ของหมู่บ้านคือ การทอผ้ากระเหรี่ยงที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่มีปัญหาตลาดรับซื้อเพราะลายผ้ามีไม่มาก และไม่เป็นที่รู้จักกัน แนวทางแก้ไขที่น่าจะเป็นไปได้คือ มีตลาดกลางมารับซื้อไปขาย

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่สามารถจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านได้แก่

ด้านแหล่งธรรมชาติท่องเที่ยว ได้แก่ วิถีพื้นบ้านเลี้ยงวัวควาย และล่องแพตามแม่น้ำปาย

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ผ้าทอกระเหรี่ยง

ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การแต่งกายและภาษาของชนเผ่า

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

จำนวน 4 หลัง ราคาที่พักเฉลี่ยวันละ 100 บาทต่อคน และค่าอาหารคิดวันละ 50 บาทต่อมื้อ

กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. ห้ามกินเหล้าในหมู่บ้าน เพราะคนในหมู่บ้านนับถือคริสต์

2. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้าน

3. ห้ามนำยาเสพติดมาเสพหรือนำเข้าในหมู่บ้าน

การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ส่วนใหญ่เห็นด้วย ถ้าให้ชุมชนดำเนินการเอง ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทิวทัศน์นาขั้นบันไดและเลี้ยงสัตว์ตามวิถีกระเหรี่ยงภูเขาต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งการแต่งกาย ภาษาและพิธีกรรมแบบกระเหรี่ยงในหมู่บ้าน มีผลผลิตการเกษตร (หรืออาหาร) ที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็นข้าวหอมมะลิ และอาหารพื้นบ้าน ส่วนผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวได้แก่ ผ้าทอกระเหรี่ยง สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านกับตัวอำเภอปาย ที่สะดวกสบายใช้เวลาสั้นๆ เพื่อการเข้าไปเยี่ยมชม สำหรับประเด็นความต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในหมู่บ้าน คือ สนับสนุนการทอผ้ากระเหรี่ยงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

2. หมู่บ้านแม่เย็น ตำบลห้วยอี

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่เย็น หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปายประมาณ 2 กิโลเมตร มีแม่น้ำห้วยแม่เย็นไหลผ่าน มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านเวียงเหนือ
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านแม่ฮี้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลทุ่งยาว มีแม่น้ำปายขวางกั้น

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นคนเมืองและชาวไทยใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 160 ครั้วเรือนรวมทั้งหมด 488 คน ผู้ชาย 258 คน ผู้หญิง 230 คน มีอาชีพเพาะปลูกพืชไร่ทำไร่นา ระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้านเป็นการประปาภูเขา มีลำน้ำลำห้วย 4 สายเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ กำจัดขยะโดยกลบฝังในบ่อขยะที่องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างขึ้น 4 แห่ง ได้แก่ บ้านแม่ฮี้ บ้านแม่ปิง บ้านท่าปาย 2 แห่ง มีวัดพระธาตุแม่เย็น เป็นวัดร้างและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินขึ้นบันไดและชมทิวทัศน์ของอำเภอปายได้

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นไทยใหญ่ มีจำนวนทั้งหมด 160 ครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ มีประชากรในหมู่บ้านรวมทั้งหมด 488 คน เป็นชาย 258 คน และหญิง 230 คน กลุ่มที่อยู่ประจำในหมู่บ้านอย่างน้อย 8 เดือน เป็นประชากรกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน และชาย/หญิงอายุ 26-50 ปี ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างก่อสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	6	17	-	-
2548	12	10	-	-
2547	8	13	-	-
2546	9	11	-	-
2545	11	15	-	-

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านแม่เย็นเป็นชุมชนปกากะญออีกแห่งหนึ่งของอำเภอปาย ชุมชนดั้งเดิมอยู่บริเวณเชิงดอยแม่ฮี้ใกล้แม่น้ำเย็น ซึ่งอยู่ด้านเหนือของบ้านแม่เย็นในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อบริษัทบอมเบย์เบอร์มาและบริษัทบอร์เนียวเข้ามาทำไม้ จำนวนประชากรบ้านแม่เย็นเริ่มทวีมากยิ่งขึ้น มีปกากะญอจากแม่สะเรียง จังหวัดเชียงใหม่มาตั้งถิ่นฐาน มีการแต่งงานและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม กระทั่งปัจจุบันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประชากรส่วนใหญ่ หลอมรวมอยู่ภายใต้กระแสวัฒนธรรมของคนเมืองหรือกระแสวัฒนธรรมล้านนา

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์แม่เย็น รองลงมาได้แก่ เกสเฮาส์แบบวิถีชุมชนไทยใหญ่และน้ำตกแม่เย็น ตามลำดับ

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ พลังงานที่จำเป็นใช้ในหมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ สุขภาวะในครัวเรือน ไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ และยารักษาโรค ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ส่วนใหญ่ได้จากไฟฟ้า แก๊สและไม้ฟืนตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ การสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร รองลงมาได้แก่ การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน การแปรรูปเพื่อบริโภค และการเพิ่มผลผลิตเกษตร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากอาชีพทำนาและทำการเกษตรอื่นๆ ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างแรงงาน ซึ่งที่มาของรายได้ครัวเรือน (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ตลอดปี ได้จาก ผักสวนครัวเพื่อขายในตลาด มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ถั่วเหลือง และรับจ้างก่อสร้าง ตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพรับจ้างเพราะได้เงินสูงกว่าการทำเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลซื้อของกินของใช้ในบ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร การศึกษาบุตร และสร้างบ้าน ตามลำดับ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้น 3,000-5,000 บาท

การซื้อสินค้ามาใช้ในการบ้านนั้น ส่วนใหญ่คนในชุมชนซื้อจากในเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน ตลาดในหมู่บ้าน รถเร่ขายสินค้า ร้านค้าชุมชนและร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนบริโภคผลผลิตจากพืชจากตลาดสดเมืองปายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ซื้อจากตลาดหมู่บ้าน และปลูกเอง ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 30,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ ธกส. ทั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการลงทุนทำการเกษตร รองลงมาได้แก่ ใช้จ่ายในการศึกษาบุตร

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 80 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 5 เดือน สาเหตุที่มีข้าวหุงกินไม่ตลอดปีเพราะ ไม่มีพื้นที่นาของตัวเอง แต่ได้แก้ไขปัญหากันโดยรับจ้างได้เงินมาซื้อข้าว ซึ่งหมู่บ้านนี้ไม่มีธนาคารข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัด รองลงไปได้แก่ โรคปวดกระดูกข้อ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิมและภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรม รองลงมาได้แก่ เกษตรกรรม ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม การประกอบอาชีพและทำมาหากิน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพพึ่งพาตนเองในเรื่องอาหารในป่าธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ และพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ความสุขสงบในสังคมชุมชน การปกครองกันเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

สำหรับการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี และชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดยพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมาได้แก่ การพูดคุยกันในบ้าน ดูโทรทัศน์ และเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น			
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมธุปายาส		
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	วันออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน		
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ประเพณีถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 130 ไร่ ชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เข้าพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ บางส่วนคิดว่าจะเก็บไว้ปลูกพืชทางการเกษตร

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าวนา รองลงมาได้แก่ พืชผัก และ ไม้ผล (มะม่วงแก้ว) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ข้าวนา มีพื้นที่ปลูกประมาณ 80 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนกรกฎาคม โดยปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนมิถุนายน โดยประสงค์ปลูกเพื่อขายและแปรรูปเป็นถั่วเน่าอาหารพื้นบ้าน มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ ผักสวนครัว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 3 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยคอกอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินในครัวเรือน

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง รองลงมาได้แก่ ข้าว ซึ่งจะขายหลังจากเหลือกินในครัวเรือน ส่วน ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนการใช้เพื่อบริโภคประจำทุกสัปดาห์ได้แก่ ถั่วเหลือง กระเทียม และเนื้อสัตว์

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ความรู้ ประสบการณ์ โดยต้องการให้สนับสนุนการทำการเกษตรให้มากกว่านี้ รองลงมาได้แก่ เงินทุน ราคารับซื้อ สภาพพื้นที่ปลูกและตลาดรับซื้อ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะต้นทุนสูงและได้ผลผลิตต่ำ สำหรับปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคารับซื้อที่เหมาะสมกับต้นทุนและค่าเสียเวลา

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาฝนแล้ง

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา ฝนตกน้อยลง และร้อนมากขึ้น โดยมีฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น			
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำกล้าข้าว		
	ปลาย	ปักดำกล้าข้าว		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวข้าว	เกี่ยวข้าวในนา	ปลูกผักสวนครัว
	ปลาย	เกี่ยวข้าว	เกี่ยวข้าวในนา	
พฤศจิกายน	ต้น	เกี่ยวข้าว		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	-	-	-
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	-	-	-
กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์	20	2545	ผลผลิตเกษตรอินทรีย์

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชน และสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง โดยต้องการทำผลิตภัณฑ์ถั่วเน่าแผ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่ไม่มีประสิทธิภาพขายส่วนมากทำกินเองในครัวเรือน

ชุมชนคิดวราราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มค่าเหนื่อย และไม่คุ้มทุน โดยภาครัฐ ควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมสำคัญสำคัญที่สุดในด้านการประกันราคา รองลงมาได้แก่ สนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขาย มีตัวแทนขายในหมู่บ้าน ชุมชน ตั้งตัวแทนรับซื้อเองแล้วนำไปขาย และรัฐรับซื้อทั้งหมด ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปถั่วเหลืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผักปลอดสารพิษ โดยชุมชนมีความคิดว่าถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องจ้างเพิ่มเติม แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ ก็จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยจ้างแรงงานต่างด้าว หรือจากหมู่บ้านอื่นมาช่วย ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิต ชุมชนมีความเห็นว่าจะให้เช่าที่ดินทำกินการเกษตร หรือจ้างแรงงานต่างด้าวทำ สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านคิดว่าทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็นการสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ การมีกินมีอยู่ของคนในชุมชน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การผลิตผ้าทอ และผักปลอดสารพิษ แต่มีเพียงการปลูกผักปลอดสารพิษเท่านั้นที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนการทอผ้าที่ไม่ประสบผลสำเร็จนั้นคิดว่าเกิดจาก ไม่มีตลาดที่แน่นอน และไม่มีผู้สนับสนุนด้านเงินลงทุน สำหรับกลุ่มเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือนไม่เคยนำมาใช้ในครัวเรือนของตน

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ได้อยู่แล้ว และคิดว่าจะทำให้งานสำเร็จ ถ้าไม่มี จะไปติดต่อจากเกษตรอำเภอหรือหมู่บ้านอื่น แต่ถ้ามีพื้นที่หรือวัตถุดิบใหม่ก็ยังไม่ต้องการปรับเปลี่ยนเพราะปัจจัยพื้นที่และวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วนั้นเหมาะสม

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้ดีคือ ผ้าทอใช้ทำเสื้อคนโต ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบจากอำเภอเมืองปาย อย่างไรก็ตามกลุ่มชุมชนในหมู่บ้านต้องการอบรมความรู้ ประสิทธิภาพการออกแบบผ้าทอเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็น

เอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนภาคภูมิใจคือ การผลิตผักปลอดสารพิษ แต่ยังมีปัญหาตลาดรับซื้อที่ให้ราคาแน่นอน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ โดยผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่กำลังจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้านได้แก่

ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคือ น้ำตกแม่เย็น

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดพระธาตุแม่เย็น

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นรีสอร์ท จำนวน 10 หลัง ราคาที่พักราคาเฉลี่ยวันละ 1,800 บาทต่อคน กรณีรวมที่พักและอาหารคิดวันละ 2,000 บาทต่อ

ที่พักแรมที่เป็นเกสเฮาส์ จำนวน 150 หลัง ราคาเฉลี่ยวันละ 300 บาท กรณีรวมที่พักและอาหารคิดวันละ 500 บาท

ปัญหาต่างๆ ของการท่องเที่ยวที่มีการพักผ่อนในหมู่บ้านพบว่า มีการส่งเสียงดัง ขับรถไม่รู้จักจราจร และเล่นดนตรีเสียงดัง

กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

- 1.ห้ามส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้าน
- 2.ห้ามนำยาเสพติดมาเสพหรือนำเข้าในหมู่บ้าน

กรณีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ส่วนใหญ่เห็นด้วยเพราะหมู่บ้านนี้มีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่จะต้องเข้มงวดกับการใช้กฎระเบียบหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้สร้างความเดือดร้อนกับชาวบ้าน ทั้งนี้หมู่บ้านแม่เย็นมีสิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมได้แก่ ลักษณะธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงามของน้ำตกแม่เย็น วิถีวัฒนธรรมไทยใหญ่ของชุมชน ผลิตภัณฑ์การทอผ้าไทที่จะขายให้นักท่องเที่ยว โดยหมู่บ้านนี้ห่างจากตัวอำเภอป่าพะยอมประมาณ 3 กิโลเมตร มีเส้นทางคมนาคมสะดวกใช้เวลาเพียง 5 นาที

3. หมู่บ้านห้วยหวาย ตำบลห้วยอี

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

เป็นหมู่บ้านชนเผ่ามูเซอ ขึ้นเป็นหย่อมบ้านห้วยหวาย ที่ขึ้นตรงกับบ้านแม่ปิง หมู่ที่ 4 ตำบลแม่อี อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ท่ามกลางเทือกเขา ปากทางเข้าหมู่บ้านห่างจาก ถนนหลวงสายหลักอำเภอลำปาง-แม่มาลัย ตรงหลักกิโลเมตรที่ 76 เป็นถนนลูกรังเข้าหมู่บ้าน ประมาณ 8 กิโลเมตร มีอาณาเขตที่แบ่งไว้ชัดเจน คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับถนนหลวงหมายเลข 1095 สายแม่มาลัย – ปาย
ทิศใต้	ติดต่อกับหย่อมบ้านลีซอแม่ยะน้อย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตหน่วยจัดการต้นน้ำที่ 4 บ้านแม่จ๊อก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเหมืองแร่แม่ลานนา

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านห้วยหวาย ตำบลแม่อี

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนหลังคาเรือนมี 35 หลัง จำนวนครอบครัวมี 38 ครอบครัว ประชากรรวมทั้งหมด 178 คน ผู้ชาย 87 คน ผู้หญิง 91 คน อาชีพหลักคือ ทำไร่ข้าว ทำสวนปลูกพริก ปลูกเผือก เลี้ยงสัตว์ไว้กินและขายตามฤดูกาล มีโรงเรียนที่เป็นสาขาของ โรงเรียนบ้านแม่ปิง เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 3 คน มีนายปิยะ จุลละปิยะ เป็นตัวแทนผู้บริหารทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีนักเรียนทั้งหมด 33 คน ผู้นำหมู่บ้านคนปัจจุบันคือ นายสมเดช จะก่อ ตำแหน่งเป็นว่าที่ผู้ใหญ่บ้าน บ้านห้วยหวาย

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	12
เด็กวัยเรียน	44
หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	26
ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี	36
ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	33
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	22
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	173

ทุกกลุ่มในตารางข้างบนส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ประจำในหมู่บ้านตลอด มีบางคนเท่านั้นที่มีอายุเกิน 18 ปีขึ้นไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างตามร้านอาหารที่จังหวัดเชียงใหม่และลำปาง และทำงานก่อสร้าง

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
มูเซอร์	1	คริสต์
	34	พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	3	1	5	-
2548	2	1	-	-
2547	2	-	-	-
2546	6	-	-	-
2545	2	-	-	-

ประวัติหมู่บ้าน

พื้นที่นี้ได้สันนิษฐานว่ามีชาวเขาเผ่ามูเซอร์กลุ่มหนึ่งมาอาศัยอยู่ก่อนแล้ว และเป็นหย่อมบ้านที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่มากพอสมควร โดยจากการสังเกตและพบหลักฐานต่าง ๆ เช่น ขอบเขตของหย่อมบ้านพบโบราณสถานที่เชื่อว่าเป็นที่ตั้งของวัดเก่า มีการนำก้อนหินจากลำห้วยมาทำเป็นสิ่งก่อสร้างคล้ายกับเป็นรั้วของวัด ต่อมาได้เกิดโรคระบาดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ จึงพากันอพยพไปอยู่ที่หมู่บ้านปายาง ตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้

กลายเป็นหย่อมบ้านร้าง หลักฐานที่พบว่าเกิดโรคระบาด คือ มีหลุมฝังศพมากมายและตามคำบอกเล่าของชาวบ้านปายาง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 มีนายจะหะ จะก่อ ได้เดินทางมาจากตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มาสำรวจเป็นคนรุ่นแรกที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่และได้พาชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาอยู่ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน แล้วต่อมาก็มีชาวบ้านที่เดินทางมาจากตำบลป่าแดด อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย ได้อพยพเข้ามาอยู่เพิ่มอีกหลายครอบครัว โดยตั้งให้นายจะหะ จะก่อ เป็นผู้นำหมู่บ้านคนแรก พื้นที่แห่งนี้มีลำห้วยไหลผ่าน ชื่อว่าห้วยหวาย และยังมีลำห้วยเล็ก ๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านห้วยหวาย”

ต่อมานายสมเดช จะก่อ ที่ได้รับการไว้วางใจจากชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอปาย แต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน แทนนายจะหะ จะก่อ ผู้เป็นบิดา เนื่องจากว่านายจะหะ จะก่อ ได้ย้ายไปอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงราย

ต่อมาในปี 2548 ได้มีการประชุมประชาคม 3 หมู่บ้าน คือบ้านท่าปาย บ้านแม่ปิง บ้านห้วยหวาย เรื่องหย่อมบ้านห้วยหวาย มีความประสงค์จะขอแยกออกเป็นหมู่บ้านโดยแยกจากหมู่บ้านแม่ปิงซึ่งเป็นหมู่บ้านหลัก ให้เหตุผลว่าเพื่อความเจริญและความสะดวกสบายในการพัฒนาหมู่บ้านและการของบประมาณจากหน่วยงานรัฐบาลที่จะสนับสนุนการก่อสร้างถนน สะพาน โรงเรียน การประกอบอาชีพ การสาธารณสุขในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมีความอยู่ดีมีสุขกว่าความเป็นอยู่ตามปกติ ในที่ประชุมประชาคมยอมรับให้เป็นไปตามความต้องการ แต่ทางการก็ยังไม่มีการประกาศให้เป็นหมู่บ้าน จนล่วงเลยมาถึงปี 2550 ชาวบ้านต้องช่วยเหลือตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีความสามารถที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้นได้เพราะไม่มีส่วนร่วมในการปกครองบริหารระดับท้องถิ่น ไม่มีเสียงเรียกร้องในการนำงบประมาณมาจัดสรรทำโครงการต่าง ๆ ในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากว่าปัจจุบันยังคงเป็นส่วนหนึ่งในหมู่ที่ 4 ของหมู่บ้านแม่ปิง ซึ่งได้รับการช่วยเหลือเพียงปรับพื้นที่ทำสนามให้เด็กเล่นบริเวณโรงเรียนเท่านั้น

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่ามูเซอร์ที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง รองลงมาได้แก่ พริกห้วยหวาย

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ พลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน สุขอนามัยในครัวเรือน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค และไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจากไม้ฟืนและไฟฟ้าจากพลังงานแสงแดด

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ การเพิ่มผลผลิตเกษตร การแปรรูปเพื่อบริโภค การจัดการระบบการผลิตที่ยั่งยืน การสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร และการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทำไร่พริก ส่วนอาชีพรองเป็นการปลูกข้าวโพดและเผือก รับจ้างและเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ที่มาของรายได้ครัวเรือน (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ตลอดปีได้มาจากผลผลิตพืช (พริกหนุ่มทั้งสดและแห้ง) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงหมู ไก่ วัวควาย และรับจ้างก่อสร้าง ตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตรที่ยั่งยืน ปลูกพืชที่ตลาดต้องการโดยเฉพาะพืชผ้าเมืองหนาว

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกินของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม รักษาความเจ็บป่วย และการศึกษาบุตรตามลำดับ จากการสอบถามพบว่าค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 600-800 บาท

ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะซื้อสินค้าของใช้ในบ้านจากร้านค้าในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไปซื้อในเมือง และรถเร่ขายสินค้า ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ปลูกกินเองในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม หลังจากนั้นจะซื้อหาเอาเองจากรถมอเตอร์ไซด์ขายของเร่

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 5,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือ การกู้เงินกันเองระหว่างญาติพี่น้อง ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อ ซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดวัชพืช

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 85 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 9 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ได้ผลผลิตน้อยไม่พอกิน แต่ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อปุ๋ยเคมีมาใส่ในแปลงข้าวไร่ นอกจากนี้หมู่บ้านนี้มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าวไปบริโภคแล้วใช้คืนในฤดูปลูกถัดไป

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัด รองลงมาคือ ไข้มาเลเรีย

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม รองลงมาได้แก่ ภาษาและวัฒนธรรม และการละเล่นการแสดงดนตรีและนันทนาการตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ และ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม การกินการอยู่ การปกครองกันเอง และความสุขสงบในสังคมชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี และกลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันในบ้าน รองลงมาได้แก่ ดูโทรทัศน์ พุดคุยกันภายในชุมชน เข้าเมือง และการพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย	เตรียมของใช้ที่จำเป็น		
กุมภาพันธ์	ต้น	ประเพณีขึ้นปีใหม่มกีนวอ		
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีก่อกองทราย	ประเพณีตานศาลา	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีบูชาผีบรรพบุรุษ (ปลุกข้าวไร่)		
กรกฎาคม	ต้น	ประเพณีบูชาผีบรรพบุรุษ (ปลุกข้าวไร่)		
	ปลาย	ประเพณีตานข้าวสาลี (ข้าวโพด)		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีกินข้าวใหม่		
พฤศจิกายน	ต้น			
	ปลาย			
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 700 ไร่ มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตรประมาณ 200 ไร่ ซึ่งพื้นที่ทำกินที่ว่างเปล่านี้นี้ มีความคิดว่าจะปลูกพืชที่ได้รับคำแนะนำ ด้วยวิธีการขอความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมและปัจจัยการผลิต

ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกห้ามซื้อขาย รองลงมาคือ เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว ตามลำดับ

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าวไร่ รองลงมาได้แก่ พริกหนุ่ม และการเลี้ยงควาย ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชนได้แก่ พริก มีพื้นที่ปลูกประมาณ 100 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าวโพด มีพื้นที่ปลูกประมาณ 80 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินและเป็นอาหารสัตว์ ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ เผือก มีพื้นที่ปลูกประมาณ 15 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขายและเป็นอาหารสัตว์ มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ พริกหนุ่ม รองลงมาได้แก่ ข้าวโพดและเผือก สำหรับผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าวไร่และพริก

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน รองลงมาได้แก่ เงินทุน ตลาดรับซื้อ และปริมาณน้ำแหล่งน้ำ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ พ่อค้าคนกลางกดราคา ชาวบ้านไม่มีรถขนส่งไปขายเอง

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาดินถล่ม

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ น้ำใช้ในแปลงปลูกพืช รองลงไปได้แก่ การฟื้นฟูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน และตลาดรับซื้อผลผลิต

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-4)			
		1	2	3	4
มกราคม	ต้น				
	ปลาย				
กุมภาพันธ์	ต้น				
	ปลาย				
มีนาคม	ต้น				
	ปลาย				
เมษายน	ต้น	หว่านกล้าพริก			
	ปลาย				
พฤษภาคม	ต้น	ปลูกพริก	ปลูกข้าวไร่	ปลูกข้าวโพด	ปลูกเผือก
	ปลาย				
มิถุนายน	ต้น				
	ปลาย				
กรกฎาคม	ต้น				
	ปลาย				
สิงหาคม	ต้น				
	ปลาย				
กันยายน	ต้น				
	ปลาย				
ตุลาคม	ต้น	หว่านผักกาด			
	ปลาย				
พฤศจิกายน	ต้น				
	ปลาย				
ธันวาคม	ต้น				
	ปลาย				

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มทางการเกษตร

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่าผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่

ผลผลิตที่ 1 ได้แก่ กระเทียม ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์จากกระเทียม แต่ผลิตภัณฑ์นี้ไม่เคยทำ ต้องการให้โครงการช่วยเหลือ

ผลผลิตที่ 2 ได้แก่ ผักในฤดูหนาว โดยต้องการนำไปขาย แต่ยังไม่เคยทำ และต้องการให้ช่วยเหลือ เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้าน

ชุมชนคิดว่าการราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มค่าเหนื่อย และไม่คุ้มทุน ซึ่งภาครัฐ ควรรับซื้อทั้งหมด หรือจัดตั้งตัวแทนขายในหมู่บ้าน โดยสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปกระเทียมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแปรรูปอาหารพื้นบ้าน การปลูกผักปลอดสารพิษและการแปรรูปถั่วเหลือง ตามลำดับ ทั้งนี้ชุมชนยังมีความคิดว่ายังจำเป็นต้องจ้างแรงงานเพิ่มเติมแม้ว่ามีกลุ่มทำงานอยู่แล้ว ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะจ้างแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาช่วย

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา รองลงมาได้แก่ ทำแล้วมีความสุขตามสมควร และทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก

ปัจจุบันสังคมในหมู่บ้านไม่มีปัญหาทางสังคม เนื่องจากทุกคนอยู่กันอย่างเป็นพี่น้องให้ความเคารพกัน ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็ความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ ขอให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านไม่เคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตใดๆ ทั้งสิ้น

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ติดอยู่แล้ว แต่ถ้าไม่มี ก็คิดว่าจะซื้อจากในเมืองปาย อย่างไรก็ตามคิดว่าพื้นที่หรือวัตถุดิบเดิมเหมาะสม ไม่ต้องการปรับเปลี่ยนใหม่

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า ไม่มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้ และไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ทั้งนี้คิดว่าทำไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้เรื่องนี้

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่กำลังจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกติดหมู่บ้านที่สูงประมาณ 10-12 เมตร

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดร้างและบริเวณสนามบินเก่าของราชการ

ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การแสดงเต้นรำของชนเผ่ามูเซอร์

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

จำนวน 20 หลัง ราคาที่พักเฉลี่ยวันละ 70 บาทต่อคนและรวมค่าอาหารหนึ่งมื้อ

หมู่บ้านนี้มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. ห้ามนำสารเสพติดมาใช้ในหมู่บ้าน

2. ห้ามผิดประเพณีของชนเผ่า

ปัญหาต่างๆ ของการท่องเที่ยวที่มีการพักแรมในหมู่บ้านคือ ฤดูฝนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมน้อย

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น เด็กๆ ได้เรียนรู้ภาษามากขึ้น ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทิวทัศน์สภาพป่าเขารอบหมู่บ้าน มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งการกินวอ (7 วัน) ประเพณีตานศาลา และประเพณีกินข้าวใหม่ แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลผลิตการเกษตร (หรืออาหาร) ที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ข้าวโพดปิ้ง ไม่มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยว

เส้นทางจากหมู่บ้านถึงถนนทางหลวงประมาณ 8 กิโลเมตร เข้าออกลำบากมากในฤดูฝน แต่สะดวกในฤดูแล้ง ปกติใช้เวลาประมาณ 20 นาที ระยะทางจากปากทางเข้าหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายประมาณ 30 กิโลเมตร ใช้เวลา 40-50 นาที

สำหรับประเด็นความต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในหมู่บ้าน คือ ทำถนนลูกรังอัดแน่น (ไม่ทำคอนกรีต) วางท่อระบายน้ำที่ถนนผ่าน และทำสะพานเข้าหมู่บ้าน

4. หมู่บ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลห้วยอี

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

หมู่บ้านโป่งน้ำร้อน เป็นหย่อมบ้านทรายขาว ตำบลห้วยอี มีอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตพื้นที่บ้านทุ่งยาว ตำบลทุ่งยาว

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลทุ่งยาวและบ้านแม่ปิง ตำบลแม่ธิ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลในของตำบลแม่ธิ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลทุ่งยาว

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลแม่ธิ

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	4
เด็กวัยเรียน	11
หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	11
ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี	9
ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	16
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	34
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	85

คนในหมู่บ้านนี้เป็นคนเมืองพูดภาษาท้องถิ่น มีจำนวน 20 ครัวเรือน นับถือศาสนาพุทธ แยกย่อยตามอายุได้ดังนี้

ข้อมูลภาพรวมการเกษตร

โครงการต้องการทราบข้อมูลการเกษตรทั่วไปเป็นภาพรวมของชุมชนในหมู่บ้าน ซึ่งจากการสำรวจพบประเด็นต่างๆ ดังนี้ สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ แคมป์ช้าง รองลงมาได้แก่ การล่องแพและน้ำพุร้อน

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม สุขภาวะในครัวเรือน ยารักษาโรค และไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ ตามลำดับสำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านส่วนใหญ่ได้มาจากไฟฟ้า แก๊สและไม้ฟืนตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน การพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไป ทั้งนี้ที่มาของรายได้ครัวเรือนตลอดปี (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) มากที่สุดที่มาจากผลผลิตพืช (ถั่วเหลือง ถั่วเขียวและไม้ดอก เรียงตามลำดับ) รองลงมาได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว (ขี่ช้าง ล่องแพและน้ำพุร้อน) การเลี้ยงวัวควาย และรับจ้างก่อสร้างตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลซื้อปัจจัยการเกษตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้เย็น ทีวี รถ โทรศัพท์ การศึกษาบุตร และซื้อของกินของใช้ในบ้าน ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เกินเดือนละ 4,000-5,000 บาท

การซื้อสินค้ามาใช้ในการบ้านนั้น ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไปซื้อเองในเมืองและตลาดในหมู่บ้าน ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ได้มาจากการปลูกกินเอง และซื้อจากตลาดเมืองปาย ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 30,000 บาท โดยกู้เงินจาก ธกส. ทั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการลงทุนทำการเกษตร

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 70 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 3 เดือน สาเหตุที่มีข้าวหุงกินไม่ตลอดปีเพราะ ไม่มีพื้นที่นาของตัวเอง แต่ได้แก้ไขปัญหากันโดยซื้อจากตลาด และยังไม่มีการขนาข้าวในหมู่บ้าน

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัดทั่วไป ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม รองลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพ และทำมาหากิน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการปลูกต้นไม้

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่องมีน้ำธรรมชาติพอเพียงทำการเกษตรในฤดูแล้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาหารในป่าตามธรรมชาติ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง และเศรษฐกิจชุมชนที่ดี ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากที่สุดได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม วิธีการเกษตรในชุมชน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำมากที่สุดได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี หญิงสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงมากกว่า 50 ปีและเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดยการพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ พูดคุยกันในชุมชน และเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีก่อเจดีย์ทราย	ประเพณีรดน้ำดำหัว	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	วันออกพรรษา		
	ปลาย			
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน		
	ปลาย	วันลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์ต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 200 ไร่ ไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ทั้งนี้ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง รองลงมาได้แก่ ข้าวนา และมะม่วง

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 83 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนมิถุนายน โดยปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว

พืชลำดับที่ 2 คือ กล้ายและไม้ดอก มีพื้นที่ปลูกประมาณ 90 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคม โดยประสงค์ปลูกเพื่อขายและแปรรูป มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว

พืชลำดับที่ 3 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 37 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนกรกฎาคม มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ขาย

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง รองลงมาได้แก่ ไม้ดอก นอกจากนี้ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ราคาซื้อขาย รองลงมาได้แก่ ตลาดรับซื้อ สภาพพื้นที่ปลูก และความรู้ประสบการณ์ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้และต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ที่ทำกินไม่พอเพียง

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา ฝนตกน้อยลง ร้อนมากขึ้นและหนาวน้อยลง โดยมีฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-5)				
		1	2	3	4	5
มกราคม	ต้น					
	ปลาย					
กุมภาพันธ์	ต้น					
	ปลาย					
มีนาคม	ต้น	ตัดต้นกล้วย				
	ปลาย					
เมษายน	ต้น					
	ปลาย					
พฤษภาคม	ต้น	ปลูกต้นกล้วย	ปลูกไม้ดอก			ปลูกอ้อย
	ปลาย		ปลูกไม้ดอก		หว่านกล้า	
มิถุนายน	ต้น		ปลูกไม้ดอก	ปลูกถั่วเหลือง		
	ปลาย		ปลูกไม้ดอก	ปลูกถั่วเหลือง		
กรกฎาคม	ต้น				ปลูกข้าวนา	
	ปลาย				ปลูกข้าวนา	
สิงหาคม	ต้น					
	ปลาย					
กันยายน	ต้น					
	ปลาย					
ตุลาคม	ต้น			เกี่ยวถั่วเหลือง	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย			เกี่ยวถั่วเหลือง	เกี่ยวข้าว	
พฤศจิกายน	ต้น					
	ปลาย					
ธันวาคม	ต้น					ตัดอ้อย
	ปลาย					

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มทางการเกษตร

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง โดยต้องการทำผลิตภัณฑ์ ถั่วเน่าแผ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ไม่เคยทำเพราะไม่มีเงินทุน และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ น้ำพริกพื้นบ้าน (น้ำพริกปลาป่น) ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ไม่เคยทำ

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่เหมาะสม ซึ่งภาครัฐ ควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมสำคัญที่สุดในด้านการประกันราคา รองลงมาได้แก่ด้านชุมชนตั้งตัวกลางรับซื้อเองแล้วนำไปขายและรัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขายตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนในหมู่บ้านนี้มีการทำการเกษตรน้อยไม่มีปัญหาแรงงาน คนในหมู่บ้านนี้คิดว่าทำแล้วมีความสุขตามสมควร และปัจจุบันสังคมในหมู่บ้านกำลังมีปัญหาสังคมด้านความยากจน เนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกิน ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่ เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ การมีกินมีอยู่ของชุมชนในหมู่บ้าน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มชุมชนในหมู่บ้านนี้ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ติดอยู่แล้ว แต่ถ้าไม่มี จะซื้อจากหมู่บ้านอื่น ถ้ามีพันธุ์หรือวัตถุดิบใหม่ก็ยังไม่อยากจะทำทดลองเพราะกลัวไม่เหมาะสมกับสภาพดิน

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

เพื่อต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ แปรรูปถั่วและน้ำพริก ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบอยู่แล้วในหมู่บ้าน สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ของหมู่บ้านคือ กล้วยและอ้อย ที่ปลูกเพื่อให้นักท่องเที่ยวซื้อเป็นอาหารว่าง หมู่บ้านนี้ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนภาคภูมิใจ

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า

สิ่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ แหล่งธรรมชาติท่องเที่ยวได้แก่ น้ำพุร้อน

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นรีสอร์ท จำนวน 60 หลัง และ เกสเฮาส์ จำนวน 15 หลัง โดยราคาที่พักและอาหารขึ้นกับเจ้าของ กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน คือ ห้ามส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้าน หลังเวลา 22.00 น.

การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตร ส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่ควรจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเอง หมู่บ้านนี้ห่างจากอำเภอปาย 8 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลา 10-15 นาที สำหรับความต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนคือ สนับสนุนการสอนภาษาต่างประเทศให้ชาวบ้านและช่วยประชาสัมพันธ์

5. หมู่บ้านแม่นะ ตำบลแม่นาเติง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่นะ หมู่ที่ 8 ตำบลแม่นาเติง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ริมฝั่งแม่น้ำสองสายคือแม่นะและแม่น้ำของ เป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้รอบด้าน มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านไทรงาม
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านแม่นาเติง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านนางลอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านปางแปก

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านแม่นะ ตำบลแม่นาเติง

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
ไทยใหญ่	25	พุทธ
ลีซอ	5	พุทธ
คนเมือง	10	พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	3	1	-	-
2548	-	-	-	-
2547	5	2	-	-
2546	2	-	-	-
2545	2	1	-	-

หมู่บ้านนี้มีระบบสาธารณสุขโรคโศกไฟฟ้าภูมิภาค น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะและส่วนตัว มีแหล่งน้ำสาธารณะจากแม่น้ำของและแม่น้ำนะ ชาวบ้านส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ประจำในหมู่บ้านตลอด มีบางคนที่ย้ายถิ่น 18 ปีขึ้นไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างที่เชียงใหม่

ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2460 โดยมีนายดวงคำและพ่อเผ่าหน่อ ทามูลเป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมาเมื่อพ่อเผ่าหน่อ ก้าวขึ้น เข้ามาอยู่จนมีการตั้งเป็นหมู่บ้าน มีพ่อหลวงจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาแล้ว 6 คน เมื่อปี พ.ศ. 2548 หมู่บ้านนี้ได้ประสบอุทกภัยน้ำป่าไหลหลาก ทำให้บ้านเรือนราษฎรที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำได้รับความเสียหาย ถนนที่ใช้สัญจรในหมู่บ้านขาด สถานที่ท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ วัฒนธรมที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ ยารักษาโรค และพลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ไม้ฟืนและแก๊ส ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ พัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปเพื่อบริโภค และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไป ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมาจาก ผลผลิตพืช (ถั่วเหลืองและกระเทียม) มากที่สุด สำหรับสิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ รับจ้างก่อสร้างทั่วไปและทำเกษตรเฮาส์ และการเลี้ยงหมู ไก่ วัวควาย ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลซื้อของกินของใช้ในบ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร สร้างบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน และซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 3,000-4,500 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ร้านค้าในหมู่บ้าน และรถเร่ขายสินค้า ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ปลูกกินเอง รองลงมาได้แก่ ซื้อมาจากตลาดปาย ตลาดหมู่บ้าน และแลกเปลี่ยนจากผู้อื่น ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 25,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือ ธกส. ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อ ซื้อวัวควาย และปัจจัยการผลิตทางเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดวัชพืช

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกกินตลอดปี คิดเป็น 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 6 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีที่ทำกิน(นา) บางคนรับจ้าง บางคนมีที่นาแต่ได้ผลผลิตไม่พอกิน ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้มาเลเรีย รองลงมาคือ ไข้หวัดและโรคกระเพาะ ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม มีการเลี้ยงผีบ้านผีเรือน รองลงมาได้แก่ ภาษาและวัฒนธรรมที่มีภาษาพูดไทยใหญ่ การประกอบอาชีพทำมาหากินที่มีพิธีเลี้ยงเจ้าที่ก่อนปลูกข้าว และการจัดการสิ่งแวดล้อมในการรักษาหน้าบ้านให้สะอาดและปลูกดอกไม้ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง และพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกพืชตลอดปี ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ความสงบสุขในสังคมชุมชน และวิถีทำการเกษตรของชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี กลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี และเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันในบ้าน รองลงมาได้แก่ การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง ดูโทรทัศน์ พุดคุยกันภายในชุมชน และฟังวิทยุ ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์		
	ปลาย	ทอดผ้าป่า		
พฤษภาคม	ต้น	ทอดผ้าป่า		
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมธุปายาส		
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีดับไฟเทียน	ประเพณีลอยกระทง	
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 250 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว เพราะเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านอยู่แล้ว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่และข้าวนา) รองลงมาได้แก่ หนุ่ย พืชผัก (ผักกาดและผักทอง) ไข่ และวัวควาย ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือนเป็นหลัก มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะขายและเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 70 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือนตุลาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้มากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ส่วนผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ตลาดรับซื้อ รองลงมาได้แก่ ปริมาณน้ำแหล่งน้ำ ความรู้ประสบการณ์ ราคารับซื้อ และเงินทุน ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน ส่วนปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต รองลงไปได้แก่ พื้นที่การเกษตร และแหล่งน้ำการเกษตร ตามลำดับ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและดินถล่ม

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนขึ้นและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	หว่านกล้าข้าว		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปักดำข้าว		
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	ปลูกระเทียม	เกี่ยวลำไย	
	ปลาย	ปลูกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	ปลูกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ.ที่ จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	15	2540	-
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	25	2540	-

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ไม้ไผ่ ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์หมวดจักสาน ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่ไม่มีตลาด

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่อง ชื้อแพ่ง ขายถูก รองลงมาได้แก่ ประกันราคา รัฐรับซื้อทั้งหมด ขาดทุนคือกำไร และสนับสนุนงบประมาณจัดฝึกอบรม ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษมากที่สุด รองลงมาได้แก่ หัตถกรรมพื้นบ้าน และการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม หรือใช้แรงงานต่างด้าว ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่าจะให้เช่าพื้นที่ทำกิน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วมีความสุขตามสมควร รองลงมาได้แก่ ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก และต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันชุมชนคิดว่ามีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก ปัญหาความยากจนในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนคิดว่า สิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ คนในหมู่บ้านมีกินและมีใช้ และชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มมูลค่าผลผลิต หัตถกรรมพื้นบ้าน และการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาด ที่ไม่มีการรับซื้อที่แน่นอน และชาวบ้านไม่ทำอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง กลุ่มสมาชิกต้องการเพิ่มเติมความรู้จากวิทยากรการฝึกอบรม นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้วแต่ยกเลิกไป

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ ยังไม่มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ดี ซึ่งคิดว่าจะซื้อจากภายนอก กลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่/วัตถุดิบ เพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ ทำหมวกจักสาน และ แกะสลัก โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในอำเภอปาย อย่างไรก็ตามไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน และมีปัญหาไม่มีการอบรมและให้ทุนสนับสนุนอย่างจริงจัง

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งทีคาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำของ และถ้ำ

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดร้าง

หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่เรียบง่าย มีลักษณะธรรมชาติป่าเขาและต้นน้ำลำธารที่สวยงาม มีประเพณีวัฒนธรรม และการพูดแบบวิถีคนไต แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ผลิตภัณฑ์จักสานเช่น หมวก กระเป๋า

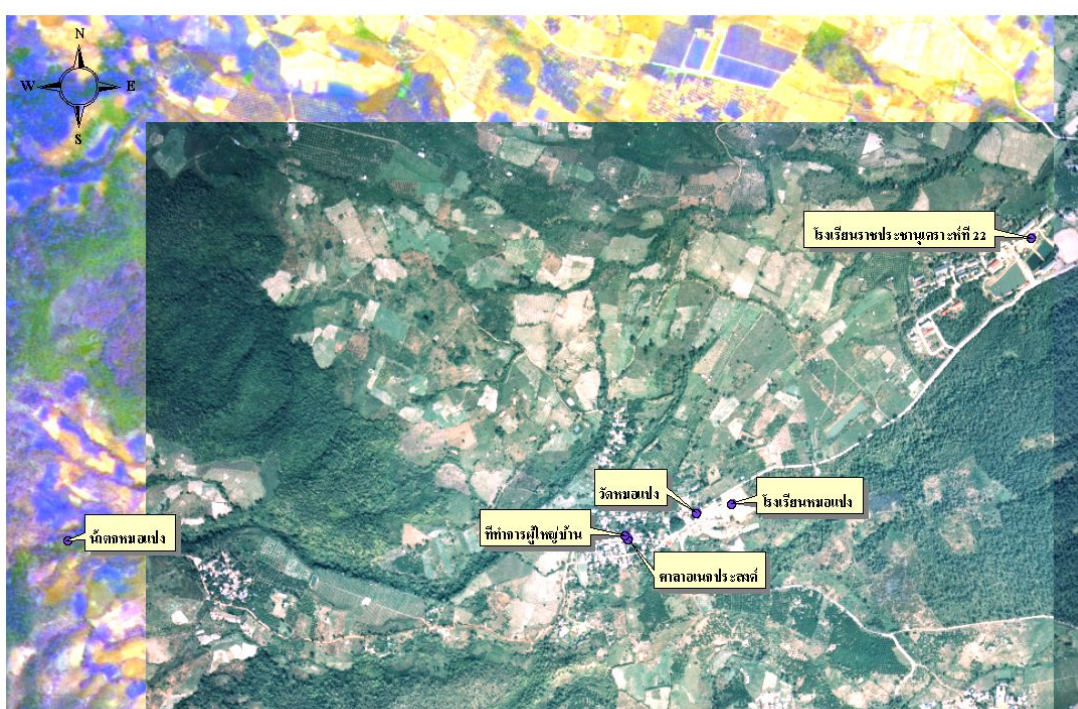
เส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

6. หมู่บ้านหมอแปง ตำบลแม่นาเต็ง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลแม่นาเต็ง อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ทางทิศตะวันตกของ ที่ว่าการอำเภอลำปาง ระยะทางห่างจากอำเภอลำปางประมาณ 6 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านม่วงสร้อย ตำบลแม่นาเต็ง
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านใหม่สหสัมพันธ์ ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านแม่นาเต็งใน หมู่ 2 ตำบลแม่นาเต็ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตป่า

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของบ้านหมอแปง ตำบลแม่นาเต็ง

พื้นที่ของหมู่บ้านหมอแปงส่วนใหญ่เป็นที่ราบ สำหรับที่ทำกินการเกษตรเป็นที่ดอนสลับ ที่ราบ การคมนาคมเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นที่หมู่บ้านอยู่ในเขต สปก. เป็นส่วนใหญ่

ชาวบ้านทุกกลุ่มวัยส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ประจำในหมู่บ้านตลอด มีบางคนเท่านั้นที่มีอายุ เกิน 18 ปีขึ้นไปก็ไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไปรับจ้างตามหมู่บ้านอื่นและอำเภอลำปาง

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
ไทยใหญ่	60	พุทธ
ลาว	5	พุทธ
คนเมือง	15	พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	3	-	-	-
2548	-	-	-	-
2547	-	-	-	-
2546	-	-	-	-
2545	-	-	-	-

ประวัติหมู่บ้าน

ประชากรที่อยู่เป็นชนเผ่าไทยใหญ่จำนวน 100 ครัวเรือน และมุเซอตำ 52 ครัวเรือน ทั้งหมดนับถือศาสนาความเชื่อดั้งเดิม (ผี) มีระบบสาธารณูปโภคที่ใช้ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ใช้น้ำประปาภูเขา มีแหล่งน้ำผิวดินลำห้วย 4 ห้วย ส่วนใหญ่เพาะปลูกพืชเป็นหลัก รองลงไปได้แก่ การรับจ้างทั่วไปและเลี้ยงสัตว์ มีรายได้เฉลี่ย 1,800 บาทต่อครัวเรือน ยังไม่มีสถานบริการสาธารณสุข เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งให้ความสามัคคีช่วยงานกันเวลามีกิจกรรมงานส่วนกลาง มีแหล่งท่องเที่ยว (น้ำตกหมอแปง) ชาวบ้านยังยึดถือประเพณีดั้งเดิม มีข้อเสียที่มีบ้านบริวารเป็นชนเผ่ามุเซอ ทำให้ปกครองไม่ทั่วถึง ที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ผลผลิตอาหารไม่เพียงพอ ชาวบ้านขาดการศึกษาการทำงาน

ประวัติหมู่บ้าน

ในอดีตที่ผ่านมามีคนๆหนึ่งชื่อ นายแปง เป็นพรานป่ามีอาชีพล่าสัตว์เป็นหลักหาเลี้ยงครอบครัว อยู่มาไม่นานได้มีบุคคลจำนวนหนึ่งย้ายมาจากบ้านห้วยจำปูนมาอยู่ด้วยกันเป็นหมู่บ้านในจำนวน 20 กว่าหลังคา ได้แต่งตั้งให้นายแปงเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ต่อมาไม่นานก็ได้ล้มป่วยด้วยโรคชราถึงแก่กรรมไป จากนั้นมาชาวบ้านเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหมอแปง” จนถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านนี้ประกอบด้วยชนเผ่ามุเซอได้ย้ายมาจากบ้านมุเซอฝายบาตรมาอยู่ด้วย ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน มีผู้นำชื่อ นายยะโป เป็นหัวหน้าซึ่งต่อมอล้มป่วยด้วยโรคชราได้ถึงแก่กรรมไป ชาวบ้านเลยตั้งชื่อหมู่บ้านบริวารนี้ว่า บ้านยะโป ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นหมู่บ้านฟ้าใหม่

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ น้ำตกหมอแปง รองลงมาคือ วัดหมอแปง (วัดเก่าแก่ของไทยใหญ่)

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ ไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ รองลงมาได้แก่ สุขอนามัยในครัวเรือน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้จาก ไม้ฟืน แก๊สและไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาดรองลงมาได้แก่ การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองลงมาได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมาจากผลผลิตพืช (กระเทียมและถั่วเหลือง) มากที่สุด สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ รับจ้างก่อสร้างทั่วไปและทำบ้านเกสเฮาส์ การเลี้ยงวัวควาย ไก่ หมู และการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นรายได้คือ ตีเหล็กทำมิด ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การซื้อของกินของใช้ในบ้าน การศึกษาบุตร ซื้อปัจจัยการเกษตร และซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่าค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 2,000- 3,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในเมืองปายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน ตลาดในหมู่บ้าน รถเร่ขายสินค้า และไปซื้อในเชียงใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชจากตลาดเมืองปาย รองลงมาได้แก่ ปลูกกินเอง ซื้อมาจากตลาดในหมู่บ้าน และแลกเปลี่ยนจากผู้อื่น ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 25,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือ ธกส. ส่วนใหญ่拿去ซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร และการศึกษาบุตร

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกกินตลอดปี คิดเป็น 90 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 4 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีที่ทำกิน(นา) ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว ซึ่งเดิมมีธนาคารข้าวแต่เลิกไปเพราะกรรมการทำบัญชีหาย และมีการโกงกินกัน

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้มาเลเรีย รองลงมาคือ ไข้หวัด โรคกระเพาะและความดันโลหิต ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิมและภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรมที่มี ภาษาพูดไทยใหญ่ รองลงมาได้แก่ ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม มีการเลี้ยงผีบ้านผีเรือน หัตถกรรมทำไม้กวาดไทยใหญ่ และการจัดการสิ่งแวดล้อมในการรักษาหน้าบ้านให้สะอาดและ ปลูกดอกไม้ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ พื้นที่เหมาะสมกับการปลูกพืชตลอดปี แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ และวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และการแต่งกาย ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็น กลุ่ม กลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มหนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี และกลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย พุดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมาได้แก่ การพุดคุยกันในชุมชน การพุดคุยกันในบ้าน ดูโทรทัศน์ และเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์	ประเพณีปอยส่างลอง	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		
มิถุนายน	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
กันยายน	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมธุปายาส		
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน		
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 550 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกที่รักษาไว้ทำเกษตรอย่างเดียว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่และข้าวนา) รองลงมาได้แก่ กระเทียม ถั่วเหลือง ไม้ผล (มะม่วงและลิ้นจี่) และไก่ ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 350 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้วจะเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 150 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้วส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กินและใช้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ส่วนผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน รองลงมาได้แก่ ตลาดรับซื้อ และปริมาณน้ำแหล่งน้ำ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนชื้นและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	หว่านกล้าข้าว		
	ปลาย	ปลูกถั่วเหลือง	ปลูกข้าวไร่	
มิถุนายน	ต้น	ปลูกถั่วเหลือง	ปลูกข้าวไร่	
	ปลาย	ปักดำข้าวนา		
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น		เกี่ยวถั่วเหลือง	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย			
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	25	2550	ผลงานปุ๋ยชีวภาพ
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	10	2539	ทำดอกไม้ และผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้าน

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์เพราะทำให้ที่ทำกินอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตนี้เคยทำ ยังไม่พบปัญหาเพราะเพิ่งเริ่มทำ สำหรับผลผลิตจากการเลี้ยงปลาน้ำจืดไม่เคยทำ ส่วนผลผลิตจากการเลี้ยงไก่ ต้องการทำผลิตภัณฑ์จากไข่และเนื้อไก่ แต่ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะเป็นรายได้ให้กับครอบครัว

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่อง การประกันราคา รองลงมาได้แก่ ขาดทุนคือกำไร รัฐรับซื้อทั้งหมด รัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขาย และนโยบายซื้อแพงและขายถูก ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปกระเทียม มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแปรรูปถั่วเหลือง หัตถกรรมพื้นบ้าน และการปลูกผักปลอดสารพิษ ตามลำดับ ถ้า กลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม หรือใช้แรงงานต่างด้าว ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตคิดว่า จะให้เข้าพื้นที่ทำกิน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วมีความสุขตามสมควร รองลงมาได้แก่ ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก และต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไข ปัญหา

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก ปัญหายาเสพติด และปัญหาลักขโมยน้ำมันและของใช้จากท้องเที่ยว อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนคิดว่า สิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตของผู้นำชุมชนคือ คนในหมู่บ้านมีความสุขและไม่มีหนี้สิน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกี่ยวกับ หัตถกรรมพื้นบ้าน ผักทอ และการปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งชุมชน

ได้ลองทำเกี่ยวกับการทอผ้าแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมี
ปัญหาการตลาด ซึ่งคิดว่าเกิดจากไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก กลุ่มสมาชิกต้องการเพิ่มเติม
ความรู้จากวิทยากรการฝึกอบรม และมีตลาดรับซื้อ นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกได้เคยอบรมการทำ
บัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้วในครัวเรือน

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ติดอยู่แล้ว ถ้าไม่มี ก็ซื้อจาก
ภายนอก ทั้งนี้กลุ่มไม่ต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบ เพราะเหมาะสมอยู่แล้ว

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้
เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้อคือ ทอผ้าและเครื่องประดับ
เช่น สร้อยข้อมือ โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว
ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในอำเภอปาย อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์
ของหมู่บ้านคือ ผ้าทอลายธรรมชาติของคนไทยใหญ่ ซึ่งยังไม่มีปัญหาการผลิตเพราะทำเพียง
บางครอบครัว

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็น
หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่สามารถจะทำให้เกิดการ
ท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกหมอแปง (ห่างจากหมู่บ้านเพียง 1 กม.)

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดหมอแปง

หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
รีสอร์ทและเกสเฮาส์ สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น
ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้
นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว
ได้แก่ วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่เรียบง่าย มีลักษณะธรรมชาติป่าเขาและต้นน้ำลำธารที่
สวยงาม มีประเพณีวัฒนธรรมและการพูดแบบวิถีคนไต แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี
มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยใหญ่ เสื้อไทยใหญ่

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 8
กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที และสิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านคือ สนับสนุนที่ทำกิน

7. หมู่บ้านแม่นาเติงใน ตำบลแม่นาเติง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่นาเติงใน หมู่ที่ 2 ตำบลแม่นาเติง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตพื้นที่หมู่บ้านแม่นะ ตำบลแม่นาเติง
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่บ้านแม่นาเติงนอก ตำบลแม่นาเติง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลแม่นาเติงด้านใน

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญ ของบ้านแม่นาเติงใน ตำบลแม่นาเติง

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรที่เป็นคนเมือง 164 คน ชาวไทใหญ่ 30 คน ชาวกระเหรี่ยง 547 คน เป็นจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 194 ครัวเรือน ทุกกลุ่มในตารางข้างล่างนี้ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ประจำในหมู่บ้านตลอด ชาย/หญิงที่มีอายุเกิน 18 ปีขึ้นไปทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างตามร้านอาหารที่อำเภอบายและจังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	29
เด็กวัยเรียน	94
ชาย/หญิงอายุ 18-49 ปี	273
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	149
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	547

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
คนเมือง	164	พุทธ
ไทยใหญ่	30	พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน ไม่มีข้อมูลสำรวจในช่วงปีพ.ศ.2546-2549

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านแม่เนาเตงใน ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2440 ผู้ก่อตั้งหมู่บ้านแม่เนาเตงใน มี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นคนเมืองที่ย้ายมาจากอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้นำคือ นายดำ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มคนไทยใหญ่ในพื้นที่อำเภอปาย กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มคนขมุ

จุดที่ตั้งหมู่บ้านครั้งแรก คือบริเวณฝั่งใต้ของลำเหมืองห้วยน้ำเตง ซึ่งปัจจุบัน คือบ้านใต้ ในระยะต่อมามีคนจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้อพยพย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านแม่เนาเตงใน ได้แก่ คนเมือง จำ อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และคนเมืองจากจังหวัดลำปาง รวมถึงคนจากภาคอีสาน ซึ่งย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านแม่เนาเตงใน ประมาณปี พ.ศ. 2500

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ น้ำตก ห้วยแก้ว รองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเช่น ไม้กวาด และน้ำยาล้างจาน

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ สุขอนามัยในครัวเรือน พลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน ไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ การเพิ่มผลผลิต การแปรรูปเพื่อบริโภค และการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพ รองลงมาได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป และรับราชการ ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุดได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง ตามลำดับ สิ่งที่ ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การรับจ้างก่อสร้างทั่วไปและทำเกษตรเหมา การเลี้ยงวัวและควาย และ การทำผลิตภัณฑ์ไม้กวาดและน้ำยาล้างจาน ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร เพราะไม่มีทางเลือกอื่นและเป็นสิ่งที่สืบทอด กันมาจากบรรพบุรุษ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกิน ของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร ซื้อปัจจัยการเกษตร ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก ในบ้าน และซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่าค่าใช้จ่ายเงินสดใน ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 3,500- 5,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในการบ้านจาก ร้านค้าในเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน ตลาดในหมู่บ้าน ร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ และจากต่างจังหวัดเช่น เชียงใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ซื้อมาจากตลาดปาย และปลูกกินเอง ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 8,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุน หมู่บ้าน รองลงมาคือ ธกส. และธุรกิจการเงินนอกระบบ ตามลำดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่拿去ซื้อ ปัจจัยการผลิตทางเกษตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตรและค่าใช้จ่ายในบ้าน ตามลำดับ

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกกินตลอดปี คิดเป็น 70 เปอร์เซ็นต์ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 5 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีที่ทำกิน(นา) ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและ ตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ไม่มีธนาคารข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ โรคตาแดงเจ็บตา รองลงมาได้แก่ ไข้มาเลเรีย และความดันโลหิตสูง ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรมที่มี ภาษาพูดไทยใหญ่ รองลงมาได้แก่ ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม มีการรดน้ำดำหัวสงกรานต์ มีการประกอบอาชีพทำกินเรื่องทำพิธีเช่นเจ้าที่ดูแลแปลงข้าว และการจัดการสิ่งแวดล้อมในการ รักษาหน้าบ้านให้สะอาดและปลูกดอกไม้ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารเห็ดและหน่อไม้ในป่าตาม ธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ พื้นที่เหมาะสมกับการ ปลูกพืชตลอดปี วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง และวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็น กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี และกลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันในบ้าน รองลงมาได้แก่ การ พุดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง พุดคุยกันภายในชุมชน ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีปอยส่างลอง		
เมษายน	ต้น	ประเพณีปีใหม่สงกรานต์	ประเพณีรดน้ำดำหัว	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		
มิถุนายน	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมรุปายาส		
ตุลาคม	ต้น	ถวายสลากกระทัด		
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน	ถวายสลากกระทัด	
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 696 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกิน การเกษตรของตนว่าต้องการขาย

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง รองลงมาได้แก่ ข้าว หนุ่ ไม้ผล (มะม่วง ส้มเขียวหวานและส้มโอ) พืชผัก (ผักกาดและผักคะน้า) ไข่ และวัวควาย และปลา ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ กระเทียม ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 250 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กรณีผลผลิตได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กินและทำพันธุ์

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 246 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง กระเทียม และข้าว ตามลำดับ

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม ถั่วเหลือง ผักและผลไม้

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ตลาดรับซื้อที่ยังไม่แน่นอน รองลงมาได้แก่ ราคาซื้อที่ไม่คุ้มทุน ปริมาณน้ำแหล่งน้ำและสภาพอากาศตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรต่ำ เพราะต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิต ตามลำดับ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและดินถล่ม

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนขึ้น หนาวน้อยลงและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกถั่วเหลือง		
	ปลาย	ปลูกถั่วเหลือง		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำข้าว		
	ปลาย	ปักดำข้าว		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวข้าวเหลือง		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
พฤศจิกายน	ต้น	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
	ปลาย		ปลูกกระเทียม	
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	130	2542	กลุ่มต่อรองราคาผลผลิตเกษตร
เยาวชนเกษตร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	50	2528	ข้าวซ้อมมือ ไข่เค็ม ไม้กวาด
กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ	15	2547	-

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ไข่เป็ด ต้องการทำเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน แต่ได้แก้ไขโดยขายตามหมู่บ้าน สำหรับผลิตภัณฑ์ไม้กวาด และน้ำยาล้างจานนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่เคยทำ แต่ไม่มีตลาดที่แน่นอน แต่ได้แก้ไขคือ ทำตามคนสั่งซื้อ และขายตามหมู่บ้าน

ชุมชนคิดวราคาราของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่อง ประกันราคา รองลงมาได้แก่ รัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขาย นโยบายมีตัวแทนขายในหมู่บ้าน นโยบายชุมชนตั้งตัวแทนรับซื้อเองแล้วนำไปขาย และนโยบายขาดทุนคือกำไร ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปข้าวเหลือง รองลงมาได้แก่ หัตถกรรมพื้นบ้าน และการปลูกผักปลอดสารพิษ ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหา

แรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะให้เช่าพื้นที่ทำกิน และจ้างแรงงานต่างหมู่บ้านมาทำ

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหารองลงมาได้แก่ ทำแล้วมีความสุขตามสมควร

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก ปัญหาวัยรุ่นทะเลาะวิวาทกับหมู่บ้านอื่น อย่างไรก็ตามสิ่งที่มีความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตของผู้นำชุมชนคิดว่า คนในหมู่บ้านพอกินพอใช้ ความสงบสุขและไม่มีหนี้สิน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตในเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้าน และการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาด และราคาสูงจึงไม่มีคนซื้อ กลุ่มสมาชิกต้องการเพิ่มเติมความรู้จากการฝึกอบรมเรื่อง การเลี้ยงปลาในครัวเรือน นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้ว แต่ยกเลิกไปเพราะไม่มีเวลารวบรวมข้อมูลทุกวัน

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ติดอยู่แล้ว ไม่คิดว่าจะซื้อจากภายนอก กลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบใหม่ เพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ ไม้กวาด ไข่เค็มและน้ำยาล้างจาน โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้วจากการฝึกอบรมที่ผ่านมา ส่วนตลาดรับซื้อนั้นยังไม่แน่นอน ส่วนผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือ ไม้กวาดและน้ำยาล้างจาน ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เป็นสิ่งที่ชุมชนภาคภูมิใจ

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกห้วยแก้ว

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดร้าง

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นรีสอร์ทปลายฮิลล์ไซด์ จำนวน 18 ห้อง ราคาพักแรมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-กันยายนคั้นละ 800 บาท และช่วงเดือนตุลาคม – มกราคมคั้นละ 1,000 บาท

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลิตภัณฑ์ไม้กวาด น้ำยาล้างจานและไข่เค็ม ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของ

หมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ มีลักษณะธรรมชาติป่าเขาสวยงาม และการพูดแบบวิถีคนเมือง แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ผลิตภัณฑ์ไม้กวาดและน้ำยาล้างจาน

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

8. หมู่บ้านแม่นาเติงนอก ตำบลแม่นาเติง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่นาเติงนอก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่นาเติง อำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตพื้นที่ส่วนในของตำบลแม่นาเติง
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตพื้นที่บ้านหมอแปง ตำบลแม่นาเติง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหมู่บ้านแม่นาเติงใน ตำบลแม่นาเติง

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของบ้านแม่นาเติงนอก ตำบลแม่นาเติง

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นไทยใหญ่ รวมทั้งหมด 149 คน จำนวน 42 ครัวเรือน ทุกกลุ่มประชากรในตารางข้างล่างนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ประจำในหมู่บ้านตลอด เป็นกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน และชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี ซึ่งกลุ่มประชากรที่ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	9
เด็กวัยเรียน	20
ชาย/หญิงอายุ 18-49 ปี	72
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	48
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	149

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน ไม่มีข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านแม่नादेิงนอก เป็นหมู่บ้านที่ตั้งก่อน พ.ศ. 2425 มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่ อาศัยอยู่เดิมประมาณ 20 หลังคาเรือน มีแม่น้ำเดิงไหลผ่าน เมื่อทางราชการมีนโยบายจัดตั้งตำบลแม่नादेิง จึงได้เลือกหมู่บ้านแม่नादेิงนอก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีประชาชนรวมกลุ่มกันมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ทางราชการจึงกำหนดให้เป็นหมู่บ้านที่ 1 ของตำบลแม่नादेิง

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า ชุมชนในหมู่บ้านยังไม่สามารถบอกสิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยได้

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ สุขอนามัยในครัวเรือน และพลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบราคาสินค้า รองลงมาได้แก่ พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตร การเพิ่มผลผลิต การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน และการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไปและรับราชการ ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การรับจ้างก่อสร้างและการเลี้ยงวัว ตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น ชุมชนส่วนใหญ่ประสงค์คือประกอบอาชีพการเกษตรที่มีตลาดรับซื้อ และการเลี้ยงสัตว์

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกินของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร สร้างบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร และซื้อเสื้อผ้า

เครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ ผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 3,000-5,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากในเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน ตลาดในหมู่บ้านและซื้อจากเชียงใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ซื้อจากตลาดปาย รองลงมาได้แก่ ปลูกกินเอง และซื้อมาจากตลาดหมู่บ้าน ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 40,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือ ธกส. และธนาคารไทยพาณิชย์ ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อ ซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร ส่งลูกเรียนหนังสือและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ตามลำดับ

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 95 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 6 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีที่ทำกิน(นา) ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัด รองลงมาคือ โรคกระเพาะ และ ความดันโลหิตสูง ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ เกษตรกรรม รองลงมา ได้แก่ ภาษาและวัฒนธรรม ความเชื่อประเพณีวัฒนธรรม การประกอบอาชีพทำมาหากินเกี่ยวกับพิธีเลี้ยงเจ้าที่แปลงนา และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องการปลูกต้นไม้ในป่าเสื่อมโทรม ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารพวกเห็ดหน่อไม้และสัตว์ป่าในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง และแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทยใหญ่) รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีทำการเกษตรของชุมชน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็น กลุ่มกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มสาวอายุ 18-25 ปี เด็กในวัยเรียน ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี และกลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมา ได้แก่ การพูดคุยกันภายในชุมชน พูดคุยกันในบ้าน ดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น	ประเพณีตานข้าวอย่ากู่		
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีเจดีย์ทราย	ประเพณีดำหัวผู้ใหญ่	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมธุปายาส		
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีดับไฟเทียน		
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ประเพณีถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 600 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าวนา รองลงมาได้แก่ วัควาย ไก่ ปลา และไม้ผล (มะม่วงและลำไย) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 300 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ กินในครัวเรือนเป็นหลัก มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะขายและเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ ขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือไว้แลกเปลี่ยนพันธุ์และเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 100 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการ ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินในครัวเรือนและใช้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม สำหรับผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ราคาข้าวซื้อ รองลงมาได้แก่ ตลาดรับซื้อ สภาพอากาศ และความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ราคาขายต่ำแต่ต้นทุนสูง ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต รองลงไปได้แก่ พื้นที่การเกษตร และแหล่งน้ำการเกษตร ตามลำดับ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและดินถล่ม

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนขึ้นและยาวนานกว่าปกติ ฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูการดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	เกี่ยวข้าว		
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำข้าวนา		
	ปลาย	ปักดำข้าวนา		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มทางการเกษตร

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์จากถั่วเน่าแผ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่ไม่ได้ทำเพื่อขายในตลาด

ชุมชนคิดวราคารของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่อง การประกันราคา รองลงมาได้แก่ นโยบาย

ถ้าใครคือขาดทุน รัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขาย นโยบายมีตัวแทนขายในหมู่บ้าน ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแปรรูปถั่วเหลือง ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จได้จำเป็นต้องจ้างแรงงาน แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม หรือใช้แรงงานต่างด้าว และถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า ไม่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพราะทุกคนช่วยกันทำงาน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา รองลงมาได้แก่ทำแล้วมีความสุขตามสมควร และทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมากตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า ไม่มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน สำหรับสิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตของผู้นำชุมชนคิดว่า คนในหมู่บ้านเข้าอกเข้าใจกัน อกภัยให้กันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่มีหนี้สิน

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวสาลีและและการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากไม่ยอมทำ ซื่อกินเองดีกว่า

กลุ่มสมาชิกต้องการเพิ่มเติมความรู้จากวิทยากรการฝึกอบรม เรื่องการเลี้ยงสัตว์ นอกเหนือจากนี้กลุ่มสมาชิกไม่เคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ดีอยู่แล้ว ไม่สนใจจะซื้อจากภายนอก อย่างไรก็ตามกลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่/วัตถุดิบ เพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้ดีคือ หัตถกรรมจักสาน โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้วจากการถ่ายทอดจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ส่วนตลาดรับซื้อนั้น ได้ขายในตลาดนัดและตลาดทั่วไปในอำเภอปาย อย่างไรก็ตามชุมชนนี้คิดว่ายังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่สามารถจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้านในเฉพาะสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ ทิวทัศน์ภูเขาสูงป่าไม้เขียวดงาม และไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก เป็นกลุ่มชนไทยใหญ่ทั้งหมด จึงน่าจะทำให้ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น จากสิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ วิถีความเป็นอยู่ ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนไทยใหญ่ที่สงบเรียบง่าย แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ผลิตภัณฑ์จักสาน

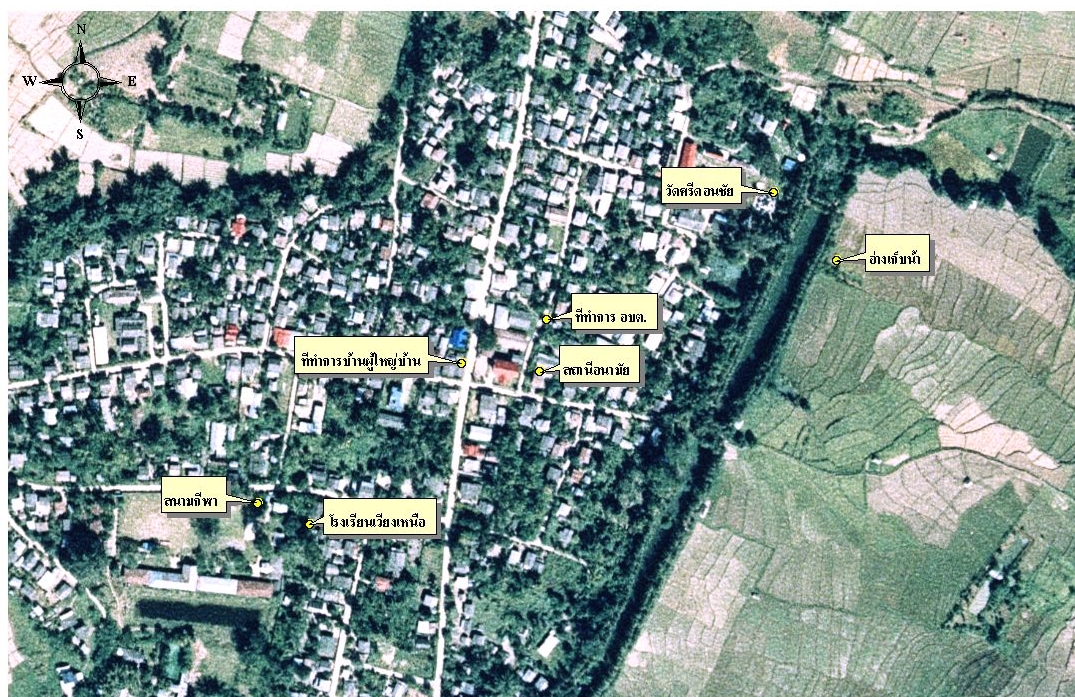
สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

9. หมู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่บ้านโป่ง (เวียงเหนือ) หมู่ที่ 1 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอยาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ราบ มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอยาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับแม่น้ำปาย

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นชาวไทยใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รวมทั้งหมด 437 คน ผู้ชาย 209 คน ผู้หญิง 228 คน รวม 169 ครอบครัว ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ปลูกพืชไร่ กระเทียม ถั่วเหลืองและข้าวสาลี มีวัฒนธรรมการแต่งกายเป็นชาวไทยใหญ่แต่เดิมที่มักจะแต่งกายแบบคนไตมีผ้าโพกศีรษะ สะพายย่ามสวมรองเท้าแตะ

กลุ่มที่อยู่ประจำในหมู่บ้านอย่างน้อย 8 เดือน เป็นประชากรกลุ่มชาย/หญิงอายุมากกว่า 50 ปี ส่วนประชากรที่ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปรับจ้างทั่วไปที่เชียงใหม่และกรุงเทพฯ

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านเวียงเหนือจากการสันนิษฐานจากโบราณสถานโบราณวัตถุและจากท่านผู้เฒ่าผู้แก่เล่ากันว่า เดิมทีหมู่บ้านเวียงเหนือเป็นที่อยู่ของพวกขอมพวกลัวะมาก่อน ต่อมาในปีพ.ศ. 1860 จุลศักราช 680 ได้มีชนชาติไทยใหญ่อพยพมาจากเมืองแสนหวี เมืองสีป้อ เมืองลายเข้า เมืองนาย เมืองหมอกใหม่ เมืองรางเครือ ประเทศพม่ามาโดยพะกาซอ ได้มาตั้งหมู่บ้านขึ้นที่บ้านดอน และได้ขุดคูเมืองล้อมรอบหมู่บ้าน ดินที่ขุดขึ้นมาใช้ถมเป็นดินสูง สร้างประตูเมืองไว้ 2 ประตู ทางทิศใต้และทิศตะวันตก

ต่อมา พ.ศ.1865 จุลศักราช 685 เจ้าครามผู้ครองนครเชียงใหม่ ขณะนั้นอายุได้ 65 พรรษา ได้ทราบข่าวพะกาซอได้สร้างบ้านเมือง พระองค์จึงคิดจะยึดเอามาเป็นเมืองขึ้น จึงได้ส่งหน่วยสอดแนมมาดูล่าว่าพอจะยึดเอาได้ไหม เมื่อหน่วยสอดแนมดูแล้วคิดว่าพอจะยึดได้ จึงได้ไปรายงานให้พระองค์ทราบ จึงคิดจะยกทัพมา แต่พระองค์ทรงเสด็จสวรรคตก่อน พ.ศ.1871 จุลศักราช 691

ครั้นถึง พ.ศ. 1890 พระเจ้าแสนภูติโอรสองค์ที่ 1 ของพระเจ้าคราม ซึ่งครองเมืองเชียงแสนอยู่ ได้ส่งพระเจ้านมราชยกทัพมายึดเอาบ้านดอน แต่การยกทัพมาในสมัยนั้นลำบากมาก ต้องผ่านป่าทึบและภูเขาสลับซับซ้อนรวมทั้งต้องผจญไข้ป่า การเดินทางของเจ้ามหาชัยได้นำช้างไปด้วย 3 เชือก เดินทางรอนแรมไปถึงที่แห่งหนึ่งจึงได้หยุดพักแรม ตกตึกได้ทรงสุบินเห็นข้าศึกมาล้อมจับพระองค์และยังจับช้างของพระองค์ ครั้นรุ่งเช้าพระองค์ทรงเล่าความฝันให้บรรดาเสนาอำมาตย์ฟัง ทุกท่านต่างรู้สึกไม่สบายใจ ครั้นต่อมาไม่นานช้างเผือกในขบวนทัพได้ตายลงไม่ทราบสาเหตุ พระองค์จึงรับสั่งได้เฝ้าและเฝ้ากระดุกศรีษะช้างเผือกไว้ใกล้ที่พักแรมนั้น ภายหลังได้ชื่อว่า “บวักหัวช้าง” ซึ่งอยู่ระหว่างเส้นทางอำเภอปาย จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นพระองค์สั่งให้ยกทัพกลับและต่อมาได้สวรรคตเมื่อ พ.ศ. 1973

พ.ศ.2054 จุลศักราช 873 พระเจ้ามหาชีวิตนามว่า “เจ้าศรีใจยา” ได้ยกทัพมาเพื่อตีเอาบ้านดอนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อยกทัพจนใกล้บ้านดอนมีวังน้ำแห่งหนึ่ง พระองค์จึงได้นำช้างเผือกลงอาบน้ำและพูดกับช้างว่า “พรุ่งนี้เจ้าจะมีชัยชนะ” (วังน้ำแห่งนี้ต่อมาได้ชื่อว่า วังช้างเผือก) แล้วเคลื่อนทัพมาประชิดตัวเมืองตรงประตูทิศตะวันตก ในคืนนั้นพระองค์ทรงสุบินว่ามีเทพธิดามาห้อมล้อมและพระอินทร์ทรงอุ้มพระองค์ไปนอนที่ยอดเขา ซึ่งเหล่าอำมาตย์ต่างถือว่าเป็นลางสังหรณ์ดี พระองค์จะตีบ้านดอนได้แน่

รุ่งเช้าวันใหม่ พระองค์ได้กรีธาทัพตีบ้านดอนสู้รบกับพม่าที่ประตูเมืองพม่าฝ่ายไป ต่อมาชาวบ้านเรียกประตูด้านนี้ว่า “ประตูมาน” ฝ่ายพระพะสงกน่องชายพะก่ากันนะมาทางทิศใต้ เจ้ามหาชีวิตไล่ทันและถูกเจ้ามหาชีวิตฆ่าตายนั่น ประตูด้านนี้ต่อมาเรียกว่า “ประตูดำ” และถนนสายนี้เรียกว่า “กองสงกน” ฝ่ายพระก่ากันนะจึงยอมแพ้ในที่สุด

เมื่อสิ้นสุดการสู้รบแล้ว พ.ศ.2054 จุลศักราช 873 เจ้ามหาชีวิตได้พระราชทานนามใหม่จากพระราชบิดา คือพระเจ้าติโลกราชว่า “พระเจ้าชัยสงคราม” จากนั้นได้กลับมาบูรณะบ้านดอนให้ดียิ่งขึ้น มีการขุดคูเมืองให้ลึกลงไปอีกและเจาะประตูเมืองด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือ และ

ให้ชื่อบ้านดอนว่า “บ้านเวียงใหม่” และบูรณะวัดขึ้นมาใหม่ให้ชื่อว่า “วันศรีดอนชัย” ส่วนที่อยู่ของพระองค์ได้สร้างใหม่แทนที่เดิมของพะกั้นะเรียกกันว่า “หอเจ้าฟ้า” (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสถานีอนามัยบ้านเวียงเหนือและศูนย์สหประชาบาลเวียงเหนือ)

ในปี พ.ศ. 2070 เจ้าชัยสงครามได้เสด็จกลับไปเมืองพินนครบุรี (เมืองเชียงใหม่) และได้รับสั่งให้เจ้าบุญเถลิงเป็นหัวหน้าปกครองดูแลบ้านเมืองแทน

ในปี พ.ศ. 2090 เจ้าชัยสงครามได้กลับมาอยู่บ้านดอนอีกครั้งหนึ่ง ได้นำคนพื้นเมืองจากเชียงใหม่มาอยู่เป็นจำนวนมาก จนต้องขยายเวียงออกไปทางทิศใต้ อีก ซึ่งเดิมเป็นป่าไม้สัก และในปีนั้นเอง เจ้าชัยสงครามเสด็จสวรรคต เมื่อจุลศักราช 909 รวมพระชนมายุได้ 64 พรรษา เจ้าสุนันทา มเหสีเจ้าชัยสงครามจึงได้ครองเมืองสืบต่อมา

ในปี พ.ศ. 2146 พระเจ้ากรุงอังวะเมืองพม่า ได้ทราบข่าวการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชัยสงคราม จึงได้ยกทัพมาตีแคว้นไทใหญ่ได้เมืองนายน เมืองแสนหวี เมืองสีป้อ เมืองใหม่ และมาตีเอาเวียงใหม่อีกด้วย พระเจ้าอังวะสั่งให้ทหารเผาบ้านเมืองเวียงใหม่ทั้งวัดวาอารามเสียหายหมด บ้านดอนเวียงใหม่จึงตกเป็นของพม่าอีกครั้งหนึ่ง เรื่องนี้ได้ทราบถึงสมเด็จพระนเรศวร พระองค์จึงยกทัพมาพร้อมด้วยพระเจ้าหริภุญชัยเจ้าเมืองเชียงใหม่ เพื่อจะตีเอาเมืองอังวะและบ้านดอนเวียงใหม่ โดยได้เดินทัพมาทางเมืองหางแต่พระองค์ประชวรเสียก่อน และพระองค์ได้เสด็จสวรรคตที่เมืองหาง พ.ศ.2148 จุลศักราช 967 ส่วนพระเจ้าอังวะทราบข่าวว่าสมเด็จพระนเรศวรยกทัพมาตีเมืองอังวะ จึงรีบส่งบ้านดอนเวียงใหม่กลับไปเมืองอังวะ

พ.ศ.2198 เจ้าแก้วเมืองมา ราชนัดดาของเจ้าชัยสงครามได้ครองบ้านดอนเวียงใหม่แทนพระองค์โปรดให้สร้างวัด วิหาร โบสถ์ที่พม่าเผาทิ้ง ขึ้นมาใหม่แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2203 และจนถึงปัจจุบัน บ้านดอนเวียงใหม่เรียกว่า “บ้านเวียงเหนือ” ประกอบด้วย 4 หมู่บ้านด้วยกันคือ หมู่ที่ 1 ได้แก่บ้านโป่ง หมู่ที่ 2 คือบ้านใหม่ หมู่ที่ 3 คือบ้านโฮ้ง และหมู่ที่ 4 คือบ้านศรีดอนชัย

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ ข้าวสาลี และผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวสาลี รองลงมาได้แก่ คุ้เมืองเก่า วันศรีดอนชัย และน้ำตกหัวช้างตามลำดับ

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ สุขอนามัยในครัวเรือน รองลงมาได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค และไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร รองลงมาได้แก่ การเพิ่มผลผลิต ระบบตลาด การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน และการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการเลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ ถั่วเหลือง กระเทียม และข้าวสาลี ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การรับจ้างก่อสร้างทั่วไปและทำเกสเฮาส์ การเลี้ยงวัวควาย และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้แก่ เสื้อคนโต และผ้าคลุม ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกินของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การศึกษาบุตร ซื้อปัจจัยการเกษตร และสร้างบ้าน ตามลำดับ ผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 5,000 – 10,00 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากตลาดในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ซื้อมาจากตลาดในหมู่บ้าน ไปซื้อเองจากในเมือง จากร้านค้าในหมู่บ้าน ร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ และไปซื้อต่างจังหวัดเช่น เชียงใหม่ ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชโดยซื้อจากตลาดเมืองปาย รองลงมาได้แก่ ซื้อจากตลาดในหมู่บ้าน และที่ปลูกไว้กินเอง ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 50,000 บาท โดยกู้เงินจาก ธกส. และกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร ส่งลูกเรียนหนังสือ และสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ตามลำดับ

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกกินตลอดปี คิดเป็น 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 5 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก มีพื้นที่นาทำไม่พอกกิน ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ โรคปวดข้อปวดกระดูก รองลงมาคือ ไข้หวัดและโรคกระเพาะ ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรมที่มี ภาษาพูดไทยใหญ่ รองลงมาได้แก่ การละเล่นการแสดงดนตรีและนันทนาการ การแพทย์แผนโบราณที่มีการอบยาสมุนไพร ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม มีการเลี้ยงผีบ้านผีเรือน และเกษตรกรรม ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง เศรษฐกิจภายในชุมชนที่ดี และแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ วิธีการเกษตรของชุมชน ความสงบสุขในสังคมชุมชน และประเพณีวัฒนธรรม ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี และเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันในชุมชน รองลงมาได้แก่ การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามลำดับความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	สงกรานต์พระพุทธรบาท		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย	วันเข้าพรรษา		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	งานสลากกระทัด	ประเพณีออกพรรษา	
พฤศจิกายน	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามลำดับความสำคัญ)		
		1	2	3
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ปัจจุบันเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจหรือสนใจประเพณีดั้งเดิมนี้ ชุมชนอยากให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจสนับสนุนการจัดประเพณี และให้เยาวชนมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสืบทอด และตระหนักความสำคัญของประเพณีของหมู่บ้าน เพื่อสืบสานอนุรักษ์ต่อไป

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมู่บ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 400 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการจะขาย มีเพียงบางส่วนที่คิดว่าจะให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าวนา รองลงมาได้แก่ วัชควาย การปลูกข้าวสาลี และผัก (ผักคะน้า) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม-กันยายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะกินในครัวเรือนและเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 150 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน-ตุลาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน พฤศจิกายน-มีนาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ส่วนผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม สำหรับถั่วเหลืองนั้นจะบริโภคนานๆ ครั้ง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ตลาดรับซื้อไม่แน่นอน รองลงมาได้แก่ ราคาซื้อ ต้นทุนสูง และความรู้ประสบการณ์ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบและจำเป็นให้แก้ไขเร่งด่วนในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน และสภาพพื้นที่ปลูกเสื่อมโทรม

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและดินถล่ม

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีฤดูร้อนเร็วขึ้นและหนาวน้อยลง โดยมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น	เกี่ยวข้าวสาลี		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น			
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	หว่านกล้าข้าว		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย	ปักดำข้าว		
กรกฎาคม	ต้น	ปลูกถั่วเหลือง		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวถั่วเหลือง		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว		
พฤศจิกายน	ต้น			
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น	ปลูกข้าวสาลี		
	ปลาย	ปลูกข้าวสาลี		

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	27	2549	แปรรูปข้าวสาลีเป็นขนมปัง
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	25	2541	เย็บเสื้อผ้าคนได้ผู้ขาย กระเป๋า และกล่องกระดาษทึชชู

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ข้าวสาลี ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวสาลี ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหาเครื่องไม้แปรงไม่มีประสิทธิภาพ ได้คุณภาพแปรงต่ำ ส่วนผลิตภัณฑ์จากกระดาษสายังไม่เคยทำ และไม่เคยอบรมการใช้ประโยชน์ แต่ในหมู่บ้านนี้มีแหล่งต้นสาในหมู่บ้าน จึงต้องการการฝึกอบรมจากหน่วยราชการสนับสนุน

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มค่าเหนื่อยและต้นทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่องการประกันราคา รองลงมาได้แก่ รัฐบาลซื้อทั้งหมด และสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขายตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการผลิตแปรรูปข้าวสาลีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแปรรูปกระเทียม ถั่วเหลือง การปลูกผักปลอดสารพิษ และการแปรรูปอาหารพื้นบ้านตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยคนในกลุ่มต้องช่วยกันให้มากกว่าเดิม แต่ถ้ายังไม่สำเร็จต้องสอบถามคนในหมู่บ้านอื่นๆ ที่จะมาช่วยเพิ่ม ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นให้หน่วยงานราชการมาช่วยให้ความรู้คนในกลุ่มก่อน ระดมความสนใจในกลุ่มและรับสมัครคนสนใจเพิ่มเติม

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก รองลงมาได้แก่ ทำแล้วมีความสุขตามสมควร และต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า ไม่มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีงานทำและอยู่อย่างพอเพียง ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็ความสุขของชีวิตทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน คือ การกินดีอยู่ดี มีเงินใช้จ่ายอย่างพอเพียง

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การเพิ่มผลผลิตและมูลค่าผลผลิตของข้าวสาลี และการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาด ที่ไม่มีการรับซื้อที่แน่นอน ราคาซื้อไม่คุ้มทุน และขาดความรู้ในการผลิต กลุ่มสมาชิกต้องการเพิ่มเติมความรู้จากวิทยากร การฝึกอบรม ด้านการแปรรูปผลผลิตการเกษตรในหมู่บ้าน นอกจากนี้กลุ่มไม่เคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน

ด้านความพร้อมของพื้นที่/วัตถุดิบ ยังไม่มีพื้นที่พืชหรือวัตถุดิบที่ดีเหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งคิดว่าจะซื้อจากภายนอก กลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่/วัตถุดิบ เพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้อีกคือ กระดาษสา โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในอำเภอปาย ส่วนผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือ เสื้อผ้าคนไตผู้ชาย

สิ่งที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนภาคภูมิใจคือ งานประดิษฐ์กระเป๋าและกล่องกระดาษทึบชูรองลงมาคือ การเย็บเสื้อผ้าคนไต และสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ส่วนปัญหาที่พบคือ ตลาดและราคาไม่แน่นอน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งทีคาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกหัวช้าง มีอ่างเก็บน้ำที่เหมาะสมเป็นที่ท่องเที่ยว มีถ้ำลาย ถ้ำลอด ถ้ำห้วยหยวก ที่ภายในถ้ำมีค้างคาวอาศัยจำนวนมากและมีโรงศพ ที่นั่งพักผ่อนของคนโบราณอีกด้วย

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดศรีดอนชัย คูเมืองเก่า ประตูด้า และวัดพระพุทธรบาท มีโบราณสถานโบราณวัตถุที่สำคัญได้แก่ สำนักพระพุทธรบาท วัดศรีดอนชัยที่ภายในวัดมีพระพุทธรูปแบบพม่าที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “พระสิงห์” เป็นพระเก่าแก่เป็นทองสัมฤทธิ์ วัดโป่งเวียงเหนือภายในวัดมีพระพุทธรูปแบบพม่าที่สานด้วยไม้ไผ่ทาร์ก นอกจากนี้มีสถานที่ที่คนหมู่บ้านให้ความเคารพเช่น น้ำบ่อฮู และยังมีวัดร้างตามภูเขาอีกหลายแห่ง เช่นบนดอยม่อนธาตุ วัดร้างที่ปางวัว กาดผีหรือตลาดผี อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านเวียงเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นรีสอร์ท จำนวน 34 หลัง ราคาเฉลี่ยวันละ 1,000-1,700 บาทรวมอาหารเช้า และเกสเฮาส์จำนวน 20 หลัง ราคาวันละ 500-1,000 บาท ถ้าวรวมอาหารด้วยคิดมื้อละ 50-150 บาทขึ้นอยู่กับรายการอาหาร

กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. ห้ามส่งเสียงดัง
2. ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้าห้องพัก
3. ห้ามส่งอาหารมากินในห้องพัก

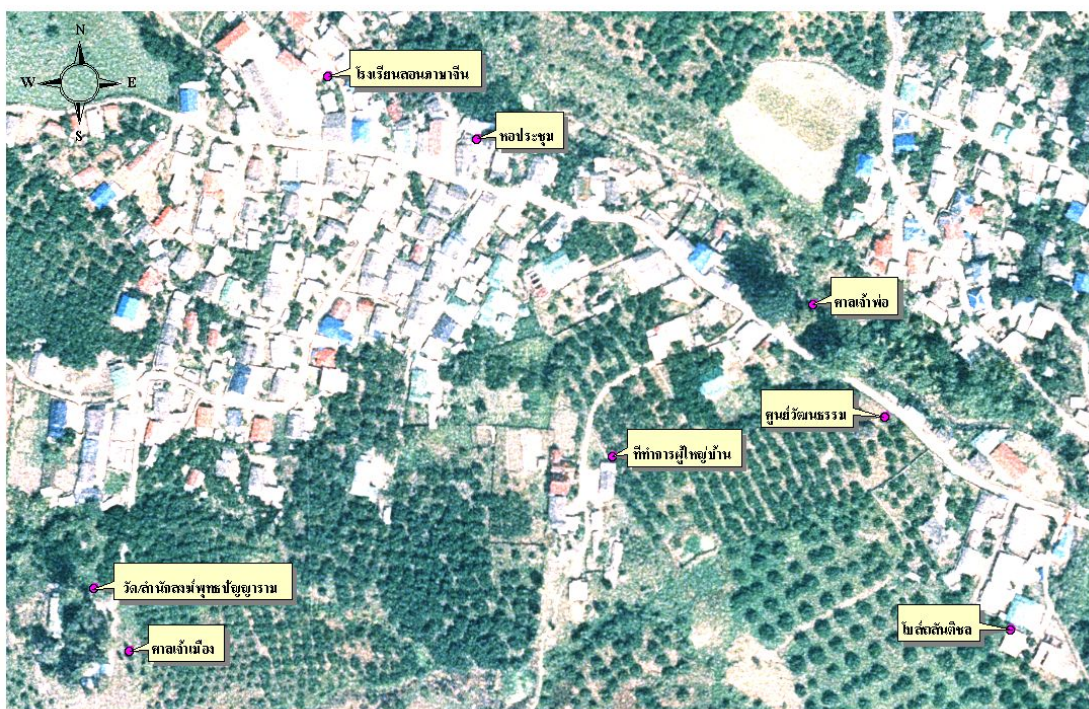
สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ชาวบ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์การแปรรูป ผลผลิตการเกษตรและการทำเกษตรพอเพียง มีลักษณะธรรมชาติน้ำตกหัวช้างที่สวยงาม มีประเพณีวัฒนธรรมการสรงน้ำพระพุทธรูป แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวสาลี และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเช่น เสื้อผ้าคนไต

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านศรีดอนชัย จะผ่านบ้านโป่ง (เวียงเหนือ) บ้านโฮ้ง (เวียงเหนือ) บ้านหัวปู จนถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 15 นาที ซึ่งปัจจุบันเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมขี่มอเตอร์ไซด์ชมทิวทัศน์ข้างทาง

10. กลุ่มชุมชนสันติชล บ้านน้ำฮู ตำบลเวียงใต้

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

กลุ่มชุมชนสันติชลมีอาณาเขตหมู่บ้านอยู่ในเขตพื้นที่บ้านน้ำฮูด้านตะวันตกเฉียงเหนือ
ทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่บ้านหมอแปง ตำบลหมอแปง
ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตหมู่บ้านน้ำฮู (บ้านสีซอ) ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาสูงในเขตพื้นที่ตำบลเวียงใต้

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของกลุ่มชุมชนสันติชล

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นคนจีนที่นับถือศาสนาพุทธ 80 เปอร์เซ็นต์ และคริสต์ศาสนา 20 เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งหมด 1071 คน 190 ครัวเรือน

ประชากรทั้งหมดจะอยู่ประจำในกลุ่มชุมชนสันติชลอย่างน้อย 8 เดือน มีบางส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านเป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุเกิน 18 ปีไปทำงานที่จังหวัดภูเก็ต ได้หวัน ฮ่องกงและมาเลเซีย ส่วนอัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้านสันติชลนี้ ไม่มีข้อมูลการสำรวจในโครงการ

ประวัติหมู่บ้าน

กลุ่มชุมชนสันติชล มีการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยที่มีนายเรืองรอง กับนายเหล่ายัง เป็นผู้ที่มาสำรวจทำเลที่ตั้ง เห็นว่ามีทำเลดี ทั้งนายเรืองรอง กับนายเหล่ายัง จึงตกลงที่จะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ได้สำรวจไว้ และรวมทั้งเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้านสันติชล

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ อาหารจีน ยูนาน รองลงมาได้แก่ วิถีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของจีนยูนาน

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม สุขอนามัยในครัวเรือน ไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ และยา รักษาโรค ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ การเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์เกษตร รองลงมาได้แก่ ระบบตลาด กสนพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร การสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร และการจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพ รองเป็นการค้าขายและรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ใน ครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ ลิ้นจี่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงไก่ หมู วัวควาย การรับจ้างแรงงานทั่วไป และงาน หัตถกรรมของจีนยูนาน เช่น เย็บรองเท้า อาหารแปรรูป เต้าหู้ยี้ และผักกาดดอง ทั้งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกิน ของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม รักษาความเจ็บป่วยและ ซื้อปัจจัยการเกษตร ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 2,000-4,500 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในเมืองปายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน และไปซื้อที่จังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจาก พืชที่ปลูกกินเอง รองลงมาได้แก่ ซื้อจากตลาดปาย และตลาดหมู่บ้าน ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 5,000 บาท โดยกู้เงินจาก ธกส. ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อ ซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดวัชพืช ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 80 เปอร์เซนต์ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 5 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าว ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่น และตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัด รองลงมาคือ โรคความดันโลหิตสูง ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ภาษาและวัฒนธรรมจีน ยูนาน รองลงมาได้แก่ ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม อาหารและโภชนาการ การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ และการแพทย์แผนโบราณ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ธรรมชาติ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง เศรษฐกิจภายในชุมชนดีและพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ภาษาท้องถิ่น ที่ยังมีการพูดและเขียนภาษาจีน รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมแบบจีนยูนาน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการกินการอยู่แบบคนจีน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็น กลุ่มกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่กลุ่มหนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี เด็กในวัยเรียนและกลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมา ได้แก่ การพูดคุยกันในบ้าน พุดคุยกันภายในชุมชน ดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น	ตรุษจีน		
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	เทศกาลแข่งเม็ง		
	ปลาย	เทศกาลแข่งเม็ง		
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น	ประเพณีปะจิ้น		
	ปลาย	ประเพณีปะจิ้น		
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย	วันสารทจีน		
กันยายน	ต้น			
	ปลาย	วันไหว้พระจันทร์		
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย			
พฤศจิกายน	ต้น	วันชาติจีน		
	ปลาย	วันไหว้สุสาน		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) ที่เหมาะสมประมาณ 2,000 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียวและห้ามขาย

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ไม้ผล (ลิ้นจี่ ส้มและลำไย) รองลงมาได้แก่ ข้าวไร่ ไข่ หมู และพืชผัก (ผักกาด ถั่วและผักชี) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ลิ้นจี่ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 1,000 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กิน

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 500 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกิน มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 509 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการ ใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บกินและไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ กระเทียมและลิ้นจี่ ส่วนผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม ผัก เนื้อสัตว์ และถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ตลาดรับซื้อ รองลงมาได้แก่ ปริมาณน้ำแหล่งน้ำ ราคารับซื้อ ความอุดมสมบูรณ์ของดินและเงินทุน ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต รองลงไปได้แก่ ตลาดรับซื้อ ตามลำดับ

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนขึ้นและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
เมษายน	ต้น			
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	เก็บลิ้นจี่	ปลูกข้าวไร่	
	ปลาย	เก็บลิ้นจี่	ปลูกข้าวไร่	ปลูกถั่วเหลือง
มิถุนายน	ต้น	เก็บลิ้นจี่	ปลูกข้าวไร่	ปลูกถั่วเหลือง
	ปลาย	เก็บลิ้นจี่	ปลูกข้าวไร่	
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น	เกี่ยวถั่วเหลือง		
	ปลาย	เกี่ยวถั่วเหลือง		
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวข้าว		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว		
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกกระเทียม		
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	-	-	-
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	-	-	-
กลุ่มร้านอาหารจีน ร้านคำชุมชน	80	ปลายปี พ.ศ. 2547	สร้างผลิตภัณฑ์อาหารและหัตถกรรมจีนยาวนาน

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์เต้าหู้สดและเต้าหู้ยี้ ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ และไม่มีปัญหาการตลาดรับซื้อ และผลผลิตที่สองคือ ผักกาด ต้องการทำผลิตภัณฑ์ผักกาดดอง ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำและไม่มีปัญหาตลาดรับซื้อเพราะมีความชำนาญเพียงพอ ส่วนผลิตภัณฑ์รองเท่าจีนยูนาน ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำและไม่มีปัญหาตลาดรับซื้อและขายได้ราคาดี

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในด้านการประกันราคา รองลงมาได้แก่นโยบายรัฐรับซื้อทั้งหมด มีตัวแทนขายในหมู่บ้าน ชุมชนตั้งตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย และรัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า ชุมชนไม่ต้องการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตร เพราะมีความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินการเอง โดยการสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ ซึ่งถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม หรือใช้แรงงานต่างด้าว และถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะจ้างผู้อื่นให้เข้ามาทำการเกษตรแทน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วไม่มีความสุขก็ต้องทำ รองลงมาได้แก่ ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา ปัจจุบันผู้นำชุมชนคิดว่า ไม่มีปัญหา สังคมในหมู่บ้าน อยู่กันอย่างสงบสุข

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้อคือ อาหารจีนยูนานและ รองเท้าจีน โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในอำเภอปาย สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจของกลุ่มชุมชนสันติชลได้แก่ อาหาร รองเท้า การแต่งกาย และภาษา ที่เป็นของชุมชนจีนยูนาน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งทีคาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ สภาพหมู่บ้านคนจีนยูนานในหุบเขาที่สวยงาม

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ร้านอาหารและรองเท้าจีนยูนาน

หมู่บ้านนี้มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

จำนวน 7 หลัง ราคาที่พักวันละ 1,000-2,000 บาท และค่าอาหารวันละ 300 บาท

กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. ห้ามทะเลาะวิวาท
2. ห้ามนำยาเสพติดเข้ามา

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า ให้ลูกหลานมีความรู้ทางการเกษตร และสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมต่อไป ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ มีลักษณะธรรมชาติป่าเขาและลำธารที่สวยงาม มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมการเต้นรำและวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนจีนยูนานที่เรียบง่าย แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์ที่จะขายให้นักท่องเที่ยวคือ อาหารจีนยูนาน และผลิตภัณฑ์งานฝีมือเป็นรองเท้าจีนยูนาน ที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยว

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ซึ่งชุมชนต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยช่วยประชาสัมพันธ์และงบประมาณจัดการท่องเที่ยว

11. หมู่บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

หมู่บ้านเวียงใต้หรือบ้านเมืองพร้าว มีอาณาเขตอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปายเป็นส่วน
ใหญ่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตหมู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ
ทิศใต้	ติดต่อกับหมู่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ธิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลทุ่งยาว

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรรวมทั้งหมด 748 คนแบ่งเป็นผู้ชาย 357 คน และผู้หญิง 391 คน สำหรับกลุ่มที่อยู่ประจำในหมู่บ้านอย่างน้อย 8 เดือน เป็นประชากรกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน และชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปรับจ้างและก่อสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพฯ สำหรับอัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้านนี้ไม่ได้สำรวจไว้

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
ลื้อซอ	10	คริสต์
มุสลิม	30	อิสลาม
คนเมือง	422	พุทธ

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านเวียงใต้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากบ้านเมืองพร้าว อำเภอเมืองพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านเชียงตอง (ชาวพม่า) มาอาศัยอยู่ร่วมด้วย ปัจจุบันเรียกว่า บ้านเมืองพร้าว หมู่ 1 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ หัตถกรรมพื้นบ้านเช่น การประดิษฐ์ดอกไม้จันและดอกไม้แห้ง ร้านขายของที่ระลึก และเกสเฮาส์ ตามลำดับ

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ ไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ สุขอนามัยในครัวเรือน เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ไม้ฟืนและแก๊ส ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ การแปรรูปเพื่อบริโภค และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพค้าขายและรับราชการ ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไปและเกษตรกรรม ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากการค้าขายและรับราชการ รองลงมาได้แก่ ผลผลิตพืชได้แก่ ลิ้นจี่ ส้ม กระเทียมและถั่วเหลือง ตามลำดับ การรับจ้างก่อสร้างทั่วไป และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเช่น ดอกไม้จันและดอกไม้ประดิษฐ์ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพอย่างที่เคยทำ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกินของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร และซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 7,000-10,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้าน และร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ซื้อมาจากตลาดปาย รองลงมาได้แก่ ตลาดหมู่บ้าน และปลูกกินเอง ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 10,000 บาท โดยกู้เงินจาก ธกส. และกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อลงทุนค้าขายและส่งลูกเรียนหนังสือ ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่แล้วครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้นอยู่ในเมืองปาย ทำงานค้าขาย จึงซื้อข้าวกินอยู่แล้ว นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัด

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม มีการร่วมตัวทำบุญทุกวันพระและกาดหลู้ที่จัดทุกปี รองลงมาได้แก่ ภาษาและวัฒนธรรมที่มีภาษาพูดและแต่งกายแบบไทยใหญ่ อาหารและโภชนาการพื้นเมืองของไทยใหญ่ การประกอบอาชีพและทำมาหากินที่มีการเลี้ยงเจ้าที่และทำศาลพระภูมิ และการละเล่นการแสดงดนตรีและนันทนาการ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เศรษฐกิจดีในชุมชนและ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม รองลงมาได้แก่ ภาษาท้องถิ่น การปกครองตนเอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็น กลุ่มกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี และหนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดยการดูโทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ ฟังวิทยุ และ เข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	ต้อนรับวันปีใหม่		
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์		
	ปลาย	ประเพณีเจดีย์ทราย	ประเพณีรดน้ำดำหัว	
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมธุปายาส		
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	กาดหลู่	ประเพณีดับไฟเทียน	
	ปลาย	ประเพณีลอยกระทง		
ธันวาคม	ต้น	ถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย	ส่งท้ายปีเก่า		

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) นั้น มีพื้นที่เหมาะสมทำการเกษตรประมาณ 600 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียวและห้ามขาย

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลือง กระเทียม หอมจีน รองลงมาได้แก่ ไม้ผล (ส้ม ลิ้นจี่และลำไย) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ส้มและลิ้นจี่ มีพื้นที่ปลูกประมาณ 400 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กิน

พืชลำดับที่ 2 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 150 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน พฤษภาคม มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ขายและทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ กระเทียม ลิ้นจี่ และข้าว สำหรับ ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ ราคารับซื้อ รongลงมาได้แก่ ตลาดรับซื้อ แรงงานช่วยทำเกษตร และเงินทุน ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูง ส่วนปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนชื้นและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูการดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น	เก็บหอมจิ้น		
	ปลาย	เก็บหอมจิ้น	ถอนกระเทียม	
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	หว่านกล้าข้าว		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย	ปักดำข้าว		
กรกฎาคม	ต้น			
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม		ปลูกหอมจิ้น	ปลูกกระเทียม	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม	ปลูกกระเทียม	
พฤศจิกายน	ต้น	เก็บสั้ม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	เก็บสั้ม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ.ที่ จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	150	2547	ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเวียงใต้
เยาวชนเกษตร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	51	2547	ได้รางวัลเทศบาลอันดับ 1 ด้านอาหารพื้นบ้าน

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ยาหม่อง ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ และไม่มีปัญหาตลาด

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในการประกันราคา

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผ้าทอ และการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยต้องจ้างแรงงาน และ ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม แต่ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะให้เช่าพื้นที่ทำกิน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วมีความสุขตามสมควร รองลงมาได้แก่ ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก ปัญหาวัยรุ่นทะเลาะวิวาท ปัญหามลพิษทางเสียงและอากาศเพราะคนมาอยู่กันมากขึ้น นอกจากนี้ผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ คนในหมู่บ้านอยู่อย่างสงบสุข

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การปลูกผักปลอดสารพิษ ผ้าทอ และการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาด นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้กันบางคน

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ ยังไม่มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ติดอยู่แล้ว ซึ่งคิดว่าจะซื้อจากเกษตรอำเภอ กลุ่มไม่ต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบ เพราะสิ่งที่มียู่นั้นติดอยู่แล้ว

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ

ผลิตภัณฑ์แรกคือ ผ้าทอเป็นผ้าไหม โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากเชียงใหม่ ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในเชียงใหม่ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือ ดอกไม้จัน ที่ถือว่าเป็นรายได้เสริมอย่างหนึ่งของ

ผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนภูมิใจมากที่สุดคือ อาหารพื้นบ้าน (แกงอ่อม และแกงฮังเล) รองลงมาได้แก่ ยาหม่อง และดอกไม้จัน ตามลำดับ ซึ่งไม่มีปัญหาการตลาด

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดหลวง เป็นวัดเก่าที่เป็นศิลปกรรมพม่า

ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ เครื่องดนตรีไทยใหญ่ และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ การทำดอกไม้จัน อาหารพื้นเมือง ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 1 บ้านเวียงใต้

หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า จะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี เช่น คนในหมู่บ้านจะแต่งตัวเอาจนนักท่องเที่ยว ทั้งนี้มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมและการพูดแบบวิถีคนไต แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์อาหารพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์งานฝีมือเป็นผ้าทอและดอกไม้ประดิษฐ์ ที่จะขายให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที นอกจากนี้สิ่งที่ต้องการให้หน่วยราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคือ สนับสนุนงานประดิษฐ์ดอกไม้จัน และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

12. หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลทุ่งยาว

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

หมู่บ้านทุ่งยาว มีอาณาเขตเป็นที่ราบของตำบลทุ่งยาว

ทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้

ทิศใต้ ติดต่อกับหมู่บ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลแม่ฮี้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตติดต่อของตำบลแม่ฮี้

ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่บ้านแพมบกของตำบลทุ่งยาว

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลทุ่งยาว

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นคนเมือง นับถือศาสนาพุทธ ทั้งหมด 403 คน จำนวน 194 ครัวเรือน และไม่ได้มีการสำรวจอัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน กลุ่มประชากรทุกกลุ่มอยู่ประจำในหมู่บ้านอย่างน้อย 8 เดือน ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปรับจ้างก่อสร้างต่างหมู่บ้าน อำเภอปายและจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	4
เด็กวัยเรียน	77
ชาย/หญิงอายุ 18-49 ปี	184
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	138
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	403

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านทุ่งยาว แต่เดิมชื่อว่า บ้านดงยาว เพราะเมื่อก่อนบริเวณที่นาเป็นป่าไม้สัก บริเวณที่ยาวมาก ต่อมาเมื่อประชาชนซึ่งเป็นคนเมือง นับถือศาสนาพุทธจึงมีการแผ้วถางป่า เพื่อทำไร่ ทำนา ทำสวน เปลี่ยนสภาพจากดงไม้สักเป็นทุ่งยาว ชื่อบ้านดงยาวจึงเปลี่ยนเป็นบ้านทุ่งยาว ตามสภาพภูมิประเทศที่เปลี่ยนไป ปัจจุบันประชากร ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันได้แยกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านทุ่งยาวเหนือ และ บ้านทุ่งยาวใต้

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ ผักปลอดสารพิษ

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ สุขอนามัยในครัวเรือน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ฟืนตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร รองลงมาได้แก่ ระบบตลาด การเพิ่มผลผลิต การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน และการแปรรูปเพื่อบริโภค และ ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไปและรับราชการ ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การรับจ้างก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (ไม้กวาด) และการเลี้ยงวัวควายตามลำดับ ทั้งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่องการซื้อปัจจัยการเกษตร รองลงมาได้แก่ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การศึกษา

บุตร และการซื้อของกินของใช้ในบ้าน ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 4,000- 5,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ร้านค้าในเมือง และตลาดในหมู่บ้าน ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ปลูกกินเอง รองลงมาได้แก่ ซื้อมาจากตลาดหมู่บ้านและตลาดเมืองปาย ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 50,000-100,000 บาท โดยกู้เงินจาก กองทุนออมทรัพย์ รองลงมาคือ ธกส.และกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 70 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 3 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ผลผลิตน้อยไม่พอกิน ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย รับจ้างแล้วซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือ โรคปวดข้อปวดกระดูก และโรคเบาหวาน ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรมมีการเลี้ยงผีบ้านผีเรือน รองลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพทำมาหากินที่ยังมีการลงแรงกัน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการปลูกป่าทดแทนไม้ที่ตัด และ ภาษาวรรณกรรม ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง วิธีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง อาหารในป่าตามธรรมชาติ เศรษฐกิจชุมชนดี และพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกพืชตลอดปี ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม รองลงมาได้แก่ ภาษาท้องถิ่น ความสงบสุขในสังคมชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี กลุ่มหนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี และชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมา ได้แก่ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ พูดคุยกันภายในชุมชน และเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	วันวิสาขบูชา		
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีลอยกระทง		
	ปลาย	ประเพณีดับไฟเทียน		
ธันวาคม	ต้น	ประเพณีถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) นั้น มีพื้นที่เหมาะสมทำการเกษตรประมาณ 850 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว เพราะเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านอยู่แล้ว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม รองลงมาได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่และข้าวนา) และวักวาย ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 500 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ ข้าว มีพื้นที่ปลูกประมาณ 250 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 100 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้กินและทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม สำหรับผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ พื้นที่ปลูกไม่พอ รองลงมาได้แก่ ปริมาณน้ำแหล่งน้ำ ตลาดรับซื้อ เงินทุน และแรงงานช่วยทำเกษตรตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและแห้งแล้ง

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ หาแหล่งน้ำให้พอเพียง รองลงไปได้แก่ ตลาดรับซื้อที่แน่นอน ตามลำดับ

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยมีอากาศร้อนชื้นและฝนตกน้อยลง และมีช่วงฤดูการดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน * (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	เกี่ยวลำไย		
	ปลาย	เกี่ยวลำไย		
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำข้าวนา		
	ปลาย	ปักดำข้าวนา		
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวลำไย		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
พฤศจิกายน	ต้น	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
	ปลาย			
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

หมายเหตุ * มีการปลูกผักปลอดสารพิษหมุนเวียนตลอดปี

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร :

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ.ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	50	2538	ผลผลิตลำไย
เยาวชนเกษตร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	15	2538	ไม้กวาด ทอผ้า ผ้านวม
กลุ่มแม่บ้านแปรรูป ลำไย	36	2544	-

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งใช้ทำผลิตภัณฑ์ถั่วเน่าแผ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหาไม่สามารถตากถั่วเน่าแผ่นได้ ผลิตภัณฑ์ที่สองคือ น้ำพริกถั่วทราย ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหามีตลาดจำกัด และผลิตภัณฑ์ที่สามคือ ถั่วทรงเครื่องทำจากถั่วเหลือง ผลิตภัณฑ์นี้เคยทำแล้วและยังไม่มีปัญหาการผลิต

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่องการประกันราคา รongลงมาได้แก่ ชุมชนตั้งตัวกลางรับซื้อเองแล้วนำไปขาย และรัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปกระเทียมและถั่วเหลือง ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม หรือใช้แรงงานต่างด้าว

และถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมการผลิตคิดว่า จะให้เข้าพื้นที่ทำกิน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ทำแล้วมีความสุขตามสมควร และต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก วัยรุ่นมั่วสุม ดื่มสุราเสียงดัง และติดยาเสพติด อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็ความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ คนในหมู่บ้านมีความสุข มีกินและมีใช้

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การปลูกผักปลอดสารพิษ และประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง กลุ่มสมาชิกไม่ต้องการเพิ่มเติมความรู้จากวิทยากรการฝึกอบรม นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้วและบางคนยังใช้อยู่

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ ยังไม่มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ดี กลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์กระเทียม

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ ไม้กวาดและถั่วเน่าทรงเครื่อง โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในร้านค้าในอำเภอปาย สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือ ไม้กวาดและถั่วเน่าแผ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ส่วนปัญหาที่ต้องการให้ช่วยเหลือคือ ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างจริงจัง

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ คือ ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้แก่ ไม้กวาด การจักสานทำกระบุง ซึ่งหมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

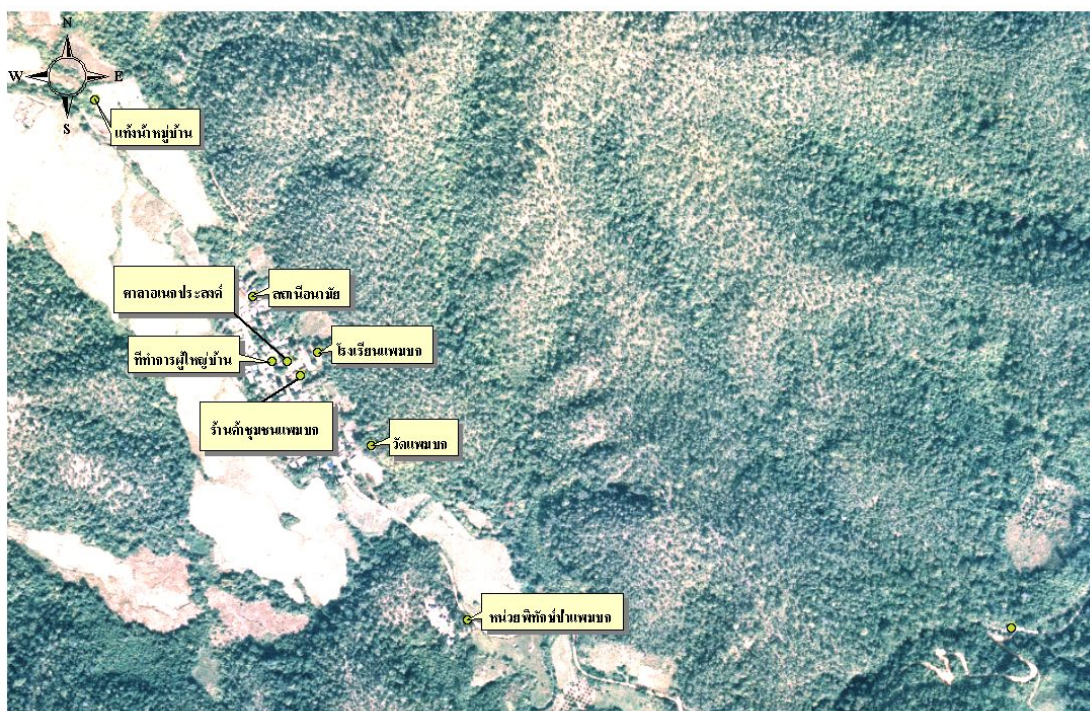
สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เพราะว่า การทำการเกษตรที่มีอยู่นั้นคืออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพิ่ม สำหรับสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ มีผลิตภัณฑ์ที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ไม้กวาด และอาหารถั่วเหลืองทรงเครื่อง

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

13. หมู่บ้านแพมบก ตำบลทุ่งยาว

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

หมู่บ้านแพมบก ตั้งอยู่ในพื้นที่ระหว่างเทือกเขาเป็นแนวยาวของตำบลทุ่งยาว
ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ตำบลเวียงใต้
ทิศใต้ ติดต่อกับเทือกเขาของตำบลทุ่งยาว
ทิศตะวันออก ติดต่อกับพื้นที่ตำบลแม่ฮี
ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นๆ ของตำบลทุ่งยาว

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านแพมบก ตำบลทุ่งยาว

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 มีประชากรเป็นชาวไทยใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 63 ครัวเรือน รวมทั้งหมด 264 คน เป็นผู้ชาย 151 คนและหญิง 113 คน ประชากรทุกกลุ่มอายุ อยู่ประจำในหมู่บ้านเกิน 8 เดือน ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุเกิน 18 ปีขึ้นไป โดยไปรับจ้างที่ตัวเมืองปายและจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับอัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้านไม่ได้สำรวจ

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านแพมบก ก่อตั้งเมื่อประมาณ 200 ปีที่แล้ว มีนาย ทอน ชาวไทยใหญ่ อพยพมาจาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมา มีชาวกะเหรี่ยง ย้ายเข้ามาสมทบอาศัย จึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอยู่มาจนปัจจุบัน

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ และน้ำตกแพมบก

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ สุขอนามัยในครัวเรือน เครื่องนุ่งห่ม ไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ และพลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้มาจาก ไม้ฟืน ไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค และแก๊ส ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน รองลงมาได้แก่ ระบบตลาด การพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร การพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน และสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไป ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงวัวควาย การรับจ้างก่อสร้างทั่วไป และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้แก่ ข้าวเกรียบ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์ยังจะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่อง การซื้อของกินของใช้ในบ้าน รองลงมาได้แก่ ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ซื้อปัจจัยการเกษตร และซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 2,000 - 3,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร้านค้าในเมือง และในหมู่บ้าน ตามลำดับ ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ปลูกกินเอง รองลงมาได้แก่ ซื้อมาจากตลาดปาย ตลาดหมู่บ้าน และซื้อจากตลาดเมืองปาย ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 20,000 บาท โดยกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือ ธกส. ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อ ซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น 70 เปอร์เซนต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 6 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก ไม่มีที่ทำกิน(นา) ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย รับจ้างได้เงินแล้วไปซื้อจากหมู่บ้านอื่นและตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัดและโรคกระเพาะ ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ การจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมโดยปลูกต้นไม้ทดแทนที่ตัดไป รองลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพและทำมาหากินที่มีพิธีเลี้ยงเจ้าที่ก่อนปลูกพืชผล ความเชื่อประเพณีพิธีกรรม มีการสร้างศาลพระภูมิเจ้าที่ และการผูกข้อมือรับขวัญ ภาษาและวัฒนธรรมที่มีภาษาพูดไทยใหญ่ และการเกษตรกรรมตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง และมีน้ำธรรมชาติพอเพียงทำการเกษตรฤดูแล้งตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น ความสงบสุขในสังคมชุมชน และวิถีทำการเกษตรของชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี หมู่สาวอายุ 18-25 ปี กลุ่มชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี และเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมาได้แก่ การพูดคุยกันในชุมชน พูดคุยกันในบ้าน ดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุ ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีเจดีย์ทราย	ประเพณีสงกรานต์	
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	วันวิสาขบูชา		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย	ถวายข้าวมรุปายาส		
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีดับไฟเทียน	ประเพณีลอยกระทง	
ธันวาคม	ต้น	ประเพณีถวายผ้าเหลือง		
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) นั้น มีพื้นที่เหมาะสมทำการเกษตรประมาณ 600 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียวและห้ามขาย

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่และข้าวนา) รองลงมาได้แก่ กระเทียม ถั่วแขก และวักควาย ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดในชุมชน ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 300 ไร่ ปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ กินในครัวเรือนเป็นหลัก มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะขายและเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 200 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน ตุลาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ ขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 3 คือ ถั่วแขก มีพื้นที่ปลูกประมาณ 100 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือน มิถุนายน มีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการ ใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ ถั่วแขกและกระเทียม ส่วน ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือปริมาณน้ำ แหล่งน้ำ ร่องลงมาได้แก่ ตลาดรับซื้อ เงินทุน พื้นที่ปลูกไม่พอ ราคาไม่แน่นอน และความ สะดวกในการขนส่ง ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต ร่องลงไปได้แก่ ความเสียหายจากน้ำท่วมในพื้นที่การเกษตร

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา และมีช่วงฤดูกาลดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-3)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น			
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น			
	ปลาย	หว่านกล้าข้าว		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกถั่วแขก	ปลูกข้าวไร่	
	ปลาย		ปลูกข้าวไร่	
กรกฎาคม	ต้น		ปลูกข้าวไร่	
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น	เก็บถั่วแขก		
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	เกี่ยวข้าว		
	ปลาย	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
พฤศจิกายน	ต้น	เกี่ยวข้าว	ปลูกกระเทียม	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ.ที่ จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	-	-	-
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	69	2540	-
กลุ่มออมทรัพย์	105	2546	-

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ พักทองซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหาตลาดรับซื้อไม่แน่นอน และได้แก้ไขโดยไปขายในตลาดนัด และผลผลิตที่สองคือ ข้าว ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์ข้าวกล็อง ผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่ขาดผู้สนับสนุนและขาดความรู้ประสบการณ์ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่สามคือ ไม้กวาด ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เคยทำ แต่มีปัญหาตลาดรับซื้อ และได้แก้ไขโดยผลิตใช้ในหมู่บ้านตามความต้องการของชุมชน

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในการประกันราคา รองลงมาได้แก่ รัฐบาลซื้อทั้งหมด และรัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผ้าทอ หัตถกรรมพื้นบ้าน และการแปรรูปถั่วเหลือง ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยจำเป็นต้องจ้างแรงงานช่วย แต่ ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม และถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะช่วยกันทำเอง

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก และทำแล้วมีความสุขตามสมควร ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก การขายสุราอย่างอิสระ ทำให้คนในชุมชนติดสุรา อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนคิดว่าสิ่งที่เป็ความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ คนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างสงบสุข

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การแปรรูปถั่วเหลือง ผ้าทอ หัตถกรรมพื้นบ้าน และการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาด ซึ่งทางกลุ่มสมาชิกต้องการให้แก้ไขในเรื่องนี้ นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้ว ซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์กับครอบครัว

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ดี ซึ่งถ้าไม่มีก็คิดว่าจะซื้อจากภายนอก กลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และอากาศเพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ ข้าวเกรียบ โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่ได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะขายในตลาดนัดอำเภอปาย อย่างไรก็ตามไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่เราคาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกแพมบก

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ข้าวเกรียบ ที่ทำในหมู่บ้าน

หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะว่า มีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะธรรมชาติป่าเขาและน้ำตกแพมบกที่สวยงาม มีประเพณีวัฒนธรรมและการพูดแบบวิถีคนไต แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็น ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที สำหรับสิ่งที่ชุมชนต้องการให้หน่วยงานราชการสนับสนุนการท่องเที่ยวการเกษตรของหมู่บ้านให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

14. หมู่บ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านม่วงสร้อย ตำบลแม่नादेิง
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านใหม่สหสัมพันธ์ ตำบลเวียงใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านแม่नादेิงใน หมู่ 2 ตำบลแม่नादेิง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตป่า

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่สำคัญของหมู่บ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง

ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

ประชากรทุกกลุ่มอายุอยู่ประจำในหมู่บ้านเกิน 8 เดือน ส่วนประชากรกลุ่มอายุเกิน 18 ปีที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปรับจ้างทำงานทั่วไปที่ต่างจังหวัดเช่น เชียงใหม่

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	16
เด็กวัยเรียน	135
หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	86
ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี	184
ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	142
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	150
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	713

เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ
กระเหรี่ยง	14	คริสต์/พุทธ
คนเมือง	117	คริสต์/พุทธ

อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพเข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549	5	4	-	-
2548	13	1	-	-
2547	2	2	-	-
2546	9	2	-	-
2545	2	1	-	-

ประวัติหมู่บ้าน ไม่มี

ข้อมูลภาพรวมการเกษตรของหมู่บ้าน

โครงการต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งพบว่า สิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อยมากที่สุดคือ ถั่วเหลือง และกระเทียม ตามลำดับ

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้านที่สำคัญที่สุดคือ อาหาร รองลงมาได้แก่ ไม้สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และสุขอนามัยในครัวเรือน ตามลำดับ สำหรับแหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านได้จาก ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก๊สและไม้ฟืน ตามลำดับ

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ระบบตลาด รองลงมาได้แก่ การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร พัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว เกษตร การจัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน และการแปรรูปเพื่อบริโภค ตามลำดับ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพ รองเป็นการรับจ้างทั่วไปและรับราชการ ซึ่งที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือน ตลอดปีมากที่สุด ได้มาจากผลผลิตพืชได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม ตามลำดับ สิ่งที่ทำรายได้ รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงวัวและหมู รับจ้างก่อสร้างทั่วไปในเชียงใหม่และลำพูน ทั้งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นไปนั้น คนส่วนใหญ่ในชุมชนประสงค์จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลมากที่สุดในเรื่องซื้อปัจจัย การเกษตร รองลงมาได้แก่ การศึกษาบุตร การซื้อของกินของใช้ในบ้าน ซื้อเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ตามลำดับ จากผลการสอบถามพบว่า ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเงินทั้งสิ้นไม่เกินเดือนละ 5,000 - 10,000 บาท

คนในหมู่บ้านจะซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านจากร้านค้าในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาได้แก่ รถเร่ขายสินค้า ไปซื้อเองในเมืองปายและเชียงใหม่ ตามลำดับ ในปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิต จากพืชที่ปลูกกินเองเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ ได้รับจากผู้อื่น ซื้อจากตลาดในหมู่บ้านและตลาด เมืองปาย ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 50,000 บาท โดยกู้เงินจาก ธกส. และกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ส่วนใหญ่นำไปซื้อปัจจัยการผลิตทางเกษตร และส่งลูกเรียนหนังสือ

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกกินตลอดปี คิดเป็น 30 เปอร์เซ็นต์ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง 7 เดือน ซึ่งสาเหตุเกิดจาก มีที่ทำกิน(นา)ไม่พอ ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหากันโดย ซื้อจากหมู่บ้านอื่นและ ตลาดในเมืองปาย นอกจากนี้หมู่บ้านนี้ ไม่มีธนาคารข้าวให้ยืมข้าว

ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน

จากการสำรวจพบโรคที่เป็นกันมากที่สุดคือ ไข้หวัดใหญ่ รองลงมาคือ โรคปวดข้อปวด กระดูก โรคกระเพาะและความดันโลหิตสูง ตามลำดับ

ศักยภาพการผลิตของชุมชน

โครงการต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิม และภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งพบว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่ที่ชุมชนคิดว่าสำคัญที่สุดคือ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม มีการผูกข้อมือให้หายเจ็บป่วยและปลอดภัย รองลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพทำมาหากินที่มีพิธีเลี้ยงเจ้าที่ก่อนปลูกข้าว ภาษาและวัฒนธรรมที่มีภาษาพูดไทยใหญ่ การจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการปลูกต้นไม้ทดแทนที่ตัดไป และการแพทย์โบราณในการนวดคลายเส้นและกล้ามเนื้อ ตามลำดับ

ชุมชนคิดว่าตนเองมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในเรื่อง อาหารในป่าตามธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง และพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง ตามลำดับ

สิ่งที่ชุมชนคิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ วิธีการเกษตรของชุมชน รองลงมาได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม ความสงบสุขในสังคมชุมชน ภาษาท้องถิ่น และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ตามลำดับ

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี หญิงสาวอายุ 18-25 ปี ชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี และเด็กในวัยเรียน ตามลำดับ

คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจโดย การพูดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง รองลงมาได้แก่ การพูดคุยกันภายในชุมชน ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและเข้าเมือง ตามลำดับ

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีสีผึ้ง (ทำบุญทรงน้ำพระธาตุ)		
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย			
มีนาคม	ต้น			
	ปลาย			
เมษายน	ต้น	ประเพณีสงกรานต์		
	ปลาย			
พฤษภาคม	ต้น	พิธีสงฆ์น้ำพระพุทธรบาท		
	ปลาย			
มิถุนายน	ต้น			
	ปลาย			
กรกฎาคม	ต้น	วันเข้าพรรษา		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			

ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ต่อ)

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เรียงตามความสำคัญ)		
		1	2	3
ตุลาคม	ต้น			
	ปลาย	ประเพณีออกพรรษา		
พฤศจิกายน	ต้น	ประเพณีลอยกระทง		
	ปลาย	ประเพณีดับไฟเทียน		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ระบบการผลิตเกษตร

โครงการต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน) นั้น มีพื้นที่เหมาะสมทำการเกษตรประมาณ 5,000 ไร่ และไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตร ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำกินการเกษตรของตนว่า ต้องการให้เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว เพราะเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ของชาวบ้านอยู่แล้ว

ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชนมากที่สุดได้แก่ ถั่วเหลืองและกระเทียม รองลงมาได้แก่ ข้าว (ข้าวไร่และข้าวนา) และไม้ผล (มะม่วง) ตามลำดับ

พืชที่ปลูกมากที่สุดคือ ถั่วเหลือง มีพื้นที่ปลูกประมาณ 2,500 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือนมิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ ขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ขายและเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ในปีถัดไป

พืชลำดับที่ 2 คือ กระเทียม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 2,000 ไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อขาย มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้เก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

พืชอันดับที่ 3 ได้แก่ ข้าวนา ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 500 ไร่ ปลูกในช่วงเดือนกรกฎาคม โดยมีวัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ กินในครัวเรือนเป็นหลัก มีการใช้ปุ๋ยเคมี กรณีผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือจะขายและเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป

ผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลักมากที่สุดได้แก่ กระเทียมและถั่วเหลือง สำหรับผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อบริโภคทุกวันได้แก่ ข้าว ส่วนผลผลิตเกษตรที่บริโภคประจำสัปดาห์ได้แก่ กระเทียม

ชุมชนคิดว่าปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดคือ เงินทุน รองลงมาได้แก่ ราคาซื้อ พันธุ์ และตลาดรับซื้อ ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการผลิตการเกษตรในชุมชนนี้พบว่า ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เพราะ ต้นทุนสูงแต่ได้ราคาขายต่ำไม่คุ้มทุน

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตรที่ผ่านมาได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมและฝนแล้ง

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือ ราคาผลผลิต และตลาดรับซื้อ ตามลำดับ

สภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่เหมือนกับอดีตที่ผ่านมา โดยเข้าฤดูฝนเร็วกว่าปกติ และมีช่วงฤดูการดังนี้ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน

ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-5)		
		1	2	3
มกราคม	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย			
กุมภาพันธ์	ต้น			
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
มีนาคม	ต้น	ถอนกระเทียม		
	ปลาย	ถอนกระเทียม		
เมษายน	ต้น	ถอนกระเทียม	เกี่ยวลำไย	
	ปลาย		เกี่ยวลำไย	
พฤษภาคม	ต้น	หว่านกล้าข้าว		
	ปลาย	ปลูกลำไย		
มิถุนายน	ต้น	ปลูกลำไย		
	ปลาย	ปักดำข้าว		
กรกฎาคม	ต้น	ปักดำข้าว		
	ปลาย			
สิงหาคม	ต้น			
	ปลาย			
กันยายน	ต้น			
	ปลาย			
ตุลาคม	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวลำไย	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
พฤศจิกายน	ต้น	ปลูกกระเทียม	เกี่ยวข้าว	
	ปลาย	ปลูกกระเทียม		
ธันวาคม	ต้น			
	ปลาย			

ความเข้มแข็งของกลุ่มจัดตั้งทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร	20	2548	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
เยาวชนเกษตรกร	-	-	-
แม่บ้านเกษตรกร	85	2537	-

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

โครงการมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ซึ่งพบว่า ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่าได้แก่ ถั่วเหลือง ซึ่งต้องการทำผลิตภัณฑ์น้ำมันถั่วเหลือง ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ไม่เคยทำ อยากจะให้ทางการช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ

ชุมชนคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้ ไม่คุ้มทุน ซึ่งชุมชนคิดว่า ภาครัฐควรมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่องการประกันราคา รองลงมาได้แก่ รัฐบาลซื้อทั้งหมด และรัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวแทนรับซื้อแล้วนำไปขาย ตามลำดับ

ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

โครงการต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร ซึ่งผลการสำรวจพบว่า

ด้านแรงงานในกลุ่ม ชุมชนต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปถั่วเหลือง การปลูกผักปลอดสารพิษ และการแปรรูปกระเทียม ตามลำดับ ถ้ากลุ่มทำงานอยู่แล้ว ชุมชนคิดว่าจะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องจ้างได้ แต่ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ โดยหาแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาเพิ่ม และถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิตมีความคิดเห็นว่า จะจ้างแรงงานอื่นมาทำกิน

สำหรับการทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่า ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา และทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก ตามลำดับ

ปัจจุบันชุมชนคิดว่า มีปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เนื่องจาก ปัญหาสุราและยาเสพติดในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนคิดว่า สิ่งที่เป็นความสุขของชีวิตตั้งแต่ในอดีตจนถึงอนาคตคือ คนในหมู่บ้านมีกินมีใช้ และอยู่ดีมีสุข

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก กลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์การแปรรูปถั่วเหลือง การทำปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์ และการปลูกผักปลอดสารพิษ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริง เนื่องจากมีปัญหาการตลาดที่ไม่มีการรับซื้อที่แน่นอน และชาวบ้านไม่ทำอย่างสม่ำเสมอเนื่อง นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกเคยอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้ลองนำไปใช้แล้วแต่ยกเลิกไป

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ มีพันธุ์พืชหรือวัตถุดิบที่ดี ซึ่งถ้าไม่มีก็คิดว่าจะซื้อจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน และกลุ่มต้องการปรับเปลี่ยนพันธุ์/วัตถุดิบใหม่ เพราะต้องการเพิ่มรายได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการต้องการทราบผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้คือ น้ำมันสกัดจากถั่วเหลือง โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน ซึ่งชุมชนมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว ส่วนตลาดรับซื้อนั้น จะเป็นการใช้กันเองในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

โครงการต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ จากผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกห้วยบอง น้ำพุร้อน

ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ รอยพระพุทธรูป วัดศรีดอนชัยเมืองแปง

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ถั่วเน่าแผ่น

หมู่บ้านนี้ไม่มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทั้งเป็นบ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์) รีสอร์ทและเกสเฮาส์

สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะมีสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะธรรมชาติป่าเขาน้ำตกห้วยบองและน้ำพุร้อนที่สวยงาม วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่เรียบง่าย มีมีประเพณีวัฒนธรรมและการพูดแบบวิถีคนไต แต่ไม่มีกิจกรรมการทำเกษตรตลอดปี มีผลิตภัณฑ์เกษตรได้แก่ ข้าวแต่น การแปรรูปถั่วเหลือง และการสกัดน้ำมันถั่วเหลือง ส่วนผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยวเป็นการจักสานเช่นหมวกและกระเป๋

สำหรับเส้นทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมืองปายที่สะดวกสบาย มีระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 20 นาที และสิ่งที่ชุมชนต้องการให้หน่วยงานราชการสนับสนุนการท่องเที่ยวคือ การสนับสนุนระบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

การประสานงานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และ ผลการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย เต็มรูปแบบ

รูปแบบการประสานงานความร่วมมือระหว่างภาคราชการ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ภาคธุรกิจ และภาควิชาการ เพื่อการสำรวจข้อมูลชุมชนรอบนอกอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนในโครงการนำร่องระยะสั้นๆ มีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดประชุมระดมความคิดเห็นในประเด็นสำคัญของโครงการ โดยทำหนังสือเชิญหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นที่ ผู้นำกลุ่มเกษตรกร เข้าร่วมประชุมพร้อมกัน ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอเมืองปาย เพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขจากผลการขยายตัวธุรกิจท่องเที่ยวเมืองปายที่มีต่อวิถีความเป็นอยู่และพื้นที่ทำกินโดยเฉพาะชุมชนรอบนอกอำเภอปาย รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ (รายละเอียดในภาคผนวก)
2. เข้าพบนายอำเภอเมืองปายเพื่อชี้แจงงานโครงการ และยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์แจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ความร่วมมือการเข้าทำงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่โครงการวิจัย
3. เข้าพบและขอคำแนะนำปรึกษาเกษตรอำเภอเมืองปาย (นายมนต์ชัย อักษรดิษฐ์) ที่สำนักงานเกษตรอำเภอปาย เพื่อให้เกิดการประสานงานกันในระดับนโยบายของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ที่จะช่วยสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมที่ดำเนินงานในโครงการ
4. เข้าพบและขอคำแนะนำปรึกษาและประสานแผนงานกับศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน ที่ศวช.แม่ฮ่องสอน อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน เพื่อขอความร่วมมือในการเป็นวิทยากรอบรมและจัดทำแปลงสาธิตในหมู่บ้านเป้าหมายในส่วนการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวสาลี และการเพิ่มผลผลิตข้าวให้พอเพียงในชุมชน
5. อบรมการสัมภาษณ์ข้อมูลจากแบบสอบถามของโครงการ ให้กับเจ้าหน้าที่โครงการ 2 คน และให้ทดลองการสอบถามที่บ้านแม่ปิง โดยเข้าไปคุยกับผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นจะให้เจ้าหน้าที่โครงการเข้าไปติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านเป้าหมายด้วยตนเอง ภายหลังจากทางโครงการได้ทำหนังสือขอความร่วมมือการสอบถามถึงผู้ใหญ่บ้านแล้ว ทั้งนี้จะดำเนินการเข้าไปสอบถามจำนวน 14 หมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเชิงพื้นที่ ระบบการผลิตทางการเกษตรและความพร้อมของชุมชน เพื่อพัฒนาระบบการผลิตการเกษตรให้ยั่งยืนของชุมชนรอบนอกอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6. สอบถามแนวคิดและข้อเสนอแนะจากผู้ในกลุ่มชุมชนเป้าหมายของโครงการ เพื่อเสริมเพิ่มเติมข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสอบถาม ดังนี้

- สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านแม่ปิง ที่บ้านแม่ปิง
- สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่มผู้ผลิตข้าวสาเลี (นายอินสม วรรณสุ) ที่บ้านเวียงเหนือ
- สอบถามแนวคิดประธานกลุ่มเครือข่ายเกษตรทางเลือก (นายยรรยง ยาดี) ที่บ้านแม่นาเต็ง

นอกจากนี้ได้ประชุมร่วมกับคุณรอน ใจกันทา (เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอในการประชุมเดียวกัน เกี่ยวกับการร่วมกันทำงานวางแผนการสร้างระบบการผลิตผักปลอดสารเคมี

- ประชุมกับกลุ่มผู้นำชุมชนและครูปิยะ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านห้วยหวายที่ร้านอาหารพี่แดง อำเภอปาย เพื่อ
- สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่มชุมชนสันติชล (นายบุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์) ที่บ้านสันติชล เพื่อ
- สอบถามแนวคิดกับประธานกลุ่มเครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน อำเภอปาย (คุณอาภรณ์ แสงโชติ) ที่บ้านนา เกสเฮาส์ เพื่อ

7. เสวนาระดมความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิตผักปลอดสารเคมีที่บ้านแม่นาเต็ง โดยมีคุณยรรยง ยาดี เป็นแกนนำกลุ่ม

ปัญหาและข้อจำกัดในความร่วมมือประสานงานระหว่างเครือข่ายภาคีในพื้นที่

รูปแบบการประสานงานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องนั้น ทางโครงการจะต้องอยู่ในสถานะคนกลาง เป็นผู้สนับสนุนให้กิจกรรมให้ดำเนินไปได้และประสบผลสำเร็จ เนื่องจากกลุ่มชุมชนเกษตรกร มีทัศนคติไม่เชื่อมั่นการทำงานของส่วนราชการในพื้นที่ แม้ว่าการได้เข้าปรึกษางานและร่วมกันสำรวจข้อมูลในพื้นที่ก็พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนราชการในพื้นที่มีความตั้งใจทำงาน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ที่ปัญหาเกิดจากบทบาทของส่วนราชการในพื้นที่ต้องทำตามนโยบายจากส่วนกลาง ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ทำให้งานที่ได้ร่วมกับกลุ่มชุมชนที่ดำเนินการไปแล้วอาจถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนไป งานไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดทัศนคติไม่ดีดังกล่าว นอกจากนั้นนโยบายส่วนใหญ่นั้นจำเป็นต้องเร่งทำให้เสร็จไปตามช่วงเวลาที่กำหนด ในขณะที่ช่วงเวลานั้นไม่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของเกษตรกรตามปกติ จึงทำให้กิจกรรมนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งมีการโยกย้ายหัวหน้าส่วนราชการบ่อยครั้ง จึงทำให้นโยบายที่ดำเนินการอยู่อาจเปลี่ยนไปหรือล้าช้าไปก็เป็นได้

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้สัมผัสจากการประสานงานในโครงการคือ กลุ่มชุมชนเป้าหมายมีความตั้งใจจริงที่ต้องการพึ่งพาตนเอง จะเริ่มต้นทำงานโดยยังไม่ขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการและจะไม่กู้เงินมาทำงาน

ผลการระดมความคิดเห็นของเครือข่ายภาคี เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ

กลุ่มชุมชนเป้าหมาย มีอุดมการณ์ในการทำงานร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่และทางโครงการ สรุปได้ดังนี้ ชุมชนต้องพึ่งตนเองก่อน กิจกรรมที่ร่วมกันต้องมีความยั่งยืน กิจกรรมที่ต้องเป็นมติเห็นชอบของชุมชนนั้น ใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และทางโครงการเป็นเพียงพี่เลี้ยงสนับสนุนผลักดัน

กลุ่มชุมชนเป้าหมายมีแนวคิด ต้องการสร้างรายได้เพื่อเกิดเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีพึ่งตนเองได้ ไม่ใช่พึ่งพาเงินงบประมาณของภาครัฐ เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการแรงเสริมสนับสนุนจากระบบราชการเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยในโครงการ เจ้าหน้าที่สนง.เกษตรอำเภอ และนักวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน ได้เห็นด้วยกับแนวคิดของกลุ่มชุมชนเกษตรเป้าหมาย

จากการประชุมร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาคีในเดือนธันวาคม 2550 นั้น คณะผู้วิจัยได้เสนอผลสรุปภาพรวมของข้อมูลหมู่บ้านเป้าหมาย และขอให้ช่วยกันระดมความคิดเห็นพัฒนาข้อมูลให้เป็นข้อเสนอโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

1. การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้พอกิน และพัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์โดยชุมชน ของกลุ่มชุมชนบ้านห้วยหวาย บ้านแม่ละ บ้านแพมบก และบ้านเมืองแปง
2. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตแป้งข้าวสาลีไทย และระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสาลีของกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีบ้านเวียงเหนือ
3. การพัฒนาเทคนิคออกแบบลายทอผ้ากระเหรี่ยงด้วยมือของบ้านแม่ปิง บ้านแม่เย็น
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและหัตถกรรมพื้นบ้าน ของกลุ่มชุมชนไทยใหญ่ บ้านเวียงใต้
5. การพัฒนารูปแบบการผลิตพืชปลอดภัยและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ของเครือข่ายเกษตรกรทางเลือก บ้านแม่นาเต็งใน
6. การพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนบ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่ปิง และบ้านเมืองแปง

คณะผู้วิจัยกำหนดและชี้แจงวัตถุประสงค์ข้อเสนอโครงการเต็มรูปแบบ เพื่อผลักดันกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบการผลิตทางเกษตรด้านอาหารของชุมชนรอบนอก ให้อยู่รอดพึ่งตนเองได้ และส่งผลผลิตเลี้ยงคนปายเป็นหลัก รวมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้สอดคล้องเข้าไปในธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองปาย

ทั้งนี้จะใช้กลไกของหน่วยงานราชการท้องถิ่น กลุ่มชุมชนเข้มแข็งและฝ่ายวิชาการ ร่วมกันทำงาน โดยพัฒนาต่อยอดความคิดของชุมชน ไม่ใช่ไปใส่ความคิดให้ชุมชน

นอกจากนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยเป็น ยุทธศาสตร์ “ปิ่นลูกของ” ซึ่งเป็นการดำเนินงานพร้อมกันหลากหลายกิจกรรมในเชิงรุก ที่มีเป้าหมายพัฒนาระบบการผลิตทาง

การเกษตรของชุมชนรอบเมืองปายเดียวกัน โดยคาดหวังจะสามารถเข้าถึงเป้าหมายการรักษาพื้นที่ทำกินของชุมชนรอบเมืองปาย เกิดแรงผลักดันให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ อยู่รอดได้

กลยุทธ์

- ใช้กลไกของภาครัฐท้องถิ่นเพื่อสร้างความยั่งยืน
- เข้าถึงความต้องการของชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการสนับสนุนร่วมมือ
- สร้างระบบการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันให้ชุมชน

วิธีดำเนินงานในโครงการ :

- ประสานงาน ผลักดัน สนับสนุนให้กลไกหน่วยงานราชการท้องถิ่นร่วมแก้ไขปัญหา และเพิ่มเติมเทคโนโลยีที่จำเป็นให้ตามความต้องการชุมชนและสร้างความยั่งยืนเข้มแข็งให้กลุ่มหรือชุมชนเกษตรกร
- เข้าไปดำเนินการพร้อมๆ กันในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตข้าวให้พอเพียง เพิ่มมูลค่าผลผลิตเป้าหมาย (ผัก ฝ้ายทอ หัตถกรรม ข้าวสาเลี กิจกรรมอื่นๆ) และหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร
- เจาะจงเลือกเกษตรกรผู้นำเฉพาะเรื่องสำคัญ เพื่อผลักดันและสนับสนุนแนวคิดเขาให้เป็นรูปธรรม เป็นต้นแบบสำหรับให้เกิดการยอมรับและขยายผลต่อไป
- ประสานงาน (ขอความร่วมมือวางแผน ร่วมทำงาน และคำปรึกษา) กับภาคีในท้องถิ่น (ส่วนราชการ ชุมชน และธุรกิจ)
- สร้างกลไกความร่วมมือกับภาคธุรกิจ โดยเริ่มจากคนรู้จัก ที่ตั้งใจพัฒนาท้องถิ่น และยินดีช่วยสร้างระบบท่องเที่ยวให้หมู่บ้านในโครงการ
- สร้างเป็นเครือข่ายวิชาการท้องถิ่นเล็กๆ แต่ครบสมบูรณ์ในชิ้นงาน (ศวช. แม่ฮ่องสอน, MCC มช., มทร.ล้านนา พายัพ)

ข้อเสนอแนะของเครือข่ายภาคีในพื้นที่

ข้อเสนอแนะของเครือข่ายภาคีในพื้นที่ ได้แก่ ส่วนราชการ กลุ่มชุมชนเป้าหมาย นักวิชาการในพื้นที่ ผู้นำชุมชนและคณะผู้วิจัยในโครงการ นั้นมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและรายละเอียดของแผนดำเนินการวิจัยในโครงการนำร่องระยะสั้นๆ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ ตามที่ได้ระบุเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในโครงการนำร่องระยะสั้นๆ อีกด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรรวบรวมแนวคิดของเครือข่ายภาคีไว้ในเอกสารรายงานวิจัยนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย รวมทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการเกษตรของหมู่บ้านรอบนอกอำเภอบางไทรได้อีกด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นจากการประชุมเครือข่ายภาคีในพื้นที่เมื่อเริ่มโครงการ

ได้ประชุมผู้นำกลุ่มเกษตรกรเข้มแข็งต่างๆ และหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (ส่วนราชการอำเภอบางไทร สนง.เกษตรอำเภอบางไทร สาธารณสุขอำเภอบางไทร พัฒนาชุมชนอำเภอบางไทร และตัวแทนองค์กรอิสระ) ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอบางไทร เมื่อวันที่ 4-6 กรกฎาคม 2550 มีผู้เข้าประชุม 12 คน ได้ข้อสรุปดังนี้

- ควรสร้างต้นแบบชุมชนเกษตรที่ยั่งยืน โดยพิจารณาหมู่บ้านที่เข้มแข็งและมีความพร้อมในการพัฒนา และเสนอให้ทางโครงการสำรวจหมู่บ้านต้นแบบเพื่อนำร่องทั้งการพัฒนาระบบการผลิตเกษตร การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตรและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรและหัตถกรรมและงานประดิษฐ์พื้นบ้าน
- เจาะรายละเอียด เช่น การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ หมู่บ้านท่องเที่ยวธรรมชาติและเกษตร การเพิ่มมูลค่าผลผลิต (ข้าวสาเลี ผักพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน หัตถกรรมสิ่งประดิษฐ์) และสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนเกษตรไกลเมือง ได้แก่ ข้าว (60% ซื้อจากภายนอกและพื้นที่ทำกินขายให้นายทุน) หมูหลุม ผักสวนครัวและไก่พื้นบ้าน
- ถอดบทเรียนเพื่อทราบความล้มเหลวของกลุ่มเกษตรยั่งยืนและเกษตรอินทรีย์ และสืบค้นงานวิจัยในอดีตก่อนลงมือทำ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจาก บทเรียนความล้มเหลวของกลุ่มเกษตรยั่งยืนและเกษตรอินทรีย์ของอำเภอบางไทร รวมทั้งข้อมูลงานวิจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (ม.พายัพ หรือ สกว.จังหวัด) และข้อมูลนักท่องเที่ยวรายเดือน (คุณอารมณ์)
- ทำให้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรที่ยั่งยืน สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชาวบ้านเรียนรู้ด้วยตนเอง

- ความรู้ของชาวบ้านก้าวไปไกลจากสถานศึกษา ต้องให้ความรู้ที่ตรงตามความต้องการ
- มีการประเมินเชิงคุณภาพ สร้างต้นแบบชุมชนที่มีอยู่และมีความพร้อม
- เห็นด้วยกับการจัดตั้งต้นแบบกลุ่มทำการเกษตรอย่างพอเพียง ที่เริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ไม่ควรมากกว่า 5 คนต่อกลุ่ม ที่จะมีความเป็นได้สูงในการรวมกลุ่มผลิตเพื่อสร้างรายได้ (ขนาดเล็ก ปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้เร็วต่อสถานการณ์ตลาด มีประสิทธิภาพการผลิต แต่ขาดอำนาจการเจรจาธุรกิจ) เราสามารถตรวจวัดความสำเร็จของการจัดตั้งกลุ่ม โดยทำดัชนีวัดความเข้มแข็งของกลุ่ม (พิจารณาจากข้อมูลการเห็นด้วย และขัดแย้งกันในประเด็นต่างๆ ของการผลิต) เสมือนการสร้างเครือข่ายระบบการผลิตจากกลุ่มเกษตรกรรายย่อยต่างๆ

- ต้องการความรู้ : การทำน้ายาซักผ้า การทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ และน้ำส้มควันไม้
- ประสานแผนงานเพื่อต่อยอดงานการพัฒนาการเกษตรของอำเภอปาย ของเครือข่ายเกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตร และสำนักงานเกษตรอำเภอปาย

ในที่ประชุมคาดหวังว่า ทางโครงการจะทำงานอย่างจริงจังเพื่อชุมชนเกษตรกร มีการนำข้อมูลที่ได้ นำกลับไปพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะการสำรวจข้อมูล และสิ่งที่ควรทำเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร :

- สร้างแบบสอบถามและกำหนดรูปแบบการสอบถามในโครงการตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของโครงการ (ซึ่งมีทั้งการสอบถามข้อมูลและพิกัดสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน)
- จัดทำแผนที่และปฏิทินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอปาย รวมทั้ง Home stay ที่มีการเล่นและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน
- สำรวจข้อมูลความต้องการผลผลิตเกษตรของร้านอาหารในเมืองปาย
- สนับสนุนการสร้างรายได้จาก ผักปลอดสารพิษ หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
- เพิ่มมูลค่าผลผลิตของพืชเป้าหมายและตลาดรับซื้อ ได้แก่ ข้าวสาลี ผักพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน ผ้าทอมือ และกระเทียม
- พัฒนาการใช้ประโยชน์จากดอกไม้ท้องถิ่นปาย : ดอกเมียววดี (เมียวเมียว) ที่ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทำดอกไม้ประดับ
- พัฒนาผ้าทอมือในระบบหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตร ที่บ้านแม่ปิง และบ้านโป่งสา ที่มีตั้งแต่การปลูกฝ้าย ย้อมสีผ้า และทอด้วยมือ
- ฝึกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้การเกษตรใหม่ๆ ให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ได้แก่ การทำน้ายาซักผ้า การทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ การทำBiogas ในครัวเรือน และน้ำส้มควันไม้
- สนับสนุนการทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน (สิ่งประดิษฐ์และอาหาร) ของกลุ่มแม่บ้านเวียงใต้

คำแนะนำปรึกษาเกษตรอำเภอเมืองปาย (นายมนต์ชัย อักษรดิษฐ์)

ปัญหาปาย : การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง ข้าวไม่พอกินตลอดปี (ข้าวเหนียว)

การแก้ไข : ให้ต่างคนต่างทำ แล้วส่งผลผลิตมารวมกันขาย

นโยบาย : ส่งเสริมการปลูกพืช GAP (Green Agricultural Production) ขายให้นักท่องเที่ยว

สนับสนุนและพัฒนาการผลิตถั่วเหลือง GAP และการแปรรูป, ผักปลอดภัยจากสารเคมี,

ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรบ้านสันติชล ปลูกถั่วเหลืองฝักสด (ให้ปัจจัยการผลิต) เพื่อขายให้นักท่องเที่ยวช่วงเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน

แปรรูปถั่วเหลืองเป็นเต้าเจี้ยวและเต้าหู้

จัดระบบการจำหน่ายสินค้า ส่ง OTOP

ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรบ้านแม่นาเต็ง ผลิตผักปลอดภัยจากสารเคมี

พบปัญหาร้านซูเปอร์มาเก็ต TOP สนใจแต่กำหนดชนิดผักในแต่ละเดือน แต่ชาวบ้านไม่เอาด้วย

ยังไม่มีระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในพืชผล

ข้อมูลตลาดทั่วไป : เนื้อวัวที่บริโภค มาจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

ผักผลไม้ทั้งหมด มาจากเมืองเชียงใหม่

เนื้อหมู มาจากฟาร์มแล้วพ่อค้าท้องถิ่นซื้อมาชำแหละขาย

คำแนะนำปรึกษาของ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน

ได้ปรึกษาแผนการสนับสนุนการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร โดยร่วมกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี purify seed variety และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต รวมทั้งเจรจาธุรกิจการรับซื้อผลผลิตข้าวสาลีกับภาคเอกชนระดับอุตสาหกรรม

ส่วนการเพิ่มผลผลิตข้าวในหมู่บ้านปลูกข้าวไม่พอกิน ในอ.ปาย โดยได้เสนอหมู่บ้านที่มีปัญหา 3-4 หมู่บ้านในโครงการ ซึ่งเป็นนโยบายที่ศูนย์จะเข้าไปพัฒนาเพิ่มผลผลิต โดยใช้เทคนิคการเพิ่มผลผลิตข้าว หาเกษตรกรผู้นำในหมู่บ้านเป้าหมาย โดยปรับพื้นที่ไร่ให้เป็นนาขั้นบันได

นอกจากนี้ได้ปรึกษากับนักวิชาการของศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน เพื่อขอความร่วมมือและคำแนะนำในการพัฒนาระบบการผลิตข้าวและข้าวสาลีในโครงการ สรุปได้ว่า ทางศูนย์วิจัยข้าวยินดีให้ความร่วมมือกับโครงการ โดยจะเป็นวิทยากรอบรมและทำแปลงสาธิตการผลิตข้าวให้พอเพียงในสภาพพื้นที่อาศัยน้ำฝนของชุมชนรอบนอกเมืองปาย ได้แก่ บ้านแพมหมกและ

ทุ่งยาว ตำบลทุ่งยาว บ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง บ้านห้วยหวาย ตำบลแม่ฮี้ บ้านแม่ณะแม่เต็งและหมอแปง ตำบลแม่นาเต็ง และเป็นวิทยากรให้ความรู้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสาลี การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์และการผลิตแป้งข้าวสาลีให้กับกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีบ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ

แนวคิดผู้นำกลุ่มผู้ผลิตข้าวสาลี (นายอินสม วรรณสุข) : สรุปได้ดังนี้

- เทคโนโลยีการปลูกข้าวสาลีเกี่ยวกับปุ๋ยเคมีที่กลุ่มผู้ปลูกใช้คือ ใส่ปุ๋ยยูเรียหลังงอกแล้ว 7 วัน(10-15 กก./ไร่) และหลังออกทรง 10-14 วัน (ยูเรีย 10-15 กก./ไร่และ15-15-15 อัตรา 20-25 กก./ไร่)
- ปีเพาะปลูก 2549/50 ปลูกประมาณ 52 ไร่ ซึ่งในปีก่อนได้ขยายเมล็ดพันธุ์ฝาง 60ประมาณ 14,000 กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพียง 280 กก./ไร่ (คุ้มทุนแต่ไม่ถึงศักยภาพ 400 กก./ไร่)
- เห็นด้วยที่จะอบรมการตัดพันธุ์ให้บริสุทธิ์ในพื้นที่ปลูก 5 ไร่ และมีการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว
- ต้องการเทคโนโลยีโมแบ่งข้าวสาลีและการเก็บรักษา รวมทั้งเครื่องโมแบ่งข้าวสาลีมากที่สุด ซึ่งต้องการสเปคเครื่องคือ โมได้แบ่งขาว มีความละเอียดของเม็ดแบ่งเหมือนแบ่งตราว่าวและตราห่าน ประสิทธิภาพการโม 500 กก.-1 ตันแบ่ง/วัน
- ศักยภาพพื้นที่ปลูกที่ปาย : ปลายฝน-ต้นหนาว ในสภาพไร่ และหลังนา (ไม่เกิน 25 ไร่.) โดยปี พ.ศ. 2550/51 จะปลูกประมาณ 100 ไร่ จำนวนผู้ปลูก 20 ราย
- ได้ให้ความหมายของกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีว่า “ความเข้มแข็งของกลุ่มนั้น คนปลูกอยู่ได้ (ขายได้ราคา) กลุ่มก็อยู่ได้” และหัวใจความเข้มแข็งอยู่ที่ “เงินเป็นแรงจูงใจให้กรรมการทำงาน”
- มีความโดดเด่นในการจัดตั้งกลุ่ม (กลุ่มนี้ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเองตั้งแต่ปี 2545 ไม่ใช่เกิดจากหน่วยราชการ)
- ปัญหาความล้มเหลวการตั้งกลุ่มของเกษตรอำเภอ : มีแต่ส่งเสริม ไม่มีตลาดเอาเงินเอาหน้า ไม่จริงใจ ชาวบ้านสับสนการเข้าระดมมาส่งเสริมของหน่วยราชการ ชาวบ้านชอบเพียงขอให้ขายได้ราคาพอเพียงก็เอาแล้ว ไม่ต้องการรับผิดชอบการขายเป็นกลุ่มใหญ่
- ปัญหากลุ่ม : แบ่ง whole wheat เสียขายส่วนใหญ่ต้องการแบ่งขาวที่มีคุณภาพ
- ตลาดข้าวสาลีกกลุ่ม : มีค่าใช้จ่ายโมแบ่ง (ไฟฟ้า กระสอบ ขนส่ง) 3 บาท/กก. ค่าโม 2 บาท/กก. อำเภอปายมี 4 ร้านต้องการ (100 กก./เดือน) และตลาดรวม (เชียงใหม่และปาย) 600 กก./เดือน
- บทบาทของกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลี ไม่ขึ้นกับสนง.เกษตรอำเภอ อบต.และผู้ใหญ่บ้าน ใช้ที่ประชุมบ้านกรรมการฯ ไม่มีสำนักงาน แยกออกจากกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลี มี

กรรมการกลุ่ม 5-6 คนเพื่อให้ครบระเบียบการกู้เงิน ธกส. การเลือกสมาชิกกลุ่ม ต้องมาด้วยใจ และรับผิดชอบเต็มๆ ปกติไม่มีใครอยากมารับความเป็นหนี้ ถ้าแก้ไขตลาดได้ปัญหาดังกล่าวจะหมดไป

- ทำหน้าที่รับซื้อผลผลิตในราคาประกัน รับผิดชอบการดำเนินงานของกลุ่ม โดยเฉพาะการกู้เงินธกส.มาซื้อผลผลิตของเกษตรกร ถ้าได้กำไรมาก จะจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้ผู้ปลูกยืมก่อน ได้เงินขายแล้วหักเข้ากลุ่ม 10% (ใช้เป็นค่าซ่อมบำรุงเครื่องมือ สารเคมีรมเมล็ด ค่าสาธารณูปโภค ทำหน้าที่ส่งเสริมการปลูก รวบรวมผลผลิตและหาตลาด ชาวบ้านปลูกได้มาก กรรมการก็ได้มาก

- ข้อคิดในภาพรวม : การปลูกพื้นที่มาก อาจมีความเสี่ยงจากฝนหลงฤดู ทำให้มีปัญหาการขาย เมล็ดไม่งอก คุณภาพแบ่งต่ำ

- ตลาดข้าวสาลีเน้นแบ่งสำคัญที่สุด ส่วนขายเป็นเมล็ดเป็นตัวรอง
- พื้นที่ปลูกเสื่อมลง น่าจะลองใช้ปอเทืองปลูกบำรุงดิน
- กลุ่มแม่บ้านมีเครื่องมืออุปกรณ์พร้อม แต่ไม่มีคนทำ ผ่านการอบรมแล้ว แต่เป็นสูตรราคาแพง คนไม่ซื้อ

- ฟางข้าวสาลีดี น่าจะสนับสนุนให้เพาะเห็ดฟาง (มีประมาณ 40 ตันต่อปี)

- ปัญหากลุ่ม: โรงเก็บรักษาผลผลิตเล็กเกินไป ไม่เกิน 60,000 กก.

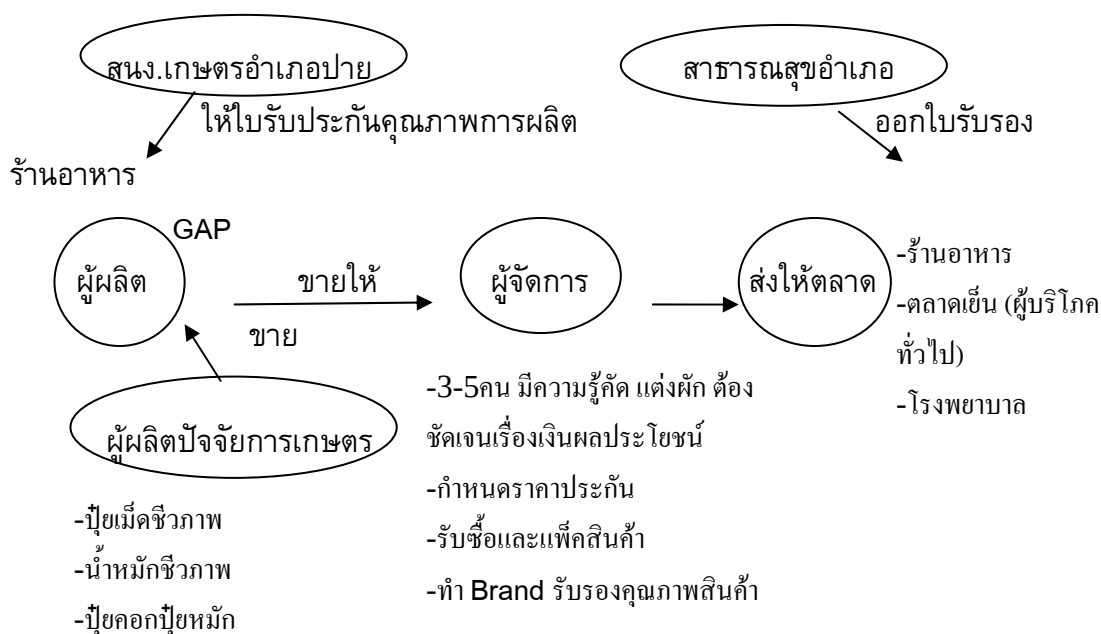
- กลุ่มผู้ปลูกต้องการเงินทันที ต้องกู้เงินจาก ธกส.
- ปัญหาไม่มีเครื่องไถแบ่ง(สำคัญที่สุด) ไม่รู้เทคนิคการไถแบ่งและตรวจสอบคุณภาพเมล็ด มีโรคแมลงในโรงเก็บ

- ทางกลุ่มต้องการให้โครงการช่วยเหลือในเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ ตั้งแต่การคัดพันธุ์ให้บริสุทธิ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและเก็บรักษา รวมทั้งการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ขอให้เป็นที่ปรึกษากลุ่มในการเจรจาต่อรองธุรกิจกับภาคเอกชน การพัฒนาเครื่องไถแบ่ง และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแบ่งข้าวสาลี โดยทุกกิจกรรมจะดำเนินการโดยกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกลุ่ม ทั้งนี้จะขอให้เริ่มตั้งแต่ฤดูกาลผลิต ปีพ.ศ.2550/2551 นี้

แนวคิดผู้นำเครือข่ายเกษตรทางเลือก(นายยรรยง ยาคี)

ได้ติดต่อขอคำแนะนำปรึกษาผู้นำเครือข่ายเกษตรทางเลือกที่บ้านแม่มาตัง ได้ข้อสรุปของระบบการผลิตผัก ดังนี้

- เน้นการผลิตสินค้าผัก ซาและผลไม้ปลอดภัยจากสารเคมี
- มีแนวคิดคุยกับผู้ประกอบการ (ร้านค้า แม่ค้าในตลาดและโรงพยาบาล) หาเครือข่ายปลูกผัก และจัดเวทีชาวบ้าน (เพื่อให้ได้แนวคิดร่วมกันในการประสานจัดการผลิตและตลาด มีเวทีประเมินผล และเชิญผู้รู้ให้ความคิดเห็น คุณสถาพร ชกส. พต. และสนง.เกษตรอำเภอ)
- ทำแบบดาวล้อมเดือน (ตั้งคนอยากทำก่อน)
- มีระบบการจัดการ ดังนี้

- ต้องการให้โครงการช่วยครั้งแรกคือ ปลายเดือนกันยายน-ต้นเดือนตุลาคม จัดเวทีชาวบ้านปลูกผัก ที่สวนผักอ.ยรรยงค์ เพื่อร่วมคิดมีส่วนร่วมในแผนการจัดการผลิตและตลาด รวมทั้งได้ปฏิบัติการปลูกผักส่งตลาดเมืองปาย โดยไม่พูดเรื่องเงินเพราะจะแตกกัน โดยทางโครงการจะสนับสนุนค่าอาหารกลางวันและเครื่องต้มน้ำสมุนไพร (ประมาณ 3,000 บาท)

สรุปผลการเสวนาระดมความคิดเห็นของชาวบ้านผู้ผลิตผักปลอดสารเคมี

ได้ขอพบคุณยรรยง ยาดิ ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่ม ที่บ้านแม่เนาเติงเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2550 เพื่อสร้างสายใยเชื่อมต่อกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการและฝ่ายวิชาการ โดยมีการระดมความคิดของกลุ่มผู้ผลิตเพื่อระบุชนิดและคุณภาพผักปลอดสารเคมีตลอดปี ความต้องการชนิดและปริมาณผักของผู้ประกอบการ และแนวคิดสร้างระบบการผลิตผักครบวงจรจากฝ่ายวิชาการ ได้ดังนี้

แนวคิดของกลุ่ม ถอดบทเรียนความล้มเหลวการตั้งกลุ่มผู้ผลิตผักของส่วนราชการที่ผ่านมาพบว่า เริ่มงานใหญ่ทั้งระบบเลยซึ่งชาวบ้านทำตามไม่ได้ ดังนั้นการประชุมเห็นด้วยที่จะเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ (3-5 คน) ทำตามถนัด แล้วให้กลุ่มขยายตัวเองตามธรรมชาติและสถานการณ์ ใช้พื้นที่ปลูกผักเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มองพื้นที่ผลิตในสเกลเล็ก (ระดับแปลงย่อย) เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชาวบ้านและแรงงานโดยการปลูกผักสวนครัวหลังบ้าน ปลูกน้อยๆ ทอยขาย ขายปลีกบางทีดีกว่าขายส่ง

ปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข กลไกลักษณะการเป็นเครือข่ายผลิตและรับซื้อ แรงจูงใจให้เกิดการผลิตอย่างต่อเนื่องตลอดปี (ราคาและการเอื้อประโยชน์) การผลิตที่ไม่ต่อเนื่องจะไม่สามารถออกไปรับรองคุณภาพจากสาธารณสุขได้ แนวทางการควบคุมปริมาณผักที่ผลิตไม่ให้เกิดความต้องการ หลักการกำหนดราคาประกัน (คุณภาพและเส้นทางขนส่ง)

กลุ่มเกษตรกร	กลุ่มวิชาการ	กลุ่มผู้ประกอบการ
ผลิต	(สนง.เกษตร,สาธารณสุข)	(ตลาดท้องถิ่น,ร้านอาหาร,รีสอร์ท)
ผักที่ปลูกได้และมีอยู่	กำหนดระบบการผลิต	ระบุชนิดและปริมาณผักที่ต้องการ
ผลไม้อินทรีย์	(จุดรับซื้อ รวบรวมและบรรจุ)	กำหนดมาตรฐานรับซื้อร่วมกับผู้ผลิต
ชาؤهหลงและกาแฟ	การตรวจสอบคุณภาพ	กำหนดราคารับซื้อประกัน
ข้าวอินทรีย์	ให้คำปรึกษาการตลาด	
พัฒนาปัจจัยการผลิตใช้กัน	เพิ่มเติมความรู้การผลิต	

สำหรับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสามชนเผ่า ได้แก่ บ้านปางแปกและน้ำฮูของชาติพันธุ์ลีซอ บ้านแม่ปิงของชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และบ้านแม่เนาเติงของคนพื้นเมือง เน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าและวิถีความเป็นอยู่ของชนเผ่า โดยผลพลอยได้คือ การท่องเที่ยวพักแรมในรูปแบบการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติและความเชื่อจารีตประเพณี ซึ่งจะตรงตามจุดขายของเมืองปายคือ ความหลากหลายของชนเผ่า วิถีความเป็นอยู่และสภาพธรรมชาติที่สงบสมบูรณ์

คุณบรรยง มีแนวคิดจะร่วมมือกับ 3 ชาตพันธ์ (ปากะญอ ลีซูและมุเซอ) เพื่อทำภูมิปัญญาเพื่อการท่องเที่ยว กินอาหารชาวเขา ต้องการทำธุรกิจการท่องเที่ยวเกษตรโดยขายผลผลิตเกษตร (ข้าวกล้อง ผัก ผลไม้และชาจีนอุหลง) ซึ่งจะเอื้อต่อกลุ่มเกษตรกร(เหมือนเข้าไปในร้านเซเว่น) มีการท่องเที่ยวในสวนผักและนาข้าวซึ่งมีที่พักแรมด้วย(บ้านดิน) แต่มีปัญหาไม่มีความรู้การจัดการเรื่องเหล่านี้ ต้องการผู้เชี่ยวชาญช่วยคิดการทำโปรแกรมท่องเที่ยวและโปรแกรมอาหาร

ผู้นำชุมชนบ้านห้วยห้วย (ครูปิยะ จุละปิยะ)

ได้ประชุมเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านห้วยห้วย มีข้อสรุปดังนี้

- บ้านห้วยห้วย เป็นหย่อมบ้านของบ้านแม่ปิง แต่ต่างชาตพันธ์คือ เป็นมุเซอตำ และมีจำนวนประชากรน้อย (30-34 ครัวเรือน) ทำให้มีผลต่อการของบประมาณของอบต. (ซึ่งอบต.ทั้งหมดเป็นปากะญอแม่ปิง) ในการพัฒนาท้องถิ่นตน ปกติปลูกข้าวไร่เป็นอาหารหลักปลูกพริกหยวกเพื่อขาย (ซึ่งไม่มีตลาด) มีสภาพธรรมชาติสมบูรณ์ และไม่มีผู้ใหญ่บ้านของตนเอง
- มีปัญหา แทงค์ประปาหมู่บ้านจะพัง ไม่มีน้ำปลูกพืชในฤดูแล้ง ไม่รู้ว่าจะเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวอย่างไร ถนนเข้าหมู่บ้าน (8 กม.จากถนนยาง) ไม่ดีมีปัญหามนส่งผลผลิตเกษตร
- ข้อเสนอที่ชุมชนต้องการ: วางท่อส่งน้ำชลประทานยาวประมาณ 1 กม.จากแหล่งน้ำไปสู่พื้นที่รับน้ำ(ชาวบ้านจะจัดทำเอง) เพิ่มผลผลิตข้าวไร่ให้พอกินตลอดปี เพิ่มรายได้จากการปลูกผักปลอดภัยสารเคมี (ร่วมกับกลุ่มผักแม่นาเต็ง) โดยต้องหักค่าขนส่งไปบ้างเนื่องจากทางลำบาก ทำระบบผลิตไฟฟ้าจากน้ำประปาภูเขาเพื่อโรงเรียน และทำเตาเผาขยะให้หมู่บ้านและโรงเรียน

แนวคิดผู้นำกลุ่ม (นายบุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์ ผู้นำชุมชนสันติชล)

ได้ติดต่อขอคำแนะนำปรึกษากับผู้นำชุมชนสันติชล บ้านน้ำฮู ตำบลแม่ฮี้ ซึ่งได้รายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

- ชุมชนบ้านสันติชล เป็นกลุ่มกองพล 93 ที่อยู่ในความควบคุมของนายพลเลาลี เป็นชาตพันธ์จีนยูนานที่ปกครองตนเอง อดีตมีปัญหาเป็นแหล่งยาเสพติดที่สำคัญเพราะติดต่อกับพวกว่าแดง ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นชุมชนปลอดยาเสพติดที่ได้รางวัลหมู่บ้านแรกของอ.ปายที่ปลอดยาเสพติด ส่วนใหญ่ได้รับบัตรประชาชนไทยแล้ว มีสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชุมชน

- ผู้นำต้องการให้โครงการมาร่วมวิจัยเพื่อสรุปสูตรทำเต้าเจี้ยวและเต้าหู้ตามแบบจีนยูนาน อีกทั้งยังเป็นการสอดคล้องกับอำเภอปายที่เป็นแหล่งผลิตถั่วเหลืองฤดูฝนที่สำคัญ ทั้งนี้จะเน้นการปลูกถั่วเหลืองในระบบ GAP อีกด้วย
- พัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวิถีชุมชน โดยพิกัดจุดและรายละเอียดการท่องเที่ยวทำเป็นแผ่นพับแจกนักท่องเที่ยว แนะนำอาหารพื้นบ้านจีนยูนาน
- มีทัศนคติว่า ข้าราชการบางส่วนทุจริตหรือไม่ทำงานจริงจัง ข้าราชการเข้ามาทำงานในชุมชน ชาวบ้านไม่ได้ประโยชน์ ทำให้เกิดภาพลบไม่ดีที่ชาวบ้านจับตามองว่าข้าราชการเข้ามาทำไมด้วยเหตุนี้ทำให้ชุมชนต้องพึ่งพาตนเอง พัฒนาตนเองเพื่ออยู่อย่างสงบ
- ผู้นำชุมชนต้องทำให้เป็นตัวอย่างก่อน แล้วลูกบ้านดูแล้วพอใจก็จะทำตามเอง
- เราต้องรู้จักตัวเราให้ดีกว่าคนอื่น จึงค่อยทำงาน ต้องคิดว่าท่านจะได้อะไร แล้วจะอย่างไร
- ผู้นำมีสวนลิ้นจี่ GAP ที่ส่งร้าน TOP โดยมีรศ.ชัชวาลย์ 30 บาท/กก. (อยู่ได้)
- ความต้องการของผู้นำคือ ได้สัญชาติไทยทั้งชุมชนเพื่อให้เป็นประชาชนชั้นหนึ่งของไทย
- รับปากว่าจะส่งรูปพร้อมกับรายละเอียดของการทำงาน เตาเผาขยะผลิตน้ำร้อน เตาไร้ควัน และพลังไฟฟ้าจากน้ำประปาภูเขา

แนวคิดประธานกลุ่มเครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน อำเภอปาย (คุณอาภรณ์ แสงโชติ)

ได้ติดต่อขอคำแนะนำคุณอาภรณ์ และสอบถามข้อมูล ที่บ้านนาแฮส บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า อำเภอปายได้เป็นอำเภอนำร่องทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไทยใหญ่ เป็นต้นแบบของภาคเหนือตอนบนในการฟื้นฟูวัฒนธรรมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ปัญหาที่ผ่านมา ไม่เคยได้รับงบประมาณจาก พอช.ที่เน้นเฉพาะแก้ไขทรัพยากรท้องถิ่น นโยบายการพัฒนาชุมชนของส่วนราชการนั้นเป็นแนวคิดจากคนภายนอกชุมชน ที่ผิดวิถีชีวิตชุมชนไทยใหญ่ การพัฒนาท่องเที่ยวเมืองปายส่งผลกระทบต่อกลุ่มเยาวชน ส่งผลกระทบให้เกิดขายบริการทางเพศของคนเชื้อชาติพันธุ์(ลื้อข่อ)ให้กับนักท่องเที่ยว และติดยาเสพติดมากขึ้น การจัดกิจกรรมของกลไกภาครัฐมุ่งเอาใจนักท่องเที่ยวฝรั่ง จัดงานแบบคนในเมืองไม่ใช่วิถีชุมชนไทยใหญ่ เช่น หมอลำซิ่ง วงดนตรีร็อค คณะกรรมการที่ทำงานลดลงเพราะเกรงกลัวอิทธิพลและการเมือง นักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมปายที่หลากหลายมีจำนวนลดลง

สิ่งที่กลุ่มต้องการให้ช่วย การแปรรูปอาหารพื้นบ้านและผักพื้นบ้าน เกี่ยวกับการถนอมอาหารและบรรจุภัณฑ์ การออกแบบและผลิตเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ การพัฒนา"ถั่วเน่า"สู่ธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาดอกเหมียวเหมียวเป็นดอกไม้ประจำเมืองปายและหัตถกรรมจำหน่าย โดยต้องการการสนับสนุนวิทยากร และการจัดฝึกอบรม

สรุปข้อมูลหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ

ภาพรวมวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านรอบนอกอำเภอบาง (ตารางที่ 1) พบว่า ปัจจัยด้านอาหารเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด (11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 78.6) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก) ส่วนหมู่บ้านที่เหลือมีความเห็นต่างกันไป ได้แก่ บ้านหมอแปงเห็นว่าไม่สําหรับใช้สอยหรือสร้างที่อยู่อาศัยเป็นความจำเป็น บ้านเวียงเหนือเห็นว่าสําคัญในครัวเรือน และบ้านแม่เย็นเห็นว่าพลังงานจำเป็นกว่าอาหาร

สำหรับหมู่บ้านที่มีความเห็นความจำเป็นขั้นต้นในระดับมาก (ตารางที่ 1) เป็นเรื่องสําคัญในครัวเรือน (7 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 58.3) ได้แก่ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก ส่วนหมู่บ้านที่เหลือมีความเห็นต่างกันกล่าวคือ เครื่องนุ่งห่มจำเป็น (บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านสันติชล) ไม่สําหรับใช้สอยหรือสร้างที่อยู่อาศัย (บ้านเมืองแปง และบ้านเวียงใต้) ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ (บ้านแม่นะ) และพลังงานสําหรับใช้ในบ้านเรือน (บ้านห้วยหวาย)

ปัจจัยพลังงานที่ใช้ในบ้านถือเป็นความจำเป็นในระดับปานกลาง (4 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 57.1) (ตารางที่ 1) ได้แก่ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านแม่นะ และบ้านแม่ปิง รองลงมาเป็นปัจจัยเครื่องนุ่งห่ม (บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง และบ้านแพมบก) อาหาร(บ้านหมอแปง) ยารักษาโรค(บ้านเวียงเหนือ) และไม่ใช้สอย(บ้านแม่เย็น)

ปัจจัยไม่ใช้สอยหรือไม่สําหรับสร้างที่อยู่อาศัยเป็นความจำเป็นในระดับน้อย (5 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 45.5) (ตารางที่ 1) อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค เป็นสิ่งจำเป็นในระดับน้อยที่เลือกรองลงมา ส่วนความจำเป็นในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 1) ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องยารักษาโรค (5 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 45.5) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านหมอแปงบ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล และบ้านแม่ปิง

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการเพื่อการดำรงชีวิต (ตารางที่ 1) ในระดับมากที่สุดในเรื่องระบบตลาด (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 61.5) เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีปัญหาด้านราคาขายที่ยังไม่เหมาะสมกับการผลิต ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้

ความต้องการให้ช่วยในระดับมากคือ การเพิ่มผลผลิต (5 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 62.5) ได้แก่บ้านห้วยหวาย บ้านแม่นาเต็งไต บ้านเมืองแปง และบ้านเวียงเหนือ

ตารางที่ 1 ความจำเป็นขั้นต้น ความต้องการให้ช่วยเหลือ และพลังงานชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตในด้าน :												
อาหาร	11	78.6	1	7.1	1	7.1			1	7.1	14	100
เครื่องนุ่งห่ม			2	18.2	3	27.3	4	36.4	2	18.2	11	100
ยารักษาโรค			1	9.1	1	9.1	4	36.4	5	45.5	11	100
ไม่ใช้สอย/สร้างที่อยู่	1	9.1	2	18.2	1	9.1	5	45.5	2	18.2	11	100
พลังงานในบ้าน	1	14.3	1	14.3	4	57.1			1	14.3	7	100
สุขอนามัยในครัวเรือน	1	8.3	7	58.3	4	33.3					12	100
2. ความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการในการพัฒนาด้าน :												
ระบบตลาด	8	61.5	4	30.8	1	7.7					13	100
แปรรูปเพื่อบริโภค	1	9.1	1	9.1	3	27.3	4	36.4	2	18.2	11	100
เพิ่มผลผลิต			5	62.5	3	37.5					8	100
หมู่บ้านท่องเที่ยว			1	20.0	4	80.0					5	100
หัตถกรรมพื้นบ้าน							2	100.0			2	100
การผลิตเกษตรยั่งยืน	1	10.0	2	20.0			5	50.0	2	20.0	10	100
เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์	3	33.3			2	22.2	2	22.2	2	22.2	9	100
จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน					1	100.0					1	100
สร้างกลุ่มเกษตรเข้มแข็ง	1	14.3					3	42.9	3	42.9	7	100
ลดใช้สารเคมี									1	0	1	100
แหล่งน้ำ			1	100.0							1	100

ตารางที่ 1 (ต่อ) ความจำเป็นขั้นต้น ความต้องการให้ช่วยเหลือ และพลังงานชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	รวม	%
3. พลังงานที่ใช้ :									
ไม้ฟืน	3	21.4		3	21.4		8	57.1	14
แก๊ส				9	69.2		4	30.8	13
ไฟฟ้า	11	78.6		2	14.3		1	7.1	14
โซลาร์เซลล์				1	100.0				1

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความต้องการในระดับปานกลางคือการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว (ตารางที่ 1) (4 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 80.0) ได้แก่บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านสันติชล และบ้านแพมบก ในระดับน้อยเป็นเรื่องระบบการผลิตเกษตรอย่างยั่งยืน (บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง และบ้านเวียงเหนือ) และระดับน้อยที่สุดเป็นเรื่องการสร้างกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง (บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเวียงเหนือ และบ้านแพมบก) ตามลำดับ

แหล่งพลังงานสำคัญที่จำเป็นต้องใช้ในครัวเรือน (ตารางที่ 1) พบว่า พลังงานจากกระแสไฟฟ้าภาคจำเป็นต้องใช้ในระดับมากที่สุด 11 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 78.8 ได้แก่บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง แต่สำหรับบ้านห้วยหวาย บ้านหมอแปงและบ้านแพมบก ยังจำเป็นต้องใช้ไม้ฟืนเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญมากที่สุดเนื่องจากเป็นหมู่บ้านห่างไกลเมือง

แหล่งพลังงานที่หมู่บ้านเป้าหมายจำเป็นต้องใช้ในระดับมาก (ตารางที่ 1) ได้แก่ ก๊าซหุงต้ม (9 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 69.2) ได้แก่บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง ส่วนพลังงานที่ชุมชนใช้ในระดับปานกลางคือไม้ฟืน ได้แก่บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง ส่วนบ้านห้วยหวายยังใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์เป็นแหล่งพลังงานรองจากการใช้ไม้ฟืนอีกด้วย

ชาติพันธุ์ของประชากรที่อาศัยใน 14 หมู่บ้าน (ตารางที่ 2) เป็นกลุ่มคนเมือง 942 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 49 กลุ่มไทยใหญ่ 549 ครัวเรือน (ร้อยละ 29) จีน 190 ครัวเรือน (ร้อยละ 10) กะเหรี่ยง 144 ครัวเรือน (ร้อยละ 7) มูเซอ 38 ครัวเรือน (ร้อยละ 2) มุสลิม 30 ครัวเรือน (ร้อยละ 2) ลีซอ 25 ครัวเรือน (ร้อยละ 1) และลาว 5 ครัวเรือน

**ตารางที่ 2 (ต่อ) ประชากรและระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ**

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	รวม	%
2. การอยู่อาศัยของกลุ่มประชากรในหมู่บ้าน :									
กลุ่มประชากรที่อยู่ประจำมากกว่า 8 เดือน :									
ทุกกลุ่ม	8							8	47
เด็ก			3					3	18
อายุ 26 - 40 ปี						1		1	6
อายุ 41 - 50 ปี			3					3	18
อายุมากกว่า 50 ปี				2				2	12
กลุ่มประชากรที่อยู่น้อยกว่า 8 เดือน ไปทำงาน :									
รับจ้างทั่วไป	11							11	65
ก่อสร้าง			5					5	29
ติดตามครอบครัว						1		1	6

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 3 การประกอบอาชีพของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. อาชีพหลัก :												
การเกษตร	13	86.7									13	86
ค้าขาย								1	6.7		1	7
รับราชการ								1	6.7		1	7
2. อาชีพรอง :												
ปลูกพืช	2	8.3	1	4.2							3	13
เลี้ยงสัตว์	1	4.2			1	4.2					2	8
รับจ้างแรงงาน	10	41.7	3	12.5							13	54
รับราชการ			5	20.8							5	21
ค้าขาย	1	4.2									1	4
3. อาชีพที่เป็นแหล่งให้ได้นำของเงินสด :												
การปลูกพืช	14	24.1									14	24
การเลี้ยงสัตว์			12	20.7							12	21
การรับจ้างแรงงาน							5	8.6			5	9
รับจ้างงานก่อสร้าง			11	19.0							11	19
ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น					9	15.5					9	16
ทำธุรกิจท่องเที่ยว									3	5.2	3	5
การรับราชการ									3	5.2	3	5
การค้าขาย									1	1.7	1	2

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

อาชีพที่เป็นแหล่งเงินสดที่หมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านคิดว่าสำคัญในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 3) คืออาชีพเกษตรกรรมปลูกพืช เช่น พริก กระเทียม ถั่วเหลือง พืชผัก ไม้ดอก ลินจี ส้ม (14 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 24.1) และระดับมากได้แก่การเลี้ยงสัตว์ (12 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 20.7) ในระดับปานกลางได้แก่อาชีพรับจ้างแรงงานก่อสร้าง (11 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 19.0) ส่วนในระดับน้อยเป็นการทำผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นเช่น ไม้กวาด เพอร์นิเจอร์ ดีมีด เสื้อผ้าชนเผ่า ข้าวเกรียบ (9 หมู่บ้าน)

ความเห็นในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตจะประสงค์จะทำเกษตรกรรม มีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีเพียง 2 หมู่บ้านที่จะประกอบอาชีพอื่น คือ บ้านเวียงได้รับราชการและค้าขาย และบ้านแม่เย็นจะประกอบอาชีพรับจ้างแรงงาน

ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุดที่ชุมชนคิดว่าจำเป็นในระดับมากที่สุดคือ การจัดซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในครอบครัว (10 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 71.4) (ตารางที่ 4) ได้แก่บ้านห้วยหวาย บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ณะ บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก ค่าใช้จ่ายที่สำคัญลำดับสองเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตร (7 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 50.0) ได้แก่บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่ปิง และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญรองลงมาในระดับปานกลางและน้อย)

ตารางที่ 4 การใช้จ่ายเงินของประชากรของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. ลำดับสำคัญจ่ายเงิน :												
ของกินของใช้ในบ้าน	10	71.4	1	7.1	1	7.1	1	7.1	1	7.1	14	100
เสื้อผ้า			2	20.0	2	20.0	3	30.0	3	30.0	10	100
รักษาเจ็บป่วย							2	66.7	1	33.3	3	100
การศึกษาบุตร			7	50.0	3	21.4	2	14.3	2	14.3	14	100
ปัจจัยการผลิตเกษตร	3	21.4			5	35.7	6	42.9			14	100
สิ่งอำนวยความสะดวก	1	7.1	4	28.6	2	14.3	4	28.6	3	21.4	14	100
สร้างที่อยู่อาศัย					1	25.0			3	75.0	4	100
2. เงินสดจ่ายต่อเดือน :												
ไม่เกิน 1,000 บาท									1	7.1	1	7
ไม่เกิน 5,000 บาท	8	57.1									8	57
มากกว่า 5,000 บาท					5	35.7					5	36

ตารางที่ 4 (ต่อ) การใช้จ่ายเงินของประชากรของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
3. ลำดับร้านที่เลือกซื้อ :												
ร้านค้าในหมู่บ้าน	4	28.6	7	50.0	2	14.3	1	7.1			14	100
ตลาดของหมู่บ้าน	1	11.1			7	77.8	1	11.1			9	100
รถเร่ขายสินค้า			1	25.0	2	50.0	1	25.0			4	100
ร้านค้าชุมชน	2	50.0			1	25.0	1	25.0			4	100
ร้านสะดวกซื้อ					1	25.0	2	50.0	1	25.0	4	100
ร้านใน อำเภอปาย	7	50.0	6	42.9	1	7.1					14	100
จังหวัดเชียงใหม่	7	100.0									7	100
4. สินค้าเกษตรซื้อจาก :												
ตลาดปาย	7	53.8	4	30.8	2	15.4					13	100
ตลาดหมู่บ้าน			5	45.5	6	54.5					11	100
ปลูกเอง	7	50.0	4	28.6	3	21.4					14	100
ได้รับจากผู้อื่น			1	16.7			5	83.3			6	100
รถเร่					1	100.0					1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความเห็นส่วนใหญ่คิดว่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 57 (ตารางที่ 4) คือ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก ส่วนความเห็นในระดับมากที่สุด บอกว่าการใช้จ่ายในครัวเรือนเกิน 5,000 บาทต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 36 พบที่บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และใช้จ่ายเงินสดต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาทได้แก่บ้านห้วยห้วย สำหรับ การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจะนิยมซื้อสินค้าจากร้านค้าในอำเภอปาย หรือไปซื้อที่จังหวัดเชียงใหม่ในระดับมากที่สุด(ตารางที่ 4) ส่วนใหญ่เป็นประชากรของ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง

การซื้อสินค้าเกษตรเพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือนประชากรทั้ง 14 หมู่บ้านจะเลือกซื้อจากตลาด ในอำเภอปายหรือปลูกไว้รับประทานเองเป็นลำดับแรก รองลงมาจะหาซื้อจากตลาด

ของหมู่บ้าน (บ้านทุ่งยาว บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแพมบก บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านสันติชล บ้านแม่ปิง) (ตารางที่ 4)

หมู่บ้านเป้าหมาย (14 หมู่บ้าน) มีหนี้สินจากเงินกู้ โดยส่วนใหญ่จะกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 5) (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 66.7) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก แหล่งเงินกู้ที่สำคัญรองลงมาก็คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) (5 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 41.7) ได้แก่ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น นอกจากนี้ธนาคารอื่นยังเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง รวมทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของหมู่บ้าน

เหตุผลสำคัญที่สุดของการกู้เงินเพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (12 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 92.3) (ตารางที่ 5) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาบุตรเป็นเหตุผลการกู้เงินที่สำคัญลำดับรองลงมา (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 100) และมีบางหมู่บ้านกู้เงินเพื่อการซื้อสินค้าสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ และบ้านแม่ปิง

วงเงินกู้ของแต่ละครัวเรือนอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท และ 20,000 – 30,000 บาท เป็นจำนวนวงเงินกู้ที่ส่วนใหญ่ประชากรของบ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น เป็นหนี้มากที่สุด และมี 4 หมู่บ้าน (บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านแม่ปิง บ้านเมืองแปง และบ้านทุ่งยาว) จะมีหนี้ครัวเรือนอยู่ที่จำนวน 40,000 บาท 35,000 บาท 50,000 บาท และ 100,000 บาทตามลำดับ (ตารางที่ 5)

จำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านที่มีข้าวพอสำหรับการรับประทานตลอดปีซึ่งเป็นความมั่นคงทางอาหารมากที่สุดเพียงร้อยละ 70 – 79 (4 หมู่บ้าน) (ตารางที่ 6) ได้แก่ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านทุ่งยาว บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านแพมบก มีพอรับประทานตลอดปีร้อยละ 80 – 89 ใน หมู่บ้านห้วยหวาย บ้านสันติชล และบ้านแม่เย็น มีพอรับประทานตลอดปีร้อยละ 90 ขึ้นไปจะเป็นครัวเรือนในหมู่บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านหมอแปง และบ้านแม่ปิง ส่วนหมู่บ้านที่เหลือจะมีครัวเรือนที่มีข้าวพอรับประทานตลอดปีอยู่ระหว่างร้อยละ 20 30 50 ได้แก่บ้านเวียงใต้ บ้านเมืองแปง และบ้านแม่นะ ตามลำดับ

**ตารางที่ 5 การกู้เงินและสาเหตุแห่งการมีหนี้สินของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ**

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. แหล่งกู้เงินสำคัญ :												
ธกส.	5	41.7	6	50.0	1	8.3					12	100
กองทุนหมู่บ้าน	8	66.7	3	25.0	1	8.3					12	100
ออมทรัพย์หมู่บ้าน	1	33.3	2	66.7							3	100
ญาติ			1	100.0							1	100
ธนาคาร					3	100.0					3	100
นอกระบบ					1	100.0					1	100
2. สาเหตุการกู้เงิน :												
ซื้อปัจจัยการผลิต	12	92.3	1	7.7							13	100
ลงทุนค้าขาย	1	100.0									1	100
การศึกษาบุตร			8	100.0							8	100
ใช้จ่ายในบ้าน					2	100.0					2	100
สิ่งอำนวยความสะดวก												
สะดวก					3	100.0					3	100
ซื้อสัตว์เลี้ยงไว้ขาย	1	100.0									1	100
3. หนี้ของครัวเรือน :												
ไม่เกิน 5,000											1	7
5,001-10,000											4	29
10,001-20,000											1	7
20,001-30,000											4	29
30,001-40,000											2	14
40,001-50,000											1	7
มากกว่า 50,001											1	7

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

**ตารางที่ 6 ความมั่นคงทางอาหาร (มีข้าวกินเพียงพอตลอดปี) ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย
14 หมู่บ้าน**

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. เปอร์เซนต์ครัวเรือนมีข้าวรับประทานตลอดปี :										
20 - 29 %									1	7
30 - 39 %									1	7
50 - 59 %									2	14
70 - 79 %									4	29
80 - 89 %									3	21
90 - 100 %									3	21
2. จำนวนเดือนที่มีข้าวพอรับประทาน (กลุ่มที่มีข้าวไม่พอรับประทานตลอดปี) :										
ซื้อตลอดปี									2	14
3 เดือน									2	14
4 เดือน									1	7
5 เดือน									4	29
6 เดือน									4	29
9 เดือน									1	7
3. สาเหตุที่มีข้าวไม่พอรับประทาน (กลุ่มที่มีข้าวไม่พอรับประทานตลอดปี) :										
ผลผลิตได้น้อย							2	14.3	2	14
ไม่มีพื้นที่นาปลูกข้าว	11	78.6							11	79
อยู่อาศัยย่านธุรกิจ							1	7.1	1	7
4. ธนาคารข้าวประจำหมู่บ้าน :										
มีธนาคารข้าว							2	14.3	2	14
ไม่มีธนาคารข้าว	12	85.7							12	86

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

สำหรับครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารไม่แข็งแรง คือมีข้าวพอรับประทานได้ไม่ตลอดปี (ตารางที่ 6) ได้แก่ บ้านทุ่งยาวและบ้านโป่งน้ำร้อนมีข้าวบริโภค 3 เดือน บ้านหมอแปงมีข้าวบริโภค 4 เดือน หมู่บ้านที่มีข้าวบริโภค 5 เดือน ได้แก่บ้านแม่เนาเตงใน บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชลและบ้านแม่เย็น ส่วนหมู่บ้านที่มีข้าวบริโภค 6 เดือน ได้แก่บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านแม่ณะ บ้านแม่ปิงและบ้านแพมบก บ้านห้วยห้วยที่ข้าวบริโภค 9 เดือน ส่วนบ้านเมืองแปงและบ้านเวียงใต้ต้องซื้อข้าวรับประทานตลอดปี

สาเหตุที่มีข้าวไม่พอบริโภคเนื่องจากไม่มีพื้นที่เพียงพอมีถึง 11 หมู่บ้าน (ตารางที่ 6) ได้แก่บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิงและบ้านแพมบก สาเหตุรองลงมาคือปลูกข้าวได้ผลผลิตน้อยที่บ้านห้วยห้วยและบ้านทุ่งยาว แต่สำหรับบ้านเวียงใต้ประชากรมีข้าวไม่พอรับประทานเนื่องจากอยู่ในเขตเมืองปายจึงไม่มีพื้นที่ปลูก ทั้งนี้มีเพียง 2 หมู่บ้านที่มีธนาคารข้าว คือบ้านห้วยห้วยและบ้านแม่ปิง (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 7 ลำดับสำคัญของความเจ็บป่วยที่พบของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ไข้หวัด	8	72.7	2	18.2	1	9.1					11	100
มาลาเรีย	2	50.0	2	50.0							4	100
ความดัน	1	14.3	2	28.6	4	57.1					7	100
ปวดข้อ กระตุก	2	40.0	3	60.0							5	100
เบาหวาน			1	50.0	1	50.0					2	100
โรคตาแดง	1	100.0									1	100
กระเพาะอาหาร			1	33.3	1	33.3	1	33.3			3	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความเจ็บป่วยโดยรวมของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายพบว่าเป็นโรคไข้หวัดมากที่สุด (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 72.7) โรคความดันโลหิตสูงพบในระดับปานกลาง (4 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 57.1) ส่วนโรคปวดข้อปวดกระดูก เป็นกันมากในหมู่บ้านห่างไกลเมืองปายเช่นเดียวกับโรคไข้จับสั่น ได้แก่ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่เย็น บ้านแม่ณะ บ้านห้วยห้วย และบ้านแม่เนาเตงใน สำหรับโรคกระเพาะอาหารเป็นมากที่บ้านแพมบก บ้าน

แม่เหาะ และบ้านหมอแปง โรคเบาหวานเป็นมากที่บ้านแม่ปิง และบ้านทุ่งยาว และโรคตาแดง เป็นมากที่ บ้านแม่เนาเตงโน ซึ่งเป็นความเจ็บป่วยโดยรวมรองลงมาตามลำดับ

2. ศักยภาพการผลิตของชุมชน

ภูมิปัญญาของท้องถิ่นสำคัญมากที่สุดที่ประชากรยังรักษา สืบสานให้ดำรงและใช้อยู่เป็นประจำ เป็นด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ใช้ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ของตน (6 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 46.2)(ตารางที่ 8) ได้แก่บ้านแม่เนาเตงโน บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง สำหรับด้านความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ก็เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญมากที่สุดเช่นกันของบ้านห้วยหวาย บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่เหาะ บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านเวียงใต้ ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการประกอบอาชีพของแต่ละชาติพันธุ์ของชุมชน ก็เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนคิดว่ามีความสำคัญในระดับปานกลาง

ชุมชนในหมู่บ้านพึ่งพาตนเองโดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุดจนถึงระดับมากของทั้ง 14 หมู่บ้าน (ตารางที่ 9) แต่ที่สำคัญที่สุดของเรื่องการพึ่งพาตนเองได้แก่ การหาอาหารจากป่าธรรมชาติรอบพื้นที่หมู่บ้านของ 10 หมู่บ้าน (คิดเป็นร้อยละ 83.3) ยกเว้นบ้านเวียงใต้ บ้านหมอแปง บ้านทุ่งยาวและบ้านสันติชล ภูมิปัญญาเกี่ยวกับแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียง จะเป็นเรื่องจำเป็นสำคัญโดยรวมรองลงมา

ตารางที่ 8 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง					ที่สุด		
ภาษาและวัฒนธรรม	6	46.2	4	30.8	1	7.7	2	15.4			13	100
เกษตรกรรม	1	20.0	1	20.0			1	20.0	2	40.0	5	100
ประเพณี พิธีกรรม	6	42.9	4	28.6	3	21.4	1	7.1			14	100
การแสดงและนันทนาการ			1	20.0	1	20.0	2	40.0	1	20.0	5	100
อาหารและโภชนาการ					2	100.0					2	100
การแพทย์โบราณ					1	33.3			2	66.7	3	100
หัตถกรรม					2	66.7			1	33.3	3	100
การจัดการทรัพยากร	1	9.1			3	27.3	3	27.3	4	36.4	11	100
การประกอบอาชีพ			4	40.0	2	20.0	3	30.0	1	10.0	10	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนอน=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 9 การพึ่งพาตนเองของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
อาหารจากป่า	10	83.3	1	8.3	1	8.3					12	100
พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ			1	20.0	1	20.0	2	40.0	1	20.0	5	100
แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค	1	10.0	3	30.0	4	40.0	2	20.0			10	100
พื้นที่เหมาะสมปลูกพืช			1	20.0	1	20.0			3	60.0	5	100
น้ำทำเกษตรฤดูแล้ง	1	25.0					2	50.0	1	25.0	4	100
วัฒนธรรมการช่วยเหลือ			4	28.6	4	28.6	4	28.6	2	14.3	14	100
เศรษฐกิจในชุมชนดี			1	20.0	1	20.0	3	60.0			5	100
วิถีชุมชนเป็นอยู่พอเพียง	2	25.0	3	37.5	1	12.5	1	12.5	1	12.5	8	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความเป็นชาติพันธุ์ของแต่ละชุมชนได้มีการรักษาสืบทอดภาษาของชาติพันธุ์ของตนไว้อย่างแน่นเหนียว ทั้งโดยรวมและตามลำดับสำคัญที่สุด ใน 10 หมู่บ้าน (คิดเป็นร้อยละ 71.4) (ตารางที่ 10) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง สำหรับประเพณีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ชุมชนได้รักษาสืบทอดทั้ง 9 หมู่บ้าน (คิดเป็นร้อยละ 69.2) ที่ให้ความสำคัญในระดับมากเป็นลำดับที่สอง สำหรับการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นสิ่งที่ชุมชนและความสงบสุขในชุมชนเป็นสิ่งที่ชุมชนรักษาสืบทอดกันมาในระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง และบ้านสันติชล

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นั้นเป็นผู้มีอายุระหว่าง 26-40 ปีมากที่สุด (11 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 78.6) (ตารางที่ 11) ได้แก่ บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก สำหรับความคิดเห็นว่าเป็นกลุ่มมีอายุระหว่าง 41-50 ปีที่ร่วมสืบสานในระดับมาก (7 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 50.0) ได้แก่ บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น และบ้านแพมบก กลุ่มอายุระหว่าง 18-25 ปีเป็นกลุ่มที่ร่วมสืบสานที่อยู่ในระดับปานกลาง (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 57.1) ส่วนกลุ่มที่ถือว่าร่วมสืบสานวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อยมากเป็นผู้มีอายุมากกว่า 50 ปี และกลุ่มเด็กวัยเรียน

ตารางที่ 10 สิ่งที่ชุมชนได้รักษาสืบทอดกันมาของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
การแต่งกาย							1	100.0			1	100
ประเพณีวัฒนธรรม	2	15.4	9	2			1	7.7	1	7.7	13	100
วิธีทำเกษตรในชุมชน	1	12.5	1	5	2	25.0	1	12.5	3	37.5	8	100
การกินการอยู่					1	50.0			1	50.0	2	100
ภาษาท้องถิ่น	10	71.4	2	3	1	7.1	1	7.1			14	100
การเกื้อกูลของชุมชน	1	8.3	2	7	4	33.3	3	25.0	2	16.7	12	100
ความสงบสุขในชุมชน					5	62.5	2	25.0	1	12.5	8	100
การปกครองตนเอง					1	33.3	2	66.7			3	100
ภูมิปัญญาท้องถิ่น							3	42.9	4	57.1	7	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 11 กลุ่มอายุของผู้ที่ร่วมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมเป็นประจำในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
เด็กวัยเรียน					2	16.7	4	33.3	6	50.0	12	100
อายุ 18-25 ปี	2	14.3	4	28.6	8	57.1					14	100
อายุ 26-40 ปี	11	78.6	3	21.4							14	100
อายุ 41-50 ปี	1	7.1	7	50.0	4	28.6	2	14.3			14	100
อายุมากกว่า 50ปี							7	58.3	5	41.7	12	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

โดยรวมแล้วการพักผ่อนของประชากรจะดูโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงและติดตามข่าวสาร แต่จากการสอบถามพบว่า ชุมชนให้ความสำคัญสำหรับการพักผ่อนในระดับมากที่สุด โดยการพูดคุยกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน (8 หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 61.4) (ตารางที่ 12) ความสำคัญในระดับมากรองลงมาเป็นการพูดคุยกันในชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 41.74) ได้แก่บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแพมบก

สำหรับการให้ความสำคัญระดับปานกลางนั้นเป็นการพูดคุยกันภายในครอบครัวที่ถือเป็นการพักผ่อน(คิดเป็นร้อยละ 44.4) พบใน หมู่บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น บ้านแพมบก

สำหรับความสำคัญในการพักผ่อนที่ระดับน้อย (คิดเป็นร้อยละ 42.9) คือ การดูโทรทัศน์ พบในหมู่บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น บ้านแพมบก หมู่บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านหมอแปง บ้านแม่เย็น บ้านแพมบก รองลงไปเป็นการพักผ่อนที่มีความสำคัญน้อยที่สุดเป็นการพักผ่อนด้วยการเดินทางเข้าไปในอำเภอยาย (6 หมู่บ้าน) และพังงา (5 หมู่บ้าน) (ตารางที่ 12)

ชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายได้ปฏิบัติตามประเพณีที่เหมือนกันมากที่สุด (ตารางที่ 13) คือ ประเพณีเป็ง (ลอยกระทง) (12 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านห้วยหวายและบ้านสันติชล) รองลงมา เป็นประเพณีทำบุญเข้าและออกพรรษา (11 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนะและบ้านสันติชล) ประเพณีวันสงกรานต์และประเพณีดับไฟเทียน (10 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านห้วยหวาย บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือและบ้านสันติชล) สำหรับประเพณีวันวิสาขบูชา และถวายผ้าเหลือง 9 หมู่บ้าน (ยกเว้นบ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนะ บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล) ส่วนประเพณีก่อเจดีย์ทรายเป็นกิจกรรมใน 7 หมู่บ้านได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านแพมบก

ตารางที่ 12 การพักผ่อนของประชากรในชุมชนหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง				ที่สุด			
พูดคุยกันในบ้าน	4	44.4	1	11.1	4	44.4					9	100
พูดคุยบ้านใกล้เคียง	8	61.5	3	23.1	1	7.7			1	7.7	13	100
พูดคุยภายในชุมชน	1	8.3	5	41.7	3	25.0	3	25.0			12	100
ดูโทรทัศน์	1	7.1	4	28.6	3	21.4	6	42.9			14	100
ฟังวิทยุ			1	10.0	2	20.0	2	20.0	5	50.0	10	100

ตารางที่ 12 (ต่อ) การพักผ่อนของประชากรในชุมชนหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
เข้าเมือง				1	11.1	2	22.2	6	66.7	9 100
หาของป่า								1	100.0	1 100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนั่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 13 การปฏิบัติกิจกรรมวันสำคัญของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ

รายการ	จำนวน (หมู่บ้าน)	%	รายการ	จำนวน (หมู่บ้าน)	%
ปีใหม่/กินวอ	3	2.9	วันสงกรานต์	10	9.5
การผูกข้อมือ	1	1.0	วันวิสาขบูชา	9	8.6
ตานข้าวยา	1	1.0	วันเข้าพรรษา	11	10.5
ตรุษจีน	1	1.0	ถวายข้าวมธุปายาส	5	4.8
เทศกาลแข่งเม็ง	1	1.0	สลากภัต	2	1.9
เทศกาลบะจ่าง	1	1.0	ออกพรรษา	11	10.5
สารทจีน	1	1.0	ประเพณีดับไฟเทียน	10	9.5
ไหว้พระจันทร์	1	1.0	ประเพณีเย็บเป้ง	12	11.4
วันชาติจีน	1	1.0	วันคริสต์มาส	1	1.0
ไหว้สุสาน	1	1.0	ประเพณีถวายผ้าเหลือง	9	8.6
ประเพณีเจดีย์ทราย	7	6.7	บูชาบรรพชน	1	1.0
ปอยส่างลอง	1	1.0	กินข้าวใหม่	1	1.0
สงฆ์พระพุทธรูป	2	1.9	ส่งท้ายปีเก่า	1	1.0

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมวันสำคัญในรอบปีของชุมชนในหมู่บ้าน
เป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
ให้คนรุ่นหลังสืบสานต่อ	7	43.8
ชุมชนมีการรักษาสืบทอดปฏิบัติต่อไป	8	50.0
รัฐสนับสนุนกิจกรรม	1	6.3

หมู่บ้านเป้าหมายทั้งหมด มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ที่ประสงค์ให้คนรุ่นต่อๆ ไปเป็นผู้รักษาและ สืบทอดต่อกิจกรรมที่เป็นแบบแผนของชุมชน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบกันมา นอกจากนี้ยังประสงค์ให้รัฐทั้งการจัดกิจกรรมและงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นที่ดั่งามไว้ตลอดไป

3. ระบบการผลิต

หมู่บ้านส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกพืชที่เหมาะสม อยู่ระหว่าง 100 - 800 ไร่ (ตารางที่ 15) ยกเว้นบ้านทุ่งยาว บ้านแม่ปิง บ้านสันติชลและบ้านเมืองแปงมีพื้นที่เหมาะสมเพื่อการเพาะปลูกมากกว่า 800 – 5,000 ไร่ (ตารางที่ 15) พื้นที่ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืช ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่เป็นพืชหลักเรียงตามปริมาณพื้นที่ปลูกดังนี้ ถั่วเหลือง (3,833 ไร่ ใน 6 หมู่บ้านได้แก่บ้านแม่มาเตงใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ บ้านแม่ปิง) ข้าว (730 ไร่ ใน 13 หมู่บ้านได้แก่บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านแม่มาเตงนอก บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก บ้านสันติชล บ้านแม่มาเตงใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง และบ้านโป่งน้ำร้อน) กระเทียม (600 ไร่ใน 7 หมู่บ้านได้แก่บ้านแม่มาเตงใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) นอกจากนี้ยังปลูกพริก 100 ไร่ ข้าวโพด 70 ไร่ และเผือก 15 ไร่ เฉพาะที่บ้านห้วยหวาย(ตารางที่ 16)

พืชที่ปลูกเป็นพืชหลักมีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่าย 10 หมู่บ้านยกเว้นบ้านแม่ละ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบกที่มีวัตถุประสงค์ปลูกไว้บริโภคเป็นหลัก แต่สำหรับข้าวโพดและเผือก บ้านห้วยหวายนอกจากปลูกไว้บริโภคแล้วยังนำไปใช้เลี้ยงสัตว์(ตารางที่ 16) พืชหลักที่ปลูกนี้มีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก แต่บ้านแม่มาเตงในใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี และบ้านแม่มาเตงนอกมีการใช้ปุ๋ยคอกร่วมด้วย(ตารางที่ 16) ผลผลิตพืชหลักที่ปลูกเมื่อมีเหลือจากการจำหน่ายจะนำไปบริโภคภายในครัวเรือน เป็นส่วนใหญ่ และเก็บไว้เป็นเชื้อพันธุ์ปลูกในปีต่อไป (ตารางที่ 16)

พืชที่ชุมชนปลูกมากเป็นลำดับสอง (ตารางที่ 17) ได้แก่ กระเทียม (2,350 ไร่ ใน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองแปง บ้านเวียงใต้ และบ้านแพมบก) ข้าว (1,296 ไร่ ใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่เนาเต็ง บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ และบ้านสันติชล) ถั่วเหลือง (765 ไร่ ใน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านแม่ณะ บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง) ถั่วลิสงและไม้ประดับ (90 ไร่ ที่บ้านโป่งน้ำร้อน) ข้าวโพด (80 ไร่ที่บ้านห้วยหวาย)

พืชสำคัญลำดับสองมีวัตถุประสงค์ในการปลูกของบ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบกเพื่อจำหน่าย (ตารางที่ 17) สำหรับบ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล เพื่อรับประทาน ในครัวเรือน สำหรับบ้านโป่งน้ำร้อน บ้านแม่เย็นจะนำไปแปรรูปทำผลิตภัณฑ์ บ้านห้วยหวายจะนำไปเลี้ยงสัตว์ บ้านโป่งน้ำร้อนนำไปเลี้ยงช้างเพื่อการท่องเที่ยว ส่วนบ้านแม่ณะและบ้านหมอแปงจะเก็บไว้สำหรับทำพันธุ์ต่อไป

ปุ๋ยเคมียังเป็นปุ๋ยหลักที่ให้แก่พืชลำดับสอง ยกเว้นบ้านห้วยหวายและบ้านแม่เย็นไม่มีการใช้ปุ๋ยทุกประเภทในการปลูกพืชลำดับที่สอง สำหรับบ้านแม่เนาเต็งใน (ใช้ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยชีวภาพ) บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านแพมบกมีการให้ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี (ตารางที่ 17) ผลผลิตที่เหลือเมื่อสนองวัตถุประสงค์หลักแล้วจะนำไปจำหน่าย (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ และบ้านสันติชล) และเก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง) ใช้รับประทานในครัวเรือน (บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก) ใช้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน (บ้านแม่เนาเต็งนอก) และใช้เลี้ยงสัตว์ (บ้านห้วยหวาย) (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 15 ปริมาณพื้นที่ทำกินที่เหมาะสมของแต่ละหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
1. พื้นที่การเกษตรที่เหมาะสม (หน่วย : ไร่) :		
100-200	2	14.3
201-400	2	14.3
401-600	3	21.4
601-800	2	14.3
801-1,000	1	7.1
1,001-1,200	1	7.1

ตารางที่ 15 (ต่อ) ปริมาณพื้นที่ทำกินที่เหมาะสมของแต่ละหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
1,201-1,400	1	7.1
2,000	1	7.1
5,000	1	7.1
2. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างเปล่าของหมู่บ้าน :		
ไม่มีพื้นที่ว่าง	13	92.9
ปลูกพืชเมืองหนาวตามคำแนะนำ	1	7.1

ตารางที่ 16 พืชที่ปลูกมากที่สุดของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%	รายการ	จำนวน	%
1. พื้นที่ปลูกพืชมากที่สุด (หน่วย :ไร่)			3.ประเภทของปุ๋ยที่ใช้		
ถั่วเหลือง	3,833	56.8	ปุ๋ยเคมี	14	70.0
ข้าว	730	10.8	ปุ๋ยคอก	5	25.0
กระเทียม	600	8.9	ปุ๋ยชีวภาพ	1	5.0
พริก	100	1.5	4. การใช้ประโยชน์จากผลผลิตที่เหลือ		
ข้าวโพด	70	1.0	ขาย	4	21.1
เผือก	15	0.2	กินในครอบครัว	8	42.1
ส้ม ลิ้นจี่	1,400	20.7	เลี้ยงสัตว์	1	5.3
2.วัตถุประสงค์หลักของการปลูกพืชลำดับที่หนึ่ง			ทำพันธุ์ต่อไป	6	31.6
ขาย	10	50.0			
กินในครอบครัว	6	30.0			
แปรรูป	1	5.0			
เลี้ยงสัตว์	1	5.0			
ทำพันธุ์ต่อไป	2	10.0			

พืชที่ปลูกลำดับที่สาม (ตารางที่ 18) พืชที่ปลูกได้แก่กระเทียม (1,364 ไร่ ใน 6 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านแม่नादेิงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล และบ้านแม่ปิง) ข้าว (587 ไร่ใน 3 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านเวียงใต้) ถั่วเหลือง (250 ไร่ในบ้านแม่नादेิงในและ บ้านหมอแปง) ถั่วแขก (100 ไร่ที่บ้านแพมบก) เผือก (15 ไร่ ที่บ้านห้วยหวาย) ผักสวนครัว (3 ไร่ที่บ้านแม่เย็น) ทั้งนี้ปลูกโดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อจำหน่าย (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่नादेิงใน บ้านแม่नादेิงนอก บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) เพื่อรับประทานในครัวเรือน (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่नादेิงใน บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้) เก็บไว้ทำเชื้อพันธุ์ (บ้านแม่नादेิงใน บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง) และเลี้ยงสัตว์ (บ้านห้วยหวาย) (ตารางที่ 18) ส่วนการใช้ปุ๋ยพบว่าใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยหลักที่ใช้กับการปลูกพืชลำดับที่สามเกือบทุกหมู่บ้านยกเว้นบ้านแม่เย็นที่ใช้เฉพาะปุ๋ยคอกอย่างเดียว แต่สำหรับบ้านแม่नादेิงนอกใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก (ตารางที่ 18)

ผลผลิตที่เหลือจากสนองวัตถุประสงค์แล้วจะนำไปรับประทาน (บ้านแม่नादेิงใน บ้านแม่नादेิงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ทำเป็นเชื้อพันธุ์ (บ้านบ้านแม่नादेิงใน บ้านแม่नादेิงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง) จำหน่าย (บ้าน) เลี้ยงสัตว์ (บ้านห้วยหวาย) (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 17 พืชที่ปลูกมากลำดับที่สองของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%	รายการ	จำนวน	%
1. พื้นที่ปลูกพืชมากลำดับที่สอง : (หน่วย :ไร่)			3.ประเภทของปุ๋ยที่ใช้ :		
ข้าวโพด	80	1.7	ปุ๋ยเคมี	12	70.6
ข้าว	1,296	28.3	ปุ๋ยคอก	4	23.5
ถั่วเหลือง	765	16.7	ปุ๋ยชีวภาพ	1	5.9
กระเทียม	2,350	51.3			
กล้วย/ไม้ประดับ	90	2.0			
2.วัตถุประสงค์หลักของการปลูกพืชลำดับที่ 2 :			4. การใช้ประโยชน์จากผลผลิตที่เหลือ:		
ขาย	9	45.0	ขาย	7	31.8
กินในครอบครัว	5	25.0	กินในครอบครัว	6	27.3
แปรรูป	2	10.0	แลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน	1	4.5

ตารางที่ 17 (ต่อ) พืชที่ปลูกมากลำดับที่สองของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%	รายการ	จำนวน	%
เลี้ยงสัตว์	1	5.0	เลี้ยงสัตว์	1	4.5
ทำพันธุ์ต่อไป	2	10.0	ทำพันธุ์ต่อ	7	31.8
อาหารช้างเพื่อการท่องเที่ยว	1	5.0			

ประชากรทั้ง 14 หมู่บ้านจะปลูกข้าวไว้บริโภค หรือคิดเป็นร้อยละ 34.1 (ตารางที่ 19) รองลงมาได้แก่กระเทียม ร้อยละ 29.3 (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ถั่วเหลือง ร้อยละ 22 (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) ผลไม้ ร้อยละ 7.3 (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านเวียงใต้ บ้านแม่ปิง) พืชผัก ร้อยละ 4.9 (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านสันติชล) และพริก ร้อยละ 2.4 (บ้านห้วยหวาย) ตามลำดับ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 18 พืชที่ปลูกมากลำดับที่สามของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
1. พื้นที่ปลูกพืชมากลำดับที่สาม (หน่วย :ไร่)		
เผือก	15	0.6
ถั่วเหลือง	250	10.8
กระเทียม	1,364	58.8
ข้าวนา	587	25.3
ผักสวนครัว	3	0.1
ถั่วแขก	100	4.3
2. วัตถุประสงค์หลักของการปลูกพืชลำดับที่สาม		
ขาย	11	55.0
กินในครอบครัว	5	25.0
เลี้ยงสัตว์	1	5.0
ทำพันธุ์ต่อไป	3	15.0

ตารางที่ 18 (ต่อ) พืชที่ปลูกมากลำดับที่สามของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
3.ประเภทของปุ๋ยที่ใช้		
ปุ๋ยเคมี	13	86.7
ปุ๋ยคอก	2	13.3
4. การใช้ประโยชน์จากผลผลิตที่เหลือ		
ขาย	1	5.6
กินในครอบครัว	10	55.6
เลี้ยงสัตว์	1	5.6
ทำพันธุ์ต่อ	6	33.3

ตารางที่ 19 การปลูกพืชเพื่อใช้ในการบริโภคภายในครัวเรือนของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	จำนวน	%
ข้าว	14	34.1
พริกหนุ่ม	1	2.4
กระเทียม	12	29.3
ถั่วเหลือง	9	22.0
ผัก	2	4.9
ผลไม้	3	7.3

การเพาะปลูกพืชต่างมีข้อจำกัดของแต่ละชุมชนหลายประการ ข้อจำกัดสำคัญ 5 ลำดับแรก (ตารางที่ 20) ได้แก่ ปัญหาเรื่องไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน ร้อยละ 20.9 (ทุกหมู่บ้าน) ปัญหาราคาที่ขายได้ยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 17.9 (บ้านแม่มาเต็งใน บ้านแม่มาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ปัญหาทางด้านเงินสำหรับเป็นทุนซื้อปัจจัยการ

ปลูกพืช ร้อยละ 14.9 (บ้านห้วยหวาย บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ ไม่เพียงพอกับการปลูกพืช ฤดูแล้ง ร้อยละ 10.4 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ละใน บ้านแม่ละนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านสันติชล) และปัญหาเรื่องความรู้และประสบการณ์ในการปลูกพืชยังไม่เพียงพอ ร้อยละ 9 (บ้านแม่ละ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก)

เกษตรกรมีปัญหากับการปลูกพืชที่สำคัญลำดับแรก (ตารางที่ 21) ได้แก่ เรื่องราคาซื้อขายได้เกษตรกร เห็นว่ายังได้รับราคาที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 52.2 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ละนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ปัญหาต่อมาได้แก่ การผลิตพืชมีต้นทุนการผลิตสูงโดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมี (บ้านแม่ละใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก)

ตารางที่ 20 ปัญหาข้อจำกัดของการปลูกพืชแต่ละชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
สภาพพื้นที่ปลูกไม่เหมาะสม	4	6.0
ความอุดมสมบูรณ์ดินมีน้อย	5	7.5
สภาพอากาศไม่เป็นไปตามฤดูกาล	2	3.0
ปริมาณน้ำและแหล่งน้ำไม่เพียงพอหน้าแล้ง	7	10.4
พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์เก่าใช้มาหลายฤดู	3	4.5
มีข้อจำกัดด้านเงินทุน	10	14.9
ตลาดรับซื้อไม่แน่นอน	14	20.9
ความรู้ประสบการณ์การปลูกพืชน้อย	6	9.0
ราคาไม่เหมาะสม	12	17.9
ความสะดวกเส้นทางขนส่ง	1	1.5
แรงงานช่วยไม่เพียงพอ	2	3.0
ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร	1	1.5

ความต้องการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกษตรกรเห็นว่าควรแก้ปัญหาด้านราคา ร้อยละ 25.9 (ตารางที่ 21) (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านแม่ณะ บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น) ปัญหาด้านตลาดรับซื้อผลผลิต ร้อยละ 22.2 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล) ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำปลูกพืชฤดูแล้ง ร้อยละ 14.8 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ณะ) การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 14.8 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ณะ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง) การประกันราคาพืชผลเกษตร ร้อยละ 11.1 (บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านแพมบก) ปัญหาไม่มีพื้นที่สำหรับปลูกพืช ร้อยละ 7.4 (บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านแพมบก) และปัญหาเรื่องพันธุ์พืชที่ใช้มานานแล้วต้องการพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง ร้อยละ 7.4 (บ้านแม่ปิง)

ในระหว่างที่ผ่านมาเกษตรกรในอำเภอปายได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติจากน้ำท่วมแปลงเพาะปลูกพืชฤดูฝน ร้อยละ 50 (ตารางที่ 21) (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) น้ำไม่เพียงพอสำหรับการปลูกพืชฤดูแล้ง ร้อยละ 27.8 (บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น) และปัญหาจากฝนตกหนักมีดินถล่มทำความเสียหายพื้นที่เพาะปลูก ร้อยละ 22.2 (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านแม่ณะ)

ตารางที่ 21 ปัญหาของการผลิตทางเกษตรกรรมของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน
ของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
1. ปัญหาของการผลิตทางการเกษตร		
ราคาผลผลิตยังไม่เหมาะสม	12	52.2
ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง	11	47.8
2. ปัญหาการผลิตพืชที่ต้องการแก้ไข		
ราคาผลผลิต	7	25.9
ไม่มีที่ปลูก	2	7.4
ตลาดรับซื้อ	6	22.2
ประกันราคา	3	11.1
แหล่งน้ำ	4	14.8
พื้นที่ไม่อุดมสมบูรณ์	4	14.8
เปลี่ยนพันธุ์พืช	1	3.7

ตารางที่ 21 (ต่อ) ปัญหาของการผลิตทางเกษตรกรรมของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
3. ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ		
ดินถล่มจากฝนตก	4	22.2
น้ำท่วมพื้นที่ปลูกพืช	9	50.0
น้ำเพื่อใช้ปลูกพืชไม่เพียงพอฤดูแล้ง	5	27.8

สภาพอากาศที่ผ่านมาเกษตรกรเห็นว่าไม่ตรงตามฤดูกาล 4 หมู่บ้าน (ตารางที่ 22) ได้แก่บ้านแม่นาเต็งใน บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านเวียงเหนือ ส่วนที่เหลือ 10 หมู่บ้านเห็นว่าสภาพอากาศตรงตามฤดูกาล

ภูมิอากาศในปัจจุบันมีลักษณะเหมือนในอดีตที่ผ่านมาเป็นความเห็นของบ้านห้วยหวาย และบ้านแพมบก (ตารางที่ 22) ส่วนที่เหลือ 12 หมู่บ้านเห็นว่าลักษณะภูมิอากาศปัจจุบันไม่เหมือนกับอดีต คือ ฤดูร้อน จะร้อนมากกว่าอดีต (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) ฤดูฝนปริมาณฝนที่ตก จะน้อยกว่าอดีต (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) ฤดูหนาวจะหนาวน้อยกว่าอดีต (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่ปิง) และฤดูฝน ฝนจะตกเร็วกว่าในอดีต (บ้านเมืองแปง)

ตารางที่ 22 สภาพภูมิอากาศของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
1. สภาพภูมิอากาศ		
ตรงตามฤดูกาล	2	14.3
คลาดเคลื่อนจากฤดูกาลปกติ	12	85.7

ตารางที่ 22 (ต่อ) สภาพภูมิอากาศของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	จำนวน	%
2. ปัญหาสภาพภูมิอากาศ		
ร้อนมากกว่าฤดูกาลปกติ	11	45.8
ฝนตกน้อยกว่าฤดูกาลปกติ	10	41.7
ความหนาวเย็นน้อยกว่าปกติ	2	8.3
ฤดูฝนมาเร็วกว่าฤดูกาลปกติ	1	4.2

ตารางที่ 23 ความเข้มแข็งของชุมชน (กลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร) ในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	จำนวน	%
ไม่มีกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร	3	12.0
กลุ่มเกษตร	6	24.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตร	9	36.0
กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ	2	8.0
กลุ่มปลูกถั่วเหลือง	1	4.0
กลุ่มเกษตรอินทรีย์	1	4.0
กลุ่มทอผ้า	1	4.0
กลุ่มออมทรัพย์	1	4.0
กลุ่มร้านอาหาร ร้านค้าชุมชน หัตถกรรมชุมชน	1	4.0

ความเข้มแข็งของชุมชนพิจารณาจากที่แต่ละหมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน (ตารางที่ 23) แต่มีเพียง 3 หมู่บ้านที่ไม่มีการตั้งกลุ่ม ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านโป่งน้ำร้อน ส่วนหมู่บ้านที่เหลือ 11 หมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ บ้านแม่เนาเต็งใน กลุ่มเกษตรกร มีสมาชิก 130 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 50 คน กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพมีสมาชิก 15 คน บ้านทุ่งยาว กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 50 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 15 คน กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลืองมีสมาชิก 36 คน บ้านเมืองแปง กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 20 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 85 คน บ้านแม่นะ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 15 คน กลุ่มแม่บ้าน

เกษตรมีสมาชิก 25 คน บ้านหมอแปง กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 20 คน กลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพมีสมาชิก 25 คน บ้านเวียงเหนือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 27 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 25 คน บ้านเวียงใต้ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 150 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 31 คน บ้านสันติชล กลุ่มร้านอาหารจีนยูนาน ร้านค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์กรรมชุมชน มีสมาชิก 80 คน บ้านแม่เย็น กลุ่มเกษตรอินทรีย์มีสมาชิก 20 คน บ้านแม่ปิง กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 25 คน กลุ่มทอผ้า มีสมาชิก 57 คน บ้านแพมบก กลุ่มแม่บ้านเกษตรมีสมาชิก 69 คน กลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิก 105 คน

ตารางที่ 24 ลำดับสำคัญประเภทที่ทำการเกษตรปัจจุบันของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ปลูกข้าวไร่	3	5.7	1	1.9							4	8
ปลูกข้าวนา	5	9.4	4	7.5							9	17
เลี้ยงวัว ควาย	1	1.9	3	5.7	3	5.7			2	3.8	9	17
เลี้ยงหมู			1	1.9	1	1.9	2	3.8			4	8
เลี้ยงไก่					2	3.8	2	3.8			4	8
เลี้ยงปลา							1	1.9			1	2
ปลูกไม้ผล	1	1.9	1	1.9	3	5.7	1	1.9	2	3.8	8	15
ปลูกพืชผัก	2	3.8	2	3.8	1	1.9			2	3.8	7	13
ปลูกพืชไร่	3	5.7	2	3.8	1	1.9					6	11
ปลูกไม้ประดับ	1	1.9									1	2

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของทั้ง 14 หมู่บ้านมีทั้งการปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ประดับ เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลา (ตารางที่ 24) ซึ่งชุมชนได้ให้ความสำคัญทั้งในแง่การผลิตเพื่อจำหน่ายและบริโภคภายในครัวเรือน แต่หากพิจารณาเป็นลำดับความสำคัญการทำเกษตรที่มีความสำคัญมากถึงมากที่สุด ได้แก่การปลูกข้าวนาปี (บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิงและบ้านแพมบก) การเลี้ยงสัตว์(วัวควาย) เพื่อจำหน่ายเป็นลำดับความสำคัญรองลงมา (บ้านทุ่งยาว บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านแพมบก) การเลี้ยงไก่และหมู เป็นลำดับสำคัญน้อยลงมา (บ้านแม่เนะ บ้านหมอ

แปง บ้านสันติชล และบ้านแม่ปิง) ส่วนลำดับสำคัญน้อยที่สุดได้แก่ การปลูกไม้ผลและพืชผัก (บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านสันติชล และบ้านแม่ปิง)

ตารางที่ 25 ลำดับสำคัญของความคิดเห็นต่อพื้นที่ทำการเกษตรปัจจุบันของชุมชนในหมู่บ้าน
เป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ขาย	1	4.0	2	8.0		0.0					3	12
ให้เช่า			2	8.0	1	4.0					3	12
มรดกห้ามขาย	1	4.0	3	12.0							4	16
มรดกทำเกษตร	10	40.0	2	8.0							12	48
รักษาทำเกษตร	2	8.0		0.0	1	4.0					3	12

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ปัจจุบันบางส่วนไม่มีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกเป็นปัญหาที่ต้องการได้รับการแก้ไข (ตารางที่ 25) ดังนั้นแต่ละชุมชนจึงมีความเห็นต่อเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรที่เห็นว่าสำคัญมากที่สุดได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตรจะให้ป็นมรดกแก่รุ่นหลังเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรเท่านั้น (บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่นะ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก) สำคัญมากได้แก่ให้เป็นมรดกและห้ามขาย (บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล และบ้านแพมบก) สำคัญปานกลาง คือให้รักษาไว้ทำการเกษตรหรือให้เช่าพื้นที่ (บ้านเวียงใต้และบ้านแม่ปิง)

4. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

ความต้องการของเกษตรกรในการเพิ่มมูลค่าที่สำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรมีการปลูกถั่วเหลืองเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้หลัก (ตารางที่ 26) จึงต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตถั่วเหลืองร้อยละ 26.9 รองลงมาได้แก่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกระเทียมซึ่งมีการปลูกเป็นลำดับสอง ร้อยละ 7.7 (ตารางที่ 17) และเพิ่มมูลค่าของการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้กวาด ร้อยละ 7.7

ด้านราคาผลผลิตที่ชุมชนได้รับจากการจำหน่ายผลผลิตของตนเกือบทั้งหมดเห็นว่ายังไม่คุ้มค่าเหนื่อย และยังไม่คุ้มกับการลงทุน (ร้อยละ 48 เท่ากัน) แต่สำหรับบ้านโป่งน้ำร้อนเห็นว่า ราคาที่ได้รับปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว (ตารางที่ 27)

ความคิดเห็นของชุมชนต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาผลผลิตที่ยังไม่เหมาะสม (13 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านห้วยหวาย) (ตารางที่ 27) เห็นควรแก้ไขโดยให้มีการประกันราคาผลผลิต

(ร้อยละ 22.8) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเป็นตัวกลาง (ร้อยละ 21.1) ให้รัฐเป็นผู้รับซื้อผลผลิตทั้งหมดแทนเอกชน (ร้อยละ 15.8) แต่ละชุมชนมีตัวแทนขายของชุมชน (ร้อยละ 12.3) ให้รัฐใช้นโยบายขาดทุนคือกำไร (รัฐรับซื้อราคาสูงแล้วนำไปจำหน่ายในราคาที่อาจจะเท่ากับหรือต่ำกว่าราคาที่รัฐรับซื้อมาจำหน่าย) (ร้อยละ 10.5) ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อผลผลิตแล้วนำไปจำหน่าย (ร้อยละ 10.5) และให้รัฐเป็นผู้ซื้อแพงบ่าไปจำหน่ายราคาถูก (ร้อยละ 7.0)

5. ความพร้อมของชุมชนเพื่อการใช้เทคโนโลยีเพิ่มรายได้

ความต้องการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตร มีบ้านโป่งน้ำร้อนและบ้านสันติชลไม่ประสงค์จะได้รับเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลผลิตในการเพิ่มรายได้ (ตารางที่ 28) ส่วนหมู่บ้านที่เหลืออีก 12 หมู่บ้านเห็นว่าตนเองต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตถั่วเหลืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 50.0 ใน 5 หมู่บ้านได้แก่บ้านแม่มาเตงโน บ้านแม่มาเตงนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) รองลงมาได้แก่การแปรรูปกระเทียม (บ้านห้วยหวาย บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง) การผลิตผักปลอดสารพิษ (บ้านแม่ละ บ้านเวียงใต้ บ้านแพมบก) และข้าวสาลี (บ้านเวียงเหนือ) ตามลำดับ

สำหรับความเห็นของชุมชนที่ต้องการเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับลำดับมากที่สุดได้แก่ ผ่าทอ (บ้านเวียงใต้ บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ผักปลอดสารพิษ (บ้านเมืองแปง บ้านแม่เย็น) แปรรูปถั่วเหลือง (บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง) หัตถกรรมพื้นบ้าน (บ้านแม่มาเตงโน บ้านแม่ละ) แปรรูปกระเทียม (บ้านเวียงเหนือ) และแปรรูปอาหารพื้นบ้าน (บ้านห้วยหวาย)

ความต้องการในระดับลำดับปานกลางในเรื่องเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้าน (บ้านหมอแปง บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ผักปลอดสารพิษ (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่มาเตงโน) แปรรูปอาหารพื้นบ้าน (บ้านแม่ละ บ้านเวียงใต้) แปรรูปกระเทียม (บ้านเมืองแปง) แปรรูปถั่วเหลือง (บ้านเวียงเหนือ) (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 26 ผลผลิตทางการเกษตรที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	จำนวน	%
ผลผลิตทางการเกษตรที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่ม :		
กระเทียม	2	7.7
พืชเมืองหนาว	1	3.8
ถั่วเหลือง	7	26.9
น้ำพริกคั่วทราย	1	3.8

ตารางที่ 26 (ต่อ) ผลผลิตทางการเกษตรที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนในหมู่บ้าน
เป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	จำนวน	%
น้ำพริกปลาป่น	1	3.8
ไข่เค็ม(เปิด)	1	3.8
ไม้กวาด	2	7.7
น้ำยาล้างจาน	1	3.8
เครื่องจักสาน	1	3.8
ทำ ปูย	1	3.8
เลี้ยงปลา	1	3.8
เลี้ยงไก่	1	3.8
ผลิตภัณฑ์จากข้าวสาลี	1	3.8
กระดาษสา	1	3.8
น้ำมันงา	1	3.8
มะม่วง	1	3.8
ข้าวเกรียบปากทอง	1	3.8
ข้าวกล้อง	1	3.8

ความเข้มแข็งของกลุ่มต่อการทำงานของกลุ่มให้สำเร็จ (ตารางที่ 28) นั้น ชุมชนบ้านแม่
นะ บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล และบ้านแม่เย็น (ร้อยละ 31) คิดว่าจะร่วมกันทำกันเองภายใน
กลุ่ม สำหรับชุมชนบ้านห้วยหวาย บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมือง
แปง บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก (ร้อยละ 69) เห็นว่าควรจ้างแรงงาน
ภายนอกกลุ่มเข้ามาร่วมทำงานให้สำเร็จ

ตารางที่ 27. ความคิดเห็นที่มีต่อราคาสินค้าเกษตรที่ได้รับของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	จำนวน	%
1. ราคาสินค้าทางการเกษตร :		
เหมาะสม	1	4.0
ไม่คุ้มค่าเหนื่อย	12	48.0
ไม่คุ้มทุน	12	48.0
2. ประสงค์ให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร :		
ซื้อแพง ขายถูก	4	7.0
รัฐใช้นโยบายขาดทุนคือกำไร	6	10.5
ประกันราคา	13	22.8
รัฐรับซื้อทั้งหมด	9	15.8
มีตัวแทนขายในหมู่บ้าน	7	12.3
ชุมชนตั้งตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย	6	10.5
รัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลาง	12	21.1

กรณีกลุ่มต้องทำงานให้สำเร็จแต่มีแรงงานในกลุ่มไม่พอทำงาน (ตารางที่ 28) นั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าควรแก้ไขปัญหาโดยจ้างแรงงานจากหมู่บ้านอื่นมาทำงานในลำดับมากถึงมากที่สุด แต่สำหรับบ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านสันติชล และบ้านแม่เย็น จะให้ความสำคัญในการจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงานมากกว่าการจ้างแรงงานจากหมู่บ้านอื่น ส่วนบ้านห้วยหวายจะขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการ และบ้านเวียงเหนือจะพยายามให้กลุ่มช่วยกันทำงานให้มากขึ้น

สำหรับกรณีที่กลุ่มมีพื้นที่ว่างพอสำหรับการเพาะปลูก แต่ไม่มีแรงงานเพียงพอ (ตารางที่ 28) บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านแม่เนะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ และบ้านแม่เย็น จะแก้ปัญหาโดยให้เช่าพื้นที่ที่ว่าง รองลงมาจะแก้ไขโดยจ้างแรงงานนอกหมู่บ้านมาทำงาน ส่วนบ้านเวียงเหนือจะหาผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำช่วยเหลือ หรือการระดมคนในกลุ่มเข้าทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา

ชุมชนของหมู่บ้านส่วนน้อยมีความคิดเห็นต่ออาชีพเกษตรกรรม (ตารางที่ 29) ว่าการทำอาชีพเกษตรกรรมมีความสุขพอสมควร แต่สำหรับบ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านเมืองแปง บ้านแม่เนะ บ้านหมอแปง บ้านแพมบก บ้านห้วยหวาย และบ้านแม่เนาเต็งนอก เห็นว่ามีความภาคภูมิใจกับการทำอาชีพเกษตรกรรม ในระดับลำดับปานกลางถึงมากที่สุด

ตารางที่ 28 (ต่อ) ความต้องการทางด้านเทคโนโลยีและความเข้มแข็งของชุมชนในหมู่บ้าน
เป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
4. ปัญหาที่มีพื้นที่แต่ไม่มีแรงงานกลุ่มทำ												
ไม่มีพื้นที่ว่าง	3	100.0									3	100
มีพื้นที่ว่าง จะดำเนินการ :												
จ้างแรงงานภายนอก	3	50.0	3	50.0							6	100
ให้เช่าพื้นที่	7	100.0									7	100
หาผู้เชี่ยวชาญ												
แนะนำ	1	100.0									1	100
ระดมคนในกลุ่ม			1	100.0							1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 29 ความคิดเห็นต่ออาชีพเกษตรกรรมปัจจุบันของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
ไม่มีสุขแต่ต้อง												
ทำ	1	50.0					1	50.0			2	100
มีความสุข												
พอควร	5	38.5	5	38.5	2	15.4	1	7.7			13	100
มีความสุข												
ภาคภูมิใจ	3	33.3	4	44.4	2	22.2					9	100
ทำถ้าแก้ปัญหา	5	38.5	5	38.5	3	23.1					13	100
ราคาซื้อดี					1	100.0					1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ชุมชนในหมู่บ้านมีความเห็นต่อปัญหาในหมู่บ้านต่างกัน(ตารางที่ 30) กล่าวคือ คิดว่ายังไม่เป็นปัญหาใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านเวียงเหนือ บ้านสันติชล และบ้านแม่เย็น ส่วนหมู่บ้านที่พบปัญหาเหมือนกันในระดับลำดับมากที่สุดคือ ปัญหาการดื่ม

สุราของวัยรุ่น (บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ปิง และบ้านแพมบก) ปัญหาลำดับมากคือ เรื่องยาเสพติด (บ้านทุ่งยาวและบ้านเมืองแปง) และเรื่องมลพิษทางเสียง (กลางคืน) ของบ้าน เวียงใต้ บ้านแม่ปิง

ตารางที่ 30 ปัญหาทางสังคมของชุมชนของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ไม่มี	5	100.0									5	100
มีปัญหาในเรื่อง :												
การดื่มสุรา	4	100.0									4	100
ยาเสพติด			2	100.0							2	100
คนต่างถิ่น	1	50.0			1	50.0					2	100
ความยากจน	2	100.0									2	100
ขโมย			1	100.0							1	100
ทะเลาะวิวาท	2	100.0									2	100
มลพิษเสียง			2	100.0							2	100
มลพิษอากาศ					1	100.0					1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนอน=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวตั้ง=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความต้องการความสุขของชุมชน โดยรวมต้องการให้ชุมชนมีความสุข ต้องการให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีกิน ต้องการให้คนในชุมชนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ต้องการให้ชุมชนมีพออยู่ พอกินตลอดไป ต้องการให้ชุมชนปลอดภัยดี ต้องการความช่วยเหลือจากคนภายนอก เด็กได้เรียนหนังสือ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีรายได้พอกับรายจ่าย และชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด (ตารางที่ 31)

หากพิจารณาความต้องการในระดับมากที่สุดของ 5 หมู่บ้าน คือบ้านห้วยหวาย บ้านทุ่งยาว บ้านแม่ทะ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ คือต้องการให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีไม่ขาดแคลน สำหรับความคิดเห็นในความต้องการระดับมาก คือ บ้านแม่มาเตงใน บ้านแม่มาเตงนอก และบ้านแม่เย็น ที่ต้องการให้ชุมชนมีความสุขตลอดไป ส่วนความต้องการของชุมชนในระดับปานกลางของ 2 หมู่บ้าน คือบ้านแม่มาเตงในและบ้านแม่มาเตงนอก ต้องการให้ชุมชนปลอดภัยดี (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ความต้องการความสุขของชุมชนของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ชุมชนสงบสุข	4	50.0	3	37.5			1	12.5			8	100
คนนอกช่วย					1	100.0					1	100
เด็กได้เรียน			1	100.0							1	100
ชุมชนมีกิน	5	100.0									5	100
พออยู่ พอกิน	3	100.0									3	100
ไม่มีหนี้สิน			1	33.3	2	66.7					3	100
ช่วยเหลือกัน	2	50.0	2	50.0							4	100
สิ่งอำนวยความสะดวก			1	100.0							1	100
รายได้พอใช้					1	100.0					1	100
ไร้ยาเสพติด	1	100.0									1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

การได้รับความรู้เพื่อพัฒนาตนเองของกลุ่มชุมชน 3 หมู่บ้านแจ้งว่าไม่ได้รับการเพิ่มเติมความรู้ (ตารางที่ 32) ได้แก่บ้านห้วยหวาย บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านสันติชล ส่วนหมู่บ้านที่เหลือได้รับการเพิ่มเติมความรู้ลำดับมากถึงมากที่สุดเรื่องฝึกปลดสารพิษ ได้แก่กลุ่มบ้านแม่नाเตงใน บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้บ้านแพมบก บ้านแม่नाเตงนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น และบ้านแม่ปิง ส่วนเรื่องผ้าทอ ได้แก่กลุ่มบ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านเวียงใต้ และบ้านแพมบก เรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นเรื่องที่มีลำดับสำคัญปานกลางถึงมากที่สุดของกลุ่มบ้านแม่นะ บ้านแม่नाเตงใน บ้านหมอแปง และบ้านแพมบก

ตารางที่ 32 การเพิ่มความรู้ให้สมาชิกกลุ่มของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1.การเพิ่มความรู้												
ไม่เคยเพิ่มความรู้	3	100.0									3	100
ได้รับความรู้เพิ่มในเรื่อง :												
ข้าวสาลี	2	100.0									2	100
ผ้าทอ	2	40.0	3	60.0							5	100
ผักปลอดสารพิษ	5	45.5	6	54.5							11	100
แปรรูปถั่วเหลือง หัตถกรรม	1	50.0					1	50.0			2	100
พื้นบ้าน	1	25.0	1	25.0	2	50.0					4	100
แปรรูปอาหาร					1	100.0					1	100
เกษตรอินทรีย์					1	100.0					1	100
2. ความสำเร็จหลังมีความรู้เพิ่ม												
ประสบสำเร็จ	3	100.0									3	100
ไม่ประสบสำเร็จ :												
ไม่มีตลาด	6	100.0									6	100
ราคาขายไม่สูง			1	100.0							1	100
ไม่ได้ทำ	1	100.0									1	100
ทำไม่สม่ำเสมอ			1	100.0							1	100
ความรู้ไม่พอ	1	50.0			1	50.0					2	100
ไม่มีทุนพอ			1	100.0							1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

**ตารางที่ 32 (ต่อ) การเพิ่มความรู้ให้สมาชิกกลุ่มของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน
ของโครงการ**

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง					ที่สุด		
3. สมาชิกต้องการความรู้เพิ่มเติม :												
ไม่ต้องการ	6	100.0									6	100
ต้องการในเรื่อง :												
เลี้ยงปลา	1	100.0									1	100
การเลี้ยงสัตว์	1	100.0									1	100
ผักปลอดสาร	2	100.0									2	100
ผู้เชี่ยวชาญ	2	66.7	1	33.3							3	100
การแปรรูป	1	100.0									1	100
ลายทอผ้า	1	100.0									1	100
พืชเมืองหนาว	1	100.0									1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนั่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ภายหลังจากการได้รับความรู้เพิ่มเติมและนำไปปฏิบัติของกลุ่มแล้วได้รับความสำเร็จมี 3 หมู่บ้าน (ตารางที่ 32) คือ บ้านทุ่งยาว บ้านสันติชล บ้านแม่ปิง ส่วนหมู่บ้านที่ทำแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากไม่มีตลาดรองรับ 6 หมู่บ้านได้แก่ บ้านแม่นาเต็ง บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น และบ้านแพมบก ส่วนหมู่บ้านที่แจ้งว่า ความรู้ที่ได้รับเพิ่มยังไม่เพียงพอคือ บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ หรือขายแล้วไม่ได้ราคาที่เหมาะสม หรือไม่ได้ทำตามที่ได้รับรู้เพิ่ม หรือทำตามที่มีความรู้เพิ่มแต่เป็นการทำไม่สม่ำเสมอ หรือไม่มีเงินทุนเพียงพอ คือ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ณะ และบ้านแม่เย็น

สมาชิกกลุ่มต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ (ตารางที่ 32) (บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ปิง) ต้องการความรู้เพิ่มโดยผู้เชี่ยวชาญมาสอน (บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ) ต้องการเพิ่มเติมนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลา (บ้านแม่นาเต็งใน) การเลี้ยงสัตว์ (บ้านแม่นาเต็งนอก) การแปรรูป (บ้านเวียงเหนือ) การออกแบบลายทอผ้า (บ้านแม่เย็น) การปลูกพืชเมืองหนาว (บ้านห้วยหวาย)

การรับรู้เรื่องบัญชีครัวเรือนและสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้ 8 หมู่บ้าน (คิดเป็นร้อยละ 57) (ตารางที่ 33) ได้แก่ บ้านแม่นาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ณะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล และบ้านแพมบก ส่วนหมู่บ้านที่เหลือ (ร้อยละ 43) ยังทำบัญชี

ครัวเรือนไม่ได้ ส่วนบัญชีครัวเรือนที่ได้รับรู้ มีเพียงบ้านแม่นาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ และบ้านแพมบก ทั้งนี้มีเพียงร้อยละ 36 ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการรับรู้รายการรายรับ – รายจ่าย ที่เกิดขึ้น ส่วนหมู่บ้านที่เหลือมิได้ใช้ประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 64 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ความรู้ทางด้านบัญชีครัวเรือนของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง					ที่สุด		
1.ความสามารถการทำบัญชีครัวเรือน :												
ทำได้	8	100.0									8	57
ทำไม่ได้	6	100.0									6	43
2.การใช้ประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือน :												
ไม่ได้ใช้	9	100.0									9	64
ใช้รับรู้รับ-จ่าย	5	100.0									5	36

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความพร้อมของวัตถุดิบเพื่อทำการเกษตร 9 หมู่บ้านมีความพร้อมและวัตถุดิบมีความเหมาะสมกับการใช้เพาะปลูก (ตารางที่ 34) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านหมอแปงบ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแพมบก ส่วนหมู่บ้านที่มีความพร้อมเช่นกันแต่ต้องการเปลี่ยนใหม่เพื่อให้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ได้แก่บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง กรณีหมู่บ้านที่ไม่มีความพร้อมของวัตถุดิบเพื่อใช้เพาะปลูกนั้น มีความเห็นต่างกันคือ คิดว่าจะหาซื้อมาจากในอำเภอปาย (บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง) หรือขอรับการสนับสนุนจากรัฐ (บ้านแม่ปิง) หรือไปหาจากแหล่งเพาะปลูกอื่นนำมาปลูก (บ้านเวียงเหนือ)

ตารางที่ 34 ความพร้อมของวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง					ที่สุด		
มี และคิดว่า :												
เหมาะสมใช้ปลูก	9	100.0									9	64
ต้องการเปลี่ยน	5	100.0									5	36
ไม่มี และแก้ไขโดย :												
ซื้อจากเมือง	3	100.0									3	60
รับสนับสนุน	1	100.0									1	20
หาแหล่งอื่น	1	100.0									1	20

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนอน=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

6. ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

ศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนมี 13 หมู่บ้าน (ตารางที่ 35) ยกเว้นบ้านห้วยหวายที่ไม่มีศักยภาพ การผลิต ซึ่งการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทั้งหมดคิดว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เครื่องจักสาน (บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ะ และบ้านแม่ปิง) ไม้กวาด (บ้านแม่นาเต็งใน และบ้านทุ่งยาว) ผ้าทอฝ้าย(บ้านหมอแปงและบ้านแม่เย็น) น้ำมันถั่วเหลือง(บ้านเมืองแปง) น้ำพริกคั่วทราย(บ้านโป่งน้ำร้อน) กระดาษสา(บ้านเวียงเหนือ) ผ้าทอไหม(บ้านเวียงใต้) ข้าวเกรียบ(บ้านแพมบก) อาหารจีนยูนาน(บ้านสันติชล)

การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนคิดว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ถั่วเน่าทรงเครื่อง(บ้านทุ่งยาว) ไข่เค็ม(บ้านแม่นาเต็งใน) เครื่องไม้แกะสลัก(บ้านแม่ะ) การทำเครื่องประดับ(บ้านหมอแปง) รองเท้าจีนยูนาน(บ้านสันติชล) และน้ำยาล้างจาน(บ้านแม่นาเต็งใน) (ตารางที่ 35)

วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ของทั้ง 13 หมู่บ้านจะหาได้จากชุมชนของตน ยกเว้นบ้านเวียงใต้เส้นไหมต้องไปนำมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนบ้านแม่เย็นคิดว่าต้องนำเส้นฝ้ายมาจากอำเภอปาย(ตารางที่ 35)

ความรู้เพื่อใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ของบ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่ะ บ้านหมอแปง บ้านแพมบกเป็นความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา (ตารางที่ 35) สำหรับบ้านแม่นาเต็งนอก บ้านสันติชล บ้านแม่ปิงจะมีผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ผลิต ส่วนบ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ จะมีความรู้จากการฝึกอบรมความรู้ที่ผ่านมาแล้วนำมาปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม สำหรับบ้านโป่งน้ำร้อน (น้ำพริกคั่วทราย) บ้านแม่เย็น (ผ้าทอฝ้าย) นั้น ชุมชนมีความหวังจะทำแต่ยังไม่มีประสบการณ์ (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ผลผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนสามารถผลิตได้ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของ
โครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. ผลผลิตภัณฑ์ของชุมชน												
ไม่มี	1	100.0									1	100
ผลผลิตภัณฑ์ที่ผลิต :												
ไม้กวาด	2	100.0									2	100
ถั่วทรงเครื่อง			1	100.0							1	100
ไข่เค็ม			1	100.0							1	100
น้ำยาล้างจาน					1	100.0					1	100
เครื่องจักสาน	3	100.0									3	100
แกะสลัก			1	100.0							1	100
ทอผ้า	2	100.0									2	100
เครื่องประดับ			1	100.0							1	100
น้ำมันถั่วเหลือง	1	100.0									1	100
น้ำพริกควัทราย	1	100.0									1	100
กระดาษสา	1	100.0									1	100
ผ้าทอไหม	1	100.0									1	100
อาหารจีนยูนาน	1	100.0									1	100
รองเท้าจีน			1	100.0							1	100
ข้าวเกรียบ	1	100.0									1	100
2. วัตถุดิบใช้ทำผลผลิตภัณฑ์ :												
มีในชุมชน	11	100.0									11	100
แหล่งวัตถุดิบอื่น :												
เชียงใหม่	1	100.0									1	100
อำเภอป่าาย	1	100.0									1	100
3. ความรู้ประสบการณ์ในการทำผลผลิตภัณฑ์ชุมชน :												
มีความรู้	4	36.4									4	36
ผู้สูงอายุสอน	3	27.3									3	27
ผ่านการอบรม	4	36.4									4	36
ไม่มีความรู้	2	100.0									2	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตของ 10 หมู่บ้านมีแหล่งสำหรับจำหน่ายแล้ว (ตารางที่ 36) ได้แก่ บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น และบ้านแพมบก ส่วนอีก 3 หมู่บ้านยังไม่มีแหล่งจำหน่ายแน่นอน ได้แก่ บ้านแม่นาเต็งใน บ้านโป่งน้ำร้อน และบ้านแม่ปิง

ตารางที่ 36 ตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
มี	10	76.9									10	77
ไม่มี	3	23.1									3	23

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 37 ผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ที่ชุมชนภูมิใจของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
ไม่มี	6	100.0									6	100
ผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ :												
ไม้กวาด	2	100.0									2	100
ถั่วเน่าแผ่น			1	100.0							1	100
น้ำยาล้างจาน			1	100.0							1	100
ผ้าทอไทยใหญ่	2	100.0									2	100
ผ้ากระเหรี่ยง	1	100.0									1	100
น้ำพริกคั่วทราย	1	100.0									1	100
ดอกไม้ประดิษฐ์	1	100.0									1	100
อาหารยูนาน	1	100.0									1	100
รองเท้ายูนาน			1	100.0							1	100
ชุดจื๋นยูนาน					1	100.0					1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวตั้ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีศักยภาพการผลิตแต่ชุมชน 6 หมู่บ้าน(ตารางที่ 37) ได้แก่ บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ บ้านแม่เย็น และบ้านแพมบกยังคิดว่ายังไม่เป็นผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน สำหรับหมู่บ้านที่เหลืออีก 8 หมู่บ้านมีความคิดว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านได้ ได้แก่ บ้านแม่เนาเต็งใน และบ้านทุ่งยาว (ไม้กวาด) บ้านทุ่งยาว (ถั่วเน่าทรงเครื่อง) บ้านแม่เนาเต็งใน (น้ำยาล้างจาน) บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ (ผ้าทอฝ้ายไทยใหญ่) บ้านแม่ปิง (ผ้าทอกระเหรี่ยง) บ้านเวียงใต้ (ดอกไม้ประดิษฐ์) บ้านโป่งน้ำร้อน (น้ำพริกคั่วทราย) บ้านสันติชล (อาหารรองเท้า เครื่องแต่งกายยูนิฟอน) (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 38 ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีความภูมิใจของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
ไม่มี												
ผลิตภัณฑ์ที่ภูมิใจ :												
เครื่องจักสาน	3	75.0		0.0	1	25.0					4	100
ทอผ้า	2	66.7	1	100.0							3	167
เครื่องมือเครื่องใช้					1	100.0					1	100
อาหาร	3	50.0	2	33.3	1	16.7					6	100
สมุนไพรสุขภาพ	1	25.0	1	25.0	2	50.0					4	100
งานประดิษฐ์	1	16.7	4	66.7	1	16.7					6	100
ผักปลอดสารพิษ	1	100.0									1	100
น้ำยาล้างจาน	1	100.0									1	100
แคมป์ช้าง	1	100.0									1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีความภาคภูมิใจในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 38) เครื่องจักสาน (บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง บ้านแม่ละ) อาหาร (บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล บ้านแพมบก) ผ้าทอ (บ้านหมอแปง บ้านแม่ปิง) สมุนไพรเพื่อสุขภาพ (บ้านห้วยหวาย) งานประดิษฐ์เช่น กล้องทึชชู กระเป่า (บ้านเวียงเหนือ) ผักปลอดสารพิษ (บ้านแม่เย็น) น้ำยาล้างจาน (บ้านแม่เนาเต็งใน) แคมป์ช้าง (บ้านโป่งน้ำร้อน) สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีความภูมิใจมาก งานประดิษฐ์ เช่น ไม้กวาด สร้อยข้อมือ รองเท้ายูนิฟอน (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านหมอแปง บ้านสันติชล) อาหาร (บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านทุ่งยาว บ้านเมืองแปง) ผ้าทอไทยใหญ่ (บ้านเวียงเหนือ) สมุนไพรเพื่อสุขภาพ (บ้านเวียงใต้) และสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนภูมิใจในระดับปานกลาง สมุนไพรเพื่อ

สุขภาพ (บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่ปิง) เครื่องจักสาน (บ้านแพมบก) เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น มีด (บ้านทุ่งยาว) อาหาร (บ้านแม่नाเติง) งานประดิษฐ์ เช่น ดอกไม้จันทร์ (บ้านเวียงใต้)

ตารางที่ 39 ปัญหาและอุปสรรคในการทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
1. ปัญหาอุปสรรคอันดับที่ 1 :										
ไม่มี	5	100.0							5	100
มีปัญหา										
เงินทุน	2	100.0							2	100
ตลาดรองรับ	2	100.0							2	100
ลายผ้าไม่เป็นที่รู้จัก	1	100.0							1	100
2. การแก้ไขปัญหาอันดับที่ 1 :										
มีตลาดรองรับ	3	100.0							3	100
สนับสนุนจริงจัง	1	100.0							1	100
มีผู้เชี่ยวชาญช่วยฝึก	1	100.0							1	100
3. ปัญหาอุปสรรคอันดับที่ 2										
โรงอบถั่วเน่าฤดูฝน	1	100.0							1	100
4. การแก้ไขอันดับที่ 2										
มีโรงอบฤดูฝน	1	100.0							1	100
5. ปัญหาอุปสรรคอันดับที่ 3										
วัตถุดิบต้องซื้อต่างถิ่น	1	100.0							1	100
6. การแก้ไขอันดับที่ 3										
แหล่งเงินทุน	1	100.0							1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนั่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ปัญหาและอุปสรรคในการทำผลิตภัณฑ์ (ตารางที่ 39) ได้แก่ บ้านทุ่งยาว บ้านแม่เนะ มีปัญหาด้านเงินลงทุน ซึ่งหมู่บ้านเสนอทางแก้ปัญหาคือบ้านทุ่งยาวให้หาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ ส่วนบ้านแม่เนะเสนอให้รัฐได้สนับสนุนอย่างจริงจัง สำหรับบ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น มีปัญหาด้านตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ซึ่งเสนอให้หาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ (ตารางที่ 39)

**ตารางที่ 40 (ต่อ) การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน
ของโครงการ**

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก	%	ปาน กลาง	%	น้อย	%	น้อย ที่สุด	%	รวม	%
รีสอร์ท	105	100.0									105	100
เกสเฮาส์	255	100.0									255	100
พื้นที่กางเต็นท์	1	100.0									1	100
3. ภาวะเบี่ยงเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยว												
ห้ามนำสารเสพติดเข้ามา	1	25.0	2	50.0	1	25.0					4	100
ห้ามผิดประเพณี			1	100.0							1	100
ห้ามเสียงดัง	4	80.0	1	20.0							5	100
ห้ามเลี้ยงสัตว์			1	100.0							1	100
ห้ามปรุงอาหาร					1	100.0					1	100
ห้ามทะเลาะกัน	1	100.0									1	100
ห้ามดื่มสุรา	1	100.0									1	100
4. ปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีการพักแรมในหมู่บ้าน												
ไม่มี	4	100.0									4	100
มี และสาเหตุเกิดจาก :												
ฤดูฝนคนน้อย	1	100.0									1	100
นักท่องเที่ยวทำของ เสียหาย	1	100.0									1	100
เสียงดัง	1	100.0									1	100
ไม่เคารพกฎจราจร			1	100.0							1	100

**ตารางที่ 40 (ต่อ) การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน
ของโครงการ**

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	รวม	%
5. ความคิดของประชากรส่วนใหญ่ต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว									
เห็นด้วย เนื่องจากเหตุผล :									
รายได้เสริม	5	100.0						5	100
ช่วยรักษาระบบนิเวศ	5	100.0						5	100
ส่งเสริมการสาธิต									
ผลผลิต	1	100.0						1	100
รักษาอาชีพเกษตร	1	100.0						1	100
ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเหตุผล :									
สังคมเสื่อม (แต่งกาย)	1	100.0						1	100
ทำลาย									
ทรัพยากรธรรมชาติ	1	100.0						1	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวนั่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด (ตารางที่ 40) (บ้านห้วยหวาย
บ้านแม่เนาเติงใน บ้านแม่เนะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น) รอยพระ
พุทธรบาท (บ้านเมืองแปง) สนามบินเก่า (บ้านห้วยหวาย)

แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม การเต้นรำแบบมูเซอ (บ้านห้วยหวาย) ดนตรีไทย
ใหญ่ (บ้านเวียงใต้) ภาษาและการแต่งกายกะเหรี่ยง (บ้านแม่ปิง) (ตารางที่ 40)

ด้านภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น(ตารางที่ 40) ไม้กวาด เครื่องจักสาน (บ้านทุ่ง
ยาว) การทำถั่วเน่าแผ่น (บ้านเมืองแปง) การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ อาหารพื้นบ้าน (บ้านเวียง
ใต้) รองเท้าเงินยูนาน (บ้านสันติชล) ผ้าทอลายกระเหรี่ยง (บ้านแม่ปิง) ข้าวเกรียบ (บ้านแพม
บก)

ด้านการอนุรักษ์ วิว ควาย (บ้านแม่ปิง) (ตารางที่ 40)

ความพร้อมด้านสถานที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยว มีโฮมสเตย์ (ตารางที่ 40) บ้านห้วย
หวาย 20 หลัง บ้านสันติชล 7 หลัง บ้านแม่ปิง 7 หลัง รีสอร์ท บ้านแม่เนาเติงใน 1 หลัง บ้านโป่ง
น้ำร้อน 60 หลัง บ้านเวียงเหนือ 34 หลัง บ้านแม่เย็น 10 หลัง ส่วนที่เป็นเกสเฮาส์ บ้านโป่งน้ำ
ร้อน 15 หลัง บ้านเวียงเหนือ 30 หลัง บ้านเวียงใต้ 60 หลัง บ้านแม่เย็น 150 หลัง

ข้อกำหนดที่เป็นระเบียบสำหรับการเข้าพักแรมของแต่ละหมู่บ้าน(ตารางที่ 40) ได้แก่ ห้ามส่งเสียงดัง (บ้านแม่เนาเตงใน บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) ห้ามนำสิ่งเสพติดเข้าไปที่พัก (บ้านห้วยหวาย บ้านสันติชล บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) ห้ามผิดประเพณี ชุมชน (บ้านห้วยหวาย) ห้ามเลี้ยงสัตว์ในที่พัก (บ้านเวียงเหนือ) ห้ามการดื่มสุรา (บ้านแม่ปิง) ห้ามมีเรื่องทะเลาะวิวาท (บ้านสันติชล) ห้ามปรุงอาหารในที่พัก (บ้านเวียงเหนือ)

ปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีการพักแรมในชุมชน มี 4 บ้านที่ไม่มีปัญหา ได้แก่ บ้านแม่เนาเตงใน บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านสันติชล บ้านแม่ปิง สำหรับกรณีที่มีปัญหาจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับฤดูฝนมีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก (บ้านห้วยหวาย) ผู้พักแรมทำของที่พักรวมเสียหาย (บ้านเวียงเหนือ) ผู้พักแรมส่งเสียงดัง และใช้ยานพาหนะโดยไม่เคารพกฎจราจร (บ้านแม่เย็น)

ความคิดเห็นของชุมชนต่อกรณีที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตร มี 2 หมู่บ้านที่ไม่เห็นด้วยเนื่องจากนักท่องเที่ยวนำความเสื่อมมาสู่ชุมชนโดยเฉพาะการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับชุมชน (บ้านเวียงใต้) และเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นตัวการสำคัญในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (บ้านแม่ปิง) หมู่บ้านที่เหลือ 12 หมู่บ้านเห็นว่าควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตร โดยมีเหตุผลว่า เป็นการทำให้เกิดรายได้กับชุมชน (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เนาเตงนอก บ้านทุ่งยาว บ้านแม่เย็น) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตรเป็นการช่วยรักษาระบบนิเวศน์ (บ้านเมืองแปง บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านแพมบก) การท่องเที่ยวช่วยให้ชุมชนได้มีโอกาสในการสาธิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรควบคู่กับการท่องเที่ยวได้ (บ้านเวียงเหนือ) การท่องเที่ยวช่วยให้ผู้อาศัยในชุมชนเกษตรได้รักษาอาชีพของตนได้ (บ้านสันติชล)

สิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกรู้จักของหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน (ตารางที่ 41) จะเห็นว่า เกือบทุกหมู่บ้านเป็นที่รู้จักเพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรมและวิถีความเป็นอยู่การเกษตรของชุมชนทั้งสิ้น ยกเว้นบ้านแม่เย็นและเวียงใต้ซึ่งอยู่ใกล้เขตเทศบาลเมืองปายที่คนภายนอกรู้จักในระดับมากและปานกลางที่เป็นแหล่งประกอบการธุรกิจโดยเฉพาะแหล่งเกสเฮาส์สำหรับพักแรมของนักท่องเที่ยว หลายหมู่บ้านเป็นที่รู้จักในระดับมากที่สุดในด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตร ได้แก่ บ้านเมืองแปง ทุ่งยาว เวียงเหนือและแพมบก ส่วนหมู่บ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางได้แก่ บ้านแม่เนาเตงในเป็นแหล่งผลิตไม้กวาดและน้ำยาล้างจานที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้แหล่งวัตถุดิบนอกหมู่บ้าน บ้านโป่งน้ำร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดสร้างขึ้นเองเช่น แคมปีช้างและล่องแพ กลุ่มชุมชนสันติชลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่ของจีนยูนานเช่นเดียวกับบ้านแม่ปิงที่เป็นชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

ตารางที่ 41 สิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกรู้จักของหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านในโครงการ

หมู่บ้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
ห้วยหวาย	วิถีชีวิตชุมชน	พริกห้วยหวาย	น้ำตกห้วยหวาย	
แม่นาเต็งใน	น้ำตกห้วยแก้ว	ไม้กวาด/น้ำยาล้างจาน		
แม่นาเต็งนอก	-	-	-	
ทุ่งยาว	ผักปลอดสารพิษ			
เมืองแปง	ปลูกถั่วเหลืองมาก	ปลูกกระเทียมมาก		
แม่ะ	วัดแม่ะสร้างด้วยไม้			
หมอแปง	น้ำตกหมอแปง	วัดหมอแปง(ไทยใหญ่)		
โป่งน้ำร้อน	แคมป์ช้าง	ล่องแพ น้ำพุร้อน		
เวียงเหนือ	ข้าวสาเล่แปรูป	คูเมืองเก่า	วัดศรีดอนชัย	น้ำตกหัวช้าง
เวียงใต้	ดอกไม้ผ้า	เขตประกอบธุรกิจ	แหล่งเกสเฮาส์	
สันติชล	อาหารจีนยูนนาน	ชนเผ่าจีนยูนนาน		
แม่เย็น	พระธาตุแม่เย็น	เกสเฮาส์	น้ำตกแม่เย็น	
แม่ปิง	ผ้าทอกระเหรี่ยง	วัฒนธรรมกระเหรี่ยง	อนุรักษ์ควาย	
แพมบก	ข้าวเกรียบ	น้ำตกแพมบก		

สิ่งภูมิใจของแต่ละชุมชนสำหรับเสนอให้นักท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ 13 หมู่บ้าน (ตารางที่ 42) ได้แก่ น้ำตก (บ้านห้วยหวาย บ้านเมืองแปง บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ บ้านแม่เย็น บ้านแพมบก) ป่าไม้ ป่าต้นน้ำ (บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ะ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านแพมบก) ภูเขา (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านสันติชล) แม่น้ำสายไหลผ่าน (บ้านทุ่งยาว) น้ำพุร้อน (บ้านเมืองแปง บ้านโป่งน้ำร้อน) สิ่งภูมิใจที่เป็นผลิตภัณฑ์งานฝีมือ ได้แก่ ไม้กวาด (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านทุ่งยาว) เครื่องจักสาน (บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเมืองแปง บ้านแม่ะ) เสื้อผ้า (บ้านหมอแปง บ้านเวียงเหนือ) ผ้าทอ (บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) รองเท้ายูนนาน (บ้านสันติชล) น้ำยาล้างจาน (บ้านแม่นาเต็งใน) ดอกไม้ประดิษฐ์ (บ้านเวียงใต้) สิ่งภูมิใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่ การกินวอ (บ้านห้วยหวาย) การพูดภาษาของชาติพันธุ์ (บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านแม่ะ บ้านหมอแปง บ้านเวียงใต้ บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง) การสรงน้ำพระพุทธรูป (บ้านเวียงเหนือ) การแสดงเผ่ายูนนาน (บ้านสันติชล) การแต่งกายกระเหรี่ยง (บ้านแม่ปิง) สิ่งภูมิใจเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ข้าวโพด (บ้านห้วยหวาย) ไข่เค็ม (บ้านแม่นาเต็งใน) ถั่วเน่าทรงเครื่อง (บ้านทุ่งยาว) ข้าวแต่น (บ้านเมืองแปง) ขนมหังจาก ข้าวสาเล่ไทย (บ้านเวียงเหนือ) อาหาร (บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชล) ข้าวซ้อมมือ (บ้านแม่ปิง) ข้าวเกรียบ (บ้านแพมบก) สิ่งภูมิใจที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเกษตร ได้แก่ การปลูกและสกัดน้ำมันถั่วเหลือง (บ้านเมืองแปง) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวสาเล่ไทย (บ้านเวียงเหนือ) การอนุรักษ์สัตว์ (บ้านแม่ปิง)

ตารางที่ 42 สิ่งจูงใจสำคัญที่จะเสนอให้แก่นักท่องเที่ยวของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้าน

รายการ	มาก	%	มาก	%	ปาน	%	น้อย	%	น้อย	%	รวม	%
	ที่สุด*				กลาง				ที่สุด			
เอกลักษณ์การเกษตร	3	100.0									3	100
ธรรมชาติ	13	100.0									13	100
ประเพณีวัฒนธรรม	10	100.0									10	100
ผลผลิตเกษตร	9	100.0									9	100
ผลิตภัณฑ์งานฝีมือ	11	100.0									11	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็นของแต่ละกิจกรรม

ความต้องการของชุมชนในการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตร(ตารางที่ 43) บ้านโป่งน้ำร้อน บ้านเวียงเหนือ บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชลประสงค์ให้รัฐช่วยประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกได้รู้จัก บ้านแม่นาเต็งใน บ้านเวียงใต้ บ้านสันติชลประสงค์ขอรับสนับสนุนด้านงบประมาณ บ้านแม่เย็น บ้านแพมบกต้องการรัฐสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรมสร้างรายได้ชุมชน บ้านแม่นาเต็งใน บ้านแม่นาเต็งนอกต้องการรัฐสนับสนุนด้านตลาดรับซื้อผลผลิตเกษตร บ้านเมืองแปงประสงค์ให้สนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ บ้านหมอแปงต้องการพื้นที่ทำอาชีพเกษตรกรรม บ้านแม่ปิงต้องการสนับสนุนการออกแบบลายทอผ้า บ้านโป่งน้ำร้อนต้องการให้มีการสอนภาษาเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และบ้านห้วยหวายประสงค์ได้รับการสนับสนุนให้ปรับปรุงเส้นทางไปสู่หมู่บ้าน เช่นถนน ท่อระบายน้ำ สะพาน อย่างไรก็ตามมีหมู่บ้านไม่ประสงค์ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่บ้านทุ่งยาว และบ้านแม่ละ

ตารางที่ 43 ความต้องการได้รับสนับสนุนจากทางรัฐเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนัเกษตร
ของชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านของโครงการ

รายการ	มาก ที่สุด*	%	มาก %	ปาน กลาง	%	น้อย %	น้อย ที่สุด	รวม	%
ไม่ต้องการ	2	100.0						2	100
ขอรับสนับสนุนในด้าน :									
ทำการเกษตร	2	100.0						2	100
ถนนลูกรัง	1	100.0						1	100
วางท่อน้ำ	1	100.0						1	100
สร้างสะพาน	1	100.0						1	100
งบประมาณสนับสนุน	3	100.0						3	100
ตลาดรับซื้อผลผลิต	2	100.0						2	100
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	1	100.0						1	100
พื้นที่ทำกิน	1	100.0						1	100
การทอผ้า	1	100.0						1	100
สอนภาษาเพื่อท่องเที่ยว	1	100.0						1	100
ประชาสัมพันธ์	4	100.0						4	100

หมายเหตุ : * =จำนวนหมู่บ้านที่เลือกข้อมูล. ตัวเลขแนวดิ่ง=ลำดับสำคัญของความคิดเห็น ตัวเลขแนวนอน=จำนวนความเห็น
ของแต่ละกิจกรรม

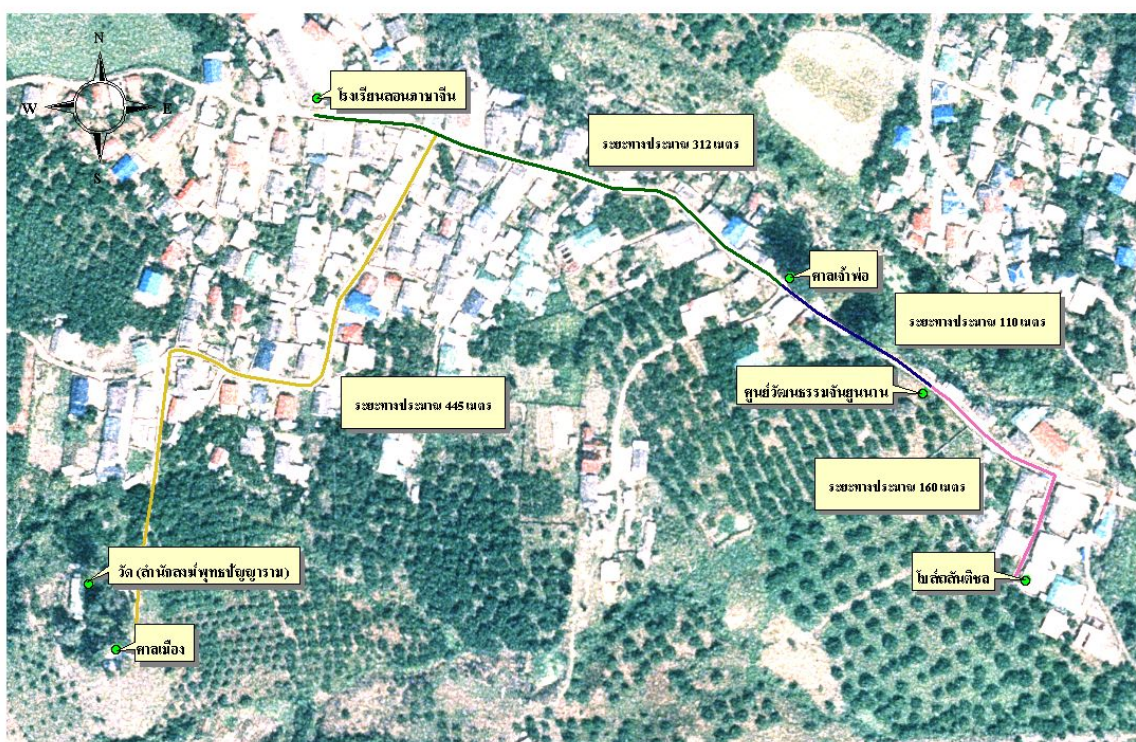
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเกษตรของชุมชน

จากผลการสำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านเป้าหมายพบว่า ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านบางหมู่บ้าน ให้ความสนใจในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและนิเวศเกษตรเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อหวังผลด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนให้ยั่งยืนและสืบต่อไปถึงลูกหลาน ในขณะเดียวกันยังช่วยให้เกิดการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย อย่างไรก็ตามทุกหมู่บ้านที่สนใจนี้ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อป้องกันผลกระทบของนายทุนภายนอกและผลเสียด้านสังคมเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวที่จะเกิดกับชุมชนของตน เช่น ปัญหานักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน ปัญหาวัยรุ่นในหมู่บ้านเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากนักท่องเที่ยว เป็นต้น

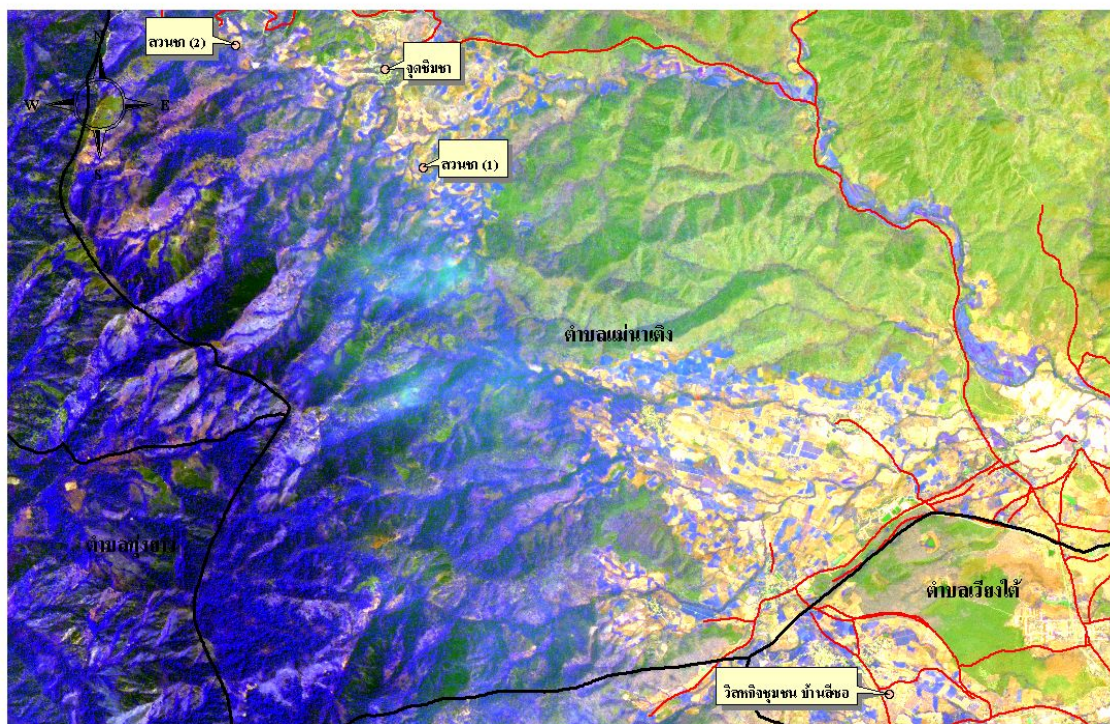
ดังนั้น เส้นทางและจุดท่องเที่ยวภายในพื้นที่หมู่บ้านจึงได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้กำหนดทั้งหมดและผ่านมติที่ประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและนิเวศเกษตรโดยชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยสมบูรณ์แบบต่อไป ซึ่งทางโครงการได้สรุปเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวของหมู่บ้านเป้าหมายดังแสดงในภาพต่อไปนี้

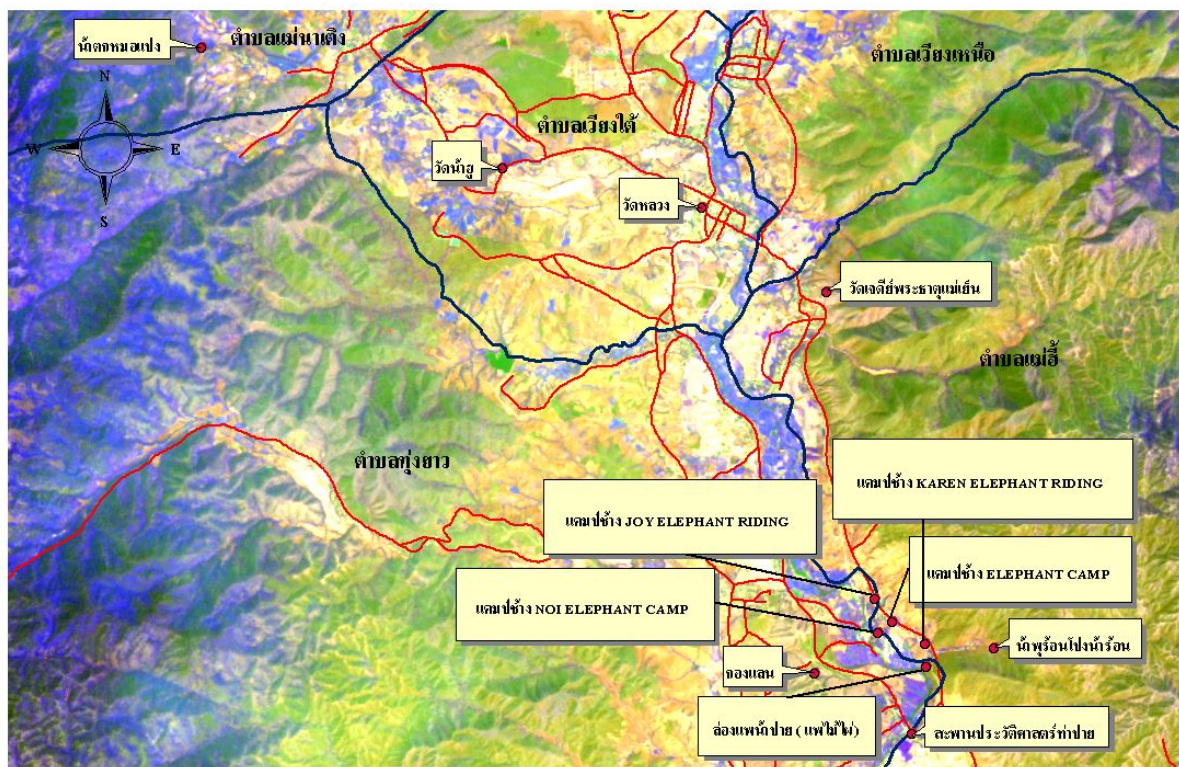
เส้นทางท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่ปิง ตำบลห้วยฮี้

เส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชนสันติชล บ้านน้ำฮู ตำบลแม่ฮี้

เส้นทางท่องเที่ยวสามชนเผ่าของเครือข่ายเกษตรทางเลือก บ้านแม่หาด
ตำบลแม่หาด

เส้นทางท่องเที่ยวร่วมกันของเครือข่ายหมู่บ้านเป้าหมายในอำเภอปาย

เส้นทางและตำแหน่งร้านอาหารอิสลามในเขตอำเภอเมืองปายสำหรับนักท่องเที่ยว
มุสลิม

ภาคผนวก

บทความสำหรับการเผยแพร่

สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของอำเภอเมืองปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นเทือกภูเขาสูง ล้อมรอบอำเภอ มีหมู่บ้านต่าง ๆ กระจุกอยู่หนาแน่นบริเวณที่ราบเชิงเขาและที่ราบลุ่ม อยู่กึ่งกลางระหว่างเส้นทางจากเชียงใหม่ไปแม่ฮ่องสอน พื้นที่ทำกินช่วงในฤดูแล้งของอำเภอปายเกือบทั้งหมดมีรายได้จากการปลูกกระเทียม รองลงไปได้แก่ ถั่วเหลือง และข้าวโพด ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีพื้นที่ทำกินที่ไม่ได้ปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งของแต่ละตำบลค่อนข้างมาก

เนื่องด้วยเป็นพื้นที่ที่มีทัศนียภาพอยู่ท่ามกลางเทือกภูเขาสวยงาม อากาศเย็นสบายและมีวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่หลากหลาย จึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว พื้นที่ทำกินถูกเปลี่ยนเป็นรีสอร์ทและเกสต์เฮาส์มากขึ้น ย้ายแรงงานเกษตรไปสู่การบริการท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่นสูญหาย สภาพแวดล้อมธรรมชาติเสื่อมโทรมและถูกบุกรุก ผลผลิตอาหารต้องพึ่งพาเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน มีราคาแพงเพราะค่าขนส่ง เกิดปัญหาเยาวชนชดดิยาเสพติดและขายบริการทางเพศ ประการสำคัญอย่างยิ่งคือทำให้ชุมชนห่างไกลที่อยู่รอบเมืองปายอยู่รอดได้ยากและพึ่งตนเองไม่ได้

ดังนั้นแนวทางการช่วยเหลือหมู่บ้านรอบนอกอำเภอปายให้อยู่รอดได้ในสถานการณ์ดังกล่าวจะต้องพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน ผลผลิตเกษตรส่วนที่เหลือรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและหัตถกรรมพื้นบ้าน จะขายเป็นอาหารเลี้ยงประชากรในเขตเทศบาลเมืองปาย และมีรายได้จากการเพิ่มมูลค่าผลผลิตหรือขายผลิตภัณฑ์งานฝีมือในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งคาดว่าจะป็นยุทธวิธีรักษาพื้นที่การเกษตรของอำเภอปายได้ และสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้กับหมู่บ้านรอบนอกเมืองปายได้อีกทางหนึ่ง

โครงการนี้ได้ทำการสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และสอบถามข้อมูลวิถีความเป็นอยู่ ศักยภาพระบบการผลิตทางการเกษตร และความพร้อมของชุมชนรอบนอกอำเภอปายที่ต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายภาคีในพื้นที่ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มชุมชน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากผลการดำเนินงานของโครงการเป็นเวลา 6 เดือน (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2550) ได้ประเด็นสาระสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

คุณลักษณะชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย

จากการประชุมเครือข่ายภาคีในพื้นที่ ได้ร่วมกันคัดเลือกหมู่บ้านรอบนอกอำเภอปาย โดยพิจารณาหมู่บ้านที่ยังมีพื้นที่ทำกินการเกษตร อาจเป็นพื้นที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวหรือพื้นที่ที่มีปัญหาการผลิตทางเกษตร เพื่อใช้เป็นหมู่บ้านต้นแบบการพัฒนากระบวนการเกษตรที่ยั่งยืน สำหรับคุณลักษณะชุมชนในหมู่บ้านได้พิจารณาดังนี้

1. เป็นกลุ่มชุมชนในหมู่บ้านที่มีความคิดพึ่งพาตนเองก่อน
2. เป็นกลุ่มเล็กๆ ที่ตั้งใจจริงทำงาน (2-5 คน) และผู้นำกลุ่มมีแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีความคิดเริ่มต้นทำงานจากทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ ไม่รอเงินทุนหรือปัจจัยการผลิต
4. มีสิ่งที่ต้องการหรือโจทย์วิจัย ที่เป็นมติของชุมชนส่วนใหญ่และอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง
5. พร้อมที่จะทำงานร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่โดยทางโครงการเป็นผู้ประสานงาน

ซึ่งได้ผลการพิจารณาหมู่บ้านเป้าหมาย 14 หมู่บ้านในแต่ละตำบล ดังนี้

ตำบลแม่ฮี้ : บ้านห้วยหวาย บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิง บ้านโป่งน้ำร้อน

ตำบลแม่नाเติง : บ้านแม่นะ บ้านหมอแปง บ้านแม่นาเติงใน บ้านแม่นาเติงนอก

ตำบลเวียงเหนือ : บ้านเวียงเหนือ

ตำบลเวียงใต้ : บ้านน้ำฮู (กลุ่มชุมชนสันติชล) บ้านเวียงใต้

ตำบลทุ่งยาว : บ้านทุ่งยาว บ้านแพมบก

ตำบลเมืองแปง : บ้านเมืองแปง

ศักยภาพความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย

กลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งที่เข้าไปสำรวจพบว่า จะมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ที่มีลักษณะต้องการพึ่งตนเองก่อน ความคิดที่วางแผนพื้นที่ทำกินของตน ตระหนักถึงผลทางลบของธุรกิจท่องเที่ยวที่ขยายตัวแบบไร้ทิศทาง และมักจะไม่เห็นด้วยกับวิธีการจัดตั้งกลุ่มของทางราชการที่เน้นกลุ่มใหญ่เต็มรูปแบบและกู้เงินลงทุน

ผู้นำชุมชนบางท่าน ไม่ใช่คนเมืองปายแต่กำเนิด แม้ว่าจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจจะพัฒนาชุมชนเกษตรเมืองปายให้อยู่รอด แต่มีปัญหาค้นท้องถิ่นยังไม่ให้ความร่วมมือเต็มที่ อย่างไรก็ตามดี ผลการทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับการพัฒนาท้องถิ่น จึงมักจะเป็นที่ยอมรับของทางราชการและกลุ่มเกษตรกรหัวก้าวหน้า

กลุ่มชุมชนในหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีแนวคิดจะสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและของที่ระลึก รวมทั้งต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้วิถีความเป็นอยู่และสภาพธรรมชาติไม่ถูกเปลี่ยนแปลงไปมากเกินไป ได้แก่ กลุ่มทอผ้ากระเหรี่ยงบ้านแม่ปิง ชุมชนมุเซอบ้านห้วยหวาย ชุมชนจีนฮ่อบ้านสันติชล

เครือข่ายเกษตรทางเลือกบ้านแม่นาเต็ง กลุ่มแม่บ้านเวียงใต้ และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาละ บ้านเวียงเหนือ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนักธุรกิจรีสอร์ท ที่เน้นนักท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและสุขภาพอีกด้วย

หมู่บ้านเป้าหมายที่สำรวจพบว่ามีความหลากหลายเช่น ไทยใหญ่ คนพื้นเมือง กระเหรี่ยงและมูเซอ อีกทั้งมีศาสนาความเชื่อที่ต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งแสดงถึงยังมีสังคมที่รักสงบ มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันในสังคม

ปัญหาการทำเกษตรของเมืองปายที่หลากหลาย

- การเลี้ยงหมูหลุม มีปัญหาเกษตรกรไม่มีความรู้และพันธุ์ดี ไม่มีปัญหาตลาด
- การเลี้ยงวัวควาย พบปัญหามีพื้นที่เลี้ยงสัตว์จำกัดโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน
- การปลูกผักปลอดสารพิษ พบปัญหาผลิตได้ไม่ต่อเนื่องทั้งที่มีตลาดรับซื้อเช่น โรงพยาบาล(อาหารผู้ป่วย) และโรงเรียน (อาหารกลางวัน) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกผักไว้บริโภคในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจึงนำไปขายในตลาด
- การผลิตพืชผลในระบบเกษตรอินทรีย์ มีปัญหาเกษตรกรคุ้นเคยกับแนววิธีปลูกดั้งเดิม จึงยากที่จะพัฒนาไปสู่ “ระบบการผลิตพืชแบบเกษตรอินทรีย์”
- ปัญหาผักในตลาดเมืองปายมีราคาแพงและไม่มีการรับประกันผักปลอดภัยจากสารพิษ เนื่องจากส่วนใหญ่นำเข้าจากเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีระยะทางไกลและลำบาก
- ปัญหาการทำงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพบว่า นโยบายของภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปตามหัวหน้างานที่โยกย้ายบ่อยหรือนโยบายของส่วนกลาง ทำให้ไม่มีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งล้มเหลว กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถดำเนินงานเองได้แม้จะผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว
- ปัญหาเกษตรกรเคยชินกับการให้ปัจจัยการผลิตของหน่วยราชการและไม่สนใจรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งการเกษตร (ไม่มีใจแต่ต้องการเงิน)
- ปัญหาการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวสาละ เนื่องจากไม่มีเครื่องมือแบ่งข้าวสาละที่มีประสิทธิภาพ ทุกวันนี้เกษตรกรใช้เครื่องมือแบ่งถั่วเหลือง ทำให้ได้คุณภาพแบ่งต่ำ และเกษตรกรไม่มีความรู้การไม่แบ่งข้าวสาละ

วิถีความเป็นอยู่ ระบบการเกษตร และศักยภาพการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป้าหมาย

ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อบริโภคอาหารมากที่สุด แหล่งพลังงานที่ใช้เป็นไฟฟ้าภูมิภาค รองลงมาเป็นไม้ฟืนและแก๊ส ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลักในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งส่วนใหญ่จะไปเป็นแรงงานในการก่อสร้างรีสอร์ท หรือไปทำงานในเมืองใหญ่เช่น เชียงใหม่และกรุงเทพฯ สำหรับหนี้สินของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เกิน 30,000 บาทและมีรายจ่ายส่วนใหญ่ด้วยการซื้อของกินของใช้ในบ้าน

รองลงมาเป็นปัจจัยทางเกษตรและการศึกษาบุตร แต่สิ่งที่ชุมชนต้องการให้ส่วนราชการช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากผลผลิตพืชและหัตถกรรมพื้นบ้าน และแก้ไขปัญหาตลาดที่ไม่แน่นอนและราคารับซื้อ

หมู่บ้านที่ห่างไกลกันดารหรือไกลเทศบาลเมืองปาย ที่ทำกินการเกษตรเป็นหลัก จะต้องการเป็นมรดกตกทอดแต่ลูกหลานให้ทำเกษตรสืบไป ในขณะที่หมู่บ้านใกล้เขตเทศบาลเช่น บ้านเวียงเหนือและเวียงใต้ จะมีปัญหาพื้นที่ทำกินน้อย ได้ข้าวไม่พอกินตลอดปีและมีอาชีพหลักเป็นการรับจ้างก่อสร้าง ได้เงินมาซื้อข้าวบริโภคในครัวเรือน อีกทั้งมีความคิดจะขายพื้นที่ทำกินในกรณีไม่มีแรงงานหรือปลูกพืชแล้วไม่คุ้มทุน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังรักษาไว้ได้อย่างเหนียวแน่นคือ ภาษาและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของชุมชน รองลงมาเป็นภูมิปัญญาในด้านการประกอบอาชีพเกษตรและการจัดการทรัพยากร นอกจากนี้ทุกหมู่บ้านยังสืบสานประเพณีปฏิบัติประจำปีในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะกลุ่มชุมชนอายุ 26-40 ปี

ศักยภาพการพึ่งพาตนเองในทุกชุมชนหมู่บ้าน ยังพึ่งพาอาหารที่ได้จากป่าเช่น เห็ด หน่อไม้ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และวัฒนธรรมความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อกัน

มีข้อมูลชัดเจนว่า หมู่บ้านใกล้เทศบาลเมืองปาย เช่น เวียงเหนือ เวียงใต้ กลุ่มชุมชนสันติชล นั้น ชาวบ้านจะมีหนี้สินสูงกว่า ไม่ได้ทำเกษตรเป็นหลัก มีอาชีพรับจ้างและก่อสร้างเป็นหลัก ไม่มีความมั่นคงทางอาหาร(ข้าว) ไม่พอกินตลอดปี (ต่ำกว่า 6 เดือน) มีพื้นที่ปลูกข้าวไม่พอกิน ไม่มีธนาคารข้าว ต้องการขายที่ทำกิน แต่ต้องการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร หรือทำผลิตภัณฑ์และหัตถกรรมอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ มีปัญหาวัยรุ่นในหมู่บ้าน เช่น วิวาททะเลาะระหว่างหมู่บ้าน ไม่สนใจประเพณีดั้งเดิม กินเหล้าส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านในกลางคืน นอกจากนี้พบโรคที่พบส่วนใหญ่ เกิดจากโรคกระเพาะและความดันโลหิตสูง ซึ่งแตกต่างจากหมู่บ้านรอบนอกที่ห่างไกลเช่น หย่อมบ้านห้วยห้วย บ้านแพมบก และบ้านแม่คะ ที่มีผลการสำรวจที่ตรงกันข้ามกับหมู่บ้านใกล้เทศบาลเมืองปาย

ศักยภาพการผลิตของชุมชนของทุกหมู่บ้านที่สำรวจยังเปลี่ยนแปลงไปไม่มากในด้านวิถีดำรงชีวิต และสภาพธรรมชาติ สำหรับสิ่งที่ชุมชนยังอนุรักษ์ไว้ที่เห็นชัดเจนได้แก่ ภาษาพูดตามชาติพันธุ์ ความเชื่อประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนในหมู่บ้าน ปฏิทินการเกษตรและวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะสิ่งที่ถือว่าเป็นศักยภาพการผลิตที่สำคัญที่ยังดำรงอยู่คือ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง

สำหรับระบบการผลิตเกษตรพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้จากการปลูกพืชในพื้นที่และมีการใส่ปุ๋ยเคมี สำหรับพืชหลักที่สร้างรายได้มากที่สุดคือ ถั่วเหลืองในฤดูฝน และกระเทียมในฤดูแล้ง (สภาพไรชลประทานและพื้นที่นา) ส่วนข้าวนั้นจะปลูกไว้กินเป็นหลัก หากข้าวเหลือจึงนำไปขายในตลาด เกษตรกรจะแบ่งผลผลิตพืชบางส่วนเป็นเมล็ดพันธุ์เก็บไว้ปลูกในปีถัดไป มีปัญหาตลาดและราคาผลผลิตที่ไม่คุ้มทุน นอกจากนี้พบว่า สภาพอากาศในรอบปีเปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ ฝนมาเร็วแต่ตกปริมาณน้ำ อากาศร้อนนานขึ้นแต่หนาวสั้นลง จึงเป็นผลให้ผลผลิตพืช

ที่ได้ลดต่ำลงไม่คุ้มทุน ปฏิทินการเกษตรของชุมชนในแต่ละหมู่บ้านคล้ายคลึงกันตลอดปีแสดงให้เห็นว่าชุมชนยังทำการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้นการเข้าไปฝึกอบรมหรือสร้างกิจกรรมใดๆ ในหมู่บ้านจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่เกษตรกรปลูกพืชด้วย

ความพร้อมของชุมชนเพื่อการใช้เทคโนโลยีเพิ่มรายได้นั้นพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ทางเกษตรแม้ว่าจะผ่านการอบรมจากส่วนราชการแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำได้ผลสำเร็จจะเกิดจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นที่น่าสังเกตที่มักจะไม่มีปัญหาตลาดเนื่องเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นประจำในครัวเรือนอยู่แล้วเช่น ถั่วเน่าแผ่น ไม้กวาด และอาหารพื้นบ้าน

ทุกหมู่บ้านมีศักยภาพการท่องเที่ยวด้านสภาพภูมิศาสตร์ที่สวยงามเช่น น้ำตก น้ำพุร้อน ภูเขาทิวทัศน์ที่สวยงาม รองลงมาเป็นด้านศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายตามชาติพันธุ์ และโบราณสถานวัดวาอารามอย่างไรก็ตามทุกกลุ่มชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ไม่ใช่หน่วยงานราชการเป็นผู้จัดตั้งให้

ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่รู้จักได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลืองโดยเฉพาะถั่วเน่าแผ่น และผลิตภัณฑ์จากข้าวสาลีในรูปแป้งข้าวสาลี ส่วนภูมิปัญญาและหัตถกรรมท้องถิ่นที่มีชื่อได้แก่ ผ้าทอท้องถิ่น เครื่องจักสาน และเสื้อผ้าคนโต อย่างไรก็ตามในปัจจุบันชุมชนหลายหมู่บ้านกำลังสนใจการพัฒนาเป็นหมู่บ้านของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างรายได้และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของชุมชนเอง

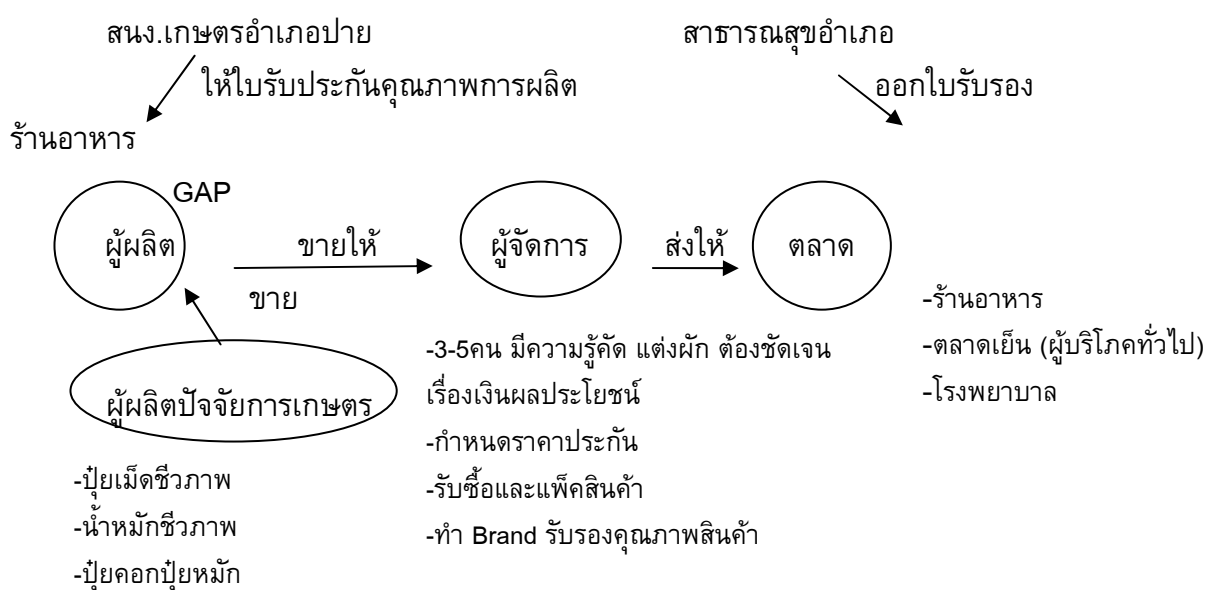
กลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมายที่ต้องการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

กลุ่มชุมชนบ้านเวียงใต้ ต้องการเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารพื้นบ้านและผักพื้นบ้านเกี่ยวกับการถนอมอาหารและบรรจุภัณฑ์ การออกแบบและผลิตเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ การพัฒนา"ถั่วเน่า"สู่ธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาดอกเหมียวเหมียวเป็นดอกไม้ประจำเมืองปายและหัตถกรรมจำหน่าย โดยต้องการการสนับสนุนวิทยากร และการจัดฝึกอบรม

กลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีบ้านเวียงเหนือ ต้องการเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ ตั้งแต่การคัดพันธุ์ให้บริสุทธิ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและเก็บรักษา รวมทั้งการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ขอให้เป็นที่ปรึกษากลุ่มในการเจรจาต่อรองธุรกิจกับภาคเอกชน การพัฒนาเครื่องโม่แป้ง และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแป้งข้าวสาลี โดยทุกกิจกรรมจะดำเนินการโดยกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาระบบการผลิตพืชปลอดภัยสารเคมี

กลุ่มเกษตรกรบ้านแม่นาเต็งใน ต้องการพัฒนาระบบการผลิตพืชปลอดภัย โดยเริ่มจาก ถอดบทเรียนความล้มเหลวการตั้งกลุ่มผู้ผลิตผักของส่วนราชการที่ผ่านมาที่พบว่า เริ่มงานใหญ่ ทั้งระบบเลยซึ่งชาวบ้านทำตามไม่ได้ ดังนั้นการประชุมเห็นด้วยที่จะเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ (3-5 คน) ทำตามถนัด แล้วให้กลุ่มขยายตัวเองตามธรรมชาติและสถานการณ์ ใช้พื้นที่ปลูกผักเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร มองพื้นที่ผลิตในสเกลเล็ก (ระดับแปลงย่อย) เพื่อให้สอดคล้องกับวิถี ชาวบ้านและแรงงานโดยการปลูกผักสวนครัวหลังบ้าน ปลูกน้อยๆ ทอยขยาย ขยายปลีกบางที่ ดีกว่าขายส่ง

อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไขกล่าวคือ ปัญหาการผลิตที่ไม่ต่อเนื่อง จะไม่สามารถออกใบรับรองคุณภาพจากสาธารณสุขได้ และแนวทางการควบคุมปริมาณผักที่ผลิต ไม่ให้เกิดความต้องการ หลักการกำหนดราคาประกัน (คุณภาพและเส้นทางขนส่ง)

ทั้งนี้เครือข่ายภาคีระหว่างหน่วยราชการในพื้นที่ เกษตรกร ผู้ประกอบการและ นักวิชาการ ได้ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่การประสานความร่วมมือกันดังนี้

<u>กลุ่มเกษตรกร</u>	<u>หน่วยราชการและวิชาการ</u>	<u>กลุ่มผู้ประกอบการ</u>
ผลิต	(สนง.เกษตร, สาธิตสุข)	(ตลาดท้องถิ่น, ร้านอาหาร, รีสอร์ท)
ผักที่ปลูกได้และมีอยู่	กำหนดระบบการผลิต	ระบุชนิดและปริมาณผักที่ต้องการ
ผลไม้อินทรีย์	(จัดรับซื้อ รวบรวมและบรรจุ)	กำหนดมาตรฐานรับซื้อร่วมกับผู้ผลิต
ชาอยู่หลงและกาแฟ	การตรวจสอบคุณภาพ	กำหนดราคาซื้อขายประกัน
ข้าวอินทรีย์	ให้คำปรึกษาการตลาด	
พัฒนาปัจจัยการผลิตใช้กัน	เพิ่มเติมความรู้การผลิต	
	แก้ไขปัญหาการผลิต	
	พัฒนาการผลิตสู่"ระบบเกษตรอินทรีย์"	

กลุ่มชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ต้องการการพัฒนาท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

กลุ่มชุมชนบ้านแม่มาเตงใน ต้องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสามชนเผ่า ได้แก่ บ้านปางแปกและน้ำฮูของชาติพันธุ์ลีซอ บ้านแม่ปิงของชาติพันธุ์ปากาเกอญอ และบ้านแม่มาเตงของคนพื้นเมือง เน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าและวิถีความเป็นอยู่ของชนเผ่า โดยผลพลอยได้คือ การท่องเที่ยวพักแรมในรูปแบบการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และความเชื่อจารีตประเพณี ซึ่งจะตรงตามจุดขายของเมืองปายคือ ความหลากหลายของชนเผ่า วิถีความเป็นอยู่ และสภาพธรรมชาติที่สงบสมบูรณ์

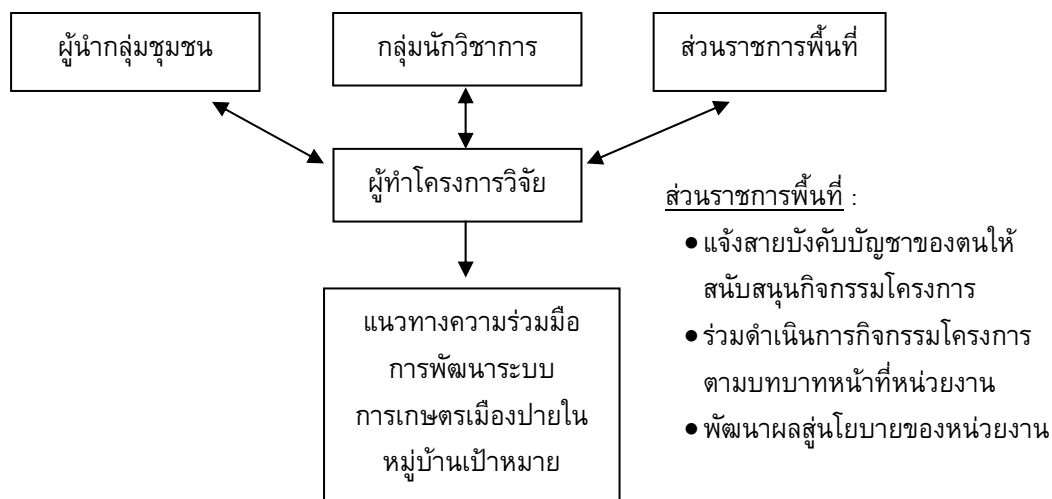
กลุ่มชุมชนบ้านอื่นๆ ต้องการให้มีการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทั้งน้ำตก น้ำพุร้อนและเส้นทางเดินป่า การท่องเที่ยวชมโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้าน รวมทั้งเยี่ยมชมกระบวนการผลิตหัตถกรรมจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งอาจจัดให้นักท่องเที่ยวได้พักแรมในระบบโฮมสเตย์หรือเกสเฮาส์ อย่างไรก็ตามขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม

รูปแบบการประสานความร่วมมือกันระหว่างภาคีเครือข่ายของโครงการ

การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคีในโครงการเริ่มต้นจาก ทางโครงการได้เข้าชี้แจงรายละเอียดโครงการให้หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำกลุ่มเป้าหมายและนักวิชาการ เพื่อขอความร่วมมือให้ความสนับสนุนการทำงาน และขอคำแนะนำปรึกษาการดำเนินงานของโครงการ หลังจากนั้นได้ทำหนังสือราชการแจ้งผ่านที่ว่าการอำเภอลงไปสู่กำนันผู้ใหญ่บ้านและอบต. ในหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อแจ้งทราบและขอเข้าพื้นที่ทำงาน หลังจากนั้นได้ประชุมอบรมการสำรวจพื้นที่และสอบถามข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่สำรวจของโครงการ และทำหนังสือยืนยันการเป็นเจ้าหน้าที่โครงการเพื่อใช้ติดต่อประสานงานในพื้นที่ ต่อจากนั้นทดสอบการสำรวจข้อมูลแล้วจึงให้เริ่มทำงานหลังจากผ่านการประเมินผล ส่วนนักวิจัยในโครงการจะเข้าไปสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานและระบบการร่วมงานกันแต่ละกิจกรรมกับผู้นำกลุ่มเป้าหมายและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหลังจากได้ข้อมูลสำรวจแล้วโครงการได้จัดประชุม

เครือข่ายโครงการเพื่อมีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนาข้อมูลที่สำคัญเป็นเวลา 6 เดือนให้เป็นโครงการวิจัยเต็มรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อดำเนินการในระยะเวลา 2 ปี

สำหรับการเข้าไปติดต่อประสานงานกับเครือข่ายภาคีในพื้นที่นั้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวปฏิบัติได้ดังนี้

กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง :

- ร่วมดำเนินการกิจกรรมโครงการ
- พัฒนาผลสื่อนโยบายของหน่วยงาน

ผู้นำกลุ่มชุมชน :

- เป็นแกนนำพัฒนากลุ่มกิจกรรมโครงการ
- กำหนดโจทย์ ทิศทางและแผนการดำเนินกิจกรรม ร่วมกับกลุ่ม
- ร่วมดำเนินการกิจกรรมโครงการกับเครือข่าย

ความคิดเห็นของเครือข่ายภาคี เพื่อร่วมกันพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ

- จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาระบบพร้อม ๆ กัน (ท้องเที่ยว สังคม และเกษตร) ทำให้เกิดแนวคิดยุทธศาสตร์ “ปิ่นลูกซอง” เป็นการดำเนินงานพร้อมกันหลากหลายกิจกรรมในเชิงรุก ที่มีเป้าหมายพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรของชุมชนรอบเมืองปายเดียวกัน โดยคาดหวังจะสามารถเข้าถึงเป้าหมายการรักษาพื้นที่ทำกินของชุมชนรอบเมืองปาย เกิดแรงผลักดันให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ อยู่รอดได้ ทั้งนี้มีกลยุทธ์ในการใช้กลไกของภาครัฐท้องถิ่นเพื่อสร้างความยั่งยืน การเข้าถึงความต้องการของชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการสนับสนุนร่วมมือ และการสร้างระบบการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันให้ชุมชน

- การแก้ไขต้องเป็นลักษณะ “ธุรกิจเกื้อกูล” หรือ “ระบบเกื้อหนุน” จึงจะทำให้สังคมปายอยู่ได้

- ระบบเกษตร (“อาหาร”) ต้องมีระบบส่งผลผลิตต่อเนื่อง ใช้ “ความไว้วางใจ” มากกว่า “สัญญา”

- ต้องทำฐานข้อมูลที่ทราบ : ความต้องการของรีสอร์ท รู้กำลังการผลิตของกลุ่มเกษตรกร รับประทานที่นักท่องเที่ยวบริโภค

- ผลักดัน กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบการผลิตทางเกษตรด้านอาหารของชุมชนรอบนอก ให้อยู่รอด พึ่งตนเองได้ และส่งผลผลิตเลี้ยงคนปายเป็นหลัก รวมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้สอดคล้องเข้าไปในธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองปาย

- ต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร (ข้าวสาเลี ถั่วเหลือง)

- สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการพึ่งตนเองที่มีเป้าหมายที่จะทำอยู่แล้ว ได้แก่ กลุ่มผักปลอดสารเคมี กลุ่มแม่บ้านเพื่อแปรรูปอาหารพื้นบ้าน

- พัฒนาให้ชุมชนยากจนอยู่รอดได้ โดยเฉพาะความมั่นคงทางอาหาร (มีข้าวพอกิน)

- สนับสนุนการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรและธรรมชาติ โดยชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ

- ใช้กลไกของหน่วยงานราชการท้องถิ่น กลุ่มชุมชนเข้มแข็งและฝ่ายวิชาการ ร่วมกันทำงาน โดยพัฒนาต่อยอดความคิดของชุมชน ไม่ใช่ไปใส่ความคิดให้ชุมชน

กิจกรรมที่จะดำเนินการในโครงการวิจัยเต็มรูปแบบ

- สนับสนุนการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของบ้านแม่เนาเตงใน บ้านแม่เย็น บ้านแม่ปิงและบ้านแพมบก

- พัฒนาระบบการผลิตผักปลอดสารเคมีของเครือข่ายเกษตรทางเลือก และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ที่บ้านแม่เนาเตงใน

- พัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวสาเลี ในด้านเทคโนโลยีการไม่แบ่งข้าวสาเลี และระบบผลิตเมล็ดพันธุ์ ที่บ้านเวียงเหนือ

- พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยชุมชนและการเพิ่มผลผลิตข้าวให้พอเพียงที่บ้านห้วยหวาย บ้านแม่ละ บ้านหมอแปง บ้านแม่นาเต็งนอก บ้านเมืองแปง และบ้านเมืองแปง
 - พัฒนาการออกแบบลายผ้าทอมือ ที่บ้านแม่ปิงและบ้านแม่เย็น
 - สนับสนุนหัตถกรรมพื้นบ้าน (สิ่งประดิษฐ์และอาหาร) สู่ตลาดท่องเที่ยวเมืองปาย ของกลุ่มแม่บ้านเวียงใต้ ได้แก่ ดอกไม้เมี้ยววดี (เหมี้ยวเมี้ยว) ผักพื้นบ้าน และอาหารพื้นบ้านของไทยใหญ่
-

ภาคผนวก

ผลการดำเนินงานรายเดือน ตามแผนงานในโครงการ

เตรียมงานก่อนเริ่มโครงการ

1. ประชุมกับหน่วยราชการท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรและนักธุรกิจ เกี่ยวกับปัญหาการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอยายที่มีต่อวิถีความเป็นอยู่และสังคม โดยการนัดหมายของสกว. ABC-UN

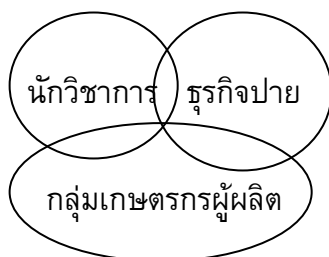
2. ขอคำปรึกษาสกว. ABC-UN เกี่ยวกับจุดประสงค์และเป้าหมายของโครงการสรุปได้ว่า

- จำกัดการขยายตัวของเมืองจากธุรกิจท่องเที่ยวโดยอาศัยการเกษตรเป็นแนวกันชน
- ลดปัญหาการปลูกพืชซ้ำซากทำให้ได้ราคาต่ำ ไม่สนใจการทำอาชีพเกษตรกรรม
- สร้างรายได้ทางเกษตรให้เกษตรกรมีความมั่นใจในอาชีพ ไม่ขายพื้นที่ให้นักธุรกิจ
- ลดการนำเข้าสินค้าเกษตรจากภายนอก เพื่อควบคุมค่าครองชีพพื้นฐานในตัวเมือง

3. ติดต่อประสานงานเพื่อสร้างทีมวิจัยในโครงการและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลในท้องถิ่น

4. ประชุมกับผู้ร่วมวิจัยในโครงการ (อ.บุญรอด มาลากรอง) สรุปกลยุทธ์การแก้ไข ปัญหาการลดพื้นที่เกษตรปายไว้ดังนี้

- จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาระบบพร้อมๆกัน (ท่องเที่ยว สังคม และเกษตร)
- การแก้ไขต้องเป็นลักษณะ “ธุรกิจเกื้อกูล” เป็น “ระบบเกื้อหนุน” จึงจะทำให้สังคมปายอยู่ได้
- ระบบเกษตร (“อาหาร”) ต้องมีระบบส่งผลผลิตต่อเนื่อง ใช้ “ความไว้วางใจ” มากกว่า “สัญญา”
- ต้องทำฐานข้อมูลที่ทราบ : ความต้องการของรีสอร์ท รู้กำลังการผลิตของกลุ่มเกษตรกร รู้ประเภทอาหารที่นักท่องเที่ยวบริโภค
- ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่ายของโครงการ มีรูปแบบดังนี้

โดยฝ่ายวิชาการ มีบทบาท

ส่งเสริมการผลิต

ประสานงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งกลุ่ม

สร้างกลไกการประสานงานระบบเกื้อหนุน

5. ร่างโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยจากสกว. ABC-UN และส่งข้อเสนอโครงการ
Key word ที่สำคัญ: ระบบการเกษตรอำเภอปายที่ยั่งยืน ใช้เวลาวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล 6 เดือน
หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาเป็นโครงการวิจัยที่สมบูรณ์เพื่อดำเนินการในช่วงเวลา 2 ปี

เดือนกรกฎาคม 2550

1. ประชุมผู้นำกลุ่มเกษตรกรและหัวหน้าส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ที่ห้องประชุม
ที่ว่าการอำเภอเมืองปาย เมื่อวันที่ 4-6 ก.ค.2550 มีผู้เข้าประชุม 12 คน เพื่อสรุปปัญหา
การเกษตรของเมืองปาย แนวปฏิบัติที่ชุมชนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง หลักเกณฑ์การคัดเลือก
หมู่บ้านเป้าหมาย และข้อเสนอแนะรายละเอียดการสำรวจเชิงพื้นที่และสอบถามข้อมูล ตลอดจน
การประสานแผนการดำเนินงานร่วมกันในโครงการ

2. เมื่อวันที่ 24-26 กรกฎาคม 2550 ได้เดินทางไปติดต่อกับส่วนราชการในพื้นที่ ดังนี้

3.1 เข้าพบนายอำเภอเมืองปายเพื่อชี้แจงงานโครงการและขอความอนุเคราะห์เข้า
ทำงานในพื้นที่

3.2 ขอคำแนะนำปรึกษาเกษตรอำเภอเมืองปาย (นายมนต์ชัย อักษรดิษฐ์) ที่สนง.
เกษตรอำเภอปาย ซึ่งได้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำปรึกษาภาพรวมของการเกษตรเมืองปาย

3.3 ขอคำแนะนำปรึกษาและประสานแผนงานกับศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน ที่ศวช.
แม่ฮ่องสอน อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน

4. ประชุมเจ้าหน้าที่โครงการวิจัยที่รีสอร์ทของอ.ชวช และสอนให้รู้จักใช้แบบสอบถาม
หลังจากนั้นให้เริ่มงานที่บ้านแม่ปิง โดยเข้าไปคุยกับผู้ใหญ่บ้านเป็นการนำร่อง

5. สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่มผู้ผลิตข้าวสาลี (นายอินสม วรรณสุข) ที่ภู่วิลลีสอร์ท

เดือนสิงหาคม 2550

29-30 ส.ค.2550 เดินทางไปทำงานตามแผนดำเนินงานของโครงการ ดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูลจากแบบสอบถาม 11 หมู่บ้านและให้ไปสอบถามเพิ่มเติม

2. เพิ่มเติมงานสำรวจให้จนท. ดังนี้ พิกัดจุดร้านอาหารที่มีชื่อและสำคัญ (อิสลาม ฝรั่งเศส
ไทย)ในเมืองปาย พิกัดจุดท่องเที่ยวและรายละเอียดที่บ้านสันติชลและบ้านแม่नाเตงใน(ศูนย์
เรียนรู้ของอ.ยรรยงค์) พิกัดจุดวางแนวท่อส่งน้ำชลประทานและจุดท่องเที่ยวที่บ้านห้วยห้วย

3. สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่มเกษตรกร (นายยรรยง ยาดี ประธานกลุ่มเครือข่ายเกษตร
ทางเลือก) ที่บ้านแม่नाเตง เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการผลิตผัก

4. ประชุมกับกลุ่มผู้นำชุมชนและครูปิยะ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน
บ้านห้วยห้วยที่ร้านอาหารพี่แดง ในอำเภอปาย

5. สอบถามแนวคิดผู้นำกลุ่ม (นายบุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์ ผู้นำชุมชนสันติชล) ที่บ้าน
สันติชล เกี่ยวกับความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการเกษตรและการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมจินยูนาน

เดือนกันยายน 2550

1.ประชุมกับนักวิชาการของศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน เพื่อขอความร่วมมือและคำแนะนำในการพัฒนาระบบการผลิตข้าวและข้าวสาลีในโครงการเพิ่มเติม

2.ประชุมกับประธานกลุ่มเครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนอำเภอปาย (คุณอาภรณ์ แสงโชติ) ในเรื่องการเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหัตถกรรมพื้นบ้านไทยใหญ่ ที่รีสอร์ทบานานา บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย

3.เสวนาระดมความคิดเห็นของชาวบ้านผู้ผลิตผักปลอดสารเคมีที่บ้านแม่नाเติง โดยมีคุณยรรยง ยาดี เป็นแกนนำกลุ่ม เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2550 เพื่อสร้างสายใยเชื่อมต่อกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการและฝ่ายวิชาการ โดยมีการระดมความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตเพื่อระบุชนิดและคุณภาพผักปลอดสารเคมีตลอดปี ความต้องการชนิดและปริมาณผักของผู้ประกอบการ และแนวทางการสร้างระบบการผลิตผักครบวงจรจากฝ่ายวิชาการ

เดือนตุลาคม 2550

1.ติดตามผลการเสวนากลุ่มผู้ผลิตผักปลอดสารพิษที่บ้านแม่नाเติง ซึ่งพบว่ายังไม่ได้ดำเนินการประชุมครั้งที่สองเนื่องจากกลุ่มเกษตรกรกรดิดเก็บเกี่ยวข้าวและปลูกกระเทียมในพื้นที่

2.ประชุมกับแกนนำกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลี (คุณอินสม วรรณสุข) เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวสาลีและการผลิตเมล็ดพันธุ์

เดือนพฤศจิกายน 2550

1.ออกรายการวิทยุในช่วงเวลาของสกว.ภาคเหนือของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 เวลา 16.00-16.30 น. เพื่อชี้แจงความมุ่งหมายของโครงการวิจัยเพื่อเข้าไปพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรของชุมชนรอบนอกอำเภอเมืองปายให้อยู่รอดได้ภายใต้กระแสการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองปาย

2.เสนอผลงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย ในการประชุมงานวิจัยประจำปี ครั้งที่ 1 ของ เครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (ABC-UN) ที่ห้องประชุมดอกสัก โรงแรมอิมพีเรียล ธารา ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550

3.รวบรวมและประมวลผลข้อมูลการสอบถามหมู่บ้านเป้าหมายในโครงการ เพื่อสรุปเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ

เดือนธันวาคม 2550

1. ประชุมร่วมกับสนง.ประสานงานเครือข่ายวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (ABC-UN) ส่วนหน่วยราชการต่างๆ และกลุ่มเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในโครงการ ในวันที่ 12-14 ธันวาคม 2550 ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอ เพื่อร่วมกันพิจารณาแผนการดำเนินงานของข้อเสนอโครงการวิจัยที่จะขอทุนสนับสนุนดำเนินการของสกว. ต่อเนื่องจากโครงการนำร่องระยะสั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกส่วนภาคีมีความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันในโครงการที่จะเกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานร่วมกันต่อไป นอกจากนี้ได้เรียนเชิญ คุณอรวรรณ จัตรสีรสูง นักวิชาการ มช. เป็นวิทยากรด้านการปรับปรุงดินและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในกลุ่มระบบการผลิตพืชปลอดสารเคมี และผศ.เสริมสุข บัวเจริญ เป็นวิทยากรด้านการพัฒนาเครื่องมือแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าเกษตรในโครงการ โดยจะให้คำแนะนำปรึกษาในแผนรายละเอียดของงาน และลงไปตรวจสอบและประเมินความเป็นไปได้ในแผนงานในพื้นที่

2. ประมวลผลและสรุปข้อมูลต่างๆ ในโครงการ เพื่อจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ

ภาคผนวก

ตารางสรุปข้อมูลหมู่บ้านเพื่อใช้พัฒนาโครงการเต็มรูปแบบ

ข้อมูลภาพรวมของหมู่บ้านเป้าหมาย ในโครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอปาย : การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืนของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการ และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร (ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2550)

1. ภาพรวมของหมู่บ้าน

1. สิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกรู้จัก หรือพูดถึงบ่อย

หมู่บ้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ห้วยห้วย	วิถีชีวิตชุมชน	พริกห้วยห้วย	น้ำตกห้วยห้วย		
แม่นาเต็งใน	น้ำตกห้วยแก้ว	ไม้กวาด/น้ำยาล้างจาน			
แม่นาเต็งนอก	-	-	-		
ทุ่งยาว	ผักปลอดสารพิษ				
เมืองแปง	ปลูกถั่วเหลืองมาก	ปลูกกระเทียมมาก			
แม่ทะ	วัดแม่ทะสร้างด้วยไม้				
หมอแปง	น้ำตกหมอแปง	วัดหมอแปง(ไทยใหญ่)			
โป่งน้ำร้อน	แคมป์ช้าง	ล่องแพ น้ำพุร้อน			
เวียงเหนือ	ข้าวสาเล่แปรรูป	คูเมืองเก่า	วัดศรีดอนชัย	น้ำตกหัวช้าง	
เวียงใต้	ดอกไม้ผ้า	เขตประกอบธุรกิจ	แหล่งเกสเฮาส์		
สันติชล	อาหารจีนยูนาน	ชนเผ่าจีนยูนาน	ความรักสามัคคี		
แม่เย็น	พระธาตุแม่เย็น	เกสเฮาส์	น้ำตกแม่เย็น		
แม่ปิง	ผ้าทอกระเหรี่ยง	วัฒนธรรมกระเหรี่ยง	อนุรักษ์ควาย		
แพมบก	ข้าวเกรียบ	น้ำตกแพมบก			

2. ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิต (เรียงลำดับ 1 = มากที่สุด 5 = น้อยที่สุด)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
อาหาร	1	1	1	1	1	1	3	1	2	1	1		1	1
เครื่องนุ่งห่ม	4	5	5	3	3		4	2		4	2		4	3
ยารักษาโรค	5			4	4	2	5	4	3	5	5	4	5	
ไม่ใช่สอย/สร้างที่อยู่	6	4	4	5	2		1	5	4	2	4	3		4
พลังงานในบ้าน	2	3	3			3						1	3	5
สุขอนามัยใน ครัวเรือน	3	2	2	2	5		2	3	1	3	3	2	2	2

3. ความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการ

[illegible]

4. ข้อมูลประชากร (คน)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ก่อนวัย เรียน	12	29	9	4	16			4					43	
วัยเรียน	44	94	20	77	135			11					77	
18-25 ปี	26				86			11					93	
26-40 ปี	36	273	72	184	184			9					173	
41-50 ปี	33			81	142			16					89	
มากกว่า 50 ปี	22	149	48	57	150			34					129	
หญิง						74			228	391		230		113
ชาย						78			209	357		258		151
รวม	173	547	149	403	713	152	395	85	437	748	1071	488	604	264

แม่นาเต็งใน 273 คนรวม 3 ช่วงอายุ/ นาเต็งนอก 72 คนรวม 3 ช่วงอายุ

5. การอยู่อาศัยในหมู่บ้าน (%)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
อยู่ 8 เดือน	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓			✓
ทุกกลุ่ม เด็ก										✓		✓	✓	
18-25												✓		
26-40			✓							✓		✓		
41-50												✓	✓	
มากกว่า 50									✓				✓	
น้อยกว่า 8 เดือน														
รับจ้าง ทั่วไป	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓
ก่อสร้าง ตาม ครอบครัว	✓ ✓		✓	✓						✓		✓		

6. เชื้อชาติพันธุ์ของประชากรในหมู่บ้าน (ครัวเรือน)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
คนเมือง		164		194	117	10	15	20		422				
กะเหรี่ยง					14								130	
ม้ง														
ลีซอ						15				10				
ไทยใหญ่		30	42			25	60		169			160		63
มูเซอร์	38													
ลาว							5							
มุสลิม										30				
จีน											190			

7. แหล่งพลังงานที่นำมาใช้ในบ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม้ฟืน	1	3	3	2	3	2	1	2	3	3	3	3	3	1
แก๊ส		2	2	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	3
ไฟฟ้า		1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	2
ไฟฟ้าแสงแดด	2													

8. รายได้หลักของประชากรในหมู่บ้านได้มาจากการประกอบอาชีพ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เกษตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ค้าขาย										✓				
รับ ราชการ										✓				

9. รายได้รองของประชากรในหมู่บ้านได้มาจากการประกอบอาชีพ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ เต็งใน	แม่น้ำ เต็งนอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่งน้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ปลูกพืช	1									2		1		
รับจ้าง	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2		1	1
เลี้ยงสัตว์	3								1					
รับราชการ		2	2	2	2								2	
ค้าขาย											1			

10. แหล่งสำคัญของรายได้ที่เป็นเงินสดของประชากรในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ เต็งใน	แม่น้ำ เต็งนอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่งน้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ผลผลิต พืช	พริก ¹	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง ¹ กระเทียม	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง ¹ กระเทียม	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง	ถั่ว ¹ กล้วย ไม้ดอก มะม่วง	ถั่ว ¹ กระเทียม ข้าว สาเลี	ส้ม ² ลิ้นจี่ กระเทียม ถั่วเหลือง	ลิ้นจี่ ¹ กระเทียม ถั่วเหลือง	ผัก สวน ครัว ¹ ถั่วเหลือง	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง	กระเทียม ¹ ถั่วเหลือง
เลี้ยง สัตว์	หมู ² ควาย ไก่	วัว ⁴ ควาย	วัว ³	วัว ⁴ ควาย	วัว ² หมู	หมู ³ ไก่ วัว ควาย	วัว ³ ควาย ไก่หมู	ช้าง ³ วัว ควาย	วัว ³ ควาย		ไก่ ² หมู วัว เป็ด ปลา		วัว ² ควาย	วัว ² ควาย
รับจ้าง แรงงาน	ก่อสร้าง ³	ก่อสร้าง ²	ก่อสร้าง ²	ก่อสร้าง ²	ทั่วไป ³	ทั่วไป ² ก่อสร้าง	ทั่วไป ² ก่อสร้าง	ก่อสร้าง ⁴	ทั่วไป ²	ก่อสร้าง ³	ทั่วไป ³	ก่อสร้าง ²	ก่อสร้าง ³	ทั่วไป ³ ก่อสร้าง
ผลิตภัณฑ์ ท้องถิ่น		ไม้กวาด ⁵		ไม้กวาด ³		เฟอร์นิเจอร์ ⁵	ทำมิดี ⁴		เสื่อ ไต้ ⁴	ดอกไม้ ⁴ ประดิษฐ์	รองเท้ายูนิทาน ⁴ อาหารแปรรูป		ผ้ากระเหรี่ยง ⁴	ข้าวเกรียดยบ ⁴
กิจกรรม ธุรกิจ ท่องเที่ยว						เกสเฮาท์ ⁴	เกสเฮาท์ ⁵	ขี่ช้าง ² ล่องแพ						
อื่น ๆ		ราชการ ³	ราชการ ⁴							ค้าขาย ¹ ราชการ				

11. ปี 2551 ประชากรส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ เต็งใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่งยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่งน้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เกษตร	พืช เมือง หนาว	เกษตร	เกษตร	เกษตร	เกษตร	เกษตร	เกษตร	เกษตร	เกษตร		เกษตร		เกษตร	เกษตร
เลี้ยงสัตว์			✓											
รับจ้าง แรงงาน												✓		
ธุรกิจ ท่องเที่ยว								✓						
ค้าขาย										✓				
รับ ราชการ										✓				

12. วัตถุประสงค์สำคัญที่ประชากรส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงิน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ซื้อของกิน ของใช้ใน บ้าน	1	1	1	5	3	1	2	4	1	1	1	1	1	1
ซื้อเสื้อผ้า	2	5	4	3	4		5		2	5	3			4
รักษาความ เจ็บป่วย	4		5								4			
การศึกษา บุตร	5	2	2	4	2	2	3	3	3	2	2	4	2	5
ซื้อปัจจัย การเกษตร	3	3	3	1	1	4	4	1	4	4	5	3	4	3
สิ่งอำนวยความสะดวก		4		2	5	5	1	2		3		2	3	2
สร้างบ้าน						3			5			5	5	

16. หนังสือของครัวเรือน (บาท)

17. แหล่งเงินกู้สำคัญ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่น้ำ เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ธกส.		2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	2	3	2
กองทุนหมู่บ้าน	1	1	1	3	2	1	1		2	2		1	1	1
ออมทรัพย์หมู่บ้าน				1									2	
ญาติ	2													
ธนาคาร			3				3			3				
นอกระบบ		3												

18. สาเหตุสำคัญที่ต้องกู้เงิน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่น้ำ เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ซื้อปัจจัย การผลิต	1	1	1	1	1	2	1	1	1		1	1	1	1
ลงทุน ค้าขาย										1				
การศึกษา บุตร		2	2		2		2		2	2		2	2	
ใช้จ่ายใน บ้าน		3	3											
สิ่งอำนวยความสะดวก					3				3				3	
ซื้อวัว ควาย						1								

19. ความมั่นคงทางอาหาร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่งยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
พอกินตลอดปี (%)														
20										20				
30					30									
50						50			50					
60		70		70				70						70
70											80	80		
80	85						90						90	
90			95											
ตลอดปี														
พอกิน (เดือน)					0					0				
3				3				3						
4							4							
5		5							5		5	5		
6			6			6							6	6
7														
8	9													
9														
10														
11														
12														

20. สาเหตุที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปี

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่น้ำ เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่น้ำ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ผลผลิต น้อย	✓			✓										
สมาชิกใน ครัวเรือน มาก														
ญาติมาพัก รวม														
ไม่มีนา ปลูก		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
อยู่เขต เมือง										✓				

21. ธนาคารข้าวของหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา แดง ใน	แม่นา แดง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
มี	✓												✓	
ไม่มี		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓

22. ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยของประชากรในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่นา แดงใน	แม่นา แดงนอก	ทุ่งยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไข้หวัด	1		1		1	2	2	1	2	1	1	1	3	1
ไข้มาลาเรีย	2	2				1	1							
ความดัน		3	2	1	3		3		3		2			
ปวดข้อ กระดูก				2	2				1			2	1	
เบาหวาน				3									2	
ตาแดง		1												
กระเพาะอาหาร						3	4							2

2. ศักยภาพการผลิตของชุมชน

1. หมู่บ้านมีภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ภาษาและ วัฒนธรรม	2	1	2	4	3	2	1		1	2	1	1	1	4
เกษตรกรรม			1				4		5			2		5
ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม	1	2	3	1	1	1	2	1	4	1	2	3	2	3
การละเล่น การแสดง ดนตรีและ นันทนาการ	3								2	5	4		4	
อาหารและ โภชนาการ										3	3			
การแพทย์ โบราณ					5				3		5			
หัตถกรรม		3		5			3							
การจัดการ ทรัพยากร สวล.		4	5	3	4	4	5	3	3			5	5	1
การประกอบ อาชีพและทำ มาหากิน		5	4	2	2	3		2		4		4	3	2

2. การพึ่งพาตนเองของประชากรในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง โน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
อาหารจาก ป่า	1	1	1	3	1	1	1	2	1			1	1	1
พืชสมุนไพร เพื่อสุขภาพ คน/สัตว์			3		4						5		2	4
แหล่งน้ำ ธรรมชาติ อุปโภค/ บริโภค	3	2	4		2	3	3				1	4	3	2
พื้นที่ เหมาะสม กับการปลูก พืชตลอดปี		3		5		5	2					5		
มีน้ำ ธรรมชาติ พอทำ เกษตรฤดู แล้ง							4	1	4					5
วัฒนธรรม ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน เข้มแข็ง	4	5	2	2	3	4	5	3	2	3	2	3	4	3
เศรษฐกิจใน ชุมชนดี				4				4	3	2	4			
วิถีชุมชน เป็นอยู่ อย่าง พอเพียง	2	4		1		2				1	3	2	5	

3. สิ่งดีของชุมชนที่ยังรักษาไว้

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
การแต่งกาย							4							
ประเพณี วัฒนธรรม	2	2	2	1	2	2	2	2	4	1	2		5	2
วิธีทำ การเกษตร ในชุมชน			3		1	5	5	3	2				4	5
การกินการ อยู่	3										5			
ภาษา ท้องถิ่น	1	1	1	2	4	1	1	1	1	2	1	1	1	3
การ ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ในชุมชน		3	4	4	5	3	3	4		5	3	2	2	1
ความสงบ สุขในสังคม ชุมชน	5			3	3	4			3			3	3	4
การ ปกครอง ตนเอง	4									3		4		
ภูมิปัญญา ท้องถิ่น		4	5	5					5	4	4	5		

4. กลุ่มที่ร่วมสืบสานประเพณีวัฒนธรรม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เด็กวัย เรียน	3	5	3		4	5	4	5	5		4	4	5	5
18-25 ปี	1	3	2	3	3	1	2	3	3	3	2	3	2	3
26-40 ปี	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
41-50 ปี	4	1	4	2	2	3	3	2	2	2	3	2	3	2
มากกว่า 50 ปี	5	4	5	4	5	4	5	4	4		5		4	4

5. การพักผ่อนของประชากรในชุมชน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
พูดคุยกันในบ้าน	1	1	3			1	3				2	3	1	3
พูดคุยกัน กับบ้าน ใกล้เคียง	5	2	1	1	1	2	1	1	2		1	1	3	1
พูดคุยกัน ภายใน ชุมชน	3	3	2	4	2	4	2	4	1		3	2		2
ดูโทรทัศน์	2	4	4	2	3	3	4	2	3	1	4	4	2	4
ฟังวิทยุ		5	5	3	4	5		3	4	2	5			5
เข้าเมือง	4			5	5		5	5	5	3		5	4	
หาของป่า													5	

6. ปฏิทินกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ปีใหม่/กิน วอ	✓									✓			✓	
การผูกข้อมือ													✓	
ตานข้าว ยาคุ			✓											
ตรุษจีน											✓			
เทศกาลเซ เม้ง											✓			
เทศกาลบะ จ่าง											✓			
สารทจีน											✓			
ไหว้ พระจันทร์											✓			
วันชาติจีน											✓			
ไหว้สุสาน											✓			
ประเพณี เจดีย์ทราย	✓		✓	✓	✓			✓		✓				✓

6. (ต่อ) ปฏิทินกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่เย็น	แม่ปี ง	แพม บก
ปอยส่างลอง		✓												
สงกรานต์ พุทธบาท					✓				✓					
วัน สงกรานต์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓	
วันวิสาข บูชา		✓	✓	✓		✓	✓	✓				✓	✓	✓
วัน เข้าพรรษา		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ถวายข้าว มรุปายาส		✓	✓			✓	✓					✓		
สลากภัต		✓							✓					
ออกพรรษา		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ประเพณี ไฟเทียน		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓
ประเพณี เป็ง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
วัน คริสต์มาส													✓	
ประเพณี ถวาย ผ้าเหลือง		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓		✓
บูชาบรรพ ชน	✓													
กินข้าวใหม่	✓													
สงท่ายปี เก่า										✓				

3. ความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินการเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ปล่อยทิ้ง														
ขาย		1							2					
ให้เช่า										3		2	2	
ทำเกษตร เฮาส์														
มรดกห้าม ขาย	1									2	2			2
มรดกเพื่อ ทำเกษตร	2		1	1		1	2	1	1	1	1	1	1	1
รักษาไว้ทำ เกษตร					1		1						3	

4. ผลผลิตเกษตรของหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่นาเต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่งยาว	เมือง แปง	แม่นะ	หมอแปง	โป่งน้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ข้าวไร่	1					1	1				2			
ข้าวนา		2	1	2	2			2	1			1	1	1
ว้าว/ ควาย	3	7	2	3		5	5	3	2				3	3
หมู		3				2					4		3	
ไก่			3			4	4				3			
ปลา			4											
ไม้ผล		4 มะม่วง ส้ม	5 มะม่วง ลำไย				3 มะม่วง ลิ้นจี่		5 ลำไย	2 ส้ม ลิ้นจี่ ลำไย	1 ลิ้นจี่ ส้ม ลำไย	3 มะ ม่วง	4 มะ ม่วง	
พืชผัก	2 พริก	5 คื่นช่าย ผักกาด				3 ผักกาด ผักทอง ง			4 คะน้า	1 ถั่ว เหลือง กระ เทียม หอม จีน	5 ผัก กาด ถั่ว ผักชี	2 ผัก กาด คะ น้า	5 ผัก กาด	กระ เทียม 2 ถั่ว แขก
อื่น ๆ		1 กระเทียม ถั่วเหลือง		1 ถั่ว เหลือง กระเทียม	1 ถั่ว เหลือง กระเทียม		2 กระเทียม ถั่ว เหลือง	1 ถั่ว ไม้ ประดับ	3 ข้าว สาเลี				2 กระ เทียม ถั่ว เหลือง	

8. ผลผลิตที่เหลือหลังใช้ตามวัตถุประสงค์แล้วจะนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ ปิง	แพม บก
ขาย			1			1						1	1	1
กิน		1			1		1		1	1	1			
แลกเปลี่ยน														
หัตถกรรม														
เลี้ยงสัตว์	1													
ทำพันธุ์ต่อ		2			2		2		2				2	

9. พืชที่ปลูกมากลำดับสองของหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ ปิง	แพม บก
ข้าวโพด	80													
ข้าว		246		250			150		150		500			
ถั่วเหลือง			200			70						50	415	
กระเทียม					2000					150				200
กล้วยไม้ ประดับ								90						

10. วัตถุประสงค์ของการปลูกลำดับที่สอง

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ ปิง	แพม บก
ขาย			1		1	1	1	1		1		1	1	1
กิน	1	1		1					1		1			
แปรรูป								2				2		
เลี้ยงสัตว์	2													
ทำพันธุ์						2	2							
ให้ช้างกิน								3						

14. วัตถุประสงค์ของการปลูกลำดับที่สาม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา แดง ใน	แม่นา แดง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ขาย	1	1	1	1		1	1		1		1	1	1	1
กิน	2	3			1			1		1				
แปรรูป														
เลี้ยงสัตว์	3													
ทำพันธุ์ ต่อ		2				2	2							

15. ประเภทของปุ๋ยที่ให้พืชลำดับที่สาม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา แดง ใน	แม่นา แดง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ปุ๋ยเคมี	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1
ปุ๋ยคอก			2									1		

16. ผลผลิตพืชลำดับที่สามที่เหลือหลังใช้ตามวัตถุประสงค์แล้วจะนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา แดง ใน	แม่นา แดง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ขาย										1				
กิน		1	1	1		1	1		1		1	1	2	1
เลี้ยงสัตว์	1													
ทำพันธุ์ ต่อ		2	2	2		2			2				1	

17. พืชที่ปลูกเพื่อขายเป็นรายได้หลัก

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ถั่วเหลือง		1	1	1	1	1	1	1	1			1	1	
กระเทียม		2	2	2	2	2	2		2	1	1		2	2
ข้าว		3	3	3	3				3	3		2	3	
พริกหนุ่ม	1													
ข้าวโพด	2													
เผือก	3													
ไม้ดอกไม้ ประดับ								2						
ลิ้นจี่										2	2			
ถั่วแขก														1

18. พืชที่ปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ข้าว	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
พริกหนุ่ม	2													
กระเทียม		2	2	2	2	2	2		2	2	2	2	2	2
ถั่วเหลือง		2		3		3	3		3	3	3	3	4	
ผัก		2									2			
ผลไม้		3											3	

1 กินทุกวัน 2 ทุกสัปดาห์ 3 ทุกเดือน 4 กิจกรรม 5 นานๆ

19. ปัญหาข้อจำกัดของการทำการเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
สภาพพื้นที่ ปลูก				1				3				4		4
ความอุดม สมบูรณ์ดิน	1	5	5				1				4			
สภาพ อากาศ		4	4											
ปริมาณน้ำ และแหล่งน้ำ	5	3	2	2		2	3				2			
พันธุ์					3				5				4	
เงินทุน	2			4	1	5			3	4	5	2	5	3
ตลาดรับ ซื้อ	3	1	3	3	4	1	2	2	1	2	1	5	1	2
ความรู้ ประสบการณ์						3		4	4			1	3	1
ราคา		2	1	5	2	4		1	2	1	3	3	2	5
ความสะดวก เส้นทาง ขนส่ง	4													
แรงงาน ช่วย										3				

20. ปัญหาการผลิต

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ราคาเหมาะสม								1						
ราคาไม่เหมาะสม	1		1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1
ต้นทุนสูง		1		2	2	2	2		2	2	2	2	2	2

21. ปัญหาการผลิตที่ต้องการแก้ไข

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ราคา ผลผลิต		2	2			1			1	1	1	1		
พ่อค้ากด ราคา														
ต้นทุนสูง														
ไม่มีที่ปลูก								1						2
ตลาดรับ ซื้อ	3	1		2	2				2		2			
ประกัน ราคา					1		1							1
แหล่งน้ำ	1		1	1		3								
พื้นที่ไม่อุดม สมบูรณ์	2					2			3				1	
เปลี่ยนพันธุ์ พืช													2	

22. ปัญหาจากธรรมชาติ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ดินถล่ม	1	2				2								
น้ำท่วม		1	2	1	2	1		1		1			1	1
น้ำไม่พอ			1	2	1				1			1		

23. สภาพภูมิอากาศ (ตรงตามฤดูกาล)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่ตรง ฤดูกาล		✓			✓	✓			✓					
ฤดูฝน	✓		✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
ฤดูหนาว	✓		✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
ฤดูร้อน	✓		✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓

25. ปฏิทินกิจกรรมการเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เดิง ใน	แม่ นา เดิง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โปง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ปลูกพริก	เมย													
ปลูกถั่ว เหลือง	มีย	มีย	มีย	มค	มค/ กค	มีย	มีย	มีย	มีย		มีย	มีย	มค/ มีย	
เก็บเกี่ยว ถั่วเหลือง	กย	กย		เมย	เมย/ ตค	ตค	ตค		ตค		กย	ตค	เมย/ ตค	
ปลูก กระเทียม	ตค	ตค	ตค	ตค	ตค	ตค	ตค		พย	ตค	พย		ตค	ตค
เก็บเกี่ยว กระเทียม	มีค	มีค	มีค	มีค	มีค	มีค	มีค		มีค	เมย	มีค		มีค	มีค
หวานกล่ำ	พค	พค	พค	พค	พค	พค	พค	พค						
ปลูกข้าว	พค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	กค	มีย/ กค
เก็บเกี่ยว ข้าว	พย	พย	พย	พย	ตค	ตค	ตค	พย	ตค	ตค	ตค		พย	พย
ปลูกผัก ปลอดสารฯ	ตค			ตลอด ปี							ตค	ตค		
ปลูก ข้าวโพด	พค													
ปลูกเผือก	พค													
ตัดกล้วย								มีค						
ปลูก กล้วย								พค						
ปลูกไม้ดอก ๆ								พค						
ปลูกอ้อย								พค						
ตัดอ้อย								ธค						
ปลูกข้าว สาเลี									พย					
เก็บเกี่ยวข้าว สาเลี									กพ					
ปลูกหอม จีน										ตค				
เก็บหอม จีน										มีค				
เก็บลิ้นจี่										พค	พค- มีย			

27. ความเข้มแข็งของชุมชน (จำนวนคน/กลุ่ม)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มีกลุ่ม	✓		✓					✓						
กลุ่ม เกษตรกร		130		50	20	15			27	150				
เยาวชน เกษตร														
แม่บ้าน เกษตร		50		15	85	25	20		25	31			25	69
ทำปุ๋ย ชีวภาพ		15					25							
กลุ่มถั่ว เหลือง				36										
เกษตร อินทรีย์												20		
กลุ่มทอ ผ้า													57	
กลุ่มออม ทรัพย์														105
อื่น ๆ											80			

หมายเหตุ บ้านนาเต็งในนั้น เกษตรกร(2542) เป็นกลุ่มต่อรองราคา กลุ่มปุ๋ยฯ (2547) ทำน้ายาล้างจานด้วย
กลุ่มแม่บ้าน(2528)ผลิตข้าวซ้อมมือ ไข่เค็ม ไม้กวาด, สันติชล เป็นกลุ่มรวมทั้งร้านอาหารจีน ร้านค้าชุมชน
หัตถกรรมชุมชน

4. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

1. ผลผลิตการเกษตรที่ต้องการเพิ่มมูลค่า

[illegible]

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาของสินค้าเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เหมาะสม								1						
ไม่คุ้มค่า เหนื่อย	1	2	1	2	2		2		1	2	2	1	1	2
ไม่คุ้มทุน	2	1		1	1	1	1		2	1	1	2	2	1

3. ความประสงค์ให้ภาครัฐช่วยแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่ไม่เหมาะสม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ซื้อแพง ขาย ถูก					5	1	5						4	
ขาดทุนคือ กำไร		5	2		4	4	2						2	
ประกันราคา		1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	1
รัฐรับซื้อ ทั้งหมด	1				2	3	3		2		2	5	5	2
มีตัวแทน ขายใน หมู่บ้าน	2	3	4	4		5					3	3		
ชุมชนตั้ง ตัวกลางรับ ซื้อแล้ว นำไปขาย		4	5	2				2			4	4		
รัฐสนับสนุน งบประมาณ ให้ชุมชน เป็นตัวกลาง รับซื้อแล้ว นำไปขาย	3	2	3	3	3		4	3	3		5	2	1	3

5. ความพร้อมของชุมชน เพื่อการใช้เทคโนโลยีเพิ่มรายได้

1. ความต้องการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เด็ง ใน	แม่นา เด็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่ต้องการ								1			1			
ข้าวสาลี									1					
ผ้าทอ										2			2	2
ผักปลอด สารพิษ	3	3			2	1	5		4	1		2		1
แปรรูป กระเทียม	1			1	3		1		2					
แปรรูปถั่ว เหลือง	4	1	1	2	1		2		3			1	1	4
หัตถกรรม พื้นบ้าน		2				2	3						3	3
แปรรูป อาหาร พื้นบ้าน	2					3			5	3				
การตั้งกลุ่ม							4							
ผู้เชี่ยวชาญ													4	

2. การทำงานของกลุ่ม (จำนวนแรงงานไม่พอ)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เด็ง ใน	แม่นา เด็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มีกลุ่ม								1						
กลุ่มทำ เอง						1			1		1	1		
กลุ่มจ้าง	1	1	1	1	1		1		1	1			1	1

3. การแก้ปัญหาแรงงานไม่พอ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เดิง ใน	แม่นา เดิง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ขอความช่วยเหลือ ราชการ	1													
จ้างแรงงาน ต่างตัว			1	1		2					1	1		
จ้างงาน หมู่บ้านอื่น		1	2	2	1	1	1			1	2	2	1	1
กลุ่มท่ามาก ขึ้น									1					

4.ชุมชนมีพื้นที่แต่ไม่มีแรงงานกลุ่มจะมีการแก้ไข

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เดิง ใน	แม่นา เดิง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มีพื้นที่ ว่าง			1										1	1
จ้างแรงงาน นอก หมู่บ้าน	1	2			1					2	1	2		
ให้เช่า พื้นที่		1		1		1	1	1		1		1		
หา ผู้เชี่ยวชาญ แนะนำก่อน									1					
ระดมคนใน กลุ่ม									2					

5. ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม (ทำแล้ว...)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มีความสุขแต่ ต้องทำ	4										1			
มีความสุขพอควร	2	2	2	1	4	1	1	1	2	1		3	2	3
เกิดความภาคภูมิใจ	3		3		2	2	2		1			1	1	2
ทำต่อถ้า แก้ไข ปัญหาได้	1	1	1	2	1	3	3	2	3	2	2	2		1
ราคาซื้อดี					3									

6. ปัญหาทางสังคมของหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มี	1		1						1		1	1		
มี ปัญหา วัยรุ่น การดื่ม สุรา ยาเสพติด คนต่าง ถิ่น ความ ยากจน ขโมย ทะเลาะ วิวาท มลพิษ เสียง มลพิษ อากาศ		1		1 2 3	1 2		1 2	1		1 2 3			1 2	1

7. ความสุขในชีวิตที่ปรารถนา (อนาคต ปัจจุบัน อดีต)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ชุมชน สงบสุข	4	2	2				1			1	1	2		1
มีคนนอก ช่วยเหลือ	3													
เด็กได้ เรียน	2													
คนใน ชุมชนมี กิน	1			1		1		1	1					
พออยู่ พอ กิน		1			1							1		
ไม่มีหนี้สิน		3	3				2							
เข้าใจ ช่วยเหลือ กัน			1			2		2					1	
สิ่งอำนวยความสะดวก									2					
รายได้พอ จ่าย									3					
ปลอดภัย ดี											1			

8. สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ได้รับการเพิ่มความรู้

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่เคยเพิ่ม ความรู้	1							1			1			
ข้าวสาลี			1						1					
ผ้าทอ							2			2		1	1	2
ผักปลอดสารพิษ		1	2	1	2	2	1		2	1		2	2	1
แปรรูปถั่วเหลือง					1									4
หัตถกรรม พื้นบ้าน		2				1	3							3

8. (ต่อ) สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ได้รับการเพิ่มความรู้อ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพมบก
แปรรูปอาหาร พื้นบ้าน										3				
เกษตรอินทรีย์					3									

9. ความสำเร็จจากการทำงานที่ได้รับความรู้เพิ่มเติม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ประสบ สำเร็จ				1							1		1	
ไม่สำเร็จ ไม่มีตลาด ราคาขายไม่ สูง ไม่ได้ทำ ทำไม่ สม่ำเสมอ ความรู้ไม่ พอ ไม่มีทุนพอ		1	1		1	1	1		1	2		1		1
						2		1	3			2		

10. สมาชิกกลุ่มต้องการความรู้เพิ่มเติม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่ ต้องการ				1	1			1		1	1			1
เลี้ยงปลา		1												
การเลี้ยง สัตว์			1											
ผักปลอด สารพิษ			2										1	
ผู้เชี่ยวชาญ สอน						1	1		2					

10. (ต่อ) สมาชิกกลุ่มต้องการความรู้เพิ่มเติม

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
การแปรรูป ต่างๆ									1					
ลายทอผ้า												1		
พืชเมือง หนาว	1													

11. ความสามารถในการทำบัญชีครัวเรือน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ทำได้		✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓			✓
ทำไม่ได้	✓		✓					✓	✓			✓	✓	

12. การใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่ได้ใช้	✓		✓		✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	
ใช้ ประโยชน์ รับรู้รายรับ- จ่าย		✓		✓			✓			✓				✓

13. ความพร้อมของวัตถุดิบเพื่อทำการเกษตร

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
มี เหมาะสมใช้ ปลูก ต้องการ เปลี่ยน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ไม่มี ซื้อจาก เมือง รับ สนับสนุน หาหมู่บ้าน อื่น หาแหล่ง อื่น					✓	✓	✓		✓				✓	

6. ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

1. ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำได้

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่น้ำ เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มี	1													
ไม้กวาด		1		1										
ถั่วเน่าทรงเครื่อง				2										
ไข่เค็ม		2												
น้ำยาล้างจาน		3												
จักสาน			1			1							1	
แกะสลัก						2								
ทอผ้า							1					1		
เครื่องประดับ							2							
น้ำมันถั่วเหลือง					1									
น้ำพริก								1						
กระดาษสา									1					

1. (ต่อ) ผลผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนทำได้

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ผ้าทอไหม										1				
อาหารจีนยูนาน											1			
รองเท้าจีน											2			
ข้าวเกรียบ														1

2. แหล่งวัตถุดิบที่ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถทำได้

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
มีใน ชุมชน		1	1	1	1	1	1	1	1		1		1	1
ไม่มี เชิงใหม่ อ.ปาย										1		1		

3. ความรู้ประสบการณ์ในการทำผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
มี ผู้สูงอายุ สอน ผ่านการ อบรม		1	1	1	1	1	1		1	1	1		1	1
ไม่มี								1				1		

4. ตลาดที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
มี			1	1	1	1	1		1	1	1	1		1
ไม่มี		1						1					1	

5. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติชล	แม่ เย็น	แม่บึง	แพม บก
ไม่มี	1		1		1	1						1		1
ไม้กวาด		1		1										
ถั่วเน่าแผ่น				2										
น้ำยาล้างจาน		2												
ผ้าทอไทยใหญ่							1		1					
ผ้าทอกระเหรี่ยง													1	
กล้วย อ้อย								1						
ดอกไม้จันทน์										1				
อาหารยุหนาน											1			
รองเท้าจีน											2			
ชุดแต่งกายยุหนาน											3			

6. ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีความภูมิใจ

[illegible]

6. (ต่อ) ผลลัพธ์ที่ชุมชนมีความภูมิใจ

[illegible]

7. ปัญหาและอุปสรรค 1

[illegible]

8. แนวทางแก้ไข

[illegible]

9. ปัญหาและอุปสรรค 2

[illegible]

10. แนวทางแก้ไข

[illegible]

11. ปัญหาและอุปสรรค 3

[illegible]

12. แนวทางแก้ไข

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติชล	แม่เย็น	แม่ปิง	แพม บก
แหล่งเงินทุน				1										

7. ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

1. ประเภทของสิ่งที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่นา เต็งใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติชล	แม่เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ธรรมชาติ	น้ำตก	น้ำตก	ภูเขา		น้ำตก ห้วย มอง น้ำพุ ร้อน	แม่น้ำ ของ ถ้ำ	น้ำตก หมอ แปง	น้ำพุ ร้อน	น้ำตก ห้วย ช้าง		ภูเขา	น้ำตก แม่ เย็น	ล่อง แพน้ำ ปาย	น้ำตก แพม บก
ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	วัด/ สนามบิน เก่า	วัด ร้าง			รอย พระ พุทธ บาท	วัด ร้าง	วัด หมอ แปง		วัดศรี ดอนชัย คูเมือง ประตู ตำ พระ พุทธ บาท	วัด หลวง ศิลป พม่า		วัด พระ ธาตุ แม่ เย็น		
ศิลปวัฒนธรรม	เต้นรำ ชนเผ่า									เครื่อง ดนตรี ไทย ใหญ่			พูด/ การ แต่ง กาย ชุด กระ เหรียง	
ภูมิปัญญาและ ผลิตภัณฑ์ ท้องถิ่น				ไม้ กวาด จัก สาน	ถั่ว เน่า แผ่น					ดอกไม้ จันทน์ อาหาร พื้นบ้าน	รองเท้า จีน		ผ้าทอ ลาย กระ เหรียง	ข้าว เกรียบ
อื่น ๆ													อนุรักษ์ ข้าว/ ควาย	

2. สถานที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน (จำนวน)

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติชล	แม่เย็น	แม่ปิง	แพมบก
ไม่มี			1	1	1	1	1							1
มี โฮมสเตย์ รีสอร์ท เกสเฮาส์ ที่ทางเดิน	20 1	1						60 15	34 30	60	7	10 150	7	

3. กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยว

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มี					1		1							1
มีข้อห้าม สารเสพติด ผิดประเพณี เสี่ยงตั้ง เลี้ยงสัตว์ ทำอาหารที่ พัก ทะเลาะกัน ดื่มสุรา	1 2	1						1	1 2 3		2 1	2 1	3 2 1	

4. ปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีการพักแรมในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่มี		1			1		1	1			1		1	1
มี ฤดูฝนคน น้อย ทำของ เสียหาย เสี่ยงตั้ง ละเมิดกฎ จราจร	1								1			1 2		

5. ความคิดของประชากรส่วนใหญ่ต่อกรณีพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เต็ง ใน	แม่ นา เต็ง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เห็นด้วย รายได้เสริม รักษานิเวศ ธรรมชาติ สาธิตผลผลิต รักษาอาชีพ เกษตร	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1			1
ไม่เห็นด้วย สังคมเสื่อม ทำลาย ธรรมชาติ										1			1	

6. สิ่งจูงใจที่จะเสนอแก่ผู้สนใจ

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย หวาย	แม่นา เต็งใน	แม่นา เต็ง นอก	ทุ่งยาว	เมือง แปง	แม่ทะ	หมอมแปง	โป่งน้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียงใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
เอกลักษณ์ ทาง การเกษตร					ปลูก/ สกัด น้ำมัน ถั่ว เหลือง				แปรรูป ผลผลิต ต การ ทำ เกษตร พอเพีย ง				อนุ รักษ์ วัว/ ควาย	
ธรรมชาติ	น้ำตก ป่าไม้	ภูเขา า	ภูเขา า	น้ำ ปาย ไหล ผ่าน	น้ำตก ห้วย มอง น้ำพุ ร้อน	ป่า ต้น น้ำ	น้ำตก	ชีช้าง น้ำพุ ร้อน ล่อง แพ	น้ำตก ห้วยช้าง		ภูเขา า สวย	น้ำ ตก แม่ เย็น ป่า ต้น น้ำ	ภูเขา ต้น น้ำ	น้ำ ตก ภูเขา ต้นน้ำ
ประเพณี วัฒนธรรม	กินวอ/ ตาน ศาลา/ กินข้าว ใหม่	การ พูด ภาษา าถิ่น	ภาษา ไทย ใหญ่			ภาษา าไต	ภาษา ไทย ใหญ่		สร้าง พระ พุทธ บาท	ภาษา ไทย ใหญ่	การ แสดง เผ่ายู นาน	ภาษา ไทย ใหญ่	ภาษา า/ แต่ง กาย ชุด กระ เหรื ยง	
กิจกรรม ด้านเกษตร														
ผลผลิต เกษตร	ข้าวโพ ดปิ้ง	ไข่ เค็ม		ถั่ว เหลือง ทรงเค รื่อง	ข้าว แต่น				ขนม ปังข้าว สาลิ ไทย	อาหาร พื้นบ้าน	อา หารยู นาน		ข้าว ซ้อม มือ	ข้าว เกรียบ
ผลิตภัณฑ์ งานฝีมือ		ไม้ กวาด น้ำยา ล้าง จาน	เครื่อง จัก สาน	ไม้ กวาด	จักสาน ทำ หมวก	จัก สาน หมวก กระ เป่า	เสื่อไต		เสื่อ ไต	ผ้าทอ ไหม ดอกไ ม้จัน	รอง เท้ายู นาน	ทอ ผ้า ไต	ผ้า ทอ กระ เหรื ยง	

7. ต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกษตรในหมู่บ้าน

รายการ	พัฒนาเกษตรยั่งยืน							เพิ่มรายได้ทางการเกษตร						
	ห้วย ห้วย	แม่ นา เดิง ใน	แม่นา เดิง นอก	ทุ่ง ยาว	เมือง แปง	แม่ นะ	หมอ แปง	โป่ง น้ำ ร้อน	เวียง เหนือ	เวียง ใต้	สันติ ชล	แม่ เย็น	แม่ปิง	แพม บก
ไม่ต้องการ				1		1								
ทำ การเกษตร												1		1
ถนนลูกรัง	1													
วางท่อน้ำ	2													
สร้างสะพาน	3													
งบสนับสนุน		1								1	2			
ตลาดรับซื้อ ผลผลิต		2	1											
การท่องเที่ยว เชิงนิเวศน์					1									
รัฐสนับสนุนที่ ทำกิน							1							
การทอดผ้า													1	
สอนภาษา								1						
ประชาสัมพันธ์								2	1	1	1			

ภาคผนวก

แบบสำรวจข้อมูลในโครงการและข้อมูลอื่น ๆ ที่สำคัญ

แบบสำรวจพิกัดสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน.....

ที่อยู่.....

สถานที่ที่พิกัดโดยใช้เครื่อง **GPS** ได้แก่ ที่ทำงานกลุ่มเกษตรกรต่างๆ โรงเรียน วัด โบสถ์ สถานีอนามัย อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

[illegible]

โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอบาย :
 การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืนของอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

ดำเนินการโดย
 สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

หมู่บ้านที่สำรวจ.....
 ชื่อผู้ที่สำรวจ
 วันเดือนปีที่สำรวจ

แบบสอบถาม

โครงการนำร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอปาย :

การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืนของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

วัตถุประสงค์ เก็บข้อมูลการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเชิงพื้นที่ ระบบการผลิตทางการเกษตรและความพร้อมของชุมชน เพื่อพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรให้ยั่งยืนของชุมชนรอบนอกอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บุคคลที่ให้ข้อมูล ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำและปราชญ์ชาวบ้าน

ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ 1. ข้อมูลทั้งหมดของหมู่บ้านที่ได้จากการสำรวจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

2. เป็นหมู่บ้านต้นแบบของโครงการ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนให้อยู่รอด รักษาวิถีการดำรงชีวิตที่สงบและยั่งยืน และมีรายได้เพิ่มจากการผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้าน ทั้งนี้จะให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวิธีปฏิบัติการพัฒนาของโครงการ

3. เป็นต้นแบบงานพัฒนาชุมชนที่เป็นความร่วมมือกันระหว่างภาคราชการ วิชาการและเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน ที่จะสร้างให้เกิดการพัฒนากระบวนการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืนของอำเภอปายต่อไป

หมู่บ้านเป้าหมาย

มีทั้งหมด 14 หมู่บ้านเป้าหมาย โดยแบ่งย่อยเป็น 2 กลุ่มเป้าหมายใหญ่ๆ ได้แก่

หมู่บ้านพัฒนาการเกษตร (พัฒนาระบบการผลิตเกษตรให้ยั่งยืน)

บ้านห้วยหวาย ตำบลแม่ฮี้

บ้านแม่ณะ บ้านแม่เนาเต็งใน บ้านแม่เนาเต็งนอก ตำบลแม่เนาเต็ง

บ้านทุ่งยาว บ้านแพมบก ตำบลทุ่งยาว

บ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง

หมู่บ้านถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มรายได้ทางการเกษตร

บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ (ข้าวสาลี)

บ้านน้ำฮู (กลุ่มชุมชนสันติชล) ตำบลเวียงใต้ (แปรรูปถั่วเหลือง เช่น เต้าหู้ยี้ และท้องเที่ยวเชิงเกษตร)

บ้านแม่เย็น และบ้านโป่งน้ำร้อน ตำบลแม่ฮี้ (ท้องเที่ยวเชิงเกษตร)

บ้านแม่ปิง ตำบลแม่ฮี้ (ทอผ้าและท้องเที่ยวเชิงเกษตร)

บ้านโป่งสา ตำบลโป่งสา (ทอผ้าและท้องเที่ยวเชิงเกษตร)

บ้านเวียงใต้ ตำบลเวียงใต้ (หัตถกรรมท้องถิ่น อาหารพื้นบ้านและท้องเที่ยวเชิงเกษตร)

ส่วนที่ 1

1. ภาพรวมของหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบข้อมูลทั่วไปในภาพรวมของชุมชนในหมู่บ้าน ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

ข้อมูลที่สอบถาม

1. ท่านคิดว่าสิ่งสร้างชื่อเสียงให้คนภายนอกได้รู้จัก หรือคนภายนอกพูดถึงบ่อย : (เรียงตามลำดับความสำคัญ 1 – 5)

- 1.(มากที่สุด)
 2.(อันดับที่ 2).....
 3.(อันดับที่ 3).....
 4.(อันดับที่ 4).....
 5.(อันดับที่ 5).....

2. ความจำเป็นขั้นต้นของการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้าน : (เรียงตามลำดับความสำคัญ 1-5)

- ☐ อาหาร ☐ เครื่องนุ่งห่ม ☐ ยารักษาโรค ☐ ไม่สำหรับใช้สอยและสร้างที่อยู่
☐ พลังงานที่จำเป็นใช้ในบ้าน ☐ สุขภาวะในครัวเรือน ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

3. สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ : (เรียงตามลำดับความสำคัญ 1-5)

- ☐ ระบบตลาด ☐ แปรรูปเพื่อบริโภค ☐ เพิ่มผลผลิต ☐ พัฒนาเป็นหมู่บ้าน
☐ ท่องเที่ยวเกษตร ☐ พัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน ☐ จัดระบบการผลิตเกษตรที่ยั่งยืน
☐ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตร ☐ จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ☐ สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร
☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4. ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวน (คน)
เด็กก่อนวัยเรียน	
เด็กวัยเรียน	
หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	
ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี	
ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	
ชาย/หญิง อายุมากกว่า 50 ปี	
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	

กลุ่มที่อยู่ประจำในหมู่บ้านอย่างน้อย 8 เดือน เป็นประชากรกลุ่ม
 ส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ได้อยู่หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่ไปทำกิจกรรม
 (สถานที่ทำงาน/ภูมิสำเนาที่ทำงาน)

5. เชื้อชาติพันธุ์ในหมู่บ้าน :

เชื้อชาติพันธุ์	จำนวนครัวเรือน	ศาสนาที่นับถือ

6. อัตราการเกิดตายและอพยพในหมู่บ้าน : (ข้อมูล 5 ปีย้อนหลัง)

ปี พ.ศ.	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	จำนวนคนอพยพ เข้า	จำนวนคนอพยพออก
2549				
2548				
2547				
2546				
2545				

7. แหล่งพลังงานที่ใช้ในบ้านส่วนใหญ่ได้มาจาก...(ใส่ตัวเลขโดยเรียงตามปริมาณการใช้มากไปน้อย)

- ☐ ไม้ฟืน ☐ แก๊ส ☐ ไฟฟ้า ☐ ไฟฟ้าจากพลังงานแสงแดด ☐ ไฟฟ้าจากพลังงานจากน้ำ
☐ อื่นๆ ระบุ.....

8. ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้หลัก จากการประกอบอาชีพอะไร.....

และอาชีพรองอะไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งอย่าง).....

ที่มาของรายได้ (เฉพาะส่วนเป็นเงินสด) ในครัวเรือนตลอดปี ได้มาจาก..... (ใส่ตัวเลขโดยเรียง

ตามปริมาณเงินที่ได้จากมากไปน้อย)

- ☐ ผลผลิตพืช ให้ระบุชนิดพืช.....
☐ สัตว์ ให้ระบุชนิดสัตว์.....
☐ รับจ้างแรงงาน ให้ระบุประเภทแรงงาน.....
☐ ผลិតภัณฑ์ท้องถิ่น ให้ระบุประเภท
☐ กิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยว ให้ระบุประเภทกิจกรรมนั้น.....
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นไป คนส่วนใหญ่ประสงค์ประกอบอาชีพอะไร

9. ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในปีที่ผ่านมาด้วยเหตุผลอะไร...(ใส่ตัวเลขเรียงตามปริมาณใช้

จ่ายเงินมากไปน้อย)

- ☐ ซื้อของกินของใช้ในบ้าน ☐ ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ☐ รักษาความเจ็บป่วย
☐ การศึกษาบุตร ☐ ซื้อปัจจัยการเกษตร ☐ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้เย็น ทีวี รถ โทรศัพท์
☐ สร้างบ้าน ☐ ซื้อที่ดินทำกิน ☐ อื่นๆ ระบุ

10. ค่าใช้จ่ายเงินสดในครัวเรือนส่วนใหญ่ (คิดเป็นรายเดือน) เป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท

- ☐ ไม่เกิน 100 บาท ☐ ไม่เกิน 1,000 บาท ☐ ไม่เกิน 5,000 บาท ☐ เกิน 5,000 บาท
☐ อื่นๆระบุ.....

11. การซื้อสินค้ามาใช้ในบ้านนั้น ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะซื้อจาก...(ใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย)

- ☐ ร้านค้าในหมู่บ้าน ☐ ตลาดในหมู่บ้าน ☐ รถเร่ขายสินค้า ☐ ร้านค้าชุมชน
☐ ร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ ☐ ไปซื้อเองจากในเมือง ☐ อื่นๆ ระบุ

ปัจจุบันคนในชุมชนกินผลผลิตจากพืชที่ได้มาจาก.....

- ☐ ซื้อมาจากตลาดปาย ☐ ซื้อจากตลาดหมู่บ้าน ☐ ปลูกเอง ☐ ได้รับจากผู้อื่น
☐ อื่นๆระบุ.....

12. ปัจจุบันชุมชนนี้มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ บาท

แหล่งที่ให้เงินกู้กับชุมชน... (เรียงลำดับจากแหล่งเงินกู้ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่กู้ จากมากไปน้อย)

- 1.(แหล่งกู้มากที่สุด) 2.(แหล่งกู้อันดับสอง)
 3.(แหล่งกู้อันดับที่สาม)

เหตุผลการกู้เงินของชุมชน (ระบุเหตุผลที่สำคัญที่สุด 3 ลำดับ)

- 1.(มากที่สุด)
 2.(อันดับที่ 2).....
 3.(อันดับที่ 3).....

13. ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน :

จำนวนครัวเรือนในชุมชนที่มีข้าวพอกินตลอดปี คิดเป็น.....เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

สำหรับครัวเรือนที่มีข้าวไม่พอกินตลอดปีนั้น ส่วนใหญ่มีข้าวหุงได้กินเพียง.....เดือน สาเหตุที่มีข้าวหุงกินไม่ตลอดปีเพราะ

ปัญหากันอย่างไร.....

หมู่บ้านนี้มีธนาคารข้าวหรือไม่ (มีหรือไม่มี).....ถ้ามีธนาคารข้าว มีปัญหาจัดการหรือไม่ (มีหรือไม่มี).....

กรณีมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวคือ

1. (มากที่สุด)
 2.(อันดับที่ 2).....
 3.(อันดับที่ 3).....

14. ความเจ็บป่วยที่พบบ่อยครั้งในชุมชน ระบุชื่อโรค (3 ลำดับแรกที่สำคัญ).

- 1.(โรคที่พบบ่อยที่สุด)
 2.(โรคที่พบบ่อยอันดับที่ 2).....
 3.(โรคที่พบบ่อยอันดับที่ 3).....

2. ศักยภาพการผลิตของชุมชน

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบความสามารถของชุมชนในการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทุนเดิมและภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ข้อมูลที่สอบถาม

15. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านที่มีอยู่..... (ใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย 5 อันดับ)

☐ ภาษาและวัฒนธรรม	☐ เกษตรกรรม	☐ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม
☐ การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ	☐ ศิลปกรรม	☐ อาหารและโภชนาการ
☐ การแพทย์โบราณ	☐ อุตสาหกรรมพื้นบ้าน	☐ หัตถกรรม
☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	☐ การประกอบอาชีพและทำมาหากิน	
☐ อื่นๆระบุ		

16. ศักยภาพการพึ่งพาตนเองของชุมชน..... (ใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย 5 อันดับ)

☐ อาหารในป่าตามธรรมชาติ	☐ พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพคนและสัตว์เลี้ยง
☐ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคธรรมชาติ	☐ พื้นที่เหมาะสมกับการปลูกพืชตลอดปี
☐ มีน้ำธรรมชาติพอเพียงทำการเกษตรในฤดูแล้ง	☐ วัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเข้มแข็ง
☐ เศรษฐกิจภายในชุมชนดี	☐ วิถีชุมชนเป็นอยู่อย่างพอเพียง

17. สิ่งที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงภายในชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน.... (ใส่ตัวเลขเรียงตามความถี่มากไปน้อย 5 อันดับ)

☐ เครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน	☐ การแต่งกาย	☐ ประเพณีวัฒนธรรม	☐ วิธีทำการเกษตรในชุมชน
☐ อาชีพที่สร้างรายได้	☐ การกินการอยู่	☐ ภาษาท้องถิ่น	☐ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน
☐ ความสุขสงบในสังคมชุมชน	☐ การปกครองตนเอง	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	
☐ อื่นๆ ระบุ.....			

18. การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมนั้น กลุ่มประชากรที่ไปร่วมงานเป็นประจำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอะไร

☐ เด็กในวัยเรียน	☐ หนุ่มสาวอายุ 18-25 ปี	☐ ชาย/หญิงอายุ 26-40 ปี
☐ ชาย/หญิงอายุ 41-50 ปี	☐ ชาย/หญิงมากกว่า 50 ปี	

19. คนในชุมชนมีวิธีการพักผ่อนหย่อนใจอย่างไร..... (ใส่ตัวเลขเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย)

☐ พุดคุยกันในบ้าน	☐ พุดคุยกันกับบ้านใกล้เคียง	☐ พุดคุยกันภายในชุมชน
☐ ดูโทรทัศน์	☐ ฟังวิทยุ	☐ เข้าเมือง
☐ อื่นๆ ระบุ		

20. ปฏิทินกิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เดือน		กิจกรรมที่ชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน				
		1	2	3	4	5
มกราคม	ต้น					
	ปลาย					
กุมภาพันธ์	ต้น					
	ปลาย					
มีนาคม	ต้น					
	ปลาย					
เมษายน	ต้น					
	ปลาย					
พฤษภาคม	ต้น					
	ปลาย					
มิถุนายน	ต้น					
	ปลาย					
กรกฎาคม	ต้น					
	ปลาย					
สิงหาคม	ต้น					
	ปลาย					
กันยายน	ต้น					
	ปลาย					
ตุลาคม	ต้น					
	ปลาย					
พฤศจิกายน	ต้น					
	ปลาย					
ธันวาคม	ต้น					
	ปลาย					

หมายเหตุ (ข้อคิดเห็นอื่นๆที่เกี่ยวกับกิจกรรมการปฏิบัติสืบทอดกันมาในชุมชน)

.....

.....

.....

4. ระบบการผลิตเกษตร

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบระบบการจัดการผลิตทางการเกษตรตลอดปีของชุมชน

ข้อมูลที่สอบถาม

21. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดบ้าน (พื้นที่ไร่ นาและสวน)

พื้นที่เหมาะสมทำการเกษตรประมาณ.....ไร่ พื้นที่ว่างเปล่าที่ทำการเกษตรประมาณ.....ไร่

พื้นที่ทำกินที่ว่างเปล่า มีความคิดว่าจะนำไปทำอะไร.....

ด้วยวิธีการอย่างไร.....

ชุมชนมีความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตร อย่างไร

☐ ปลดปล่อยว่างเปล่า ☐ ขาย ☐ ให้เช่า ☐ ทำเกสต์เฮาส์ ☐ เป็นมรดกห้ามขาย

☐ เป็นมรดกทำเกษตรอย่างเดียว

22. ประเภทผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในชุมชน (ใส่ตัวเลขเรียงลำดับจากมากไปน้อยเพียง 5

อันดับ)

☐ ข้าว (ข้าวไร่ และข้าวนา) ☐ วัว/ควาย หมู ☐ ไก่ ☐ ปลา

☐ ไม้ผล ระบุชนิด..... ☐ พืชผัก (ระบุชนิดพืช).....

☐ อื่นๆ ระบุ.....

23. พืชที่ปลูกมากในชุมชน มีอะไรบ้าง (เรียงตามความสำคัญพืชปลูก 1-3 อันดับแรก)

พืชลำดับที่ 1 คือ..... มีพื้นที่ปลูกประมาณ.....ไร่ ปลูกในช่วงเดือน.....

วัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ.....☐ ขาย ☐ กิน ☐ แปรรูป ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ปุ๋ยที่ใช้เป็นประเภท..... ☐ ปุ๋ยเคมี ☐ ปุ๋ยคอก ☐ ปุ๋ยชีวภาพ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ใช้ประโยชน์อะไรบ้าง.....

☐ ขาย ☐ กิน ☐ แลกเปลี่ยน ☐ หัตถกรรม ☐ อื่นๆระบุ.....

พืชลำดับที่ 2 คือ..... มีพื้นที่ปลูกประมาณ.....ไร่ ปลูกในช่วงเดือน.....

วัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ.....☐ ขาย ☐ กิน ☐ แปรรูป ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ปุ๋ยที่ใช้เป็นประเภท.....☐ ปุ๋ยเคมี ☐ ปุ๋ยคอก ☐ ปุ๋ยชีวภาพ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ใช้ประโยชน์อะไรบ้าง.....

☐ ขาย ☐ กิน ☐ แลกเปลี่ยน ☐ หัตถกรรม ☐ อื่นๆระบุ.....

พืชลำดับที่ 3 คือ..... มีพื้นที่ปลูกประมาณ.....ไร่ ปลูกในช่วงเดือน.....

วัตถุประสงค์ปลูกเพื่อ.....☐ ขาย ☐ กิน ☐ แปรรูป ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ปุ๋ยที่ใช้เป็นประเภท.....☐ ปุ๋ยเคมี ☐ ปุ๋ยคอก ☐ ปุ๋ยชีวภาพ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ผลผลิตที่ได้ใช้ตามจุดประสงค์แล้ว ส่วนที่เหลือได้ใช้ประโยชน์อะไรบ้าง.....

☐ ขาย ☐ กิน ☐ แลกเปลี่ยน ☐ หัตถกรรม ☐ อื่นๆระบุ.....

24. รายชื่อผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อขายเป็นรายได้เป็นหลัก : (เรียงลำดับความสำคัญ 1 -

5)

- 1.(ขายทั้งหมด)
- 2.(ขายเป็นส่วนใหญ่)
- 3.(ขายประมาณกึ่งหนึ่ง)
- 4.(ขายหลังจากใช้ในครัวเรือนแล้ว)

25. รายชื่อผลผลิตเกษตรที่ชาวบ้านปลูกเพื่อเก็บใช้หรือบริโภค : (เรียงลำดับความสำคัญ 1 - 5)

- 1.(บริโภคทุกวัน)
- 2.(บริโภคประจำทุกสัปดาห์)
- 3.(บริโภคเป็นประจำทุกเดือน)
- 4.(ใช้งานกิจกรรมต่างๆ)
- 5.(นานๆ ครั้ง)

26. ปัญหาที่เป็นข้อจำกัดการผลิตทางการเกษตร.... (ใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับข้อจำกัดที่สำคัญมากไปน้อย)

☐ สภาพพื้นที่ปลูก	☐ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	☐ สภาพอากาศ	☐ ปริมาณน้ำและแหล่งน้ำ
☐ พันธุ์	☐ เงินทุน	☐ ตลาดรับซื้อ	☐ ความรู้ประสบการณ์
☐ ราคา	☐ ความสะดวกของเส้นทางขนส่ง	☐ แรงงานช่วยทำเกษตร	☐ ความพร้อมของชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....			

27. ปัญหาที่พบในการผลิต

ราคาของผลผลิตเกษตรที่ได้รับในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงไร.....

เหตุผล

การทำการเกษตรที่ประสบกับภัยพิบัติที่ผ่านมา (ฝนแล้ง/น้ำท่วม/ดินถล่ม) หรือไม่ มากน้อยเพียงไร.....

ปัญหาที่ต้องการแก้ไข (เรียงตามความสำคัญ)

- 1.(แก้ไขเร่งด่วน)
- 2.(แก้ไขด่วน)
- 3.(แก้ไขโดยเร็ว)

28. สภาพภูมิอากาศของแต่ละฤดูร้อน ฝนและหนาว ตรงตามฤดูกาลหรือไม่ (ตรงหรือไม่ตรง).....

ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน.....ถึงเดือน.....

ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือน.....ถึงเดือน.....

ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือน.....ถึงเดือน.....

29. ปัจจุบันสภาพอากาศ (ปริมาณน้ำฝน/อากาศหนาว/อากาศร้อน) เป็นปกติเหมือนอดีตที่ผ่านมาหรือไม่ (เหมือนหรือไม่เหมือน).....กรณีที่แตกต่าง.(สูงขึ้นหรือต่ำลง).....

30.ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรตลอดปี (รวมทั้งการปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ข้าวไร่/ข้าวนา/ผัก/ เลี้ยงสัตว์และ ประมง)

เดือน		กิจกรรมการเกษตรเป็นรายเดือน (เรียงตามความสำคัญจาก 1-5)				
		1	2	3	4	5
มกราคม	ต้น					
	ปลาย					
กุมภาพันธ์	ต้น					
	ปลาย					
มีนาคม	ต้น					
	ปลาย					
เมษายน	ต้น					
	ปลาย					
พฤษภาคม	ต้น					
	ปลาย					
มิถุนายน	ต้น					
	ปลาย					
กรกฎาคม	ต้น					
	ปลาย					
สิงหาคม	ต้น					
	ปลาย					
กันยายน	ต้น					
	ปลาย					
ตุลาคม	ต้น					
	ปลาย					
พฤศจิกายน	ต้น					
	ปลาย					
ธันวาคม	ต้น					
	ปลาย					

หมายเหตุ...(ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม)

.....

.....

.....

31. ความเข้มแข็งของกลุ่มทางการเกษตร

ประเภทกลุ่ม	จำนวนคนต่อกลุ่ม	จำนวนปีที่ตั้ง	ผลงานดีเด่น
เกษตรกร			
เยาวชนเกษตรกร			
แม่บ้านเกษตรกร			
อื่นๆ ระบุ			
.....			

5. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบข้อมูลผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพการเพิ่มมูลค่าของชุมชนและสิ่งที่ต้องการให้ช่วยเหลือ

ข้อมูลที่สอบถาม

32. ผลผลิตการเกษตรที่ชุมชนคิดว่าจะเพิ่มมูลค่ามีอะไรบ้าง (เรียงลำดับความต้องการที่อยากทำจากมากไปน้อย)

ผลผลิตที่ 1.....ต้องการทำผลิตภัณฑ์.....
 ผลิตภัณฑ์นี้ ☐ ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ
☐ เคยทำ แต่มีปัญหา.....
 และได้แก้ไขแล้ว (แต่ไม่ตรงตามความต้องการ) คือ

ผลผลิตที่ 2.....ต้องการทำผลิตภัณฑ์.....
 ผลิตภัณฑ์นี้ ☐ ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ
☐ เคยทำ แต่มีปัญหา.....
 และได้แก้ไขแล้ว (แต่ไม่ตรงตามความต้องการ) คือ

ผลผลิตที่ 3.....ต้องการทำผลิตภัณฑ์.....
 ผลิตภัณฑ์นี้ ☐ ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ
☐ เคยทำ แต่มีปัญหา.....
 และได้แก้ไขแล้ว (แต่ไม่ตรงตามความต้องการ) คือ

ผลผลิตที่ 4.....ต้องการทำผลิตภัณฑ์.....
 ผลิตภัณฑ์นี้ ☐ ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ
☐ เคยทำ แต่มีปัญหา.....
 และได้แก้ไขแล้ว (แต่ไม่ตรงตามความต้องการ) คือ

ผลผลิตที่ 5.....ต้องการทำผลิตภัณฑ์.....
 ผลิตภัณฑ์นี้ ☐ ไม่เคยทำ แต่ต้องการทำเพราะ
☐ เคยทำ แต่มีปัญหา.....
 และได้แก้ไขแล้ว (แต่ไม่ตรงตามความต้องการ) คือ

33. ท่านคิดว่าราคาของสินค้าเกษตรกรรมปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร....

☐ เหมาะสม ☐ ไม่คุ้มค่าเหนื่อย ☐ ไม่คุ้มทุน

34. ท่านคิดว่าราคาพืชผลเกษตรที่ยังไม่เหมาะสม ภาครัฐมีนโยบายหรือมีส่วนร่วมช่วยกันอย่างไร

☐ ซื้อแพง ขายถูก ☐ ขาดทุนคือกำไร ☐ ประกันราคา ☐ รัฐรับซื้อทั้งหมด
☐ มีตัวแทนขายในหมู่บ้าน ☐ ชุมชนตั้งตัวกลางรับซื้อเองแล้วนำไปขาย
☐ รัฐสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนเป็นตัวกลางรับซื้อแล้วนำไปขาย
☐ อื่นๆ ระบุ

6. ความพร้อมของชุมชน ในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบความเข้มแข็งของชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร

ข้อมูลที่สอบถาม

ด้านแรงงานในกลุ่ม

33. ชุมชน ต้องการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตรอะไรบ้าง (ใส่ตัวเลขเรียงตามความต้องการจากมากไปน้อย)

☐ ข้าวสาลี ☐ ผักทอ ☐ ผักปลอดสารพิษ
☐ แปรรูปกระเทียม ☐ แปรรูปถั่วเหลือง ☐ หัตถกรรมพื้นบ้าน
☐ การแปรรูปอาหารพื้นบ้าน ☐ อื่นๆ

ระบุ

34. ถ้ามีกลุ่มทำงานอยู่แล้ว จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องมีการจ้างได้หรือไม่

ตอบ.....

35. ถ้ามีแรงงานในกลุ่มไม่เพียงพอ แต่จะทำงานให้สำเร็จได้ มีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร.....

1.....
 2.....
 3.....

36. ถ้าไม่มีคนในกลุ่มช่วยทำงาน แต่มีพื้นที่เหมาะสมในการผลิต จะดำเนินการอย่างไร.....

1.....
 2.....
 3.....

37. การทำการเกษตรนั้น คนในหมู่บ้านคิดอย่างไร.....

☐ ทำแล้วไม่มีความสุขแต่ต้องทำ ☐ ทำแล้วมีความสุขตามสมควร ☐ ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจมาก

☐ เลิกทำถ้ามีการจ้างแรงงานในเมือง ☐ ต้องการทำต่อไปถ้ามีการแก้ไขปัญหา

☐ อื่นๆ ระบุ

38. ท่านคิดว่าปัจจุบันสังคมในหมู่บ้านกำลังมีปัญหาทางสังคมหรือไม่ ตอบ.....

เหตุผล

39. ท่านคิดว่าอะไรเป็นความสุขของชีวิตใน

อดีต

ปัจจุบัน

และปี พ.ศ. 2551(อนาคต)

ด้านความรู้ของกลุ่มสมาชิก

40. กลุ่มสมาชิกเคยได้ทำงาน/อบรม/มีประสบการณ์ในหัวข้อที่กำหนดหรือไม่

☐ ข้าวสาลี ☐ ผ้าทอ ☐ ผักปลอดสารพิษ
☐ แปรรูปกระเทียม แปรรูปถั่วเหลือง ☐ หัตถกรรมพื้นบ้าน
☐ การแปรรูปอาหารพื้นบ้าน ☐ อื่นๆ ระบุ

ถ้าได้ทำงานมาแล้วประสบความสำเร็จหรือไม่ ตอบ.....

ถ้าไม่สำเร็จ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

1.....

2.....

3.....

และคิดว่าต้นเหตุที่เป็นปัญหาอุปสรรคจนไม่สำเร็จคืออะไร

1.....

2.....

3.....

กลุ่มสมาชิก ต้องการความรู้เพิ่มเติมหรือไม่ ถ้าต้องการประสงค์จะรู้เรื่องอะไรเป็นลำดับที่สำคัญ

1.....

2.....

3.....

กลุ่มเคยทำบัญชีครัวเรือนได้หรือไม่ ตอบ.....ถ้าเคยรู้ /เรียนรูแล้ว กลุ่มสมาชิกเคยทำ หรือไม่

ตอบ.....

ถ้าได้ทำแล้ว นำมาใช้ประโยชน์หรือไม่ ตอบ..... และใช้ประโยชน์อะไร

ด้านความพร้อมของพันธุ์/วัตถุดิบ

41. มีพันธุ์พืช หรือวัตถุดิบ ในการทำงานให้สำเร็จหรือไม่ ตอบ.....
 ถ้าไม่มี จะหาจากที่ไหน ตอบ.....
 ถ้ามีอยู่แล้วและใช้มาประจำ พันธุ์/วัตถุดิบเหมาะสมหรือยัง ตอบ.....
 ต้องการปรับเปลี่ยนหรือไม่ ตอบ.....เพราะอะไร ตอบ.....

7. ผลลัพธ์ที่มีศักยภาพในธุรกิจท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบผลลัพธ์ที่ชุมชนทำอยู่แล้ว หรือยังไม่มี แต่ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น

ข้อมูลที่สอบถาม

42. ผลลัพธ์ที่ชุมชนคิดว่าทำได้..ตอบ.....
 แหล่งวัตถุดิบ ตอบ.....
 ความรู้ประสบการณ์การผลิต ตอบ.....
 ตลาด ตอบ.....

43. ผลลัพธ์ที่เป็นเอกลักษณ์ (บอกรายละเอียด)

44. ประเภทผลลัพธ์ที่ชุมชนภาคภูมิใจ(ใส่ตัวเลขตามลำดับความภาคภูมิใจจากมากไปน้อย)

☐ เครื่องจักสาน ☐ ทอผ้า ☐ เครื่องมือ ☐ ไร่ ☐ อาหาร ☐ เครื่องดื่ม
☐ สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ☐ งานประดิษฐ์ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

45. ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

- 1.....สาเหตุ.....
 แนวทางแก้ไข.....
 2.....สาเหตุ.....
 แนวทางแก้ไข.....
 3.....สาเหตุ.....
 แนวทางแก้ไข.....

8. ศักยภาพการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร

วัตถุประสงค์ ต้องการทราบศักยภาพของหมู่บ้านและความพร้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ

ข้อมูลสอบถาม

46. ระบุประเภทสิ่งใดคาดว่าจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้าน

☐ ธรรมชาติ ระบุชื่อสถานที่.....

.....

☐ ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ระบุชื่อ / สถานที่.....

.....

☐ ศิลปวัฒนธรรม ระบุชื่อ / สถานที่.....

.....

☐ ภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระบุชื่อ / สถานที่.....

.....

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

.....

47. มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน มีหรือไม่ ตอบ.....

กรณีมีที่พักแรมในหมู่บ้านแล้ว ให้สอบถามประเภทที่พักแรมในหมู่บ้าน :

1. บ้านชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

จำนวน.....หลัง ราคาที่พักเฉลี่ยวันละ บาท กรณีรวมที่พักและอาหารคิดวันละ.....
บาท

2. รีสอร์ท

จำนวน.....หลัง ราคาเฉลี่ยวันละ บาท กรณีรวมค่าอาหารคิดวันละ.....บาท

3. เกสเฮาส์

จำนวน.....หลัง ราคาเฉลี่ยวันละ บาท กรณีรวมค่าอาหารคิดวันละ.....บาท

4. อื่น ๆ ระบุ.....

จำนวน.....หลัง ราคาเฉลี่ยวันละ บาท กรณีรวมค่าอาหารคิดวันละ.....บาท

กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1.....

2.....

3.....

ปัญหาต่างๆ ของการท่องเที่ยว มีการพักผ่อนในหมู่บ้าน

1.....

2.....

3.....

กรณีที่ไม่มีการพักแรมของนักท่องเที่ยว ให้สอบถามข้อมูลต่อไปนี้:

การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ส่วนใหญ่เห็นด้วยหรือไม่
กรณีเห็นด้วย เนื่องจาก

เพราะว่า

กรณีไม่เห็นด้วย เนื่องจาก

.....

สิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม

ระบุสิ่งที่คาดว่าจะเอกลักษณ์ทางการเกษตรของหมู่บ้านที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว

.....

.....

ระบุลักษณะธรรมชาติที่สมบูรณ์งดงาม (พื้นที่ป่า ภูเขา ต้นน้ำลำธาร ทิวทัศน์)

.....

.....

ระบุประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมทางการเกษตรของหมู่บ้าน

.....

.....

ระบุกิจกรรมการทำการเกษตรตลอดปีที่จะแสดง

.....

.....

ระบุผลผลิตการเกษตร (หรืออาหาร) ที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยว

.....

.....

ระบุผลิตภัณฑ์งานฝีมือที่คิดว่าจะขายให้นักท่องเที่ยว

.....

.....

อธิบายเส้นทาง ระยะทาง ความสะดวก ระยะเวลา (จากหมู่บ้านกับตัวอำเภอปาย)

.....

.....

สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในหมู่บ้าน

.....

.....

.....

รายชื่อหมู่บ้านในอำเภอปาย

ID	CODE	THAI	TAM_NAME	AMP_NAME
1	58030309	บ้านดอยผาลู	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
2	58030206	บ้านห้วยหก	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
3	58030210	บ้านห้วยเฮี้ย	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
4	58030209	บ้านกิวหน่อ	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
5	58030204	บ้านเมืองน้อย	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
6	58030310	บ้านไทรงาม	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
7	58030307	บ้านปางแปก	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
8	58030308	บ้านแม่นะ	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
9	58030303	บ้านม่วงสร้อย	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
10	58030302	บ้านแม่नादेิงใน	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
11	58030304	บ้านหมอแปง	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
12	58030301	บ้านแม่नादेิงนอก	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
13	58030305	บ้านแม่ของ	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
14	58030306	บ้านนาจลอง	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
15	58030311	บ้านนาจลองใหม่	ตำบลแม่नादेิง	อำเภอปาย
16	58030203	บ้านตาลเจ็ดต้น	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
17	58030105	บ้านน้ำฮู	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
18	58030107	บ้านใหม่สหสัมพันธ์	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
19	58030106	บ้านห้วยปู	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
20	58030101	บ้านเมืองพร้าว	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
21	58030102	บ้านเจ้าหม้อ	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
22	58030103	บ้านป่าขาม	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
23	58030104	บ้านเมืองแพร่	ตำบลเวียงใต้	อำเภอปาย
24	58030401	บ้านแม่เย็น	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย
25	58030402	บ้านทรายขาว	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย
26	58030405	บ้านแม่ฮี้	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย
27	58030403	บ้านท่าปาย	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย

ID	CODE	THAI	TAM_NAME	AMP_NAME
28	58030404	บ้านแม่ปิง	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย
29	58030406	บ้านห้วยแก้ว	ตำบลแม่ฮี้	อำเภอปาย
30	58030512	บ้านมโนรา	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
31	58030507	บ้านแม่ฮีแลบ	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
32	58030508	บ้านปางตอง	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
33	58030506	บ้านแพมบก	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
34	58030511	บ้านกุงแกง	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
35	58030501	บ้านทุ่งโป่ง	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
36	58030502	บ้านทุ่งยาวเหนือ	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
37	58030505	บ้านแพมกลาง	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
38	58030503	บ้านทุ่งยาวใต้	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
39	58030509	บ้านตีนธาตุ	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
40	58030504	บ้านสบแพม	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
41	58030510	บ้านร้องแห่ียง	ตำบลทุ่งยาว	อำเภอปาย
42	58030603	บ้านดอยหมากพริก	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
43	58030605	บ้านแก่งหอม	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
44	58030606	บ้านห้วยผักห้า	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
45	58030601	บ้านเมืองแปง	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
46	58030602	บ้านใหม่ดอนตัน	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
47	58030604	บ้านสบสา	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
48	58030704	บ้านแม่เหมืองหลวง	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
49	58030703	บ้านห้วยเตี๋ย	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
50	58030705	บ้านขุนสาใน	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
51	58030702	บ้านห้วยไร่	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
52	58030701	บ้านโป่งสา	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
53	58030706	บ้านโป่งหาก	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย
54	58030707	บ้านปางตอง	ตำบลโป่งสา	อำเภอปาย

ID	CODE	THAI	TAM_NAME	AMP_NAME
55	58030608	บ้านแก่งหอมใหม่	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
56	58030607	บ้านห้วยหมี่	ตำบลเมืองแปง	อำเภอปาย
57	58030201	บ้านเวียงเหนือ, บ้านโป่ง	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
58	58030202	บ้านใหม่	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
59	58030205	บ้านโฮ่ง	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
60	58030207	บ้านหัวแม่เมือง	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย
61	58030208	บ้านศรีดอนชัย	ตำบลเวียงเหนือ	อำเภอปาย

เบอร์โทรศัพท์ของผู้เกี่ยวข้องในโครงการ

นางเยาวลักษณ์ แสนพิทยากร	สำนักงานเกษตรอำเภอปาย	053-699213
	เจ้าของ Pai in the sky gesthouse	053-698145
นายยรรยง ยาดิ	ผู้นำเครือข่ายเกษตรทางเลือก	089-2622282, บ้าน 053-065049
นายอินสม วรรณสุ	ผู้นำกลุ่มผลิตข้าวสาลี	086-9188582
นางอาภรณ์ แสงโชติ	ประธานกลุ่มแม่บ้านและเกษตรเฮาส์	081-8933649
นายจตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร	เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นแม่ฮ่องสอน	081-8832138
นายบุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์	ผู้นำชุมชนบ้านสันติชล	081-0243982
นางบัวลม นาสนภ	สวนดอยรีสอร์ท	089-1926766
นายจันทร์ สิงห์แก้ว	เจ้าของเกษตรเฮาส์	053-699554
นางราณี แก้วบุตร	เจ้าของเกษตรเฮาส์	086-1894533
นางพวงสร้อย (ม.8 ศรีดอนชัย หน้าวัดศรีดอนชัย) ประธานกลุ่มแม่บ้านแปรรูปข้าวสาลี		053-699138
ที่ว่าการอำเภอปาย (Fax)		053-699195
นายอำเภอปาย (นายวีระศักดิ์ ศิริสิทธิ์)		053-699242
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน		081-9340072
นายรอน ใจกันทา เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเมืองปาย		081-9517740
	Office :	053-699031, 699211-128